

ομορφιαστική

ΤΕΥΧΟΣ 48 ΜΑΡΤΙΟΣ 1987 ΔΡΧ 160

Α. ΤΡΙΤΣΗΣ:
Ο «ΣΩΤΗΡ» ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ:
ΟΙ «ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΟΙ»
ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Α. ΠΟΥΛΑΡΙΚΑΣ:
ΓΙΑΤΙ ΠΑΡΑΙΤΗΘΗΚΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ:
ΣΟΒΙΕΤΙΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΧΟΛΙΑ

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ

ΠΑΝ ΠΑΝ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

ΣΧΟΛΙΑ

ΙΔΕΕΣ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΣΧΟΛΙΑ

ΑΡΚΑΣ

ΕΠΙ ΤΡΟΧΑΔΗΝ

2 ΠΟΛΙΤΙΚΗ

4 ΗΠΙΟ ΚΛΙ...ΜΑ

6 ΟΛΟΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

8 ΜΙΣΟ-ΜΙΣΟ

9 ΟΙ «ΘΕΣΕΙΣ» ΤΟΥ ΚΚΕ

10 ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΒΕΝΙΖΕΛΟ ΚΑΙ Ο ΑΝΔΡΕΑΣ

11 ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΥ ΝΤΑΒΟΣ

12 Α. ΠΟΥΛΑΡΙΚΑΣ

15 ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΗ ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ

18 ΟΙ ΓΕΡΜΑΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

20 ΚΟΙΝΩΝΙΑ

22 ΜΠΑΖΑ ΣΤΙΣ ΠΡΕΣΠΕΣ

25 ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ

28 ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ

31 ΓΡΑΜΜΑΤΑ

33 ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ Ο κ. ΤΡΙΤΣΗΣ

37 ΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

40 ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

42 Ο ΣΤΡΑΟΥΣ ΚΑΙ Ο ΓΚΑΙΤΕ

44 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

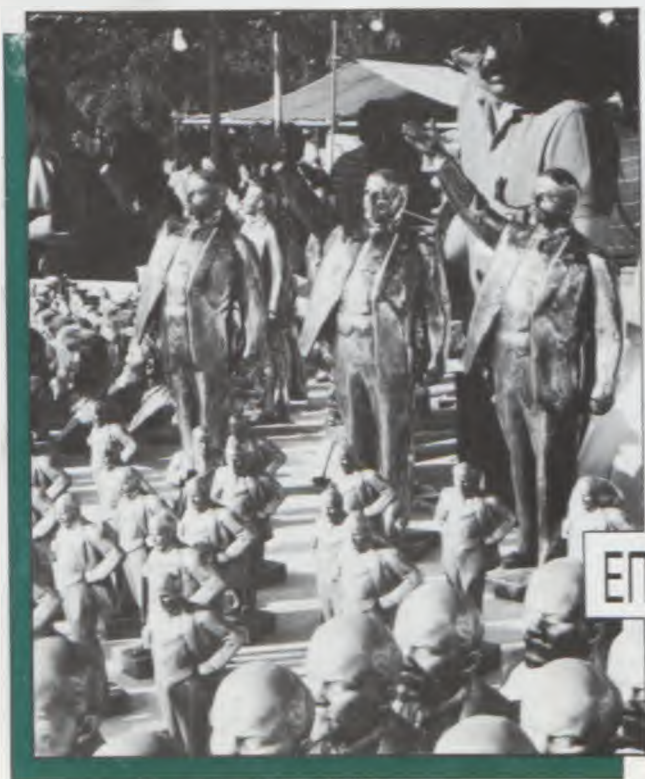
46 ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΩΝΤΑΣ

47 Ο ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ

49 Κ. ΖΗΡΙΝΗΣ

50 ΒΙΒΛΙΟΨΙΑ

53 Ο ΣΟΒΙΕΤΙΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Στην αρχή ήταν ένα Ζήτα και πολλά θαυμαστικά. Λίγο ο μύθος, λίγο οι εφημερίδες εκατέρωθεν, λίγο οι διθύραμβοι του Ανδρέα και το εύστοχον της επιλογής του κρίθηκε αυταπόδεικτο. Μετά, κάτι οι δηλώσεις του ίδιου, κάτι οι παρμένες από το πατάρι ελληνικούρες, κάτι οι λεπτές πλέον ισορροπίες στις σχέσεις του ενός με τον άλλον, η αποκαθήλωση άρχισε: Και τώρα, Μάρτις του '87 πια, ίσως είναι καιρός να αναρωτηθούμε: Πόσο τυχαία είναι η μυρωδιά της φορμόλης που ξεχύνεται από την Ηρώδου Αττικού;

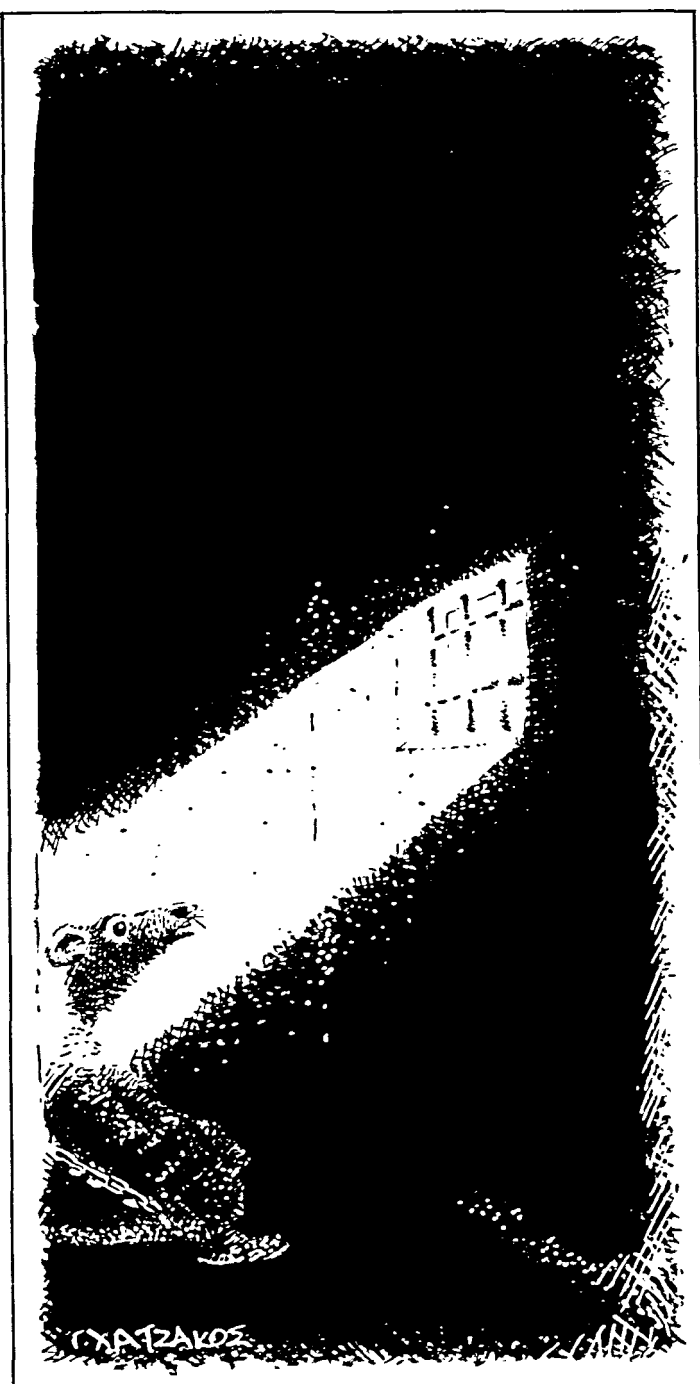
Φέρνοντας στο μυαλό μας τον κ. Τρίτη πάντως, μάλλον καταλήγουμε πως τίποτε δεν γίνεται τυχαία. Δεν βγαίνουν έτσι – γιατί κάποιος στραβοξύπνησε – όλες οι κατηγορίες της σπουδάζουσας νεολαίας «ανάξιας της γενιάς του Πολυτεχνείου». Δεν ονομάζονται έτσι – επειδή κάποιος γουστάρει το σόλο – «μικροασπικές συντεχνίες» όλοι οι εργαζόμενοι στην εκπαίδευση. Δεν γίνονται ποτέ – έτσι, χωρίς λόγο, όλες αυτές οι ελληνοκεντρικές παρεμβάσεις με ράμφος...

Για την ώρα όμως, οι γυμναστικές επιδείξεις δεν επανέρχονται! Και η χώρα, παρά τη λιτότητα που δεν πάει άλλο, επιμένει να πορεύεται με τον γνώριμο τρόπο. Ίσως γι' αυτό η «πρωτοπορία της εργατικής τάξης» ζητά την επίδειξη σωφροσύνης και οι απεργίες αναστέλλονται μέχρι νεωτέρας, μετά δηλαδή τα συνέδρια της Άνοιξης που θα μελετήσουν, με την γνωστή διεξοδικότητα, την κατάσταση και θα εξηγήσουν, με την παραδοσιακή επιμέλεια, γιατί επιβάλλεται η υποχώρηση!

Η λύση πάντως για το εργατικό κίνημα έχει προβάλλει στον ορίζοντα: Με το τέλος της χρονιάς η διοίκηση της ΓΣΕΕ θα ξαναγίνει αντιπροσωπευτική! Έτσι και οι ανάπηρες απεργίες αυτής της περιόδου θα δικαιωθούν ετεροχρονισμένα και η αριστερά θα ατενίσει το μέλλον αισιόδοξα, μιας που κανείς δεν μπορεί να την αγνοήσει, και ο Σημίτης θα μπορέσει να βάλει το χέρι στην τσέπη πετώντας κάποιο τάληρο...

Σε τέτοιες συνθήκες το να λες ότι, η Νικαράγουα υπάρχει ακόμη, ότι η έξαρση των ψυχικών νοσημάτων στον στρατό είναι ανησυχητική ή ότι οι 150.000 στρατευμένοι πολίτες αυτού του τόπου, εξακολουθούν πάντα να μην έχουν δικαιώματα, ακούγεται παράφωνα. Είναι βλέπετε, ορατά τα αποτελέσματα της Πασοκικής διακυβέρνησης αυτών των χρόνων.

Κατά τα άλλα ο μήνας αυτός τελειώνει – όπως πάντα – με τα γαλάζια σημαίακια που πωλούνται στα περίπτερα, τα ελληνοπρεπή άσματα που μοιράζονται από τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα και τα λογίδια με τη ναφθαλίνη των αρμοδίων. Πάει κι αυτή η εθνική επέτειος λοιπόν. Από χρόνου πάλι!

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Α Ν Α Δ Ι Π Λ Ω Σ Η

ΟΙ ΦΟΒΟΙ ΤΟΥ ΚΚΕ

Τα ερωτήματα που κυριαρχούσαν το προηγούμενο διάστημα, για το πού οδεύουν οι συνδικαλιστικές εξελίξεις, φαίνονται να απαντώνται, καθώς κλείνει ο Φλεβάρης και το εργατικό κίνημα αναμετρείται με νέες συμπληγάδες. «Η σκυτάλη του αγώνα στα σωματεία» κραυγάζει ο Ριζοσπάστης. «Αντιπροσωπευτικό Συνέδριο της ΓΣΕΕ μέσα στο 1987» προτείνει η ΓΣΕΕ των δοτών. «Εκλογές τώρα» ζητάει ο Μπτοστάκης. Το συνδικαλιστικό και πολιτικό πρόβλημα επί τάπητος ή, αλλιώς, στο συνδικαλιστικό πεδίο κρίνεται το πολιτικό παιχνίδι...

Ενάμιση χρόνο μετά τα μέτρα του Οκτώβρη του '85, το πάγωμα των μισθών, την ουσιαστική κατάργηση της ΑΤΑ, και την πράξη νομοθετικού περιεχομένου απαγόρευσης των συλλογικών διαπραγματεύσεων, η κυβερνητική πολιτική του σταθεροποιητικού οικονομικού προγράμματος δοκιμάζεται σοβαρά. Η ανάλυση των δεικτών της οικονομίας απ' όλους τους σχολιαστές – συμπεριλαμβανομένου και του υπουργού Σημίτη – οδηγούν σε συμπεράσματα βέβαιης συνέχισης της ίδιας πολιτικής τουλάχιστον και για το 1988. Η απεργιακή έξαρση και το φούντωμα των εργατικών κινητοποιήσεων, ιδιαίτερα τους δυο τελευταίους μήνες, δεν ερμηνεύεται μόνο από τη δυσβάστακτη οικονομική κατάσταση, αλλά είναι κυρίως, πιστεύουμε, αποτέλεσμα του πανεργατικού συντονισμού και της παρελθοντολογικής πλέον, δραστηριοποίησης της ΣΕΑ. Παρ' όλα αυτά, οι πρώτες ενδείξεις για την προσπάθεια ελέγχου και αναδίπλωσης, όποτε θα γινόταν αυτό αναγκαίο, είχαν διαφανεί.

Η υποχώρηση της ΕΣΑΚ στο θέμα της συμμετοχής των συνταξιούχων στο συνέδριο του ΕΚΑ ήταν η πρώτη σύμπληψη, άτακτη βέβαια, στις θελήσεις του ΠΑΣΟΚ. Η πανεργατική απεργία της 15 του Γενάρη γίνεται όταν το αποφασίζει ο Ραυτόπουλος (!) και η αριστερή αντιπολίτευση ακολουθεί χωρίς να προτείνει ούτε να δεσμευτεί σε συγκεκριμένο πρόγραμμα κινητοποιήσεων. Η ΣΕΑ εξαφανίζεται στο μετέπειτα διάστημα και η απεργία της 12 του Φλεβάρη κηρύσσεται πάλι απ' τον Ραυτόπουλο! Η ΕΣΑΚ φροντίζει να «διαφοροποιηθεί», βάζοντας το ΕΚΑ απεργία να πραγματοποιήσει (στηρίζοντας και τους επαγγελματιοβιτέκνες) στις 16 του Φλεβάρη, και όχι διευρύνοντας τουλάχιστον σε 48ωρη την πρώτη απεργία. Ενώ ήδη παρατηρείται μια σύμπληψη στη ΓΕΝΟΠ/ΔΕΗ και στην ΑΔΕΔΥ των δυνάμεων της ΕΣΑΚ και της ΠΑΣΚΕ ως προς την εκτόνωση των μετώπων που έχουν ανοικτεί, ο κύκλος κλείνει (;) στην ΟΤΟΕ με το ανοικτό σαμποτάρισμα της συνέχισης της απεργίας.

Μια «περίεργη» πολιτική βεντέτα Μπτοστάκη και Φλωριάκη αναζωπυρώνεται. Ο αρχηγός της ΝΔ αμφισβητεί το δικαίωμα του ΚΚΕ να διαμεσολαβεί την εργατική τάξη και ο Γ.Γ. του ΚΚΕ, αφήνοντας την κυβέρνηση στο απυρόβλητο, επιτίθεται με μανία στη δεξιά!

Οι στιγμές πράγματι είναι ιστορικές. Το ΚΚΕ ξαναμπαινει στο «μπλοκ της αλλαγής», γιατί ο κίνδυνος να ξαναέρθει η δεξιά είναι πλέον άμεσος και δε θέλει με τίποτα να χρεωθεί το στίγμα του υπόνομευτή της ΠΑΣΟΚικής κυβέρνησης.

Όμως τυχόν πώση του ΠΑΣΟΚ απ' την κυβέρνηση δεν είναι ευθύνη του συνδικαλιστικού κινήματος ούτε της Αριστεράς, όπως προσπαθούν να μας πείσουν οι ανακοινώσεις του Π.Γ. του ΚΚΕ. Ίσα-ίσα, ο μόνος τρόπος τρόπος ανακοπής του δεξιού ρεύματος και αναστροφής της κοινωνικής συντηρητικοποίησης είναι η συγκρότηση ενός μαζικού, αυτόνομου, διεκδικητικού κινήματος.

Μόνο ένα αξιόμαχο Σ.Κ. είναι σε θέση να συνδέσει τις οικονομικές διεκδικήσεις με την πάλη για τη διαμόρφωση ευνοϊκών πολιτικών συσχετισμών για την αριστερά. Μόνο η συνέχιση του αγώνα για την ανατροπή της εισοδηματικής πολιτικής μπορεί να δώσει εγγυήσεις στους εργαζόμενους και να βγάλει το Σ.Κ. από το αδιέξοδο.

Τάσος Κατιντσόρος

Α Γ Γ Ε Λ Ι Ε Σ

ΣΕ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΗΓΕΣΙΑΣ

Ενδέχεται οι διαδικασίες που ξεκίνησαν κατά τη σύντομη περίοδο της αριστερής αντιπολίτευσης, να μην αποδεικτούν εξ ολοκλήρου αναστρέψιμες.

Κάποιοι άνθρωποι κινητοποιήθηκαν (τόσο στη βάση του ΚΚΕ, όσο και από καιρό ανδρανοποιημένοι αριστεροί) και δεν είναι σίγουρο ότι ένα ανακλητικό σήμα θάναι αρκετό για να τους επαναφέρει στην αδράνεια. Το ζήτημα είναι όμως ποιος θα αναλάβει να εκφράσει και να συντονίσει αυτή τη δυναμική, ιδιαίτερα στο χώρο των εργαζομένων, όπου η κυριαρχία του ΚΚΕ εξακολουθεί να είναι ασφυκτική. Χωρίς να αποκλείονται ρήγματα στην πολιτική του ΚΚΕ, χωρίς να μηδενίζεται η πιθανότητα μιας νέας στροφής του, το κενό που αφήνει η σημερινή του αναδίπλωση μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο δώρο για όσες κινήσεις επιχειρούν σήμερα κάποιες ανασυγκροτήσεις στο χώρο της Αριστεράς. Ζητείται ηγεσία λοιπόν, είναι καιρός να σπεύσουν οι ενδιαφερόμενοι.

Κ.Β.

Ο ΝΕΟΣ ΖΑΧΟΣ

ΜΠΟΥΦΟΙ

Μετρίοφρων ο κ. Δήμου, δήλωσε για τη μη μετάδοση της εκπομπής του ΔΙΑΛΟΓΟΙ «θα περιμένω την άλλη Παρασκευή μπροστά στην τηλεόρασή μου μαζί με εκατομμύρια έλληνες για να δω αν υπάρχει ακόμα δημοκρατία και αξιοπρέπεια σ' αυτόν τον τόπο».

Αναρωπείται κανείς αν το κόψιμο της πρώτης εκπομπής θα 'πρεπε να αποδοθεί σε ακούσιο διαφημιστικό οίστρο κάποιων... μπουφών. Η πρόκληση στενότητας στην αγορά – μέσω απόκρυψης των προϊόντων – αυξάνει την τιμή. Πάντως όχι την αξία τους. Τέτοιο προϊόν είναι και το πνεύμα, που κατά την υπερήφανη πρόταση του τέως Προέδρου Τσάτσου («ήμουν μια μικρή χώρα»), είναι το μόνο που μπορούμε να εξαγάγουμε στην ΕΟΚ. Κρίνοντας όμως από την εκπομπή που «θασίζεται στην καθαρή αξία του λόγου, όπως σημειώνει ο κ. Δήμου» (Β.τ.Κ., 8.2) η τιμή θα είναι μάλλον χαμηλή. Ανάλογη ήταν και η δεύτερη εκπομπή, με τον οικολόγο-καθηγητή, όπου ο διάλογος και πάλι είχε πιένες, όπως για τους τεμπέλους φοιτητές που, σαν τις προβληματικές, θέλουν να πληρώνονται για να κάθονται, όπως συμφώνησαν οι συνομιλητές. Περιμένουμε να θιγούν στο μέλλον και άλλα θέματα, απροκατάληπτα και διαφωτιστικά, όπως το ήθος των ταξιτζήδων, τα προνόμια των εργαζομένων κ.ά. Η εκπομπή υπερείκει παλαιότερου πεντάλεπτου της ΕΡΤ-2, τόσο σε χρόνο όσο και στο ...καστ.

Σ.

• Νέες προοπτικές στη συμπρωτεύουσα. Όχι αυτές βέβαια που επιφύλασσε στο χριστιανικό πλήρωμα της πόλης ο Σ. Παπαθεμελής. Στις 10 του Μάρτη ξαναβγαίνει μετά από διχρονη περίπου απουσία η «ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ», εγκαινιάζοντας την τρίτη – και μακροβιότερη ευχόμαστε – περίοδο της έκδοσής της. Στο πρώτο τεύχος της νέας προσπάθειας που θα κυκλοφορήσει με την αρχική μορφή που είχε το περιοδικό όταν πρωτοεμφανίστηκε, θα υπάρχουν άρθρα για τις εξελίξεις στην αριστερά, για την οικολογία, το στρατό, την υπόθεση του Χρ. Ρούσου, και ένα αφιέρωμα στο εργατικό κίνημα. Στους παλιούς φίλους από τη Θεσσαλονίκη, καλό ξεκίνημα και καλή τύχη.

• «Τρία βιβλία ωραία» μας προτείνει ενθουσιασμένη σε πολιτική μάλιστα στήλη η Αυγή (14.2). Μόνο που το ένα (Κ. Καγκελάρη, Νότια Αφρική, Απαρτχάιντ-το στίγμα) μας εξηγεί ότι: «Η ουδετερότητα, πάντως, είναι η πιο σοφή και ωφέλιμη τακτική και την ακολουθούν με ευλάβεια και σωφροσύνη» (εννοεί τους Έλληνες της Νότιας Αφρικής). Όσο για το άλλο (Ν. Παπαδημητρίου, Από την Ένωση Κέντρου στην αποστασία) δεν είναι παρά μια τεκμηριωμένη ανάλυση της άποψης του κ. Μητσοτάκη για το θέμα αυτό. Τι να υποθέσουμε; Πλουραλισμός του νέου φορέα, ή δεν προφτάσαμε να δούμε παρά μόνο το εξώφυλλο; • Ασύλληπτη κτηνωδία. Ωραία προβολή πήρε στις 10.2 ο βιασμός ενός νεογέννητου αγοριού 15 ημερών. Η περιγραφή ήταν γλαφυρή και σαφέστατη. «Ο δράστης – αυτό το ανθρωπόμορφο τέρας – διαφεύγει προς το παρόν τη σύλληψη», κυρίως βέβαια, επειδή «η ασύλληπτη και για την πιο κτηνώδη φαντασία πράξη»... απλώς δεν έγινε: την επομένη ο ιατροδικαστής διαβεβαίωσε τους γιατρούς του νοσοκομείου παιδιών ότι δεν υπάρχουν ίχνη βιασμού στο θρέψος. Άσχετοι οι παιδίατροι ή ένοχη η εφήμερη ανάγκη σκανδάλου; • Αν το άνοιγμα του Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης στους ξένους πρεσβευτές – πάντα, βέβαια, με τις δυσκολίες κάθε ξεκινήματος – συνιστά σημείο των καιρών, αποτελεί νέο σταθμό στην πορεία του κ. Ευθυμίου (πρώην Γ.Γ.Τύπου επί Λαλιώτη) το άρθρο του στο ΒΗΜΑ της 22.2, όπου προβαίνει στην παρακάτω εκτίμηση του «ανοίγματος»: «... είναι ίσως η πρώτη φορά που με τέτοιο συστηματικό τρόπο γίνεται αξιοποίηση των ευχερειών που παρέχει ο νόμος-πλαίσιο για μια διεύρυνση των γνωστικών πηγών και ακαδημαϊκών διαδικασιών στο Πανεπιστήμιο... Με λίγα λόγια, η πρακτική που εγκαινίασε το Τμήμα Διεθνών Σπουδών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης έδινε νόημα και περιεχόμενο στην αυτονομία των ΑΕΙ, έδινε νόημα και περιεχόμενο στη δημοκρατία και την ελευθερία της ακαδημαϊκής διδασκαλίας...» Στη συνέχεια ο αρθρογράφος κακίζει όσους αντέδρασαν, μεταξύ άλλων, για «μονομερή κατάλυση των όρων ενός δημοκρατικού διαλόγου». Τελικά, «χωρίς την εμπέδωση αυθεντικών κοινωνικών και πολιτικών διαδικασιών εθνικής αυτογνωσίας, πώς θα οδηγηθούμε στην εθνική ανεξαρτησία»; • Ξεσηκώθηκε η Εποπτεία για να μην εγκατασταθεί η Σοβιετική πρεσβεία στο Χαλάνδρι, και η Βουλγαρική στο Ψυχικό. Για τις τεθωρακισμένες ηλεκτρονικές ζαρντινιέρες της Αμερικανικής Πρεσβείας ούτε κουβέντα. • Μάθαμε ότι τη νέα Αυγή την «έστησε» ο Λυκούργος Κορίνης. Όσο για την Κυριακάτικη έκδοσή της, οι επιρροές είναι φανερές. Liberation και λίγο Σχολιαστής. Καλή τύχη.

ΧΑΣΑΜΕ ΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ;

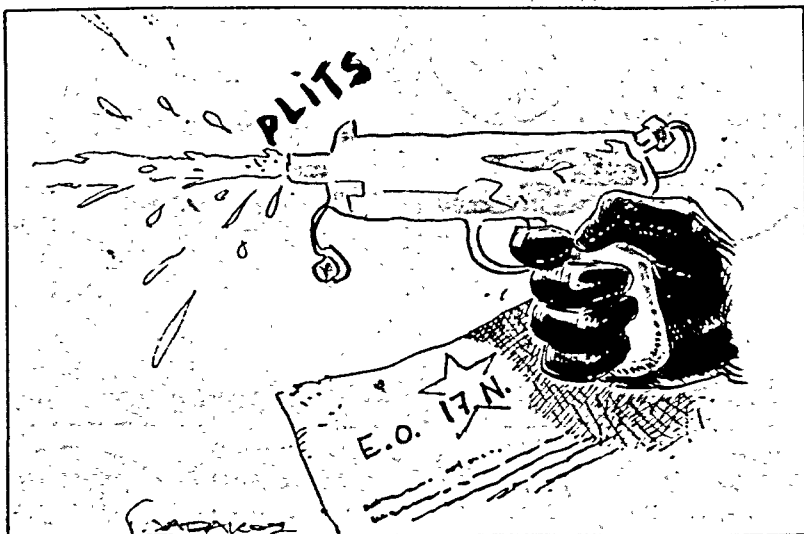
Η πραγματική τομή στην πολιτική του ΚΚΕ δεν είναι η σημερινή του συνδικαλιστική αναδιπλώση. Είναι ίσως η έκπληξη που αυτή προκάλεσε. Γιατί περίπου πριν ένα χρόνο κανείς σχεδόν δεν απόρρησε όταν τις τότε μετωπικές συγκρούσεις και τη γραμμή «το πραξικόπημα (στη ΓΣΕΕ) δεν θα περάσει» διαδέχτηκε η σάφρων τακτική «η σκυτάλη στις ομοσπονδίες».

Αυτό που μεσολάβησε είναι βέβαια η πολιτική μάχη των δημοτικών εκλογών, όπου το ΚΚΕ για πρώτη φορά μετά τη μεταπολίτευση κατάφερε να βρεθεί επικεφαλής μιας σοβαρής αριστερής αναπολίτευσης. Αλλά ενώ όλα έδειχναν να παίρνουν ένα δρόμο, ενώ φουντώνει η εργατική δυσανεμία διοικητούμενη σε διαδοχικές πανελλαδικές κινητοποιήσεις, ενώ η Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα διευρύνεται με τα στελέχη της εκλεγμένης διοίκησης της ΓΣΕΕ, ενώ κυκλοφορούν οι «θέσεις» του 12ου Συνεδρίου και γενικεύεται η αίσθηση πως κάτι αλλάζει στο ΚΚΕ, εκεί ακριβώς, στο πιο κρίσιμο σημείο, τα πάντα ανατρέπονται.

Η έκπληξη λοιπόν είναι απόλυτα δικαιολογημένη τη στιγμή που η πράγματι τολμηρή πολιτική πρακτική του ΚΚΕ κατά τους τελευταίους μήνες σκίασε χρόνια στρατηγικά του αδιέξοδα. Στην Ελλάδα υπήρχε επί τέλους Αριστερά! Αυτό ήταν αρκετό για να ξεχαστεί η κρίση της... Να όμως που (τι σήμερα, τι αύριο, τι τώρα;) η ανυπαρξία στρατηγικής κάποτε πληρώνεται. Όταν η Αριστερά αναπολιτεύεται χωρίς να διεκδικεί την εξουσία, είναι φυσικό να υποκύπτει ακόμα στα εκβιαστικά διλήμματα: «Τις Πανελλαδικές απεργίες εκμεταλλεύεται η Δεξιά...». Κι έτσι, ξεχνώντας την κρίση στρατηγικής, χάσαμε ξανά την Αριστερά σ' αυτή τη χώρα.

Και πάλι καλά. Γιατί αυτοί οι λίγους μήνες όπου το ΚΚΕ δεν συνέπλεε με τη φιλοπαπανδρεϊκή στάση της ΕΣΣΔ και επιστρατεύονταν ο Γρ. Γιάνναρος για να δώσει μαθήματα ρωσικής από τις στήλες του Ριζοσπάστη προσέθεσαν τουλάχιστον ένα διαφορετικό χρώμα στη μουντή Ιστορία της μετά το '81 Αριστεράς...

Κ.Β.

Π Ρ Ω Τ Ο Φ Α Ν Η

Κ Α Τ Α Σ Τ Ο Λ Η

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΑ

Μεγάλη προβολή έλαβε στη Βραδυνή της Κυριακής, 8.2., είδηση με τίτλο *Αστυνομικός στα χέρια αναρχικών - Πρωτοφανές: Άνδρας ειδικής υπηρεσίας της Θεσσαλονίκης ανακρίθηκε από «περιθωριακούς»*. Το μεν γεγονός της σύλληψης αστυνομικού που εκτελούσε παρακολούθηση μέσα στον πανεπιστημιακό χώρο δεν είναι πρωτοφανές· έχουμε και το Χιμείο της Αθήνας. Η ενδιαφέρουσα λεπτομέρεια είναι ότι ο αστυνομικός «ήταν του Τμήματος Διαφυλάξεως του Πολιτεύματος της Ασφάλειας (όπως αποκαλείται τώρα η Υπηρεσία Πληροφοριών)». Πρόκειται απλά και μόνο για την ακριβή μετάφραση του τίτλου της αντίστοιχης δικτογερμανικής μυστικής υπηρεσίας;

Σ.

ΨΗΛΟΙ & ΑΜΥΑΛΟΙ

Πρέπει να διαβάσεις πολλές εφημερίδες: στην *Ελευθεροτυπία*, 11.2, μαθαίνεις ότι ο στρατηγός Δροσογιάννης κατέβασε το ελάχιστο ύψος των υποψηφίων οργάνων της τάξεως από 175 στους 170 πόντους «για να μη μείνουν απ' έξω κάποιοι που θα είχαν περισσότερα προσόντα και ικανότητες». Στη Βραδυνή όμως αποκτάς και μίαν άλλη διάσταση του προβλήματος. Ο στρατηγός θέλει να αυξήσει τον αριθμό εισακτέων ώστε να μπορεί να απομακρύνει τους απροσάρμοστους: «Τα τελευταία χρόνια αποδείχθηκε ότι μπαίνουν στη Σχολή Αστυφυλάκων άτομα με ψυχονευρωτικά προβλήματα». Επικροτώντας την ενέργεια θα πρότειναμε δραστηρότερη μείωση έως κατάργηση του αντικειμενικού ορίου του αναστήματος: το πθικό είναι που μετράει.

Σ.

ΘΑ ΧΑΘΟΥΝ ΤΑ 35 ΔΙΣ;

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΤΣΗ

Με τη δημόσια διένεξη, για τη διαχείριση 400 εκ. δρχ., ανάμεσα στο δήμαρχο και τον ειδικής αρμοδιότητας υπουργό, ξαναθυμηθήκαμε αυτές τις μέρες την Καλαμάτα και τους σεισμόπληκτους. Ότι πέρασαν στα αντίσκηνα τον πρώτο χειμώνα —και δεν ξέρουν πόσους ακόμη θα περάσουν. Ότι στα χαρτιά και στις διακηρύξεις η «νέα Καλαμάτα» μπορεί να γίνει και καλύτερη, αλλά, προς το παρόν, οι μόνοι ικανοποιημένοι από το έργο ανασυγκρότησης είναι οι πλιατσικολόγοι και οι αεινούκηδες. Ότι οι σεισμοπαθείς, έξι μήνες μετά τον καταστροφικό σεισμό, έχουν χορτάσει από θεαματικές επισκέψεις, διακρύβρεκτες υποσχέσεις, πατριωτικές δωρεές και μεγαλόστομους προγραμματισμούς, αλλά δέρνονται από την αγωνία και την αβεβαιότητα για το μέλλον.

Ο άνευ χαρτοφυλακίου (και άνευ γραφείου εισέτι) υπουργός Καλαμάτας Αθ. Φιλιππίδης, σε συνέντευξη του («Βήμα» 22-2-87) αισιοδοξεί ότι όλα θα πάνε καλά —αφού άρχισε να «υλοποιείται» η δεύτερη φάση της αποκατάστασης, που προβλέπει 3.000 λυόμενα σπίτια ως τον Απρίλιο. Βέβαια, είναι μακρύς ακόμη ο δρόμος, μια και η ανασυγκρότηση της σεισμόπληκτης περιοχής προβλέπεται να ολοκληρωθεί σε πέντε χρόνια και να κοστίσει κάπου 120 δισ. δρχ.

Ο δήμαρχος Σταύρος Μπένος («Αυγή» 22-2-87) θεωρεί περίπου περίπλοκο τον ειδικό υπουργό και διεκδικεί να αναλάβει η Τοπική Αυτοδιοίκηση, κατά κύριο λόγο, το έργο της ανασυγκρότησης. Και διατρεί και αυτός κάποια συγκρατημένη αισιοδοξία ότι, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, μπορεί «να φταχτεί μια πολύ καλύτερη από πριν».

Όταν αναφέρονται στο μέγα πρόβλημα της χρηματοδότησης και οι δύο θεωρούν ως πιο σημαντική και άμεση πηγή, εκτός από τον κρατικό προϋπολογισμό, τα 250 εκ. δολάρια (35 δισ. δρχ. περίπου) που, όπως ανήγγειλε ο αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών Θ. Πάγκαλος, θα πάρουμε ως δάναιο από το Ταμείο Ανασυγκρότησης του Συμβουλίου της Ευρώπης. Αλλά από εδώ, ακριβώς, πέφτουμε στη... δική μας αρμοδιότητα, μια και ξαναμπαινούμε στα μυστήρια του μικρομεσαίωνα.

Δεν είναι υπερβολή να λεχθεί ότι με τους σεισμούς της Καλαμάτας ανακαλύψαμε αυτό το ειδικό ταμείο του Συμβουλίου της Ευρώπης, που άρχισε το 1956 για να χρηματοδοτεί αποκλειστικά την αποκατάσταση προσφύγων και επεκτάθηκε στη δανειοδότηση έργων περιφερειακής ανάπτυξης και κάλυψης κοινωνικών αναγκών. Ο νέος εκπρόσωπος της Ελλάδας στη διοίκηση του Κώστας Βγενόπουλος, ειδικός σύμβουλος στο υπουργείο Εξωτερικών, σκαλίζοντας τα επίσημα «κιάτια», είδε ότι στα 30 χρόνια λειτουργίας του ταμείου, η χώρα μας επιμένει να το αγνοεί. Ενδεικτικά, έτσι, αυτό το διάστημα η Ιταλία πήρε δάνεια ύψους 1,5 δισ. δολ., η Τουρκία 1 δισ. δολ., η Πορτογαλία 600 εκ. δολ., η Κύπρος 450 εκ. δολ. και η Ελλάδα μόνον 178 εκ. δολ.

Μέσα στην αγωνιώδη αναζήτηση πηγών χρηματοδότησης για την Καλαμάτα ενημερώνει λεπτομερώς το έκπληκτο υπουργείο Εξωτερικών και το δύσπιστο υπουργείο Εθν. Οικονομίας, ένα περίπου μήνα μετά τους σεισμούς. Κι αρχίζει έκτοτε η μεγάλη περιπέτεια μέσα στο δαιδαλό της ελληνικής γραφειοκρατίας —με αβέβαιη έκβαση ακόμη.

Αναγκαίος όρος για τη χορήγηση του δανείου είναι η υποβολή πλήρους μελέτης για το υπό χρηματοδότηση έργο. Στις 16-19 Δεκεμβρίου, που συνεδριάζει το Δ.Σ. του ΤΑΣΕ, το υπουργείο μας Εθν. Οικονομίας προβληματίζεται ακόμη για τους όρους του δανείου και δεν έχει συντάξει μελέτη για την Καλαμάτα. Εν τούτοις, με ένα τρισέλιδο σκαρίφημα μελέτης το δάνειο των 250 εκ. δολ. εγκρίνεται κατ' αρχήν. Η οριστική έγκρισή του θα γίνει και η εκταμίευση θα αρχίσει στις 31 Μαρτίου, υπό την προϋπόθεση ότι η ολοκληρωμένη μελέτη θα υποβληθεί τουλάχιστον τρεις εβδομάδες πριν —δηλ. τις επρχόμενες δέκα μέρες.

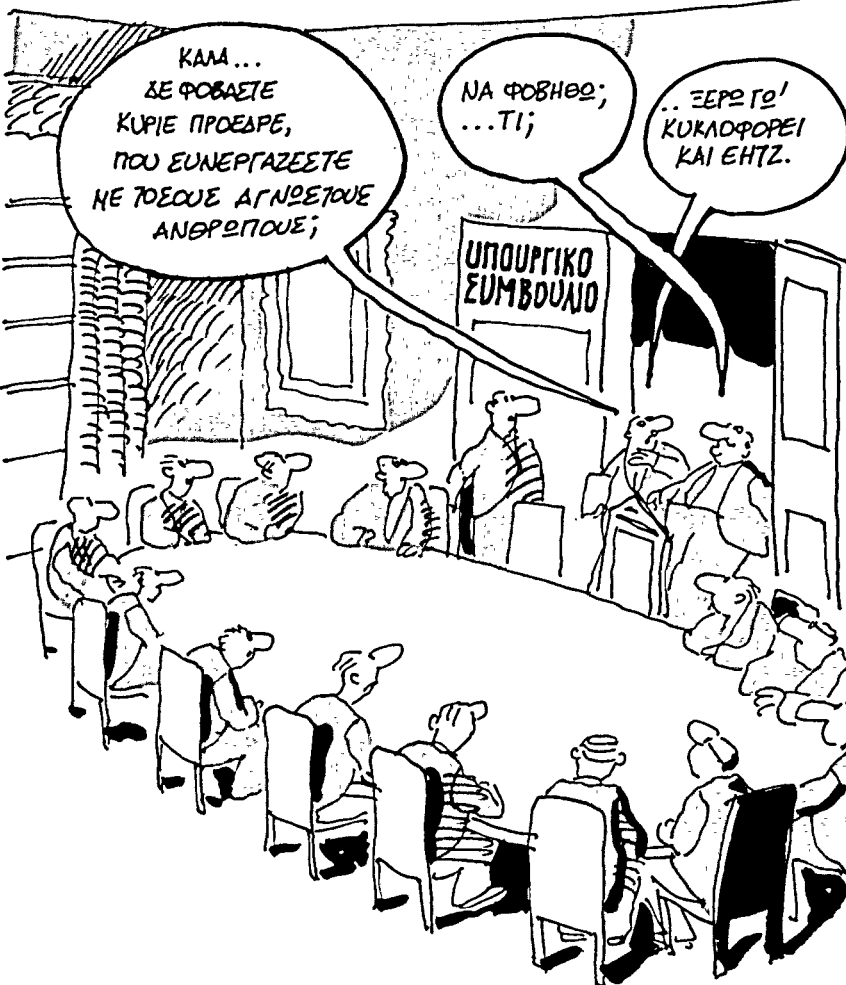
Ως τη στιγμή που γράφονται αυτά, όχι μόνο μελέτη δεν έχει συνταχθεί, αλλά ενώ υπάρχει το «πράσινο φως» από τον Κ. Σημίτη και την Τράπεζα της Ελλάδος, ενώ ο Θ. Πάγκαλος πανηγυρίζει δημόσια και οι Αθ. Φιλιππίδης και Στ. Μπένος στηρίζουν σ' αυτό τις ελπίδες τους, ο νέος υφυπουργός Αντ. Γεωργιάδης διατρεί ακόμη επιφυλάξεις για το δάνειο. (Οι όροι του θεωρούνται προνομιακοί κυρίως για τη μακρά διάρκεια αποπληρωμής και τη μεγάλη περίοδο χάριτος. Συγκεκριμένα, το δάνειο χορηγείται σε γερμανικά μάρκα, με διάρκεια 12 χρόνια και επιτόκιο 6,25%, σε ελβετικά φράγκα με διάρκεια 10 χρόνια και επιτόκιο 5,25% και σε ιαπωνικά γεν, με διάρκεια 15 χρόνια και επιτόκιο 6,25%. Για τα μάρκα η περίοδος χάριτος είναι πέντε χρόνια, ενώ για τα φράγκα και τα γεν συμπίπτει με το χρόνο αποπληρωμής).

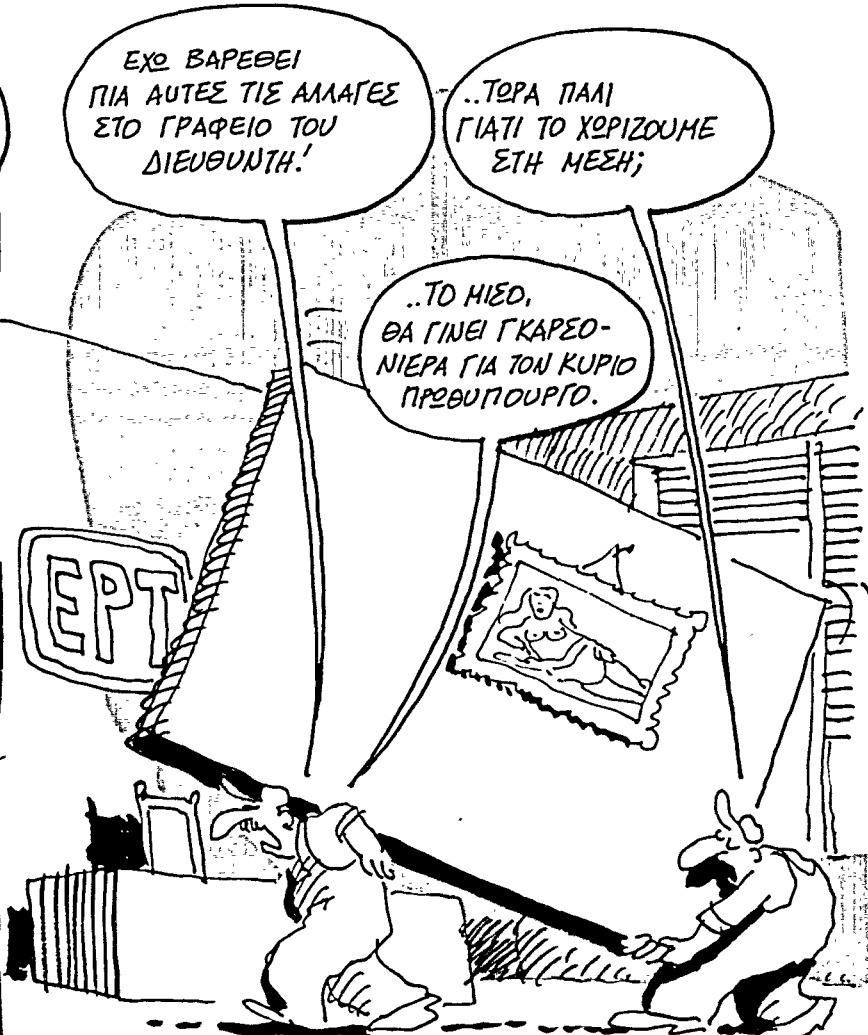
Έτσι, παρ' ό,τι το πανηγύρισαμε, το δάνειο των 250 εκ. δολ. κάθε άλλο παρά βέβαιο είναι. Κι αν τελικά χαθεί, θα καταστεί προβληματική συνολικά η ελληνική συμμετοχή (δάνεια ως 120 εκ. δολ. το χρόνο) στα δανειοδοτικά προγράμματα του ΤΑΣΕ για την επόμενη πενταετία.

Οι άγριες εσωκυβερνητικές αντιθέσεις, επί μικρομεσαίωνα, επιδεινώνουν τόσο την παραδοσιακή ολιγωρία, την αδελφία και τον αβδηριτισμό της γραφειοκρατίας μας, που ούτε τα θολά νερά του εκτρεπόμενου Αχελώου δεν την ξεπλένουν...

ΗΠΙΟ ΚΛΙ.ΜΑ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΗ ΛΟΑΝΟΥ

ΟΛΟΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

Οι υποστηρικτές του προέδρου

Δεν είναι λίγοι αυτοί που ξαφνιάστηκαν από την υποστήριξη που παρείχε στον κ. Σαρτζετάκη η *Ελεύθερη Ώρα* στην υπόθεση του Χρήστου Ρούσσου. Τα πηχυαία μπράβο των φασιστών φαίνονταν λίγο-πολύ σαν φιλοφρονήσεις υπερβολικές ή ακόμη και ακατανόητες. Όπως και να το κάνουμε, το αντιομοφυλοφιλικό μένος του προέδρου δεν είναι αρκετό για να τον μετατρέψει από «πρόεδρο της Αριστεράς», στον εκλεκτό της καρδιάς των απανταχού χουντικών. Γιατί δεν ήταν μόνο η *Ελεύθερη Ώρα* που τον υποστήριξε: *Κάτω τα χέρια απ' τον Σαρτζετάκη* έγραφαν αυτοσχέδιες αφίσες και εφημερίδες τοίχου με υπογραφή ΕΝΕΚ, ενώ την ίδια στιγμή μια ανακοίνωση του «Γραφείου Τύπου του ΕΝΕΚ» επισήμαινε ότι «η όλη στάση του κ. Σαρτζετάκη στην προεδρία είναι Εθνική, ακομμάτιστη, Ελληνοκεντρική... Απεδείχθη καλύτερος των προκατόχων του και θαθεία Ελληνολάτρης και όχι διεθνιστής, όπως τον ήθελαν οι μαρξιστές».

Έχουν λάθος όσοι νομίζουν ότι ο θαυμασμός των φασιστικών ομάδων για το πρόσωπο του προέδρου εξαντλείται στην υπόθεση του Χρήστου Ρούσσου, ή ότι η υπόθεση αυτή είναι που «καταξίωσε» τον πρόεδρο στις ακροδεξιές συνειδήσεις. Στην πραγματικότητα, η υπόθεση του Ρούσσου έφερε στην επιφάνεια μία διαδίκασία πολύ πιο μακρόχρονη και μόνιμη: οργανώσεις ακροδεξιές, έντυπα φασιστικά, περιοδικά εκκλησιαστικών και παραεκκλησιαστικών οργανώσεων ακολουθούν συστηματικά μία πολιτική ανοιχτής ή, έστω, «κριτικής» υποστήριξης, του κ. Σαρτζετάκη. Όπως μας εξηγεί η ίδια η «*Νέα Θέσις*» του ΕΝΕΚ, «η πραγματική αιτία είναι ότι ο κ. Χρήστος Σαρτζετάκης μιλάει πάντα για την Ελλάδα και τον Ελληνισμό, διεγείροντας τις κοιμισμένες - από τις κυβερνήσεις της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ - συνειδήσεις των Ελλήνων. Κάπου ο Πρόεδρος χαλάει την συνταγή του Κόμματος των Πολιτικών Κομμάτων».

Παρόμοια άποψη για τον πρόεδρο φαίνεται ότι συμμερίζονται κάθε είδους «εθνικιστικά έντυπα», «βορειοηπειρωτικά σωματεία», «ενώσεις φίλων των πολυτέκνων» κλπ. Όλος αυτός ο χώρος που χωρίς αμφιβολία ανήκει ολόψυχα στη Δεξιά, βρήκε στο πρόσωπο του κ. Σαρτζετάκη ένα πόλο αναφοράς και συσπειρώσεως και, ίσως, ένα μέσο για να καταγραφούν στο πολιτικό προσκήνιο μία σειρά από θέματα που, από το 74 τουλάχιστον μέχρι σήμερα, είχαν περιοριστεί στο περιθώριο της πολιτικής ζωής: το «βορειοηπειρωτικό» είναι ένα από αυτά.

Το ενδιαφέρον στην υπόθεση είναι ότι, την χρονική περίοδο, που οι ακροδεξιοί με θήματα αργά αλλά σταθερά άρχισαν να θαυμάζουν και να υποστηρίζουν τον κ. Σαρτζετάκη, την ίδια αυτή περίοδο ο πρόεδρος υφίστατο την αμείλικτη κριτική της επίσημης Δεξιάς: τα έξοδα της προεδρίας, η «Φρόντα», ο μισθός της, τα έπιπλα στο «παλάτι», κοσμούσαν καθημερινά σχεδόν τις δεξιές εφημερίδες αλλά και τις ανακοινώσεις της ΝΔ. Το πράγμα μοιάζει εξαιρετικά ιδιόμορφο: οι ακροδεξιοί φάνηκαν πολύ πιο «ανοιχτοί» στα μηνύματα του προέδρου, συγκρινόμενοι με την κοινοβουλευτική Δεξιά, φάνηκαν αντιδογματικοί και ευέλικτοι, χωρίς, θα έλεγε κανείς, ιδεολογικές προκαταλήψεις ως προς την πολιτική καταγωγή του προέδρου.

Βέβαια, η ΝΔ ασκεί «μαχόμενη πολιτική», ενώ οι διάφορες ακροδεξιές και παραεκκλησιαστικές οργανώσεις έχουν αφιερωθεί περισσότερο σε ιδεολογικούς αγώνες. Έτσι, ενώ είναι πιθανόν ακόμη και σήμερα να απασχολεί τη ΝΔ το χρώμα των ψηφοδελτίων που εξέλεξαν τον κ. Σαρτζετάκη, το ΕΝΕΚ, ο «Σωτήρ», ή ο «Σύλλογος Βορειοηπειρωτών» χωρίς αναστολές εισάκουσαν και εξετίμησαν τα «ελληνοκεντρικά» και «ελληνορθόδοξα» μηνύματα των προεδρικών ομιλιών. Γιατί, εκτός από σπάνιες περιπτώσεις, οι παρεμβάσεις του προέδρου ήταν όχι άμεσα πολιτικές, αλλά ιδεολογικές και γενικού χαρακτήρα. Τέτοιες δηλαδή, που ήταν δύσκολο για τη ΝΔ να ανακαλύψει κάποιο σημείο «επαφής» με τον πρόεδρο στην καθημερινή πολιτική πρακτική της, τουλάχιστον μέχρι την πρόσφατη ανακάλυψη του «βορειοηπειρωτικού».

Οι πολιτικές παρεμβάσεις

Η υπόθεση του Χρήστου Ρούσσου έδειξε και κάτι ακόμη το πολύ σημαντικό: ότι οι πολιτικές πρωτοβουλίες που κατά καιρούς έχει αναλάβει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν είναι απλά οι ιδιοτροπίες ενός δύσκολου χαρακτήρα, αλλά ότι συνιστούν προσπάθεια καταγραφής μιας «άλλης» πολιτικής κατεύθυνσης, την οποία ασπάζεται και προωθεί ο πρόεδρος. Γιατί, μία απλή απόρριψη της αίτησης του Ρούσσου θα μπορούσε να νοηθεί και σαν δυστροπία ενός ηθικιστή, η ανακοίνωση όμως της προεδρίας έδειξε ότι ο κ. Σαρτζετάκης είχε διαλέξει τη στιγμή για μια γενικότερης κλίμακας παρέμβαση σε ό,τι αφορά την ηθική, την εγκληματικότητα και την απονομή δικαιοσύνης στη χώρα μας.

Αλλά, ακόμα και σήμερα, οι παρεμβάσεις του προέδρου στην πλειοψηφία τους είναι δύσκολο να μην εκληφθούν σαν «παραξενιές», «γραφικότητες» ή «αδεξιότητες» του ανδρός, ακόμη και αν γνωρίζουμε ή υποθέτουμε ότι ο πρόεδρος έχει επενδύσει στις πρωτοβουλίες του πολιτικούς στόχους και εθνοσωτήρια οράματα. Αν θυμόμαστε καλά, η πρώτη «κόντρα» με την κυβέρνηση έγινε όταν ο πρόεδρος αρνήθηκε να υπογράψει το διάταγμα της αποχώρησης του κ. Κώνστα από τον Άρειο Πάγο γιατί δεν ήθελε να εκφράζει το κείμενο την «πλήρη ευαρέσκειά» του. Το επεισόδιο πέρασε μάλλον απαρατήρητο. Στη συνέχεια κάτι απαγορεύσεις στους φωτορεπόρτερς, κάτι επιπλήξεις σε μια εκδότρια στην έκθεση του βιβλίου γιατί του είπε «κ. Σαρτζετάκη» και όχι «κ. πρόεδρε», κάτι απολογητικά για το μεταγωγικό αεροπλάνο, μάλλον δεν συντέιναν στην έγκυρη καταγραφή της «διαφορετικότητας» του προέδρου. Ούτε, νομίζουμε ότι συνέτειναν, και οι αντικαραμανλικές πρωτοβουλίες του, καθώς αυτές εξαντλήθηκαν στην αφαίρεση από τον απελθόντα πρόεδρο της τεθωρακισμένης του λιμουζίνας ή στην μη πρόσκληση του κ. Καραμανλή στις προεδρικές δεξιώσεις. Η επίσκεψη του προέδρου στο Άγιο Όρος, ήταν μάλλον μια «χρυσή ευκαιρία» γι' αυτόν που, όμως, δυστυχώς χάθηκε, ας όψεται ο Χάρυ Κλιν. Ακόμη, η ανακίνηση του «Μακεδονικού», καθώς για κάποια στιγμή φάνηκε ότι υπήρχε ενδεχόμενο να προκληθούν διπλωματικές περιπλοκές με γείτονες και φίλους, θεωρήθηκε ότι προτιμότερο είναι

να αναβληθεί προς το παρόν και να μετατεθεί για κάποια πιο κατάλληλη στιγμή.

Τελικά, μόνο σε τρεις περιπτώσεις, εκτός βέβαια από την υπόθεση του Χρήστου Ρούσσου, ο κ. Σαρτζετάκης κατόρθωσε να καταγράψει αυτό το «άλλο» που κομίζει στην πολιτική ζωή του τόπου: όταν επέβαλε τον χουντικό Παπακαρύ στη θέση του γραμματέα της Προεδρίας, όταν αντιτάχθηκε στο νομοσχέδιο για τις εκτρώσεις και, τέλος, όταν έθεσε το «βορειοηπειρωτικό». Αυτές οι περιπτώσεις, παρά τον αποσπασματικό χαρακτήρα τους ορίζουν μία πολιτική κατεύθυνση: είναι πολύ εύκολο να την αντιληφθούμε, αν προσέξουμε αυτούς που κάθε φορά χειροκροτούν τις προεδρικές πρωτοβουλίες. Όμως, για να κατανοήσουμε τη συνοχή που έχουν αυτές οι πρωτοβουλίες, πρέπει να αναχθούμε σε μία άλλη περιοχή: σ' εκείνη του ιδεολογικού λόγου που συγκροτείται και διατυπώνεται από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Η συρρίκνωση, ο αφελληνισμός και ο κ. Σαρτζετάκης

Ο πυρήνας της προβληματικής του κ. Σαρτζετάκη είναι ότι σήμερα το έθνος απειλείται παντοιοτρόπως, από εχθρούς εξωτερικούς και εσωτερικούς, με αποτέλεσμα να γινόμαστε μάρτυρες μιας περαιτέρω συρρίκνωσης του ελληνισμού: «Όχι, λοιπόν άλλη συρρίκνωση» αναφωνεί ο πρόεδρος και καλεί τους «Πανελλήνους» σε εγρήγορση. Το τροπάρι της «εθνικής συρρίκνωσης» είναι βέβαια γνωστό και από άλλους εθνοσωτήρες, δεξιούς και αριστερούς, ο κ. Σαρτζετάκης όμως, με το γνωστό προσωπικό του στυλ, νομίζουμε ότι έχει πραγματοποιήσει μία πολύ ενδιαφέρουσα σύνθεση στο ζήτημα αυτό.

ΟΜΟΛΟΓΙΑ Ιστορικής σημασίας και ευθύνης του κ. Προέδρου της Δημοκρατίας

Τόν έφετινό έορτασμό της Ι. Παναγίας της Παναγίας Σουμελά (+ 15 Αυγούστου), πάνδημη Έορτη των Ποντίων στη Β. Ελλάδα, τίμησε με την παρουσία του ο Έξοχτατος Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Χρήστος Σαρτζετάκης. Ο κ. Πρόεδρος κατά τη σχετική ομιλία του έκαμε μία θαρσημαντή και Ιστορικής σημασίας, αλλά και ευθύνης ομολογία πίστewς στην ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ, ή όποια και σχολιάστηκε ευρύτατα και φυσικά ευμένεστα υπέρ του κ. Προέδρου. Καί τούτο, γιατί έκρίθηκε και κρίνεται ως ένα «σημα» περιορισμού και τερματισμού των εθνοσωτήριων παρεμβάσεων.

Η «Πολυτέκνη Οικογένεια», προβάλλει την ομολογία πίστewς στην ορθοδοξία του Προέδρου.

Ας ακούσουμε τον ίδιο: «Το Έθνος μας, το γένος των Ελλήνων, που μόνο ευεργεσίες προσέφερε σ' όλη την ανθρωπότητα, με τον εκπολιτισμό της, αλλά και με την προστασία ιδιαιτέρως της Ευρώπης από βαρβάρους επιδρομείς, συρρικνώθηκε, κατά την διαδρομή των αιώνων, υπό τα πλήγματα κυρίως αυτών που ευεργέτησε, σ' Ανατολή και Δύση, σε απίστευτο βαθμό! Απέμεινε τόσο μικρό, στα σημερινά του όρια, ενώ αλλιώς θα ήταν σήμερα, όπως σημειώνουν οι ιστορικοί, ένα από τα μεγαλύτερα έθνη του κόσμου!».

Με μια τέτοια αντίληψη για την ελληνική ιστορία, δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι σε κάθε ευκαιρία είναι έτοιμος να πλέξει το εγκώμιο δύο ιστορικών προσωπικοτήτων: του Μεγάλου Αλεξάνδρου και του Ελευθέριου Βενιζέλου. Η τοποθέτησή του για τον πρώτο είναι, θα λέγαμε, κλασική. Ο κ. Σαρτζετάκης έρχεται να εξάρει «τη μεγαλειώδη, μοναδική στην παγκόσμια ιστορία, αποστολή που εκπλήρωσε η εκπολιτιστική εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου, που αληθινά συνεπήγαγε τον

εξελληνισμό σχεδόν όλου του τότε γνωστού κόσμου. Με τη συνέπεια η ελληνική γλώσσα και η ελληνική παιδεία να πρυτανεύουν μέχρι τα πέρατα του κόσμου αυτού για αιώνες ολόκληρους». Ενδιαφέρουσα, είναι όμως η τοποθέτηση του κ. Σαρτζετάκη για τον Βενιζέλο, καθώς δεν τον εγκωμιάζει σαν τον μεγάλο δημοκράτη, τον θεμελιωτή της δημοκρατίας στη νεώτερη Ελλάδα, όπως κατά κανόνα πράττουν κεντρώοι, αριστεροί και δεξιοί στις μέρες μας. Ο Βενιζέλος αποτελεί για τον πρόεδρο εκείνον που «οραματίστηκε την απελευθερωτική εξόρμηση του νέου Ελληνισμού, στρατιωτικά προπαρασκεύασε και αριστοτεχνικά οδήγησε στη μερική, έστω, πραγματοποίησή της». Ο Βενιζέλος αποτελεί συνεπώς έναν «μερικώς επιτυχημένο» Αλέξανδρο, που προσπάθησε «να φέρει την ελευθερία σε χώρες, που από τα πανάρχαια χρόνια ήταν και εξακολουθούσαν να είναι, με τη συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων τους και το σύνολο σχεδόν της πολιτιστικής τους παραδόσεως και κληρονομιάς ελληνικές και μόνον ελληνικές». Ανεξάρτητα, λοιπόν, από τα αποτελέσματα, ο Αλέξανδρος και ο Βενιζέλος αποτελούν τους ήρωες του προέδρου, καθώς πήγαν αντίθετα στο ιστορικό ρεύμα της «συρρίκνωσης» και κατόρθωσαν να επεκτείνουν τα σύνορα του ελληνισμού. Στα πλαίσια αυτά έρχονται να τοποθετηθούν και οι δύο άλλοι εκλεκτοί του προέδρου, ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος διότι «και πάλι Έλληνες, Έλληνες από τη Θεσσαλονίκη, οι δύο αδελφοί Κωνσταντίνος-Κύριλλος και Μεθόδιος εξεπλήρωσαν την αποστολή του εκχριστιανισμού των Σλαύων». Ας ελπίσουμε ότι ο κ. Σαρτζετάκης δεν επιφυλάσσει για τον εαυτό του κάποια «αποστολή» όταν υπογραμμίζει «το αγωνιστικό μεγαλείο του ελληνικού λαού στην πραγμάτωση της θελήσεώς του για την ανάκτηση της ελευθερίας των αδελφών του Βορρά».

Πάντως, και άσχετα ως ένα βαθμό για τη θέση του για το «βορειοηπειρωτικό», η Μεγάλη Ιδέα για τον ελληνι-

στικών θέσεων και τις περισσότερες φορές αρνήσεων. Όμως όλες οι εξαιρέσεις αυτές παρέμειναν και πάλι σώμα ξένο προς την ελληνική ψυχή και την ελληνική πραγματικότητα». Ξένο σώμα, κατά τον πρόεδρο αποτελούν αυτοί που «υπονομεύουν» τις παραδόσεις, γιατί «αποτελεί αναμφισβήτητη αλήθεια ότι κανένας λαός δεν μπορεί να ζήσει χωρίς τις παραδόσεις του». Και για να μην μείνουμε με την απορία, μας εξηγεί: «Και πα-

ραδόσεις για τον Ελληνισμό αποτελούν πρωταρχικά οι ακατάλυτοι με την Ορθόδοξη Εκκλησία μας δεσμοί του». Εδώ είναι που ο πρόεδρος της δημοκρατίας γίνεται το ινδάλμα του «Σωτήρα» και της «Ζωής», των «παλαιοημερολογητών» και όλων των άλλων διωκτών του 666 και των παραφυάδων του.

Και για να μην λείψουν από την πινακοθήκη των θαυμαστών του προέδρου οι γλωσσάμυντορες, αφού μας πληροφορήσει ότι «η ελληνική μας γλώσσα, δεν είναι μόνο "μοναδική" είναι και ανεπανάληπτη», μας καλεί «πρωτίστως (σε) άμυνα κατά του γλωσσικού εκθαρβισμού» οπότε ερχόμαστε και πάλι στο γνωστό μοτίβο περί αφελληνισμού, συρρίκνωσης και τα λοιπά.

Ο πρόεδρος και τα πολιτικά κόμματα

Η ιδιομορφία της ιδεολογικής σύνθεσης του προέδρου είναι η εξής: αν και πρωταρχικά συγκίνησε τους ακροδεξιούς και παραεκκλησιαστικούς κύκλους, η «σύνθεση Σαρτζετάκη» είναι προϊόν μιας εκλεκτικιστικής συλλογής θέσεων του ίδιου του ΠΑΣΟΚ. Ποιο μέλος του ΠΑΣΟΚ θα τον κατηγορήσει για προγονοπληξία, όταν οι απόψεις του Τρίτη ουσιαστικά ταυτίζονται, αν δεν ξεπερνούν αυτές του προέδρου; Ή ποιος θα τον κατηγορήσει για θρησκομανία, όταν στον πρόσφατο αναρχισμό υπογράφεται ο Παπαθεμελής; Ή μήπως η ίδια η ιδέα του έθνους που απειλείται, δεν είναι από τα αγαπημένα θέματα του κυβερνητικού σωβινισμού; Όμως υπάρχει μία διαφορά: το ΠΑΣΟΚ περιορίζει τον εξωτερικό κίνδυνο στην τουρκική απειλή, ενώ ο κ. Σαρτζετάκης έχει δείξει ότι με την ίδια άνεση μπορεί να αναζωπυρώνει το «Μακεδονικό» ή το «βορειοηπειρω-

Εθνικά μίλησε ο κ. Σαρτζετάκης

ΕΘΝΙΚΑ - κυρίως πόθο και πάθος δόξα να της νοσταλγίας του τόπου και τα γρόφουμε - μίλησε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Σαρτζετάκης ζήτησαν οι Έλληνες να γίνουν περισσότεροι γιατί οι Τούρκοι θα φτάσουν τα 80.000.000 το 2.000, ενώ εμείς μόλις τα 12.000.000. ΑΛΛΑ έχει ξεκάθαρο ο κ. Σαρτζετάκης ότι υπάρχουν στο τόπο και μερικά

κυρία που ζουν μόνο λούττα (όπου τους συμφέρει φυσικά) και πως πάντα ανδρόνους με τόπο. «Δεν είμαστε παιδοποιτικές Μπλάνες». Δεν περνάει κυρία μου... Θα τα κάλυψτε τα παιδιά με τους Τούρκους; Γιατί, όπως και στην Κύπρο, μόλις περάσουν τα σύνορα, δεν γνωρίζουν ούτε φεμινισμούς ούτε άλλα κουρσέζοι. ΓΡΗΓ. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ήδη πολύ νωρίς (1η Δεκεμβρίου 1985) η Ελεύθερη ΩΡΑ εξήρε τον κ. Σαρτζετάκη για το εθνικό του φρόνημα.

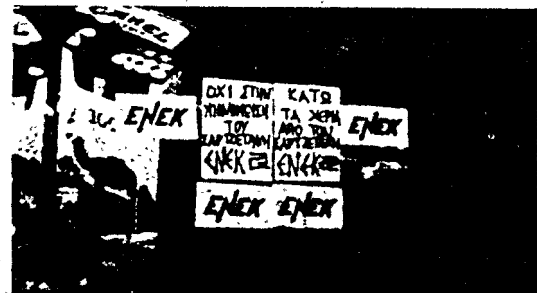
τικό: για τον πρόεδρο η εθνική απειλή προέρχεται και από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα.

Αυτή η διαφορά στάθηκε αρκετή για να μεταμορφώσει τον κ. Μητσοτάκη από άσπονδο εχθρό σε υπέρμαχο του προέδρου. Αν θυμηθούμε τις δηλώσεις του αρχηγού της ΝΔ αμέσως μετά την εκλογή του κ. Σαρτζετάκη, όπου δεν νομιμοποιούσε ούτε τη διαδικασία ούτε και το αποτέλεσμα της, η σύμπτωση μεταξύ των δύο ανδρών που πρόσφατα διαπιστώθηκε στα Ιωάννινα, φαίνεται εξωπραγματική. Βέβαια, από την εκλογή του μέχρι σήμερα ο πρόεδρος της δημοκρατίας έχει δώσει εξετάσεις στη Δεξιά και, απ' ό,τι φαίνεται, με επιτυχία. Είναι ακόμη και η «πολιτική πρακτική» που για πρώτη ίσως φορά έχει φέρει τον κ. Σαρτζετάκη τόσο κοντά στη ΝΔ: και οι δύο υπηρετούν ένα κοινό στόχο, να μην αρθεί η εμπόλεμη κατάσταση με την Αλβανία.

Δεν είναι εύκολο σήμερα να προβλεφθεί η κατάληξη αυτού του ειδυλλίου ανάμεσα στον πρόεδρο και τη ΝΔ. Είναι όμως, έτσι κι αλλιώς, βέβαιο, πως οι σχέσεις του προέδρου με το ΠΑΣΟΚ έχουν από πολλού πάψει να είναι οι άριστες. Όσο για τις σχέσεις του με την Αριστερά, αργά ή γρήγορα θα οδηγηθούν σε ανοιχτή κρίση.

Τάκης Μαστραντώνης

ΚΑΤΩ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ

Το ΕΝΕΚ, αντιμέτωπο με τό κόμμα των πολιτικών κομμάτων, υπερασπίστηκε τον Έλληνα κ. Χρ. Σαρτζετάκη, από τις θρώμκες επιθέσεις των επαγγελματιών της πολιτικής. Δυστυχώς όμως ήταν ο μοναδικός φορέας που έλαβε καθαρή θέση υπέρ του προέδρου.

Τό ΕΝΕΚ ήταν ο μοναδικός πολιτικός φορέας που αντίδρασε στα βρώμικα σχέδια του πολιτικού κατεστημένου τό όποιο μέ φορομή τον "Άγγελου" προσπάθησε γιά μία ακόμη φορά νά ροκανίσει τά θεμέλια του κ. Σαρτζετάκη.

Μπορεί νά μίν ύπήρχαν χρήματα γιά τίν έκδοση μιάς όφισος -όπως σκέδια του πολιτικού κατεστημένου τό όποιο μέ φορομή τον "Άγγελου" προσπάθησε γιά μία ακόμη φορά νά ροκανίσει τά θεμέλια του κ. Σαρτζετάκη.

την απόφαση του κ. Σαρτζετάκη, η δλη στάση του όποίου, στην προεδρία, είναι "Εθνική, άκομμάτιση, Έλληνοκεντρική και κάθε φορά τά λόγια του, οι θέσεις και οι ένέργειές του είναι ιδιαίτερα διδακτικές γιά τούς νέους και γιά όλους μας. Οι δέ κραυγές καταδίκης του, είναι καρυγές άγωνίας και φόβου, γιατί άπεδείχθη καλύτερες των προκατόχων του και θαθεί Έλληνολάτρης και όχι διεθνιστής, όπως τίν ήθελαν οι μαρξιστές".

ΕΚ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΥΠΟΥ

«ΑΔΕΛΦΕΣ» και «ΑΔΕΛΦΟΙ»

Τίν ίδια στιγμή πού ό... πρωκτός του "Άγγελου" άπασχολούσε τίς στήλες του κήρυχν τόπο κατασχευών τις τούς ελληνολάτρες του

Όχι στον έκβιασμό του "Άγγελου"

Η κινητοποίηση του ΕΝΕΚ υπέρ του κ. Σαρτζετάκη, όπως περιγράφεται στη Νέα Θέση (6 Φεβρουαρίου 1987).

ΤΙΜΑΜΕ ΤΟ ΕΠΟΣ ΤΟΥ '40. ΟΧΙ ΣΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΝΕΑ ΘΕΣΙΣ

ΣΥΜΠΑΙΓΝΙΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ

Υπερασπίζει τον Πρόεδρο η Νέα Θέσις του ΕΝΕΚ (1-14 Νοεμβρίου 1986).

σμός που έχει ο πρόεδρος, είναι ικανή να προκαλέσει το θαυμασμό του ΕΝΕΚ και των συναφών οργανώσεων που έχουν εντυπωσιαστεί από την «ελληνοκεντρική» στάση του.

• Σε στενή συνάφεια με την γεωγραφική βρίσκεται και η πληθυσμιακή «συρρίκνωση του ελληνισμού». Έτσι ο πρόεδρος δηλώνει ότι «πρέπει να ενθαρρύνουμε ως Έθνος τις γεννήσεις γιατί το 2000 οι Τούρκοι θα είναι 80-85 εκατ. και μεις 12», τάσσεται κατά των εκτρώσεων και γίνεται το καλαμάρι της ΠΕΦΙΠ (πανελλήνια ένωση φίλων των πολυτέκνων).

Όμως ο κίνδυνος της «συρρίκνωσης» και του «αφελιγνισμού» κατά τον κ. Σαρτζετάκη «υποδύεται και ποικίλες άλλες, εκτός δηλαδή από την πολεμική απειλή, μορφές. Εμφανίζεται ενεργός με την υπονόμευση, τη φθορά, την αλλοτρίωση, την απεμπόληση της ελληνικής μας ταυτότητας». Εδώ ο πρόεδρος, αναφέρεται, προφανώς, στον «εσωτερικό εχθρό»: «δεν έλειψαν και υπερβολές στη διατύπωση ή προβολή συνήθως χιμα-

ΕΙΝΑΙ ΙΣΩΣ η πρώτη φορά που επίσημο ντοκουμέντο του ΚΚΕ γίνεται αντικείμενο τόσο έντονης δημόσιας συζήτησης, όσο οι «Θέσεις» της Κεντρικής Επιτροπής για το 12ο Συνέδριο, και βέβαια αυτό το γεγονός δεν είναι καθόλου συμπτωματικό. Κατά πρώτο λόγο είναι αποτέλεσμα και προέκταση του παγκόσμιου ενδιαφέροντος που έχει προκαλέσει το «πείραμα Γκορμπασόφ». Όμως δεν είναι μόνον αυτό. Ο πολιτικός ρόλος του ΚΚΕ στη σημερινή φάση που το ΠΑΣΟΚ ολοκληρώνει την περίφημη «σταθεροποιητική» πολιτική του, είναι για πολλούς ένα ερωτηματικό.

Οι αλλαγές

Είναι αναμφισβήτητο ότι υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στο κείμενο των «Θέσεων» αν το συγκρίνει κανείς με το αντίστοιχο του 11ου Συνεδρίου. Οι αλλαγές αυτές εντοπίζονται κυρίως στο 4ο κεφάλαιο «Αλλαγή με κατεύθυνση το σοσιαλισμό» όπου περιγράφεται το πλαίσιο μετάβασης στο σοσιαλισμό μέσω της «προώθησης της αλλαγής». Δεν είναι τόσο η παρουσία νεωτεριστικών διατυπώσεων που χαρακτηρίζουν αυτό το κεφάλαιο, όσο η *απουσία* κάποιων άλλων που περιέχονταν με μεταλλασσόμενη μορφή στα ντοκουμέντα προηγούμενων συνεδρίων. Μπορούμε να πούμε ότι (μ' αυτό το 4ο κεφ.) για πρώτη φορά οικοδομείται μια ολόκληρη συλλογιστική που αφορά την περίοδο πριν την επαναστατική διαδικασία και αναγορεύεται σε *στρατηγικής σημασίας*. Πρόκειται για μια επέκταση προ-προγραμματική του προγράμματος του ΚΚΕ. Ποιοι είναι οι στόχοι;

σμού» ως το «καλύτερο πεδίο της πάλης του για την αλλαγή και το σοσιαλισμό».

• Την περιγραφή της κατάκτησης της εξουσίας απ' τις δυνάμεις της Αριστεράς μέσα σ' ένα πολυκομματικό πλαίσιο.

Πρόκειται για την – μη ομολογούμενη βέβαια – οριστική επιλογή του κοινοβουλευτικού ειρηνικού δρόμου για την επιδίωξη της επαναστατικής αλλαγής, πράγμα που για πρώτη φορά γίνεται με τέτοιο έμμεσο αλλά σαφέστατο τρόπο (πρβλ. και σχετικό άρθρο τον Δραγασάκη στην ΚΟΜΕΠ).

Οι αντιφάσεις

Είναι αρκετά ορατή η αντίθεση μεταξύ του 4ου κεφαλαίου και των υπολοίπων, ιδιαίτερα του 5ου («Ανάπτυξη του μαζικού κινήματος και βασικοί στόχοι της πάλης»), του 6ου («Το κίνημα της νεολαίας»), του 7ου («Κομματική οικοδόμηση») και 8ου («Ιδεολογική και μαζική διαφωτιστική δουλειά»). Τόσο στη γλώσσα και το ύφος, όσο και στα νεωτεριστικά στοιχεία σε σχέση με τα παλιότερα ντοκουμέντα. Οι ερμηνείες που επιχειρήθηκαν είναι πολλές. Η κυριότερη που προβάλλεται, είναι ότι το κεφάλαιο 4 είναι το «οχυρό» της άποψης των φορέων του πνεύματος Γκορμπασόφ, ενώ τα άλλα εκφράζουν τις πεπαλαιωμένες «σταλινικές» απόψεις. Αγγίζοντας τα όρια αυτής της εκτίμησης ο Μπ. Παπαπαναγιώτου υποστηρίζει στην *Αυγή* ότι πρόκειται για ένα διακανονισμό μεταξύ δύο τάσεων του ΚΚΕ: «*Δίχως διάθεση υπερβολής, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η ηγεσία του ΚΚΕ*

μάλιστα όταν αυτό που ονομάζουν κομματική «ιδεολογία» δεν είναι απόρροια μιας θεωρητικής ενότητας, αλλά ένα κόρπους ιδεών-στόχων και παραδομένων «αξιών» που έχει εμπεδωθεί στη σκέψη στελεχών και μελών και πολύ δύσκολα μπορεί να ανατραπεί. Αυτό γίνεται συνήθως «κατόπιν εορτής». Η τυπική απόλειψη της έννοιας της δικτατορίας του προλεταριάτου, π.χ., σε μια σειρά κομμουνιστικών κομμάτων της δύσης ήταν απόρροια του γεγονότος ότι η «πολιτική» απόρριψη είχε ήδη συντελεσθεί. Για τον ίδιο λόγο θα δει κανείς στο κείμενο των «Θέσεων» να παραμένουν μια σειρά «σκληρών» διατυπώσεων. Μπορεί κανείς με σιγουριά να υποθέσει ότι σ' ένα επόμενο στάδιο θα «απαλυνθούν».

Δεν αμφιβάλουμε φυσικά ότι αυτές οι διατυπώσεις αποτελούν σημείο τριβής μέσα στο ΚΚΕ. Αν όμως θεωρήσει κανείς αυτές ως κυρίαρχες, τότε θα οδηγηθεί στο φάυλο κύκλο να χωρίσει μανιχαϊστικά τα στελέχη του ΚΚΕ σε «γηναιούς» ή «σκληρούς» και «νέους» ή «ανανωτές» όπως κάνει η *Αυγή* με τραγελαφικά αποτελέσματα: ο Χ. Φλωράκης με τον Γ. Φαράκο και τον Μ. Ανδρουλάκη κόντρα στον Ν. Κοτζιά και τον Α. Αμπατιέλο... (στο ίδιο).

Το ζητούμενο

Δεν είναι νομίζουμε ο «βαθμός ανανέωσης» που έχει τη μεγαλύτερη σημασία σήμερα για το ΚΚΕ. Ήταν δεδομένο, ότι με την εξάλειψη του ΚΚΕ εσωτερικού, θα επιταχυνόταν μια διαδικασία που έχει ούτως ή άλλως αρχίσει από καιρό, στα χνάρια των άλλων Κομμουνιστικών κομμάτων της Δύσης. Οι αλλαγές στην ΕΣΣΔ δώσαν φυσικά μια νέα ώθηση σ' αυτή την πορεία. Το κύριο όμως παραμένει σήμερα για το ΚΚΕ το θέμα της *πολιτικής γραμμής*. Σ' αυτό το θέμα οι «Θέσεις» δεν κάνουν ούτε θήμα μπρος. Η μόνιμη αδυναμία του ΚΚΕ (και ολόκληρης της μεταπολιτευτικής αριστεράς) ήταν ότι δεν μπόρεσε να αναπτύξει μια δική του αυτόνομη στρατηγική. Η εκλογική υπεροχή του ΠΑΣΟΚ αντιμετωπίστηκε απ' την αριστερά σαν ένα αναγκαίο κακό, το μόνο ρόλο που επεφύλαξε για τον εαυτό της ήταν ο ρόλος της «συμπληρωματικής δύναμης», της κριτικής (ή και άκριτης) υποστήριξης. Η οικονομική πολιτική της δεύτερης τετραετίας του ΠΑΣΟΚ εξάντλησε βέβαια τα όρια συνεργασίας μέσα στο μαζικό κίνημα. Όμως στους αγώνες που ακολούθησαν, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τις πρόσφατες απεργίες, το ΚΚΕ δεν μπόρεσε να κάνει τίποτα περισσότερο από το να εκφράσει το πρώτο αυθόρμητο ξέσπασμα. Όταν η σύγκρουση φάνηκε να γενικεύεται, την αγωνιστικότητα τη διαδέχτηκε η αμηχανία. Άλλο να επιτρέψουμε στον Έδερτ να πάρει τη δημαρχία, κι άλλο να φέρουμε τον Μητσotάκη στην κυβέρνηση. Αυτό τα παμπάλαιο δίλημμα φαίνεται θασανίζει τη σκέψη της ηγεσίας του ΚΚΕ. Και σ' αυτό το θέμα οι «Θέσεις» παραμένουν σιωπηλές. Περιγράφουν βέβαια την πολιτική του ΠΑΣΟΚ, επισημαίνουν τις διαφοροποιήσεις στην πορεία του, χρησιμοποιούν «σκληρά» λόγια για τον «σοσιαλρεφορμιστικό» χαρακτήρα του αλλά επιμένουν ιδιαίτερα στη διάκριση της βάσης από την ηγεσία και εξηγούν ότι: «*Το κόμμα μας παλεύει για ενότητα με τη λαϊκή βάση του ΠΑΣΟΚ και τα στελέχη του που εξακολουθούν να πιστεύουν στην υπόθεση της αλλαγής*». Φυσικά από μόνη της αυτή η θέση είναι γενική θέση αρχής, όμως όταν είναι η μόνη συγκεκριμένη πολιτική κατεύθυνση στις σχέσεις με την κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ, καταλαβαίνει κανείς ότι έχει μια άλλη σημασία. Είδαμε τις τελευταίες μέρες τι μπορεί να σημαίνει αυτή η «ενότητα στη βάση». Όπως τόχαμε δει και πριν δυο μήνες στην απεργία των εργαζομένων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Φαίνεται ότι δικαιώνονται τραγικά οι φωνές εκείνες μέσα στο ΚΚΕ που επισημαίνουν την έλλειψη μιας αυτόνομης πολιτικής του κόμματος απέναντι στις επιλογές της άρχουσας τάξης, τις διακυμάνσεις της, τους ελιγμούς της ανάμεσα στα διάφορα κόμματα, που αντί να αντιμετωπίζονται σαν παράγοντες που μπορούν να αξιοποιηθούν σοβαρά στα πλαίσια μιας πραγματικά αυτόνομης πολιτικής παρουσίας, καταλήγουν τελικά να καθορίζουν αποφασιστικά το σύνολο της πολιτικής του.

Δ.Π.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ

ΟΙ «ΘΕΣΕΙΣ» ΤΟΥ ΚΚΕ: ΑΡΧΗ Ή ΤΕΛΟΣ;

Ποιοι καλούνται να πεισθούν; Το ερώτημα είναι ανοιχτό. Αν θέλαμε να ξεχωρίσουμε τις πιο χαρακτηριστικές απ' αυτές τις αλλαγές θα σημειώναμε:

- Την υποβάθμιση των διατυπώσεων για τον πρωτοπόρο ρόλο της εργατικής τάξης.
- Την «ρεαλιστική» αντιμετώπιση της ΕΟΚ και την διακήρυξη ότι το ΚΚΕ είναι «έτοιμο να συνεργαστεί με δυνάμεις της αριστεράς και της προόδου που δεν αντιτίθενται στην ένταξη στην Κοινή Αγορά».
- Την ιδιαίτερη επιμονή στο θέμα του εκδημοκρατισμού και των ελευθεριών εφόσον θεωρεί το «όσο το δυνατό μεγαλύτερο βάθεμα και πλάτεμα του εκδημοκρατι-

«*πρότεινε*» στην αντιπολιτευόμενη και αντιστεκόμενη στα «*ανοίγματα*» τάση των λεγόμενων «σκληρών» να πάρει την ιδεολογία προκειμένου να κρατήσει η ίδια την πολιτική». (15.2.) Το ότι ένα επίσημο κείμενο σαν τις «Θέσεις» είναι προϊόν συμβιβασμού μεταξύ κάποιων τάσεων είναι κοινός τόπος. Το να μπορούν όμως αυτές οι τάσεις να διαμοιράζουν «πολιτική και ιδεολογία» αυτό θα ήταν πραγματικά μια παγκόσμια πρωτοτυπία. Αυτό που πραγματικά συμβαίνει είναι ότι όπως σε όλους τους πολιτικούς οργανισμούς (όχι μόνο στα Κ.Κ.) οι πολιτικές διαφοροποιήσεις προηγούνται των θεσμικών και ιδεολογικών κατοχυρώσεών τους. Ιδιαίτερα

Ο ΣΟ ΚΙ ΑΝ ΦΑΙΝΕΤΑΙ παράξενο, εκείνο για το οποίο δεν μπορούμε να κατηγορήσουμε τον κ. Παπανδρέου στον τελευταίο «σαρωτικό» ανασχηματισμό είναι η έλλειψη... συνέπειας. Αντίθετα μάλιστα η *σαφέστατη πολιτική* που ακολουθεί την δεύτερη τετραετία, μπαίνει στη διαδικασία ολοκλήρωσής της με τις αναγκαίες πρώτες ανακατατάξεις στο πολιτικό προσωπικό της Κυβέρνησης και του Κόμματος του.

Το πολιτικό δίλημμα του ΠΑΣΟΚ

Ας επαναλάβουμε συνοπτικά ορισμένα πράγματα που φωτίζουν τις τρέχουσες πολιτικές εξελίξεις.

Με την ανάληψη κυβερνητικών ευθυνών το 1981, το ΠΑΣΟΚ επιχειρεί μια σταθεροποίηση των κοινωνικών σχέσεων εξουσίας και των καπιταλιστικών δομών μέσα από τον *εκσυγχρονισμό* τους, στηριζόμενο σε μια αναδιάταξη των συσχετισμών ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές δυνάμεις και ομάδες. Στόχος η οικοδόμηση ενός σύγχρονου κράτους ικανού να εκφράζει το «γενικό συμφέρον» αποκρύπτοντας τον πολιτικό-ταξικό χαρακτήρα του, στηριζόμενο αποφασιστικά στη λαϊκή συναίνεση. Με δυο λόγια *ένας εκσυγχρονισμός με φιλολαϊκό προφίλ* που οικοδομείται σε μία νέα ισορροπία μεταξύ εξουσίας και λαϊκών τάξεων στη βάση της εξασφάλισης μιας σειράς κατακτήσεων και αιτημάτων τους. Κάπως έτσι μπορούμε να συνοψίσουμε την πολιτική προοπτική της πρώτης τετραετίας του ΠΑΣΟΚ.

Το εγχείρημα αυτό δεν ήταν εύκολο. Είχε σαν προϋπόθεση μια σύγκρουση με παραδοσιακά στηρίγματα της εξουσίας και ταυτόχρονα τη διαμόρφωση μιας νέας κοινωνικής και πολιτικής συμμαχίας.

Μέσα στο ΠΑΣΟΚ η σύγκρουση αυτή πήρε τη μορφή –πολύ σχηματικά βέβαια– διαπάλης μεταξύ δεξιών-αριστερών.

Αμέσως μετά τις βουλευτικές εκλογές του '85, αυτοί που μέσα στο ΠΑΣΟΚ συνηθίζονταν να ονομάζονται «αριστερή συνείδηση του Κινήματος» πρότειναν ένα σχέδιο *φιλολαϊκού εκσυγχρονισμού*. Τα βασικά του στοιχεία ήταν:

- Η δέσμευση της Αριστεράς σε ένα πρόγραμμα εξόδου από την οικονομική κρίση με κοινά αποδεκτό πλαίσιο οικονομικής και εισοδηματικής πολιτικής (ελεγχόμενη πολιτική λιτότητας).
- Κατάργηση του άρθρου 4 και θεσμικές μεταρρυθμίσεις δημοκρατικού χαρακτήρα στο συνδικαλιστικό κίνημα.
- Θεσμικός εκδημοκρατισμός του Κράτους.
- Ουσιαστικοποίηση και ανάπτυξη των δημοκρατικών θεσμών που έφερε την πρώτη τετραετία το ΠΑΣΟΚ (κοινωνικοποιήσεις, εποπτικά συμβούλια κλπ.) και
- Άμεση καθιέρωση ενός συστήματος απλής αναλογικής.

Πολιτικός στόχος η δημιουργία μαζί με την Αριστερά μιας νέας κοινωνικής και πολιτικής πλειοψηφίας με πρωτοβουλία και ηγεμονία του ΠΑΣΟΚ, από την επόμενη κιόλας των εκλογών του '85, τότε που ήταν πανίσχυρο και μπορούσε να διαπραγματευθεί μαζί της προνομιακά.

Η πρόταση αυτή είχε πίσω της, σαν βάση, την πολιτική εκτίμηση ότι με το τέλος της δεύτερης τετραετίας η κυβερνητική αυτοδυναμία του ΠΑΣΟΚ εξέπνεε και την διαδεχόταν μια περίοδος συμμαχικών κυβερνήσεων, οπότε τη στιγμή της παντοδυναμίας έπρεπε να διατυπώσει ένα σχέδιο για την μελλοντική του κυριαρχία.

Οι αρχιτέκτονες της στρατηγικής αυτής, χωρίς να το κρύβουν, επιδίωκαν *μία κρατική ενσωμάτωση της Αριστεράς* με την ηγεμονία του ΠΑΣΟΚ, που θα άφηνε όμως ανοιχτό τον δρόμο για μια μεταρρυθμιστική πολιτική δημοκρατικού και αριστερού χαρακτήρα, πράγμα –όπως ισχυριζόνταν– πολύ σημαντικό για το μέλλον της αριστεράς σε μια περίοδο όπου στην Ευρώπη εμφανιζόταν μια γενική υποχώρηση και περιθωριοποίησή της.

Ως προς τη Ν.Δ., προέβλεπαν, ότι η καθιέρωση αμέσως μετά τις εκλογές της απλής αναλογικής θα ενίσχυε

τις φυγόκεντρες δυνάμεις της μέχρι διάλυσης, βοηθώντας στην εμφάνιση «κεντρώων» σχημάτων με σταδιακή μετατόπιση του συνολικού πολιτικού άξονα προς δημοκρατικότερες κατευθύνσεις.

Προς αναζήτηση νέων κοινωνικών ερεισμάτων

Η εξαγγελία της νέας οικονομικής πολιτικής τον Οκτώβρη του '86 ακύρωσε την προοπτική ενός «φιλολαϊκού εκσυγχρονισμού». Η αποχώρηση ενός μεγάλου τμήματος συνδικαλιστών της ΠΑΣΚΕ που δημιούργησαν αργότερα την ΣΣΕΚ είναι το πρώτο εμφανές στοιχείο

Σε αυτή την κατεύθυνση κινήθηκε η «δέσμη» μέτρων που πήρε και που σχηματικά μπορούμε να τα κατατάξουμε σε:

1) *ιδεολογικού χαρακτήρα*: το νέο ιδεολογικό μανιφέστο που θα εκπονηθεί για το ΠΑΣΟΚ, η ομιλία του στο Νταβός για να δώσει πιο έντονα το στίγμα της «τομής» και

2) *πολιτικού χαρακτήρα*: κυβερνητικός ανασχηματισμός με την απομάκρυνση ιστορικών στελεχών του ΠΑΣΟΚ που το χαρακτήριζαν την προηγούμενη φιλολαϊκή τετραετία, νέο Ε.Γ., η εξαγγελία των μεγάλων δημόσιων έργων και η διαδικασία προσέλκυσης πολυεθνικών εταιριών.

Ιδιαίτερα διαφωτιστικό είναι ότι η πολιτική αυτή έχει

Ο ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΕΔΩ ΕΧΑΣΕ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΙ Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ...

πλέον σαν φόντο ένα σαφές αδιαμφισβήτητο και δεσμευτικό πλαίσιο διεθνών πολιτικών και οικονομικών σχέσεων με αιχμές επικαιρότητας:

– την δανειοδότηση της χώρας μας από την ΕΟΚ με τους σκληρούς όρους ελέγχου που έθεσε και την υψηλή εποπτεία του ΔΝΤ (μεγάλα δημόσια έργα, ανάθεση εκτέλεσής τους σε πολυεθνικές εταιρίες, συνέχιση του σταθεροποιητικού οικονομικού προγράμματος) και, – την εξομάλυνση ακόμα περισσότερο των σχέσεων με τις ΗΠΑ, με τη νέα συμφωνία παραμονής των βάσεων έναντι οικονομικών παροχών. Στο ίδιο πακέτο είναι βέβαια και η αγορά του αιώνα και το παζάρι για τα αντι-σταθμιστικά οφέλη με αμερικανικές επενδύσεις.

Ποιος θα κερδίσει τις εκλογές

Για να επιτύχει λοιπόν η οικονομική πολιτική της σταθεροποίησης χρειαζόταν ο κ. Παπανδρέου ένα νέο πολιτικό προφίλ στην Κυβέρνηση και στο Κόμμα. Αλλά για να περάσει η νέα πολιτική φυσιογνωμία είναι αναγκαίο να επιτύχει η οικονομική πολιτική της Κυβέρνησης. Και αυτό είναι το πρόβλημα: ο φαύλος κύκλος.

Ο κ. Μητσοτάκης κατανοώντας τον χαρακτήρα των τελευταίων εξελίξεων απάντησε με την ανακίνηση του θέματος των πρόωγων εκλογών όχι μόνο για να αντιμετωπίσει τα εσωκομματικά του προβλήματα όσο επειδή εκτίμησε ότι η διαμόρφωση ενός προεκλογικού κλίματος είναι ο καταλληλότερος τρόπος για την *αποδυνάμωση* των οποιωνδήποτε αναμενόμενων οικονομικών αποτελεσμάτων του προγράμματος σταθεροποίησης και του αντίστοιχου νέου πολιτικού προσώπου της Κυβέρνησης και του ΠΑΣΟΚ.

Όλες οι ενδείξεις συγκλίνουν στην πρόβλεψη ότι θα συγκρουστούν μετωπικά συμπαρατάξεις δυνάμεων γύρω από το ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ. Πάλι τα δύο στρατόπεδα. Το κρυφό χαρτί του κ. Παπανδρέου το εκλογικό σύστημα και της ΝΔ ο Καραμανλής. Μέσα στο ΠΑΣΟΚ όλο και περισσότερα στελέχη συνειδητοποιούν ότι όσες «κεντρώες» ή «αριστερές» προσωπικότητες και αν συγκεντρώσει στην κυβέρνηση ή στο ψηφοδέλιό του ο κ. Παπανδρέου δεν πρόκειται να διευρύνουν την εκλογική επιρροή του ΠΑΣΟΚ αν δεν αποδώσει γρήγορα καρπούς το σταθεροποιητικό του πρόγραμμα. Και ως προς αυτό υπάρχει απαισιοδοξία. Ίσως να μην έχουν άδικο που λένε «Όταν ένας Βενιζέλος έχει χάσει εκλογές, γιατί όχι και ένας Παπανδρέου;»

Παν. Παναγιώτου

Η ΞΑΦΝΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ των σχέσεων κυβέρνησης και επιχειρηματικού κόσμου, και η αναγγελία της ανάθεσης μεγάλων έργων σε ξένες κατασκευαστικές εταιρίες, δεν συνθέτουν απλώς μια «δεξιά στροφή» της οικονομικής και αναπτυξιακής πολιτικής. Σύμφωνα με αρκετές ενδείξεις, το νέο πνεύμα που φαίνεται να χαρακτηρίζει την κυβερνητική πρακτική είναι το αποτέλεσμα τριών ειδών διαπιστώσεων: 1) της προβλεπόμενης πλέον αδυναμίας του «σταθεροποιητικού προγράμματος» να διατηρήσει σε ισορροπία στις εξωτερικές έστω συναλλαγές, 2) των αυξανόμενων πιέσεων από την πλευρά του επιχειρηματικού κόσμου για νέα κίνητρα, και νέα μέτρα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των βιομηχανικών κυρίως προϊόντων, και 3) της εκτεταμένης διείσδυσης στον κρατικό μηχανισμό και στις δημόσιες επιχειρήσεις των δικτύων εξυπηρέτησης ιδιωτικών επιχειρηματικών συμφερόντων, που αυξάνουν σε σημαντικό βαθμό το κόστος της διαχείρισης, και σε ακόμα μεγαλύτερο βαθμό το κόστος μακροπρόθεσμων προγραμμάτων ή έργων.

Η άρνηση της κυβέρνησης και του πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου, να παραχωρηθεί μια διορθωτική έστω αύξηση στους χαμηλόμισθους, με την δικαιολογία της συνέπειας στο «σταθεροποιητικό πρόγραμμα» ήταν μάλλον συνέπεια της διαθλεπόμενης αποτυχίας του προγράμματος αυτού. Ήδη από τα μέσα του Φθινοπώρου είχε εγκαταλειφθεί η πολιτική της αργής διολίσθησης, που σκόπευε να ακολουθεί απλώς τη διαφορά ανάμεσα στην εξέλιξη του εργατικού κόστους στην Ελλάδα και στις κυριότερες ανταγωνίστριες χώρες: έτσι ενώ κατά το διάστημα Ιανουαρίου-Ιουλίου 1986 η δραχμή είχε υποτιμηθεί κατά 3,2% σε σχέση με το ECU, στο διάστημα Ιουλίου '86-Ιανουαρίου '87 το ποσοστό αυτό έφθασε το 8,6%. Αυτή η επιτάχυνση της διολίσθησης συνδυάζεται με αυξανόμενες πιέσεις από την πλευρά των εξαγωγέων, που εντάθηκαν προς το τέλος του έτους, όταν αναμενόταν η κατάργηση από την 1η Ιανουαρίου ενός μέρους των επιδοτήσεων εξαγομένων προϊόντων.

Το θέμα επομένως της εξέλιξης των εξωτερικών συναλλαγών κατά το 1987 έχει τεθεί, και έχουν μάλιστα αρχίσει οι προβλέψεις για υπέρβαση της κυβερνητικής ελπίδας για έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών στα 1,3 δις δολάρια. Διότι αν είναι προφανές ότι θα υπάρξουν προβλήματα λόγω της αύξησης της τιμής του πετρελαίου (που είχε αντίθετα ευνοήσει το ισοζύγιο το 1986), ή της μικρής αύξησης των αθλών πόρων, οι επιδοτήσεις του εξαγωγικού τομέα σε συνδυασμό βέβαια με την ανταγωνιστικότητα των εγχώριων προϊόντων στην εσωτερική αγορά (δηλαδή την επέκταση της διείσδυσης των εισαγωγών), παρουσιάζουν μια αυξημένη αβεβαιότητα, που εκδηλώνεται έντονα με τις ανησυχίες και διεκδικήσεις των εξαγωγέων. Τα σχετικά μεγέθη είναι εξάλλου πολύ εύγλωττα: σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το εργατικό κόστος ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα, μειώθηκε το 1986 (συγκριτικά με το 1985) κατά 22,1% σε σχέση με το εργατικό κόστος στη Δ. Γερμανία, κατά 16,8% σε σχέση με τη Γαλλία, κατά 18,3% σε σχέση με την Ιταλία, και κατά 17,4% σε σχέση με την Ισπανία. Συγχρόνως τα στοιχεία για τις εξαγωγές το 10μηνο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 1986, δίνουν μικρή αύξηση του όγκου αλλά μείωση της αξίας σε ECU κατά 8,7%: μ' άλλα λόγια τα αποτελέσματα της εισοδηματικής πολιτικής και της υποτίμησης δεν μοιάζουν τόσο με αύξηση της ανταγωνιστικότητας, όσο με τη δημιουργία περιθωρίων που επιτρέπουν τη διατήρηση κάποιων αγορών. Σ' αυτές τις συνθήκες η σημερινή διαχείριση του εξωτερικού ισοζυγίου δεν μπορεί παρά να στηρίζεται όλο και περισσότερο στην ισοτιμία της δραχμής.

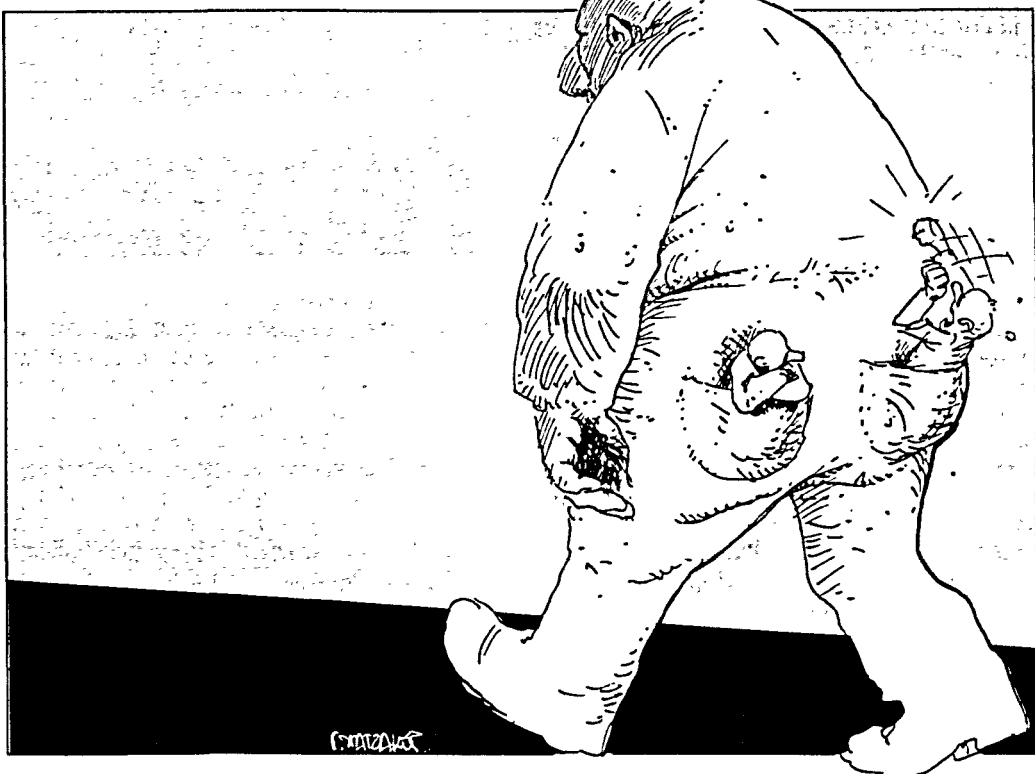
Αλλά και στον εγχώριο τομέα, η συμβολή του «σταθεροποιητικού προγράμματος» στην αποκατάσταση των κερδών του επιχειρηματικού τομέα, είναι εξίσου προβληματική. Σύμφωνα με τους εμπνευστές αυτής της πολιτικής, ένα αποτέλεσμα της συγκράτησης των εργατικών μισθών θα έπρεπε να είναι η τόνωση των κερδών, η συγκράτηση του αυξανόμενου δανεισμού και στη συνέχεια η ανάκαμψη των επενδύσεων. Το «σενάριο» όμως αυτό διαψεύδεται πλέον από τον νέο κυβερνητικό

Δ Ι Ο Λ Ι Σ Θ Η Σ Ε Ι Σ

ΠΟΥ ΟΔΗΓΕΙ ΤΟ «ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΥ ΝΤΑΒΟΣ;»

ρεαλισμό, ο οποίος δεν δέχεται μόνο τις διεκδικήσεις για πρόσθετα κίνητρα, αλλά δέχεται, ή ετοιμάζεται να δεχθεί, την εργοδοτική στρατηγική της στήριξης των σημερινών βιομηχανικών δομών. Διότι, δεν ζητούνται

ση ξένου κεφαλαίου. Δεν απαιτεί μεγάλη αύξηση των δημοσίων επενδύσεων, ούτε των κονδυλίων από τα Ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα, και μπορεί έτσι να συνυπάρξει με συγκράτηση των δημοσίων δα-

μόνο νέες φορολογικές απαλλαγές (που όπως φαίνεται θα παραχωρηθούν), αλλά και η εγκατάλειψη των ελπίδων για ανάκαμψη της οικονομίας και αύξηση της ανταγωνιστικότητας μέσω κάποιων μεταβολών της παραγωγικής δομής: πρακτικά αυτό σημαίνει ότι η κυβέρνηση θα πρέπει να εγκαταλείψει τη λογική της σταθεροποίησης ορισμένων ανισορροπιών που αναμένεται να προκαλέσει και ορισμένες αναδιρθρωτικές πρωτοβουλίες του ιδιωτικού τομέα. Και να περάσει στην ικανοποίηση συγκεκριμένων εργοδοτικών αιτημάτων για αύξηση των κερδών μέσω της μείωσης των φόρων, για αύξηση της ανταγωνιστικότητας μέσω της υποτίμησης της δραχμής, ή για αύξηση τη ρευστότητας μέσω της πιστωτικής επέκτασης. Το «πρόγραμμα» αυτό συνδυάζεται προφανώς με τη μείωση των δημόσιων ελλειμμάτων, με την εγκατάλειψη της «κλαδικής πολιτικής», αλλά και με την «μεγαλύτερη διαφάνεια των κρατικών προμηθειών»: η εξασφάλιση υπερκερδών μέσω της εξαγοράς ανώτατων κρατικών υπαλλήλων, είναι μια αποτελεσματική μέθοδος πλουτισμού, αλλά δεν μπορεί να στηρίζει την συσσώρευση κεφαλαίου σε επίπεδο μιας ολόκληρης οικονομίας, και δημιουργεί επιπλέον ισχυρές αντιπάθειες, ή τουλάχιστον διεκδικήσεις για «δημοκρατικότερη» κατανομή των προμηθειών.

Η προοπτική της ανάθεσης κατασκευών μεγάλων έργων υποδομής, και της εκμετάλλευσής τους σε ξένες εταιρίες αποτελεί χαρακτηριστικό προϊόν της Παπανδρεϊκής ευφυίας για ταυτόχρονη βραχυπρόθεσμη αντιμετώπιση πολλών προβλημάτων. Πρόκειται αρχικά για τον μόνο τρόπο με τον οποίο είναι δυνατή η προσέλκυ-

πάνων και μετριασμό των διεκδικήσεων απέναντι στην ΕΟΚ. Θα δημιουργηθούν θέσεις απασχολήσεως και αύξηση της παραγωγής των βιομηχανικών κλάδων που συνδέονται με τον κατασκευαστικό τομέα, καθώς και ευνοϊκότερες συνθήκες για τον τουρισμό. Και τέλος θα αποφευχθεί το γιγάντιο έργο της οργάνωσης των πολυλαπλών ελληνικών εργολαβικών συμφερόντων και των εκπροσώπων τους στον κρατικό μηχανισμό. Ο «αντικρατισμός» του Α. Παπανδρέου δεν περιορίζεται μόνο στις σχέσεις κυβέρνησης και ιδιωτικής πρωτοβουλίας, αλλά φθάνει και μέχρι την εγκατάλειψη της ιδέας της κρατικής ευθύνης στον τομέα της υποδομής.

Από οικονομική καθαρά άποψη, η πραγματοποίηση τόσο σημαντικών έργων (1.000 δις δρχ. συνολικά) με ένα ποσοστό ξένων κεφαλαίων και υπό τη διεύθυνση ξένων εταιριών, ισοδυναμεί με εξωτερικό δανεισμό που θα κοστίσει, όμως, ακριβά. Όπως με κάθε εξωτερικό δανεισμό, την περίοδο των εισπράξεων, ακολουθεί η περίοδος των πληρωμών. Το κόλπο της κάλυψης των κενών του ισοζυγίου με εισροές ξένων κεφαλαίων που μπορεί έστω να φθάσουν το χρόνο το ένα δις δολάρια, δεν θα κρατήσει αιώνια. Όταν όμως θα χρειαστεί να μετατραπεί σε συνάλλαγμα το αντίτιμο του εισιτηρίου του μετρό που θα πληρώσουν μετά ορισμένα χρόνια οι κάτοικοι του Λεκανοπεδίου, ποια θα είναι η ισοτιμία που θα έχει διαμορφώσει η πολιτική «διατήρησης της ανταγωνιστικότητας»; Εκτός αν οι απαιτήσεις της πολιτικής λιτότητας έχουν αναστείλει πολύ πιο πριν μερικά από τα μεγάλα έργα.

Π. Λινάρδος-Ρυλμόν

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ που οδήγησαν σε κρίση την ΟΤΟΕ είναι λίγο πολύ γνωστά. Ύστερα από την πιο επιτυχημένη απεργία των τελευταίων χρόνων στις τράπεζες, το Γενικό Συμβούλιο της ομοσπονδίας, ύστερα από πρόταση της ΕΣΚ (ΚΚΕ) και την αποδοχή της απ' την ΠΑΣΚ (ΠΑΣΟΚ), ψηφίζει, με 36 ψήφους υπέρ, 33 κατά και 2 λευκά, τη διακοπή της απεργίας για μια βδομάδα και την κήρυξη νέας 48ωρης κινητοποίησης για τις δυο τελευταίες μέρες του Φλεβάρη. Οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι της πλευράς που ήθελε άμεση συνέχιση της απεργίας, με επικεφαλής τον πρόεδρο της ΟΤΟΕ Αλ. Πουλαρίκα, υποβάλλουν αμέσως τις παρατηρήσεις τους. Ακολουθούν μαραθώνιες άκαρπες συνεδριάσεις της Ε.Ε. για να συγκροτηθεί νέο προεδρείο, χωρίς κατάληξη μέχρι τώρα.

Η κρίση αυτή, κορφή του παγόβουνου για το συνδικαλιστικό κίνημα, πυροδοτεί σημαντικές πολιτικές και συνδικαλιστικές εξελίξεις, στις οποίες διαφαίνεται να καρποφορεί ένα νέο μορατόριουμ μεταξύ ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ (την άποψή μας εκθέτουμε σε διπλανές στήλες). Θεωρώντας τα γεγονότα στην οργάνωση των τραπεζοϋπαλλήλων αποφασιστικής σημασίας για το μέλλον του συνδικαλιστικού μας κινήματος, ζητήσαμε από τον Αλέκο Πουλαρίκα να μας πει τις απόψεις και εκτιμήσεις του. Η συζήτησή μας έγινε το Σάββατο, 21 του Φλεβάρη, και παρατίθεται αυτούσια στη συνέχεια...

Τάσος Κατιντσάρος

Σχολιαστής: Θα θέλαμε να μας αναφέρεις ποιοι παράγοντες θάρνυναν, ώστε να οδηγηθείς, μαζί με τους συναδέλφους σου της ίδιας άποψης, στην παραιτήση από τα πόστα (από το προεδρείο) της ΟΤΟΕ.

Α. Πουλαρίκας: Τα αιτήματα που θέσαμε σ' αυτή τη φάση ενδιέφεραν όλο τον ελληνικό λαό. Ήταν θέματα γενικότερου συνδικαλιστικού ενδιαφέροντος και ζητήματα που είχαν, ως πούμε, ευρύτερα πολιτικά στοιχεία. Ο αγώνας μας είχε τρία σκέλη. Το πρώτο ήταν το πιστωτικό σύστημα. Η ΟΤΟΕ απ' το 1982 αγωνίζεται για την εξυγίανση του πιστωτικού συστήματος, ενάντια στις λογικές που έβαζε ο Χαρσιόπουλος και που βάζει ο Καρατζάς. Κι εδώ πρέπει να επανέλθουμε, γιατί είναι ήδη επίκαιρη η πρόταση της επιτροπής Καρατζά. Το δεύτερο σκέλος, ο δεύτερος άξονας, συνδεόταν με την αξιοκρατία μέσα στις τράπεζες, έτσι ώστε να λειτουργήσουν παραγωγικότερα και προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Ο τρίτος άξονας ήταν ο θεσμός αυτός και αυτών των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και των ελεύθερων διαπραγματεύσεων, στον οποίο υπήρχαν τα στοιχεία που ενδιέφεραν άμεσα τους τραπεζοϋπάλληλους. Βλέπουμε λοιπόν, ότι τα αιτήματα δεν ήταν στενά των τραπεζοϋπαλλήλων -που μπορούσαν να 'ναι κιόλας, βέβαια- αλλά είχαν γενικότερο ενδιαφέρον. Τα χαρακτηριστικά του αγώνα τώρα. Ο αγώνας αυτός, που αναπτύχθηκε και είχε έντονο δυναμισμό, ήταν αποτέλεσμα μιας δουλειάς που έγινε απ' τον κλάδο, απ' τη βάση. Μπορούμε να πούμε ότι τον αγώνα αυτόν τον αγκάλιασαν οι ίδιοι οι εργαζόμενοι. Παρά το γεγονός ότι δεν είχε τόσο έντονα οικονομίστικα στοιχεία, κατάλαβαν οι εργαζόμενοι ότι έτσι στηρίζουν την υπόστασή του συνδικαλιστικού κινήματος. Αυτό ήταν και το μεγάλο αυτό του αγώνα, εδώ βρίσκεται και η γενικότερη σημασία του. Ο αγώνας πέτυχε -και δεν το λέμε μόνο εμείς, το λέει και η ΠΑΣΚΕ και το παραδέχτηκε μάλιστα και από μικροφώνου- και όχι μόνο πέτυχε, αλλά είχε και δυναμική. Και ενώ περιμέναμε όλοι να υπάρξει μια κλιμάκωση των απεργιακών κινητοποιήσεων, βρεθήκαμε μπροστά σε μια αποκλιμάκωση. Έγινε η πρόταση της ΕΣΑΚ, την οποία ψήφισε και η ΠΑΣΚΕ, με προφανή σκοπό να γίνει αυτή η αποκλιμάκωση που είπα, με αποτέλεσμα να ανακοπεί η αγωνιστική προοπτική που είχαμε βάλει μέχρι εκείνη τη στιγμή...

Σ.: Να σε διακόψω λίγο εδώ... Ποιο νομίζεις ότι είναι το ενδιαφέρον στη συγκεκριμένη πρόταση για την αποκλιμάκωση του αγώνα, όταν αυτός είχε τα χαρακτηριστικά που περιέγραψες, όταν κιόλας ήταν η επόμενη κινητοποίηση απ' τις πανεργατικές πανελλαδικές απεργίες;

Α.Π.: Εάν δεχτούμε ότι δεν υπάρχει κάποια συμφωνία κορυφής, σίγουρα η απεργία μας κάποιους φόβισε.

Εκείνο που έχει σημασία -και εδώ είναι ο λόγος της παραιτήσης εμένα και των συνεργατών μου- είναι ότι η απόφαση αυτή πάρθηκε κόντρα στη θέληση των εργαζομένων. Κι έχει πολύ μεγάλη σημασία αυτό, γιατί δεν είναι δυνατό να καθοδηγήσεις έναν αγώνα, όταν αυτός ο αγώνας έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τη θέληση των εργαζομένων, έτσι όπως αυτή εκφράστηκε στη συνέχεια στους τόπους δουλειάς. Γιατί έχουμε σοβαρές εκρήξεις κάτω στη βάση. Πρέπει ακόμα να σημειώσουμε, ότι είναι τρίτη φορά, τρίτη χρονιά, που αποκλιμακώνεται ο αγώνας.

Σ.: Μπορείς να κάνεις έτσι μια ιστορική αντιδιαστολή; **Α.Π.:** Ναι. Το 1985 είχαμε πάρει απόφαση από συνέδριο να συνεχίσουμε, μετά από μια 48ωρη απεργία, με επαναλαμβανόμενες απεργιακές κινητοποιήσεις μέσα στη μεγάλη βδομάδα. Παρ' όλο που ήταν απόφαση του

με τον αγώνα με βάση τα χαρακτηριστικά του χώρου. Αν εμείς κάνουμε σπαστές απεργίες, εκείνο που καταφέρνουμε -και αυτό είναι γνωστό στους τραπεζοϋπάλληλους και στην ηγεσία- είναι να βγάζουμε τη δουλειά την επόμενη μέρα. Κάνοντας, για παράδειγμα, 24ωρες απεργίες ανά δέκα μέρες, δίνουμε τη δυνατότητα στο σύστημα να επανέρχεται αυτόματα κι έτσι να μην πιέζεται...

Σ.: Απλώς, χάνετε μεροκάματα;...

Α.Π.: Τα μεροκάματα που χάνουν οι τραπεζοϋπάλληλοι απ' τη μια, αλλά και ο φόρτος της δουλειάς της επόμενης μέρας -γιατί κάνουν και αυτήν της προηγούμενης- είναι στοιχεία που δημιουργούν, σωρεύουν αγανάκτηση όχι σε βάρος εκείνου που φταίει γιατί δεν υπογράφει τη συλλογική σύμβαση, που είναι εν προκειμένω η κυβέρνηση κι οι εργοδότες, αλλά σε βάρος της τα-

Ο ΠΡΩΗΝ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΟΤΟΕ ΕΞΗΓΕΙ

ΑΛΕΚΟΣ ΠΟΥΛΑΡΙΚΑΣ:

ΓΙΑΤΙ ΠΑΡΑΙΤΗΘΗΚΑ...

συνεδρίου, από τις ίδιες δυνάμεις ανακόπηκε.

Σ.: Από την ΕΣΑΚ δηλαδή και την ΠΑΣΚΕ;

Α.Π.: Ναι, ναι... Το 1986, που ερχόμαστε πάλι απ' το Γενάρη με 24ωρες και 48ωρες απεργίες, επιχειρήσαμε να κορυφώσουμε τον αγώνα την προηγούμενη βδομάδα αυτής του Πάσχα και με κάποιες μέρες μέσα στη μεγάλη βδομάδα. Και κει υπήρξε μια αποκλιμάκωση. Τότε, μπήκε το σκεπτικό ότι δε θα πληρώνονταν οι μισθοί κι οι συντάξεις -και μπορεί κανείς εδώ να σταθεί λιγάκι. Φέτος, για να μην υπάρξουν τέτοια ζητήματα και επειδή εμείς δεν αγωνιζόμαστε ενάντια στους άλλους εργαζόμενους, φροντίσαμε έγκαιρα γι' αυτό και στείλαμε και τέλεξ στον πρόεδρο της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, που τον καλούσαμε να πληρωθούν μισθοί, συντάξεις, σπουδαστικό συνάλλαγμα, περιπτώσεις ιατρικής περίθαλψης και περιπτώσεις εξωτερικού. Έτσι ώστε ο αγώνας μας πράγματι να μην πιέζει τους άλλους εργαζόμενους. Αυτά τα χαρακτηριστικά δηλαδή που υπήρχαν στο παρελθόν, γιατί δεν είχαμε προλάβει να οργανωθούμε σ' αυτή τη βάση, εξέλιπαν αυτήν την περίοδο. Μετά ξεκινήσαμε την 7ήμερη απεργία κι εμείς -γιατί κακώς ακούγεται ότι θέλαμε απεργία διάρκειας- προτείναμε μια 48ωρη απεργία και μόνο για συνέχιση. Επειδή, πρώτον, είχαμε μια συνάντηση την Πέμπτη με τον υπουργό Εργασίας, η οποία δεν έγινε φυσικά αφού δεν έγινε η κινητοποίηση, και, δεύτερον, γιατί η κυβέρνηση περίμενε να δει τι θα κάνουμε στη συνέχεια. Μαζί με τη 48ωρη όμως βάζαμε και το εξής βασικό στοιχείο: μιλάγαμε για συγκέντρωση όλων των εργαζομένων, Αθήνας και επαρχίας, στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, όπου εκεί, με βάση τη θέληση των εργαζομένων και με καθοδήγηση τους εργαζομένους, θα θέλαμε αν θα συνεχίζαμε, αν θα πηγαίναμε τον άλλο μήνα, αν θα διακόπταμε ή οτιδήποτε άλλο. Δηλαδή, το πολιτικό στοιχείο και η διαφωνία εδώ σε μας ήταν ότι εμείς θέλαμε καθοδήγηση από τους εργαζόμενους και όχι εγκεφαλικές απεργιακές κινητοποιήσεις μέσ' από κάποια γραφεία που δεν πατάνε στη βάση και καθοδηγείς με χαρακτηριστικά άλλων χώρων. Ο δικός μας ο χώρος έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Δεν μπορείς, επί παραδείγματι, ένα μοντέλο τακτικής που εφαρμόζεις στους οικοδόμους να το εφαρμόσεις στους τραπεζοϋπάλληλους.

Σ.: Δε θέλατε δηλαδή με τίποτα να πραγματοποιήσετε απλώς απεργίες-ντουφεκιές...

Α.Π.: Ναι. Δε γίνεται σε μας, δε γίνεται... Οι οικοδόμοι, επί παραδείγματι, δεν μπορούν να κάνουν απεργία 10 και 15 μέρες, δεν τους εξυπηρετεί μια τέτοια τακτική. Δε θα πρότεινα δηλαδή, σε καμιά περίπτωση, αν ήμασταν στη βιομηχανία ή στους οικοδόμους, αυτές τις μορφές πάλης. Εμείς, όπως σου είπα, έπρεπε να καθοδηγήσου-

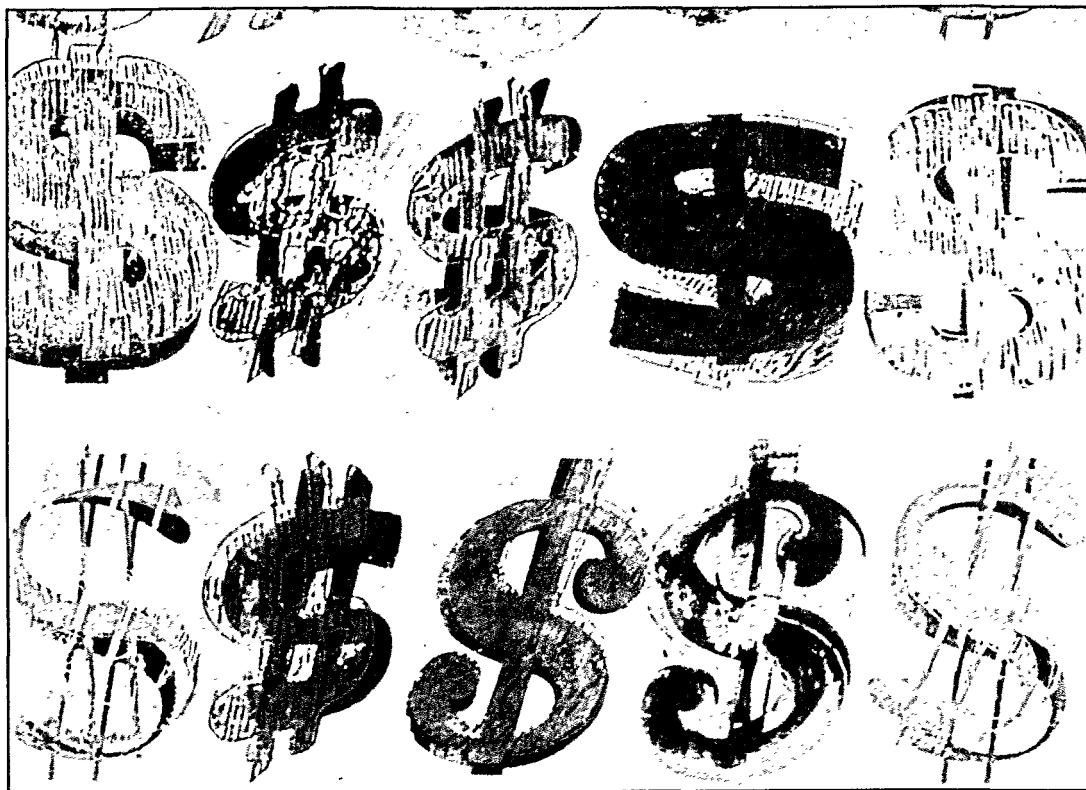
με τον αγώνα, σε βάρος της ομοσπονδίας. Το ένα σημείο είναι αυτό. Το δεύτερο σημείο είναι ότι υπάρχει μια, εξαιτίας των τελευταίων γεγονότων και των δύο αποκλιμακώσεων που είχαμε το '85 και το '86, ως πούμε, αναξιοπιστία σε βάρος της ηγεσίας απ' τη βάση. Ήθελε λοιπόν ο εργαζόμενος να παίξουμε μ' ανοιχτά χαρτιά. Ήθελε πρόγραμμα. Ήθελε λοιπόν προοπτική μιας, ως πούμε, σύγκρουσης, απεργίας που θα δίνει κάποια στοιχεία σύγκρουσης (δεν έχει καμιά σχέση με την απεργία διάρκειας, μην το μπερδεύουμε αυτό το πράγμα) και παράλληλα να 'ναι ανοιχτά τα χαρτιά. Γι' αυτό και πέτυχε η απεργία. Πηγαίνοντας τώρα στην άλλη τακτική, ήταν σίγουρη η αποτυχία της απεργίας.

Σ.: Για να δούμε όμως, μήπως υπάρχει και ένα στοιχείο που μπορεί να επικρίνει κανείς στην τακτική σας. Η τακτική της ομοσπονδίας χαράχτηκε σε συνδυασμό τουλάχιστον με τις δυνάμεις της ΕΣΚ, της ΕΣΑΚ δηλαδή. Είχατε εκτιμήσει εσείς εκ των προτέρων τη δυνατότητα μη υλοποίησης αυτής της συμφωνίας απ' την πλευρά της ΕΣΑΚ, ήσαστε προετοιμασμένοι δηλαδή σ' ένα βαθμό γι' αυτό που ακολούθησε, ή σας έπιασε εξ απηνής η πρότασή της;

Α.Π. Κατ' αρχάς εγώ έβαλα το θέμα στη Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα (ΣΕΑ). Γιατί, άμα συντονίζεσαι με κάποιες ομοσπονδίες, δεν μπορείς να προχωράς μόνος σου. Είχαμε πει εξάλλου ότι η εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης δε χτυπιέται μόνο από μια ομοσπονδία. Βλέποντας λοιπόν ότι, παράλληλα με το γενικότερο συντονισμό, έπρεπε να προχωρήσει η ΟΤΟΕ για την υπογραφή της σύμβασης, έθεσα όλο το πρόγραμμα μέσα στη ΣΕΑ. Βέβαια, η ΣΕΑ δε νομιμοποιείται να μου πει ακολούθησε το α' ή β' πρόγραμμα. Ήθελα όμως, εκεί που είναι όλες οι δυνάμεις και όλες οι τάσεις του μαχόμενου συνδικαλισμού, να έχω κι εγώ μια κατεύθυνση, ώστε να ξέρω πού πάμε. Κι αν η λογική της ΣΕΑ ήταν να μην υπάρξει σύγκρουση, έπρεπε να λεχθεί εκεί πέρα, έτσι ώστε να μην προχωρήσω. Γιατί οι δυνάμεις που εκφράζονται μέσα στη ΣΕΑ έχουν και βαρύνουσα γνώμη μέσα στην ομοσπονδία. Κατ' ακολουθία, βάζοντας έτσι το θέμα, είχαμε καλύψει κατά κάποιο τρόπο την προοπτική, και μπορεί να πει κανείς ότι, πράγματι σ' αυτή τη φάση δεν περίμενα μια τέτοια τακτική.

Σ.: Υπάρχει όμως εδώ ένα στοιχείο ελεγχόμενο. Η γενικότερη οπτική -δεν ξέρω κατά πόσο συνέβαλε η ΣΕΑ, η γνώμη μου είναι ότι το ΕΚΑ συνέβαλε αποφασιστικώς των απεργιών της 12 και 16 του Φλεβάρη. Γιατί έκοψε π.χ. τις απεργίες και δεν ακολούθησε μια ενιαία απεργιακή τακτική;

Α.Π.: Πιστεύω ότι -λέχτηκε άλλωστε και από το ΕΚΑ στη συγκέντρωση της Ομόνοιας- η αποκλιμάκωση δεν

αφορά μόνο την ΟΤΟΕ. Αφορά και γενικότερα το συνδικαλιστικό κίνημα. Το είδαμε ακόμη και σε ημερήσια εφημερίδα —«η σκυτάλη του αγώνα στα σωματεία»— πράγμα που σημαίνει ότι χτυπιέται η συμπαράταξη. Και όταν βγαίνει το ΕΚΑ και μιλάει για τη συνέχιση του αγώνα από τα σωματεία, τότε δεν έχει λόγο ύπαρξης η ΣΕΑ.

Σ.: *Ενώ η ίδια η γραμμή της ΣΕΑ μέχρι τώρα ήταν συντονισμός όλου του εργατικού κινήματος...*

Α.Π.: Ναι, και μόνο έτσι μπορούμε ν' αγωνιστούμε. Καθαρή γραμμή, ομόφωνη θέση, συντονισμός σ' όλα τα επίπεδα. Κοιτάξτε, τα σωματεία, οι πρωτοβάθμιες οργανώσεις, δεν μπορούν ν' ανατρέψουν τίποτα. Εδώ κάναμε καθαρό και στη ΣΕΑ ότι μια ομοσπονδία μόνη της δεν μπορεί ν' ανατρέψει την εισοδηματική πολιτική, όσο δυνατή κι αν είναι αυτή. Ούτε κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει από το ΕΚΑ π.χ., που είναι το δυνατότερο εργατικό κέντρο της χώρας. Είναι υπόθεση συνολικότερα του συνδικαλιστικού κινήματος και αυτό γίνεται είτε με τη ΓΣΕΕ είτε με συντονισμό των δευτεροβάθμιων οργανώσεων, εφόσον το Σ.Κ. δεν έχει στα χέρια του τη ΓΣΕΕ. Όταν γίνεται αυτή η στροφή, δημιουργούνται ερωτηματικά και ένα θέμα δεοντολογίας και συνέπειας. Αν έμπαινε το θέμα στη ΣΕΑ ότι πρέπει να πάμε στα σωματεία, καταγράφονταν οι απόψεις, υπήρχαν διαφωνίες, τότε, ναι, κάποια παράταξη νομιμοποιόταν να θγάλει τη δική της θέση. Απ' τη στιγμή που διευρύνουμε τη ΣΕΑ και μπήκαν και άτομα που παίζουν βασικό ρόλο στις παρατάξεις, δεν είναι τουλάχιστον δεοντολογικό να βγαίνεις έξω και να εκφράζεσαι για λογαριασμό του Σ.Κ.

Σ.: *Νομίζω ότι έχουμε φτάσει σ' ένα πολύ ουσιαστικό σημείο, που δεν αφορά απλώς και μόνο το Σ.Κ. Μπορείς να μας περιγράψεις με λίγα λόγια την άποψή σου γι' αυτή τη στροφή και γι' αυτήν την τακτική;*

Α.Π.: Κοιτάξτε, αν δεχτούμε ότι δεν υπάρχει συμφωνία, σίγουρα κάποιες δυνάμεις φοβήθηκαν ότι με τη σύγκρουση αυτή υπάρχει κίνδυνος ανατροπής της κυβέρνησης, ή μάλλον υπάρχει κίνδυνος να μην ελέγχονται τα πράγματα. Σίγουρα όμως έχει ευρύτερα χαρακτηριστικά η όλη στάση. Δεν είναι θέμα δηλαδή συνδικαλιστικό. Εμείς κάναμε έναν αγώνα καθαρά συνδικαλιστικό, με πολιτικές προεκτάσεις, εφόσον αγωνιζόμαστε για πιστωτικό σύστημα, για εξυγίανση και αξιοκρατία στις τράπεζες κλπ. Επειδή η σωστή λειτουργία των τραπεζών δε θα έχει μόνο θετικές επιπτώσεις στους τραπεζοϋπάλληλους, αλλά σ' όλο τον ελληνικό λαό. Εδώ μπαίνει το θέμα —είναι ένα ερώτημα πολύ σοβαρό— γιατί αυτή τη στιγμή το Σ.Κ. δεν αντιδρά, όταν έχουμε την έκθεση Καρατζά στη δημοσιότητα, όταν ευθώς κι απροκάλυπτα η κυβέρνηση μιλάει για απελευθέρωση

του πιστωτικού συστήματος, πράγμα που αποτελεί όχι μόνο θέση αντίθετη με τις διακηρύξεις του κυβερνώντος κόμματος, όχι μόνο θέση αντίθετη με τις ομόφωνες αποφάσεις του Σ.Κ., αλλά και αντίθετη θέση απ' αυτήν των δυνάμεων που εφαρμόζουν αυτήν τη στροφή...

Σ.: *Οι οποίες μάλιστα αντιμετωπίζουν το ίδιο το γεγονός με έναν περίεργο τρόπο, χωρίς να οξύνουν τη στάση τους ούτε και στα ίδια τους τα έντυπα.*

Α.Π.: Ούτε και στις εφημερίδες βλέπουμε να υπάρχει μια εμφάνιση τουλάχιστον, έτσι ώστε να διαμορφώνεται μια αντίληψη σωστή γύρω απ' το θέμα γενικότερα στους εργαζόμενους και πλατιά στο λαό.

Σ.: *Είπες, «αν δεν υπάρχει συμφωνία». Υπάρχει δηλαδή και το ενδεχόμενο να υπάρχει τέτοια συμφωνία;...*

Α.Π.: Να υπάρχει συμφωνία και να συνδέεται με τη ΓΣΕΕ φυσικά.

Σ.: *Το σενάριο φαγώματος Ραυτόπουλου είναι υλοποιήσιμο όπως το εκτιμάς;*

Α.Π.: Ε, καλά τώρα. Η κυβέρνηση δε θα σταθεί στον Ραυτόπουλο. Αν μπορεί να κάνει ευρύτερες συμμαχίες και να στηριχτεί η πολιτική της —γιατί για να φάει το Ραυτόπουλο, να κάνει συνεταιίρους στη ΓΣΕΕ, κάποια οφέλη θα έχει φυσικά, που δε βλέπω να είναι άλλα απ' την έτσι ή αλλιώς στήριξη της πολιτικής της— σίγουρα δε μετράει κάποιος Ραυτόπουλος ή κάποια πρόσωπα...

Σ.: *Δηλαδή συναντάμε πάλι το εμπόδιο που αντιμετωπίζει σε οποιαδήποτε αγωνιστική του έξαρση του Σ.Κ.; Ο ρόλος των κομματικών συνδικαλιστικών δυνάμεων να το εγκλωβίζει και να το οδηγεί στη στήριξη της κυβερνητικής πολιτικής και στη μη προώθηση των αιτημάτων των εργαζομένων;*

Α.Π.: Δε θα 'λεγα απόλυτα στη στήριξη της κυβερνητικής πολιτικής. Τη στήριξη μιας πολιτικής που, κατά την αντίληψη των κομμάτων, εξυπηρετεί αυτά και μόνο. Με τη λογική και τα χαρακτηριστικά που έχει το καθένα. Γιατί δεν είναι όλα τα ίδια. Υπάρχουν πολιτικές δυνάμεις, οι οποίες εκφράζουν και δρουν και έχουν αγωνιστεί υπέρ της εργατικής τάξης. Πλην όμως, τις συγκεκριμένες στιγμές, θεωρώ ότι οι κομματικές αυτές επιλογές είναι λαθεμένες. Δε μου πέφτει λόγος να τις κρίνω σε καμιά περίπτωση, γιατί εγώ δεν είμαι πολιτικός, ούτε είμαι σε κανένα κόμμα ενταγμένος, αλλά, σ' ό,τι αφορά το Σ.Κ. και τις προεκτάσεις που έχουν αυτές οι λογικές στο Σ.Κ., ναι, λέω ότι είναι λαθεμένες. Εγώ πιστεύω και κάτι άλλο. Απ' τη στιγμή που έχουμε τα μαγαζάκια μας, είτε λέγονται ΠΑΣΚΕ, ΑΕΜ, ΣΣΕΚ ή ΕΣΑΚ, δεν μπορεί να αναπτυχθεί το Σ.Κ. Πιστεύω ότι το Σ.Κ. πρέπει να δράσει αυτόνομα. Κι είναι, νομίζω, ιστορικές οι στιγμές. Εάν το Σ.Κ. δεν απεγκλωβιστεί απ' τον ασφυ-

χτικό κλοιό των κομμάτων, δεν έχει προοπτική. Πιστεύω ακόμα, ότι η κομματικοποίηση του Σ.Κ. ενισχύει αυτό που λέμε δικομματισμό, τον συνεταιρισμό στην εξουσία δύο μεγάλων κομμάτων. Γιατί περί συνεταιρισμού πρόκειται, όπως αποδείχτηκε με το ΠΑΣΟΚ και τη Ν.Δ.. Τα ίδια χαρακτηριστικά έχουν. Ξεκίνησαν με διαφορετικά, αλλά στην πράξη κατέληξαν να έχουν τα ίδια ακριβώς χαρακτηριστικά και την ίδια λογική και συμπεριφορά απέναντι στο Σ.Κ., την οικονομική και την ευρύτερη πολιτική τους. Αυτός ο δικομματισμός, —και εδώ είναι ένα θέμα που πρέπει να προσέξουν πάρα πολύ οι προοδευτικοί συνδικαλιστές και τα προοδευτικά κόμματα— ενισχύεται με την κομματικοποίηση του Σ.Κ.. Διότι έτσι κατεβαίνει στη βάση και χωρίζει τα πράγματα σε επίπεδο βάσης, όχι μόνο κορυφής.

Σ.: *Υπάρχει δυνατότητα να απεγκλωβιστεί το Σ.Κ. απ' αυτή τη διαδικασία και τι ρόλο παίζει η στάση σας, η παραιτήσή σας δηλαδή απ' τα πόστα της ΟΤΟΕ, σ' αυτή την κατεύθυνση;*

Α.Π.: Εκείνο που λέω εγώ είναι ότι πρέπει να απεγκλωβιστεί. Τώρα οι δυνατότητες και οι δυναμικές που θ' αναπτυχθούν είναι άγνωστες. Πιστεύω όμως ότι υπάρχουν προϋποθέσεις και όροι τώρα για να προχωρήσει μια τέτοια λογική. Είναι η στιγμή κατάλληλη, οι εργαζόμενοι έχουν συνειδητοποιήσει πλήρως πλέον ότι με την εξάρτηση του Σ.Κ. από τα κόμματα δεν μπορεί να αναπτυχθεί ένα κίνημα που να εγγυάται 100% τα συμφέροντά τους.

Σ.: *Είναι ώριμα δηλαδή τα πράγματα για έναν πόλο, αν μπορούσε να τον ονομάσουμε έτσι, του αυτόνομου συνδικαλισμού;*

Α.Π.: Βέβαια. Πιστεύω ότι είναι η ιστορική η στιγμή και μπορεί πράγματι να γίνει ένας πόλος που θα τραβήξει πάρα πολύ κόσμο, επώνυμα και ανώνυμα στελέχη. Μιλάω βέβαια για μια λογική και δυναμική που πρέπει και μπορεί ν' αναπτυχθεί απ' τα κάτω. Αυτά τα πράγματα δεν είναι ζητήματα κορυφής. Μπορεί να ξεκινήσει κάτι από πάνω, από κάποιους ανθρώπους, αλλά σίγουρα πρέπει να υπάρξουν διαδικασίες βάσης, για να έχουν και διάρκεια και προοπτική. Πιστεύω ότι αυτό θέλουν οι εργαζόμενοι σήμερα. Τουλάχιστον στο χώρο μου, αυτόν της τράπεζας Πιστεως, αυτό φαίνεται καθαρά. Πρέπει να χτυπηθεί η λογική της διαμεσολάβησης της εργατικής τάξης από τις κομματικές ηγεσίες. Απ' την κυβερνητική πρακτική, και της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ, έχει αναπτυχθεί κλίμα αναξιοπιστίας απ' την πλευρά των εργαζομένων, αμφισβήτησης του πολιτικού λόγου. Πιστεύω ότι πρέπει να βρεθούν οι δυνάμεις εκείνες, ο πόλος, που είπες προηγούμενα, όλων των αυτόνομων δυνάμεων, σε μια πορεία, έτσι ώστε να μη μας ενδιαφέρει ποιος είναι μόνο πάνω στην κυβέρνηση, αλλά να απαπύσσεται το Σ.Κ. Γιατί το ποιος είναι πάνω είναι προσδιαγεγραμμένο, μην το ψάχνουμε, υπάρχει ο δικομματισμός... Αυτή η κατάσταση θα ανατραπεί μόνο αν ξεκινήσουμε απ' τη βάση, αν οικοδομήσουμε ένα αυτόνομο, ανεξάρτητο από κομματικές παρεμβάσεις Σ.Κ.

Σ.: *Θα μπορούσες να μας πεις, για να τελειώσουμε, ποια θα είναι η στάση σας στις παραπέρα εξελίξεις στην ΟΤΟΕ και τι προοπτική βλέπεις να υπάρχει στον αγώνα που έχετε ξεκινήσει;*

Α.Π.: Εγώ, κατ' αρχάς, θα συνεχίσω να είμαι στο μετερίζι του αγώνα. Παραιτήθηκα γιατί δεν μπορούσα να καθοδηγήσω τη συγκεκριμένη τακτική που ψήφισαν οι δυο παρατάξεις. Από κει και πέρα έχουμε δηλώσει «υπερρεσία» σ' όλα τα καθήκοντα της ΟΤΟΕ. Πιστεύω ότι, έτσι όπως έχουν εξελιχθεί τα πράγματα, ένα άμεσο συνέδριο της ΟΤΟΕ —όχι το τακτικό που θα γίνει τον Οκτώβρη— μπορεί να δώσει κάποια λύση. Η εμπειρία, που περάσαμε τις τελευταίες μέρες στην ΟΤΟΕ, ήταν φοβερά τραυματική και φοβάμαι ότι θα έχει και συνέχεια. Δηλαδή, όταν το γόητρο και το κύρος της ομοσπονδίας, η φωνή της ΟΤΟΕ στις τράπεζες αμφισβητείται, γίνεται ζημιά, και δεν ξέρω πότε μπορούμε να επανέλθουμε απ' αυτή τη ζημιά. Πιστεύω και εύχομαι, επειδή το κίνημα στις τράπεζες έχει τα δικά του χαρακτηριστικά και κει που δεν φαίνονται προοπτικές, βλέπουμε να αποπύσσονται δυναμικές που δεν τις περιμένει κανείς, γρήγορα να ξεπεράσει τα τυχόν προβλήματα. Όπως έχω ξαναπεί χαρακτηριστικά, η ΟΤΟΕ είναι σαν την Ελλάδα, ποτέ δεν πεθαίνει...

ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ: Ο ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Μια ομάδα Ελλήνων που επέστρεψε πριν λίγες μέρες από τη Νικαράγουα επιχειρεί να μεταφέρει, απ' τις στήλες του *Σχολιαστή*, τις συλλογικές εμπειρίες της. Σ' αυτό το τεύχος δημοσιεύεται ένα «οδοιπορικό», με στοιχεία απ' τη σημερινή Νικαράγουα. Θα ακολουθήσουν αναλύσεις για την οργάνωση της κοινωνίας και της καθημερινής ζωής, μέσα από συζητήσεις με «φορείς» και άτομα. Στην ομάδα συμμετείχαν ο Νίκος Γιαννόπουλος, η Κορίνα Μηλιαράκη, η Κάλια Σπυριδάκη, η Χριστίνα Στουγιαννίδου, ο Μάκης Χαρίσης, η Όλγα Χαρίτου και η Τασία Χριστοδουλοπούλου.

Συγκομιδή στην Κοπερατίδα.

Νικαράγουα.

Η μακρινή κεντροαμερικάνικη, η εξωτική χώρα...

Η επανάσταση που γίνεται... Το ταξίδι όνειρο στη χώρα των νέων και της φρεσκάδας...

Εκεί μακριά, κάτω από τη μύτη των Αμερικάνων, το πραγματικό και το πραγματοποιημένο σ' ένα ζωντανό παιγνίδι, προκλητικό με κέφι και στέρση, μουσική και αγωνία, έτσι όπως μόνο οι λατινοαμερικάνοι ξέρουν να συνδυάζουν.

Και μεις που ετοιμαζόμαστε να πάμε εκεί... Μια παρέα όχι και τόσο «ομοιογενής» στις διαθέσεις, στους σκοπούς και στις εμπειρίες αλλά συνεπαρμένη από την έλξη της «τροπικής επανάστασης»...

Ένα πολύ μακρινό ταξίδι λοιπόν. Πρώτος σταθμός η Μαδρίτη για μια μέρα παραμονή στο ξενοδοχείο των ταξιδιωτών της Iberia. Στο Dianna, κοντά στο αεροδρόμιο, φιλοξενοούνται όλοι οι λαοί για κάποιες ώρες ή μέρες, ένα ελεύθερο transit μέχρι την επόμενη πτήση. Στο αεροδρόμιο αρνούνται να κρατήσουν τις δεκάδες αποσκευές μας και τα 80 κιλά φάρμακα που κουβαλάμε. Λίγο πριν φύγουμε μια τσάντα χωρίς λεφτά αλλά με δυο διαβατήρια και πέντε εισιτήρια, κάνει φτερά. Πανικός. Μετά δυο ώρες και ενώ διερχόμαστε όλοι στιγμές rock

η αστυνομία του αεροδρομίου μας παραδίδει την τσάντα. Την είχαν παρατήσει στο διπλανό ξενοδοχείο. «Ήταν αριστερός», αποφαινόμαστε όλοι.

Η επόμενη πτήση κάπου 10 ώρες. Το βράδυ βλέπουμε «James Bond-Χρυσόδακτυλος» και κάθε λίγες ώρες τρώμε. Εξαιρετική διάθεση, συζητήσεις και η φαντασία να οργιάζει... Ο ύπνος πολύ δύσκολος. Η Κούβα, σταθμός-transit στο ταξίδι μας, μας κόβει την ανάσα από τη ζέστη και την υγρασία. Φτωχό και κάπως παρατημένο το αεροδρόμιο αλλά δεν θέλουμε κακές εντυπώσεις. Απογείωση και επιτέλους Μανάγκουα!

Αριστερά και δεξιά υπολείμματα από συντρίμια αεροπλάνων, τανκς και αυτοκινήτων. Φοίνικες, μονόροφα κίτρινα κτίρια και θέβαια ζέστη.

Οι μήνες του χειμώνα έχουν ήδη εξαφανιστεί.

Στο αεροδρόμιο περιμέναμε στην ουρά την διαδικασία εισόδου. Αργοί ρυθμοί, άνδρες και γυναίκες με στολή, συνήθως νεότατοι, μας εξυπηρετούν με τον τρόπο τους. Αλλάζουμε 60 δολάρια έναντι εξευτελιστικής τιμής, προσφορά επιβεβλημένη από τους κανονισμούς στο καθεστώς.

Είμαστε εξαντλημένοι. Τα πράγματα ψάχνονται εξονυχιστικά, το σαμπουάν σπάει, αλλά το χαμόγελο του νεα-

ρού μας αφοπλίζει.

Τα ταξί έξω από το αεροδρόμιο, τεράστια, προπολεμικά και σε κακή κατάσταση. Παζάρια... Καταλήγουμε στις 2000 κόρδοβες το άτομο – κάπου 150 δρχ.

Τεράστιοι δρόμοι, θλάση, κάποια εργοστάσια και παράγκες. Μικροπωλητές παντού διαλαλούν, πουλούν φαγητά και χυμούς. Συνθήματα στους τοίχους, ζωγραφιές, πανώ: «VIVA SANTINO», «FSLN». Ο προορισμός μας «Hospedaje Santos» και άλλη μια έκπληξη. Δωμάτια από πεπιεσμένο χαρτόνι και μαδέρια το 'να διπλα στ' άλλο γύρω από μια καταπληκτική αυλή. Δένδρα με αιώρες, κουνιστές πολυθρόνες, στη μέση ψάθινο σκέπαστρο. Στην άκρη υπαίθρια κουζίνα-μπαρ. Ορμάμε όλοι στις κόκα-κόλες. Δυο δολάρια το άτομο, η συμφωνία με την ιδιοκτήτρια. 15 δωμάτια για 40-50 ξένους, μπριγαδιστές, τουρίστες, δημοσιογράφους. Αμερικάνοι, Γερμανοί, Σκανδιναβοί στην πλειοψηφία.

Το βράδυ εξαντλημένοι περιμένουμε τον καινούριο χρόνο. Μισοκοιμόμαστε στις αιώρες ακούγοντας τραγούδια από το απέναντι μπαρ όταν αρχίζουν οι πυροβολισμοί και τα βεγγαλικά... Έκπληκτοι παρακολουθούμε την κυρία του «Santos» να πυροβολεί στον αέρα με ένα παλιό Tomigan.

Καλή Χρονιά.

Μανάγκουα. Μια τεράστια παραγκούπολη.

Αραιά και που ψηλά κτίρια, συνήθως υπουργεία και κυβερνητικά γραφεία. Ο σεισμός του 1973 και οι βομβαρδισμοί του Σομόζα πριν την υποχώρηση, ισοπέδωσαν την πόλη.

Τεράστια οικοδομικά τετράγωνα με ερείπια και χωράφια ανάμεσα σε πλατειούς δρόμους και παρκάκια. Σ' αυτή την αχανή πόλη, οι δρόμοι δεν έχουν ονόματα, τα σπίτια δεν έχουν αριθμούς. Πρέπει να μετράς τετράγωνα και να περπατάς ώρες κάτω από τον ήλιο. Ο ουρανοξύστης της BANK OF AMERICA –διασώθηκε των καταστροφών– και το ξενοδοχείο INTERCONTINENTAL πανύψηλα ξεχωρίζουν από παντού, εξαιρετικά δείγματα κακογουστιάς. Παράγκες με πόρτες ολάνοικτες, φιλοξενούν άνετα τις κλεφτές ματιές μας. Ο δρόμος είναι η αυλή του σπιτιού. Παντού κουνιστές καρέκλες και αιώρες. Παντού ραδιόφωνα και τηλεοράσεις στην διαπασών. Αδύνατον να βγάλουμε ακόμα συμπεράσματα. Η παρουσία του στρατού έντονη, μας λυτρώνει... Σηματοδοτεί την επανάσταση.

Συναντάμε την Patricia Elvir, υπεύθυνη των δημοσιών σχέσεων του CNCP (Κέντρο Διεθνούς Αλληλεγγύης). Η συζήτηση γενική, δεν προσφέρει ιδιαίτερα σ' αυτά που ήδη ξέραμε: συμβούλιο των 9, μικτή οικονομία, σύνθεση του κοινοβουλίου, πλουραλισμός.

Προσπαθούμε να εξασφαλίσουμε κάποιες άλλες συνεντεύξεις. Κάνουμε τις σχετικές αιτήσεις, διανύουμε χιλιόμετρα αναζητώντας τα κατάλληλα υπουργεία και γραφεία. Η ζωή σε slow-motion. Οι ρυθμοί δεν υπερβαίνονται. Προσαρμογή λοιπόν! Δολάρια αλλάζουμε στο «Santos». Η επίσημη τιμή κάθε λίγες ημέρες αλλάζει. Πληθωρισμός. Ένα δολάριο για 2000 κόρδοβες όταν φύγαμε ξεπερνούσε τις 3000, στην μαύρη αγορά δε, μαθαίνουμε πολύ περισσότερα. Οι νύκτες πανέμορφες. Ακούς μουσική από παντού. Ο κόσμος έξω από τα σπίτια λικνίζεται στις πολυθρόνες, χορεύει γύρω από πλανώ-

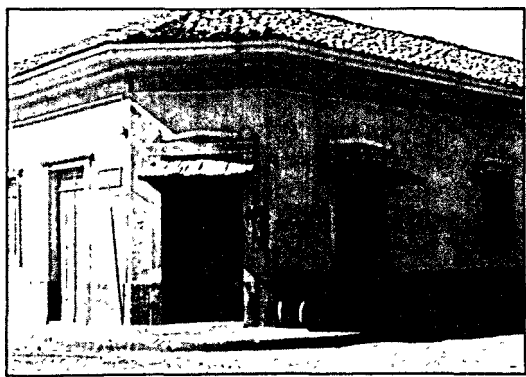
δious καθαρίστες και αυτοσχέδια συγκροτήματα. Τα πιτσιρικά εκατοντάδες, μια χώρα που το 50% του πληθυσμού είναι παιδιά, σε τρελαίνουν με το τάκα-τάκα. Στην θέα των φωτογραφικών μηχανών ποζάρουν όλοι χαμογελαστοί... Πώς να τους αρνηθείς λοιπόν μια φωτογραφία...

Η μαγεία των εικόνων αντάμα με την αίσθηση των προβλημάτων. Στέρηση. Στους δρόμους οι μισοί πουλάνε στους υπόλοιπους. Ψητό κρέας, φρούτα και χυμοί στις γωνιές των δρόμων. Δεν συναντάμε όμως ούτε έναν ζητιάνο.

Οι εφημερίδες με τεράστια κυκλοφορία.

Η κυβερνητική «Barigada» και η ανεξάρτητη «Nuevos Diarios» πουλούνται από πιτσιρικά για 30 κόρδοβες. Προτιμούμε τη δεύτερη.

Τα αυτοκίνητα παλιά και σε κακή κατάσταση. Δεν υπάρχουν ανταλλακτικά. Ουρές στις στάσεις των λεωφο-

Ματαγκάλπα - «7 χρόνια επανάσταση»

ρειών που γεμίζουν ασφυκτικά· οι άνθρωποι σιτίζονται στις οροφές, κρέμονται από τις πόρτες, κάνοντας παράλληλα διαβολικό θόρυβο. Διαγράφουμε από τα μέσα μαζικής μεταφοράς το λεωφορείο.

Οι μεσαίοι ελευθεροεπαγγελματίες στην πλειοψηφία τους αντίθετοι με το καθεστώς. «Θέλουν δημοκρατία...»

Στην Ματαγκάλπα θα πάμε με ταξί. 135 km και μετά από παζάρια 10.000 κόρδοβες το άτομο. Δυο ταχύτητες, το λαμπάκι του λαδιού διαρκώς αναμένο και τα αέρια της εξάτμισης συνήθως μέσα. Στη μέση της απόστασης μας πνίγουν οι καπνοί. Ο οδηγός μας ζητάει ασπιρίνη και πίνουμε όλοι.

Σπρώχνουμε... κάποτε φτάνουμε.

Η Ματαγκάλπα όμορφη, με μονόροφα κτίρια, πλατείες και πολλά μαγαζιά. Μετά την χawδη Μανάγκουα είμαστε σε μια κανονική πόλη.

Μοιραζόμαστε σε δύο πανσιόν: «San Martín» και «Plaza». Εμπορικοί δρόμοι με δεκάδες μικρομάγαζα γενικού συνήθως εμπορίου, πλατείες με σκιερά δέντρα και τεράστιες εκκλησίες, συνθήματα στους δρόμους, υπαίθριες αγορές φρούτων και λαχανικών. Η διαφορά του θιολτικού επιπέδου είναι εμφανής. Τις επόμενες μέρες θα μας εξηγήσουν ότι η οικονομική ενίσχυση του Βορρά, που υφίσταται περισσότερο τις συνέπειες του πολέμου, είναι επιλογή της κυβέρνησης.

Η παρουσία του στρατού διαρκής. Το μέτωπο απέχει μόνο 100 km. Φορτωμένα καμιόνια, τζιπ, κομπές στρατιωτικές. Γρήγορα θα μάθουμε ότι εκτός από την 2ετή υποχρεωτική θητεία των ανδρών (Patriotic Military Service) υπάρχει και η εθελοντική για κάθε ηλικία και φύλο. (Popular Santinistas Milicias) το λεγόμενο MPS. Έκπληκτοι απολαμβάνουμε το θέαμα νεαρής στρατιωτικής που περπατάει θηλάζοντας το μωρό της.

Ο στρατός εδώ αναιρεί όλα τα χαρακτηριστικά που τον συνθέτουν στις άλλες χώρες: Έλλειψη της κλασικής ιεραρχίας, μικτοί στρατώνες, ελεύθερη συμμετοχή σε πολιτικές οργανώσεις και κόμματα, συνδικαλιστικές ελευθερίες.

Τις επόμενες ημέρες θα παγώσουμε όταν τα μεγάφωνα ενός αυτοκινήτου θα αναγγείλουν τον θάνατο δώδεκα στρατιωτών και ενός αξιωματικού από ενέδρα των Contreras. Η ζωή όμως γύρω μας δεν θα σταματήσει τους ρυθμούς της και αργότερα θα τα ακούσουμε να μας καλούν για τη βραδινή φιάστα. Η ζωή και ο θάνατος εδώ συνυπάρχουν· εμείς είμαστε οι ξένοι...

Τα γραφεία της UNAG (Εθνικός συνεταιρισμός Αγροτών και Κτηνοτρόφων) είναι ένα μικρό κτίριο γεμάτο κόσμο

στο κέντρο της πόλης. Συναντάμε τον υπεύθυνο για την περιοχή Ματαγκάλπα και Χινοτέγκα, Francisco Zedeno, καθώς και τον υπεύθυνο των διεθνών σχέσεων τον Αμερικανό Círculos. Στις συζητήσεις μαζί τους θα μάθουμε ότι 26.484 οικογένειες καλύπτονται σήμερα από τα προγράμματα των συνεταιρισμών της UNAG, ενώ γύρω στις 4.882 οικογένειες είναι ιδιώτες αγροκτηματίες.

Θα μιλήσουμε πολύ για την κατανομή της γης, τα προβλήματα παραγωγής, τις δυσκολίες από τις επιθέσεις των Contreras, τον αναλφαριθμητισμό, μα κύρια για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και τον τρόπο συγκρότησης και λειτουργίας τους. Με τζιπάκι της UNAG θα μας πάνε σε δύο κοπερατίβες. Οι επιτροπές αλληλεγγύης Ισπανίας (30.000\$) και Γερμανίας (15.000\$) χρηματοδότησαν τη δημιουργία των δύο οικισμών καθώς και τα αρδευτικά τους προγράμματα.

Ο πρώτος ολοκληρωμένος πλημμυρισμένος παιδιά, ο δεύτερος ακόμα στο στάδιο της οικοδόμησης των 42 σπιτιών του προγράμματος, από ξένους μπριγαδιστές κυρίως Αμερικανούς, Γερμανούς και Ισπανούς.

Το πανκί από την Ισπανία δίπλα στον Νικαραγουανό αγρότη που μας ξεναγεί, η Γερμανίδα που κτενίζει γύρω στα 20 κοριτσάκια που περιμένουν στην ουρά, η Αμερικάνα που θα κτίσει μόνη της ένα ολόκληρο σπίτι με δύο δωμάτια.

Αριστεροί, ριζοσπάστες, ουμανιστές, άνθρωποι από διάφορες χώρες και με διαφορετικές συνειδήσεις και κουλτούρα συναντιούνται κάτω από ιδιαίτερα αντίξοες - ακόμα και για τους ντόπιους - συνθήκες και δίνουν τον καλύτερο εαυτό τους στην επανάσταση. Είναι διεθνισμός ίσως λιγότερο «πολιτικός» και «πολεμικός» από αυτόν που ξέραμε αλλά όχι λιγότερο κοινωνικός και δημιουργικός.

Ο Círculos θα μας κερδίσει όλους. Η Νικαράγουα είναι η μόνη χώρα που μπορεί να ζει και να διδάσκεται. Μαζί του γυρνάμε τα βράδια στην πόλη. Ο Rafaelo, Ισπανός μουσικός, θα μας πει κάποιο βράδυ τρώγοντας ότι το

Πιβά - το λεωφορείο...

FSLN έχει μόνο 12.000 μέλη και αποτελεί κλειστό κόμμα στελεχών. Μια πρωτοπορία με μεγάλες απαιτήσεις από τον εαυτό της αλλά μέσα και παράλληλα «έξω» από την κοινωνία.

Τα μπαράκια σερβίρουν ρούμι με το μπουκάλι, χυμούς και μπύρα -της κρατικής βιομηχανίας- όταν όμως υπάρχει. Στην πλατεία οι κιθάρες και τα τραγούδια μιας παρέας δεν μας αφήνουν το βράδυ να κλείσουμε μάτι.

Την τελευταία μέρα ο Círculos θα μας κλείσει ραντεβού με το συνδικάτο των τραπεζοϋπαλλήλων. Στη συζήτηση θα διαπιστώσουμε την παντοδυναμία του CST (UNION OF SANTINISTAS WORKERS) και την ταύτιση κυβέρνησης και συνδικάτων. Θα μιλήσουμε για τους μισθούς των υπαλλήλων (35.000-65.0000 κόρδοβες), τις απολύσεις, τις άδειες, τα προνόμια, τη δωρεάν σίτιση, τις συντάξεις, τους παιδικούς σταθμούς και τα επιδόματα ανεργίας. Θα μας ρωτήσουν για την Ελλάδα και ειδικά τον Παπανδρέου: «Είναι σοσιαλιστής;»...

Στην κρατική ντισκοτέκ το βράδυ -με δωρεάν εισιτήριο για τους φαντάρους και τις οικογένειές τους- παρακολουθούμε την κοπελιά που χτενίζεται ενώ χορεύει σάμπα, τις χοντρές κυρίες με τα λουλουδιαστά ρούχα, τους στρατιώτες, τα δεκάδες πιτσιρικά που κάνουν φιγούρες στην πίστα.

Η Χινοτέγκα, ακόμα βορειότερα, μικρότερη και με εντονότερα τα σημάδια του πολέμου. Το νεκροταφείο τεράστιο κρεμιέται πάνω από την πόλη, σου κόβει την

Από τη συγκέντρωση για το Σύνταγμα.

ανάσα.

Στις κοπερατίβες γύρω από την Ματαγκάλπα και την Χινοτέγκα, οι οικογένειες ζουν και δουλεύουν με την απειλή των επιδρομών των Contreras. «Βασίζονται στις δικές τους δυνατότητες άμυνας» μας είπε ο Círculos και αυτή είναι η συνολικότερη λογική του FSLN για την οργάνωση της ζωής και της παραγωγής.

Στην Μανάγκουα θα ξεκουραστούμε. Στην Plaza d' Espania θα πιούμε καταπληκτικό χυμό πεπόνι και ρούμι με δούσμο στο μπαράκι των διεθνιστών Yerbabuino. Πιανάκι, θιβλία, αφίσες. Στην άλλη γωνία της πλατείας ουρά ο κόσμος σ' ένα από τα ελάχιστα αρτοποιεία της πόλης. Τα ραντεβού μας προγραμματίζονται για την άλλη βδομάδα. Με τη βοήθεια της Patrícia παίρνουμε τις άδειες για την περιοχή της Costa-Atlantica. Περιοχή με σχετική αυτονομία (57% της έκτασης της χώρας), κατοικείται από φυλές Ινδιάνων και Μαύρων. Ζούγκλα. Ο δρόμος τελειώνει στο Ράμα και από εκεί προγραμματίζουμε να πάρουμε το αεροπλάνο ή το ποταμόπλοιο για το Bluefield στον Ατλαντικό. Είμαστε ενθουσιασμένοι. Τρεις μέρες κενό πριν το ταξίδι, και φεύγουμε για Μασάγια - Γρανάδα - Ρίβα.

Διαλέγουμε το τραίνο. Πέντε βαγόνια ανοικτά στο πλάι, με ξύλινους πάγκους. Επιβάτες και μικροπωλητές, εμ-

Η είσοδος της κοπερατίβας.

πορεύματα και πουλερικά, ανάμικτα.

Ξυπνάνε οι ταινίες του Far-West και επικρατεί ενθουσιασμός. Δεκάδες στάσεις, αγκομαχητό, κοκκινόχωμα και καπνός σύντομα θα εξαντλήσουν τον ενθουσιασμό μας. Πριν το τέλος της διαδρομής, γεμάτοι σκόνη και κάπνα, με κομμένη την ανάσα σπιθαγμένοι ανάμεσα σε δεκάδες κόσμο, εκλιπαρούμε για το τέλος της ταινίας...

Στην Μασάγια θα γυρίσουμε ώρες στην αγορά της με τρόφιμα και είδη λαϊκής τέχνης, θα ψωνίσουμε αιώρες, μαύρα κοράλια και φιδίσιας τσάντες. Με auto-stop σε καρότσι αγροτικού, θα φτάσουμε στην Γρανάδα. Στον κεντρικό δρόμο της πόλης κλείνουμε δωμάτια στο «Hostelaje Verges».

Θέρετρο των Αμερικάνων επί Σομόζα, η καταπράσινη πόλη διαθέτει μια μαγευτική λίμνη, πάρκα, καταπληκτικά διόρρωφα αποικιακού ρυθμού, ξενοδοχεία και εστιατόρια. Σ' αυτή την μικρή πόλη του νότου που δεν έγιναν ούτε σεισμοί ούτε επανάσταση –σαν να παραδόθηκε η πόλη από το τηλέφωνο», λέει κάποιος– οι κάτοικοι ζουν μακριά από τον πόλεμο. Από το Puerto-Asese, νοικιάζουμε караβάκι για ένα γύρο στα νησάκια της λίμνης με 3.000 κόρδοβες ο καθένας. Δεκάδες τροπικά νησάκια σπαρμένα στο πράσινο νερό, φοινικόδενρα και μπανανιές, μαϊμουδίτσες και πουλιά. Ο θαρκάρης

μας αφήνει για κάποιες ώρες σ' ένα νησάκι. Η οικογένεια που το κατοικεί, θα μας τηγανίσει ψάρια με σαλάτα και ρύζι. Το κολύμπι στα πράσινα νερά δύσκολο, το αποτολμούμε λίγοι...

Στην κεντρική πλατεία της Γρανάδα θα μπούμε στην τεράστια εκκλησία. Ορχήστρα που παίζει από εκκλησιαστικούς ύμνους μέχρι Dylan, κόσμος που πηγαίνει έρχεται, τραγουδά ή λικνίζεται. Ποδήλατα παρκαρισμένα σε μια γωνία!

Στα δυο μεγάλα ξενοδοχεία θα φάμε καταπληκτικό Churasco (ψητή μπριζόλα) και σαλατικά. Θα πληρώσουμε όμως 8.000 κόρδοβες, το 1/5 του μισθού ενός υπαλλήλου, και θα αισθανθούμε περισσότερο τουρίστες από ποτέ.

Το Ρίβας, εμπορικό αποκλειστικά κέντρο στο νοτιότερο μέρος της χώρας θυμίζει τις πόλεις του West. Σκόνη, ξύλινα μαγαζιά, κάρα, κοκορομαχίες, πραιμάτιες. Είμαστε όμως πλέον στην τελευταία εβδομάδα. Οι επόμενες ημέρες στην Μανάγκουα είναι γεμάτες συναντήσεις. Το MAP-ML (Μαρξιστές-Λενινιστές) έχει δυο βουλευτές. Συναντάμε τον εκπρόσωπό τους στα γραφεία. Υπέρ το δέον σοβαρός και καχύποπτος, μας εκθέτει τις διαφορές τους με το FSLN, την κριτική τους στο σύνταγμα –το καταψήφισαν– τις παρεμβάσεις τους, το έντυπο που εκδίδουν.

Κρυολουσία το ταξίδι στον Ατλαντικό. Με την πολυπόθητη βίζα στην τσέπη μαθαίνουμε ότι δεν υπάρχουν καύσιμα και το αεροπλάνο δεν θα πετάξει. Την άλλη μέρα οι Contras, μέσα από τη ζούγκλα, φθάνουν μέχρι το ποτάμι και κτυπάνε το ποταμόπλοιο. Τα δρομολόγια κάθε μορφής απαγορεύονται. Η Ζούγκλα, οι Miskito, οι Mestizo και το ποτάμι μένουν στη φαντασία και ίσως σ' ένα επόμενο ταξίδι...

Στην μεγάλη φιέστα για την ψήφιση του νέου συντάγματος, ανακατευόμαστε με τον κόσμο, απολαμβάνουμε τις νεαρές στρατιωτικές με τις σημαίες του FSLN στους ώμους των συντρόφων τους, τα τραγούδια, τα πιτσιρίκια που ζητωκραυγάζουν σε κάθε ευκαιρία, τις ανεπίση-

Γρανάδα. Κεντρικός δρόμος.

μες προσελεύσεις των ηγετών της επανάστασης στο κέντρο της πλατείας.

Η συζήτηση με τον πρόεδρο και τον γ.γ. του Δικηγορικού συλλόγου γύρω από το νέο Σύνταγμα, μας δίνει όλες τις πλευρές ενός ριζοσπαστικού κοινωνικά συντάγματος, τομή στις κλασικές αξίες και δομές της παλιάς Νικαραγουανής κοινωνίας, μέσα σ' ένα πολιτικό πλαίσιο μικτής οικονομίας, πλουραλιστικής εκπροσώπησης και εθνικής ανεξαρτησίας. Συζητάμε ιδιαίτερα για τις ανοικτές φυλακές, την κατάργηση των ισοθίων, και το σωφρονιστικό σύστημα. Σκεφτόμαστε όμως όλοι την Κέρκυρα...

Οι «προχωρημένες» κοινωνικά ερωτήσεις μας –μοιχεία, ομοφυλοφιλία, συμβίωση– αντιμετωπίζουν το χαμόγελο της εκπροσώπου του AMNLAE (μεγαλύτερη γυναίκα οργάνωση) «Αυτά είναι δεδομένα», μας λέει, «κατακτήσεις της επανάστασης και κοινωνικά αποκρυσταλλώματα ενός μακροχρόνιου πολέμου»: οικογενειακός προγραμματισμός, ταύτιση γάμου-συμβίωσης, γυναίκες στις ανώτερες βαθμίδες της ιεραρχίας, ανατροπή των παρωχημένων πατριαρχικών δομών και αξιών.

Οι μέρες τελειώνουν τραγικά. Αποφασίζουμε να πάμε στο Poismile στον Ειρηνικό. Κρυφά ελπίζουμε όλοι, ότι ο ωκεανός θα απαλύνει λίγο την θλίψη της επιστροφής. Το ταξί, μια παλιά σεβρολέτα με διπλά καθίσματα θα μας χωρέσει όλους. Στο δρόμο ο οδηγός θα αλλάξει

δυο φορές λάστιχο χωρίς να μπει στον κόπο να μας κατεβάσει από το αμάξι!

Απέραντη αμώδης παραλία, μπανανιές, ψάθινα στέγαστρα σπαρμένα στην άμμο, τεράστια κύματα, κεντράκια που ψήνουν αστακούς και γαρίδες. Για πρώτη φορά κοιμόμαστε σε στρωματέα στα μπανγκαλόους της περιοχής. Ζεματισμένοι από τον ήλιο, το θράδυ θα πιούμε ρούμι μέχρι αργά, θα ακούσουμε τις αυτοσχέδιες κομπανιές στην παραλία, θα θάσουμε δίσκους στα τζουμποξ.

Έχει έρθει όμως το τέλος. Επιστροφή, πακετάρισμα και ένα μακρύ-μακρύ ταξίδι. Αυτή τη φορά βαρύ, μοναχικό, ατελείωτο.

Φεύγοντας για την Νικαράγουα θέλαμε να μας εντυπωσιάσει. Κατάφερε να μας συγκλονίσει... Όλους. Ορθολογικούς και ρομαντικούς, «πολιτικούς» και «κοινωνικούς», ανοιχτούς και καχύποπτους...

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ

- 1) Πτήση για Μανάγκουα μέσω Μαδρίτης με πληρωμένη διανυκτέρευση και full-pansion 106.000 δρχ.
- 2) Υποχρεωτική αλλαγή 60\$ σε 4.200 κόρδοβες στην είσοδο στην χώρα.
- 3) Υποχρεωτικός φόρος αεροδρομίου 10\$ στην έξοδο από τη χώρα.
- 4) Αλλαγή νομίσματος: 1\$ για 3000 κόρδοβες (όταν φεύγουμε από τη Μανάγκουα).
- 5) Διαμονή σε πανσιόν: «Santos» 2\$
«San Martín» 1000 κόρδοβες.
«Verges» 1500 κόρδοβες.
- 6) Διαμονή σε ξενοδοχείο: Intercontinental 35\$
- 7) Φαγητό: στο δρόμο 500-1500 κόρδοβες
σε εστιατόριο 1000-3500 κόρδοβες
σε ξενοδοχείο 6000-9000 κόρδοβες.
- 8) Ποτά: Χυμοί 100-400 κόρδοβες.
μπύρα 500 κόρδοβες.
Ρούμι 8000 κόρδοβες (μπουκαλί).
- 9) Ταξί μέσα στην πόλη 200-1000 κόρδοβες,
Ταξί εκτός: από 10.000 κόρδοβες.
Λεωφορεία-τραίνα 20-1000 κόρδοβες.
- 10) Αγορές: Μανάγκουα
Αγορές: Μασάγια.
- 11) Τηλέφωνο: 3 λεπτά για Αθήνα 15.000 κόρδοβες.
- 12) Βιβλία-άφισες-δίσκοι: Υπουργείο Πολιτισμού.
- 13) Βίζα για Ατλαντικό: Emigration Office.
- 14) Δημοσιογραφική ταυτότητα: Κέντρο Πληροφοριών (PCI) δίπλα στην Βουλή με 25\$.
(απαιτούνται δημοσιογραφική κάρτα οισυδήςποτε περιοδικού ή εντύπου από Ελλάδα).

Δεν προλάβαμε πολλά. Αρκετά δεν προφτάσαμε καν να τα αντιληφθούμε. Για πρώτη φορά στη ζωή μας αντιμετωπίσαμε τόσα καινούρια και άγνωστα πράγματα. Η επίθεση πολιτισμού και πολιτικής που δεχτήκαμε ήταν σφοδρή...

Οι αργοί ρυθμοί, που θα τρέλαιναν κάθε οπαδό του ορθολογισμού και του «αναπτυξιακού σοσιαλισμού» μαζί με μια άλλη αξιολόγηση και αξιοποίηση του χρόνου από όλους τους Νικαραγουανούς μας αποδιοργάνωναν και μας ανανέωναν ταυτόχρονα. Ζητήματα που στις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες είναι ξεπερασμένα, εκεί καθημερινά τα βλέπουμε μπροστά μας. Ιμπεριαλισμός και ανάπτυξη...

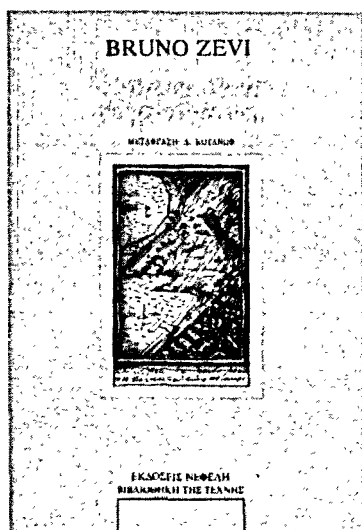
Αυτά για τα οποία αγωνιζόμαστε... Οι ατέλειωτες συζητήσεις μας για την «μετάβαση» και την «διαδική εξουσία», για την «αυτοοργάνωση» και τα «στάδια» όχι πια ενταγμένα στην προοπτική και τις «επερχόμενες εξελίξεις» αλλά εδώ και τώρα. Μπροστά μας. Ο κοινωνικός πόλεμος που χειραφετεί αλλά και κουράζει. Η οργάνωση που ενεργοποιεί κοινωνικές δυνάμεις-τώρα, αλλά που ίσως –το βλέπει και στο λένε– να υπονομεύσει τις κατακτήσεις τους στο μέλλον...

Μια χώρα, που από την μία στέλνει τα παιδιά της στον πόλεμο και από την άλλη σε σχολεία ποίησης και μουσικής· έτσι απλά, χωρίς επικολυρικές φανφάρες, χωρίς μυθοπλασίες και σοσιαλιστικούς ρεαλισμούς. Έτσι απλά, που σε κάνει να ελπίζεις.

BRUNO ZEVI

Η ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Πώς απαντούν οι αρχιτέκτονες στις απαιτήσεις των νέων καιρών; Έπιστρέφοντας στους κανόνες του νεοκλασικισμού, καταφεύγοντας στον εκλεκτικισμό και τό μοντερνισμό, υποκύπτοντας στις εύκολιες και τις μόδες της κοινωνίας της εικόνας, κυνηγώντας την πρωτοτυπία, προτιμώντας τη γεμάτη θεατρικισμό αναρχία; Ποιά είναι η σχέση της αρχιτεκτονικής με την πολιτική, τη λογοτεχνία, τη μουσική, τη ζωγραφική του καιρού μας; Τι σημαίνει σήμερα λαϊκή αρχιτεκτονική;...

Ο Bruno Zevi θέτει ερωτήματα, συνοψίζει τόν προβληματισμό του και ανοίγει δρόμους στην αρχιτεκτονική σκέψη με γνώμονα την κοινωνιολογία, την ιστορία, τη σημειολογία.

Ένα βιβλίο χρήσιμο όχι μόνο σε όσους ενδιαφέρονται άμεσα για την αρχιτεκτονική αλλά και σ' εκείνους που θέλουν να έρμηνεύουν την εξέλιξη του ανθρώπινου πολιτισμού σε σχέση με το χώρο. Ένα βιβλίο επαναστατικό.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομυζάλη 9, Αθήνα 106 79
Τηλ. 36.07.744-36.04.793

Δημοσθένης Κούρτοβικ

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΑΣ • ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΑΓΓΙΑ

Η ΕΚ ΝΕΟΥ επικράτηση της «μαυροκίτρινης» συμμαχίας (χριστιανοδημοκράτες και φιλελεύθεροι) στις δυτικογερμανικές εκλογές θεωρείται «λογικά αναμενόμενη». Αυτό που ήταν μάλλον αναπάντεχο ήταν η μείωση της δύναμης των δύο μεγάλων κομμάτων (CDU και SPD) στα χαμηλότερα σχεδόν μεταπολεμικά επίπεδα. Κερδισμένοι βγήκαν έτσι οι φιλελεύθεροι (κι αυτό χάρη στον μπαμπούλα του Στράους), όσοι απείχαν απ' τις εκλογές (αυξάνοντας τη... δύναμή τους κατά 5%) και οι Πράσινοι.

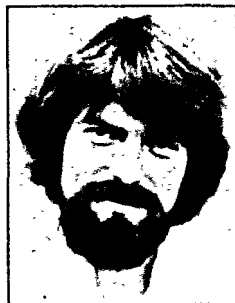
Η σημαντική ενίσχυση των τελευταίων τους καθιστά, αναντίρρητα πλέον, μόνιμο παράγοντα του «επίσημου» πολιτικού σκηνικού της Δυτ. Γερμανίας, περιθωριοποιώντας με τη σειρά τους την φολκλорική εκείνη εικόνα των μέσων ενημέρωσης, του μέλους που πλέκει σε κομματική συγκέντρωση.

Το αποτέλεσμα προώθησε μια τάση αναδιάταξης στη σχέση σοσιαλδημοκρατών και Πράσινων, στη λογική ενός «μπλοκ» αντίπαλου στο συντηρητικό. Πάντως, ο κίνδυνος αφομοίωσης που θέλουν πολλοί Πράσινοι τους κάνουν επιφυλακτικούς για μια σύγκλιση.

Αντίθετα, η δεξιά ηγεσία των σοσιαλδημοκρατών, μέσα σε μια νύχτα (την εκλογική), αισθάνεται πιεσμένη να προωθήσει ταχέως μια εκλογική σύμπραξη για το 1990. Ο Σχολιαστής ζήτησε τη γνώμη δύο γερμανών πολιτικών, ενός Πράσινου κι ενός σοσιαλδημοκράτη, γύρω από σημαντικά ζητήματα των εκλογών. Πρόκειται για τους Ευρωβουλευτές Frank Schwalbe-Hot (γνωστό στους αναγνώστες μας από τη συζήτηση μαζί του στο τεύχος Δεκ. 86) και τον Γιάννη Σακελλαρίου της SPD, ιδρυτικό μέλος των «φίλων του ΠΑΚ» Γερμανίας (1967), Ευρωβουλευτή από το 1984 και στέλεχος της αριστερής πτέρυγας στο κόμμα του.

Γ.Κ.

ΦΡΑΝΚ ΣΒΑΛΜΠΑ ΧΟΤ: (ευρωβουλευτής των Πρασίνων)

Σχολιαστής: Πώς αξιολογείτε τα αποτελέσματα; Ιδιαίτερα για τους Πράσινους και την SPD.

Φρανκ Σβάλμπα Χοτ: Το αποτέλεσμα έχει δυο πλευρές: θετικό είναι σίγουρα το γεγονός ότι οι Πράσινοι παρουσίασαν μια σημαντική αύξηση από 5,6 σε 8,3% και από 27 σε 44 έδρες. Αρνητικό είναι ότι ο «μαυροκίτρινος» συνασπισμός (CDU-FDP) εξασφάλισε για μια ακόμα φορά την πλειοψηφία.

Οι Πράσινοι ξεπέρασαν σε 230 από τις 245 εκλογικές περιφέρειες το όριο εκπροσώπησης του 5%. Εξαιρεση αποτέλεσαν 15, κυρίως, καθολικές περιοχές. Στο 1/4 την περιφερειών έλαβαν πάνω από 10%. Τα καλύτερα αποτελέσματα εντοπίζονται σε αστικές περιοχές αφενός και περιοχές οικολογικής σύγκρουσης αφετέρου. Καλύτερες πόλεις μας είναι οι πανεπιστημιούπολεις Τύμπινγκεν και Μάρμπουργκ, με 25 και 20,4% αντίστοιχα.

Οι σοσιαλδημοκράτες, χάνοντας κι αυτά τα παραδοσιακά «ερυθρά προπύργια», Φρανκφούρτη, Αμβούργο, Μόναχο, Κολωνία κ.λπ., κινδυνεύουν να καταντήσουν ένα κόμμα του 30%. Όσο για τις εκλογές της 25.1, πιστεύω ότι στο μέλλον θα φανεί πως σήμαναν μια μεταβατική φάση της SPD, από την παρουσίαση των Πράσινων σαν δαιμόνων σε μια πραγματιστική συνύπαρξη. Ο αποτυχών υποψήφιος τους, Ράου, ήταν υπέρ της από-

κρουσης των Πράσινων. Στις επόμενες εκλογές ίσως βρεθεί ένας υποψήφιος της SPD να ταχθεί ανοιχτά υπέρ μιας συνεργασίας, αν εξασφαλίσει την ανάλογη υποστήριξη και υπάρξει το κοινό έδαφος.

Σ.: Ο πρώην καγκελάριος Μπραντ υποστήριξε παλαιότερα ότι οι Πράσινοι δε θ' αντέξουν παρά ελάχιστα χρόνια. Πιστεύετε ότι, απεναντίας, το κόμμα θα πρέπει ν' αναζητήσει ένα δρόμο προς τους Πράσινους;

Φ.Σ.Χ.: Θα αναγκαστεί εν πάση περιπτώσει να τροποποιήσει τη σχέση τους με τους Πράσινους, να αποδεχτεί ότι δεν είναι παροδικό φαινόμενο, αλλά ότι αποβαίνουν υπαρκτός παράγων εξουσίας μέσα σε μια μεταβιομηχανική κοινωνία.

Σ.: Ποια είναι η διεθνής σημασία των εκλογών;

Φ.Σ.Χ.: Δύο σημεία παίζουν ιδιαίτερο ρόλο: Πρώτα, ο φόβος να μη προηγηθεί στο εξωτερικό η εντύπωση ότι θα «σπάσουν κρύσταλλα», οδήγησε τμήματα του δεξιού-συντηρητικού, αστικού εκλογικού σώματος να ψηφίσουν τους φιλελεύθερους, βοηθώντας τους να περάσουν άνετα το 5% και να διατηρήσουν ως υπουργό Εξωτερικών τον Γκένσερ - αντιστεκόμενοι στην επίθεση που είχε απειλήσει ο Στράους, ο πολιτικός με τον πιο ριζοσπαστικό θερμπαλισμό στην ακροδεξιά παράταξη - εξασφαλίζοντας έτσι και μια κάποια «συνέχεια» στη δυτικογερμανική εξωτερική πολιτική (Ν. Αφρική, ΕΣΣΔ, Ισραήλ-Αραβες).

Μια δεύτερη θετική πλευρά, είναι η απόκρουση ενός νέου γερμανικού σωβινισμού. Οι απώλειες για τον κυβερνητικό συνασπισμό οφείλονται στην αποτυχία της πρόσφατης εθνικιστικής καμπάνιας. Υπενθυμίζω τη σύγκριση του Κολ, Γκορμπατσόφ ίσον Γκαίμπελς, τη δήλωση του ίδιου περί στρατοπέδων συγκέντρωσης στην ΛΔΓ, τέλος την πλατεία συζήτηση μεταξύ ιστορικών για την άφεση των γερμανικών αμαρτιών για τον πόλεμο και τα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Και αυτά με σκοπό να δοθεί αυτοπεποίθηση και έμφαση σε μια εθνικιστική γερμανική παρουσία.

Σ.: Τι επιπτώσεις θα έχει το εκλογικό αποτέλεσμα στην εσωκομματική συζήτηση των Πράσινων;

Φ.Σ.Χ.: Αν και είναι σχετικά νωρίς ακόμα, πιστεύω πως σημαντικά τμήματα της πλευρά των Realos (πραγματιστές) αντιλήφθηκαν πως η υπερβολική προσέγγιση στους σοσιαλδημοκράτες απειλεί τα δικά μας χαρακτηριστικά. Απόδειξη ισχυρίζομαι ότι προσφέρει η κατάσταση που διαμορφώθηκε στην Έσση, που μου θυμίζει αρχαία ελληνική τραγωδία.

Ο Γιόσκα Φίσερ, ηγέτης των Realos, υποστηρίζει σήμερα την έξοδο από τον (μόνο ως τώρα) κυβερνητικό συνασπισμό SPD-Πράσινων επειδή η SPD ενισχύει ανεπιφύλακτα μια πολιτική για την πυρηνική ενέργεια όπου δεν είναι δυνατό να συναινέσουμε. Μετά από τελεσίγραφο των Πράσινων, ο σοσιαλδημοκράτης πρωθυπουργός του κρατιδίου απέλυσε τον Φίσερ, υπουργό Περιβάλλοντος, προκηρύσσοντας εκλογές για τις 5 Απριλίου. Ο κίνδυνος μιας χριστιανοφιλελεύθερης πλειοψηφίας είναι ορατός και ενισχύθηκε από την διαμάχη Πράσινων-SPD.

Σ.: Ποια ήταν τα σημεία διαφωνίας;

Φ.Σ.Χ.: Πρόκειται για την εμμονή της SPD να διατηρήσει 420 θέσεις εργασίας στην βιομηχανία πλουτωνίου, αντί να προτιμήσει να ακολουθήσει σθεναρή διοικητική αντίδραση, στη νομιμοποίηση και επέκταση παραγωγής πλουτωνίου στο Χάναου (κοντά στη Φρανκφούρτη), πρωτεύουσά του πλουτωνίου στη Γερμανία. Οι εταιρίες που λειτουργούν εκεί στερούνται νομικής βάσης. Θα μπορούσαμε έτσι να τις κλείσουμε προσωρινά, με μόνη δυνατότητα της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ν' αποφασίσει την επαναλειτουργία τους.

Είναι εδώ χαρακτηριστικό πως το παραγόμενο πλουτώνιο διατίθεται σε αμερικανούς και γάλλους. Οι τελευταίοι το χρησιμοποιούν για τις θόμβες τους (πύραυλοι ΑΔΗΣ και ΠΛΟΥΤΩΝ) που, λόγω θεληνευούς, θα καταστρέψουν την ΟΔΓ με την έκρηξη τους. Εξίσου σημαντικό είναι ότι αυτή η βιομηχανική συγκέντρωση στο Χάναου μπορεί να προσφέρει στην Δυτική Γερμανία τη δυνατότητα να κατασκευάσει τα δικά της ατομικά όπλα όταν, με τις αρχές της επόμενης δεκαετίας, λήξει η

Γ Ε Ρ Μ Α Ν Ι Κ Ε Σ Ε Κ Λ Ο Γ Ε Σ

Η ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΥΡΟΚΙΤΡΙΝΩΝ

συνθήκη περί μη διάδοσης των πυρηνικών όπλων (Non-Proliferation treaty) που έχει υπογραφεί από όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου, εκτός Βραζιλίας, Ν. Αφρικής, Ισραήλ, Πακιστάν κ.λπ.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ:
(ευρωβουλευτής των Σοσιαλδημοκρατών)

Σχολιαστής: Ποιοι είναι οι λόγοι για την εκλογική αποτυχία του κόμματός σας;

Γιάννης Σακελλαρίου: Στις 25.1 πέσαμε 1,2% χαμηλότερα από το καταστροφικό αποτέλεσμα που είχαμε το 1983. Σαν αντικειμενικός λόγος μπορεί να αναφερθεί η εντύπωση που δόθηκε προεκλογικά για την ευνοϊκή οικονομική κατάσταση στη χώρα, ώστε ο κόσμος να μην έχει λόγους για πειραματισμούς. Λίγες μόλις μέρες μετά τις εκλογές, όμως, η Ομοσπονδιακή τράπεζα ανέτρεψε τις ίδιες τις δικές της προηγούμενες προβλέψεις...

Οι λόγοι λανθασμένης τακτικής μας είναι, κατά τη γνώμη μου, τρεις:

1. Ο διακηρυγμένος στόχος περί απόλυτης πλειοψηφίας της SPD δεν έγινε πιστευτός ούτε μέσα στο κόμμα, ούτε πολύ περισσότερο, απ' έξω. 2. Η δήλωση του υποψήφιου καγκελάριου ότι δεν θα συνεργαστεί με τους Πράσινους, επιβεβαίωσε τον κόσμο που δεν πίστεψε τον πρώτο λόγο, με αποτέλεσμα να μην ψηφίσει. Πιστεύω ότι η CDU και η SPD, ζημίωσαν από την αυξημένη αποχή. 3. Επλήγη η αξιοπιστία μας, δεδομένου ότι, έχοντας κοινούς κυρίως στόχους με τους Πράσινους (ειρήνη-αφοπλισμός, περιβάλλον, σταμάτημα πυρηνικής ενέργειας), είναι δύσκολο για τον ψηφοφόρο να καταλάβει γιατί δεν συνεργαζόμαστε.

Σ.: Για το θέμα της πυρηνικής ενέργειας, όμως, δεν είναι τόσο ξεκάθαρη η στάση των σοσιαλδημοκρατών.

Γ.Σ.: Νομίζω ότι είναι σαφέστερη από αυτή των Πράσινων που βάζουν σαν στόχο την άμεση διακοπή της πυρηνικής ενέργειας' είναι τελείως ουτοπιστικό. Απαιτείται η αλλαγή των νομικών προϋποθέσεων και του νομικού πλαισίου. Θα χρειαστεί γι' αυτό τουλάχιστο ένας χρόνος μέσα στη Βουλή, αν έχουμε την πλειοψηφία.

Σ.: Στην περίπτωση όμως της Έσσης η SPD αντίθετα επέμενε να εισάγει νομικό πλαίσιο για την πυρηνική βιομηχανία που λειτουργήσει χωρίς νομικό καθεστώς.

Γ.Σ.: Με λίγα μόνο λόγια θέλω να πω ότι είναι σε όλους σαφές ότι η δικαιοδοσία στο ζήτημα δε βρίσκεται στο επίπεδο του κρατιδίου της Έσσης. Η διαφορά εδώ είναι ότι εμείς δεν θέλαμε να «δώσουμε το μπουτζούρη» στον ομοσπονδιακό υπουργό περιβάλλοντος και είμασταν νομικά υποχρεωμένοι να ζητήσουμε την άδεια για παραγωγή μικρής κλίμακας' οπωσδήποτε, από τον υπουργό θα ερχόταν σε απάντηση εντολή πενταπλασιασμού της παραγωγής πλουτωνίου, οπότε θα είμασταν διατεθειμένοι να προσφύγουμε στο ομοσπονδιακό δικαστήριο. Οι Πράσινοι θέλανε να παρανομήσουμε ευθύς εξαρχής και να πάμε κατευθείαν στο ομοσπονδιακό δι-

καστήριο. Προσωπικά θεωρώ σωστή την πολιτική αυτή και θα την ακολουθούσα. Είναι πάντως λάθος ότι η SPD δεν θέλει να διατηρήσει την παραγωγή πλουτωνίου. Έχουμε ένα δεκαετές σχέδιο για τη σταδιακή μείωση της πυρηνικής ενέργειας μέχρι το βαθμό μηδέν. Αλλά η αξιοπιστία μας, στην αριστερά και τους νέους είναι κλονισμένη και επειδή εμείς βάλαμε τα πυρηνικά όπλα: δηλαδή ένας σοσιαλδημοκράτης καγκελάριος (Χ. Σμιτ) προώθησε την νατοϊκή απόφαση για εγκατάσταση πυρηνικών όπλων στη Γερμανία και μετά, σε ελάχιστο διάστημα, το κόμμα έκανε στροφή 180 μοιρών, παίρνοντας την αντίθετη απόφαση. Ο ψηφοφόρος δεν είναι τόσο ευέλικτος να καταλάβει τις συνθήκες και τις πιέσεις κάτω από τις οποίες το 1978 πάρθηκε αυτή η απόφαση που ανατράπηκε το '83.

Σ.: Διαθέτουν οι πρόσφατες εκλογές διεθνή σημασία;

Γ.Σ.: Αυτή βρίσκεται μόνο στον τομέα της ειρήνης και αφοπλισμού. Η κυβέρνηση Κολ έχει τυφλή στάση απέναντι στην κυβέρνηση των ΗΠΑ, στον πρόεδρο Ρήγκαν.

Σ' αυτό το θέμα, όπως φάνηκε και στην προεκλογική περίοδο προσπαθούν οι χριστιανοδημοκράτες να κερδίσουν και τους τελευταίους ναζί που έχουν απομείνει' εννοώ τη σύγκριση που έκανε ο Κολ μεταξύ Γκαίμπελς-Γκορμπατσόφ, ή ότι υπάρχουν στρατόπεδα συγκέντρωσης στην Λ.Δ.Γ., φαίνεται ότι όχι μόνο δε θέλει να εξακολουθήσει την πολιτικής ύφεσης αλλά το αντίθετο: η καθαρά σκληρή γραμμή των ΗΠΑ και κλείσιμο των δυνατοτήτων και διαπραγματεύσεων ανάμεσα στις δύο Γερμανίες. Βασικές όμως αρνητικές επιπτώσεις θα έχει η κυβέρνηση αυτή στον κοινωνικό χώρο, όσο και στο χώρο της δημοκρατικής νομοθεσίας, της δημοκρατικότητας του πολιτεύματος.

Σ.: Απέναντι στους πράσινους, η SPD τηρούσε ως τώρα μια πολιτική περιθωριοποίησης που δεν έφερε πλούσιους καρπούς.

Γ.Σ.: Την επόμενη των εκλογών κίολας, ηγετικά στελέχη παραδέχτηκαν ότι ήταν λάθος μας να προσπαθήσουμε να περιθωριοποιήσουμε τους Πράσινους. Νομίζω ότι αυτό έχει γίνει αντιληπτό απ' όλο το κόμμα και δεν υπάρχει πια κανείς που να υποστηρίζει ότι οι Πράσινοι είναι ένα παροδικό φαινόμενο που θα τελειώσει με την ψήφο διαμαρτυρίας.

Οι Πράσινοι έχουν καταλάβει το χώρο αριστερά από την SPD και εκφράζουν με το πρόγραμμά τους αλλά και την πολιτική τους ακόμα και ένα αριστερό κομμάτι που ψηφίζει ακόμα SPD, αλλά βρίσκει πάρα πολλά σημεία ταύτισης μαζί τους. Βασικό για μας είναι να μελετήσουμε το θέμα, να μη βιαστούμε σε μια τακτική συνασπισμών για να πάρουμε την εξουσία, αλλά να το αντιμετωπίσουμε στα πλαίσια μιας μακρόχρονης (10-15 χρόνια) πολιτικής συμμαχίας που θα μας βοηθήσει να περάσουμε τους κύριους στόχους μας, που είναι κοινοί. Υπάρχουν διαφορές. Οι Πράσινοι δεν έχουν ένα κοινωνικό πρόγραμμα, ένα οικονομικό πρόγραμμα' εκεί μάλιστα έχουν μια θεωρία που ταιριάζει στις φιλελεύθερες - δηλ. όσο το δυνατόν λιγότερο κρατικές παραμθσσεις. Επίσης ασχολούνται με τα δικαιώματα ορισμένων μειονοτήτων, που κι εμείς θέλουμε να υπερασπίσουμε, χωρίς να είναι κύριος στόχος του προγράμματός μας.

Αλλά στα βασικά θέματα αλληλοκαλυπτόμαστε και γι' αυτό δε θέλω ένα βραχυπρόθεσμο συνασπισμό πάνω σε «γυάλινα πόδια», με συνεχείς φασαρίες και διαφωνίες.

Σ.: Αυτή η γνώμη θρίσκει απήχηση στο κόμμα σας;

Γ.Σ.: Έχει οπωσδήποτε μια πλειοψηφία. Το κόμμα βρίσκεται σε αναδιάρθρωση προσπαθώντας να καταλάβει γιατί έχει χάσει την ελκτική του δύναμη. Οι εξηγήσεις που σκιαγράφησα, σε μια πειστική ανάλυση, μπορούν να κερδίσουν το 90% των μελών.

Πρόβλημα παραμένει η στάση των Πράσινων. Δεν είναι ένα ενιαίο κόμμα, ένα μπλοκ, αλλά ένα μίγμα πολιτικών τάσεων: μαρξιστές, οικολόγοι αλλά και πατριώτες συνδεδεμένοι με τη γη και το πάτριό αίμα με κανονική πολιτική τοποθέτηση τελείως δεξιά. Αν η SPD αποφασίσει τι θέλει, καταλήξει στα συμπεράσματά της, τότε το πρόβλημα αυτό θα γίνει πρόβλημα των Πράσινων, κατά πόσο αυτοί μπορούν να κάνουν αυτή τη συμμαχία, τη μακροπρόθεσμη.

Τ Υ Π Ο Σ

Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΩΝ «7»

Ένας στρατιωτικός κανονισμός που επιτρέπει την ανάγνωση εφημερίδων «κατά μόνας», δηλαδή ίσως στην τουαλέτα! Βάζουμε «ίσως» γιατί υπάρχουν μονάδες που και έτσι δεν είσαι νομότυπος! Και 880 ημέρες φυλακής για ανάγνωση και κατοχή εντύπων, μόνο μέσα στο 1986, από περιστατικά που κατάφεραν να γνωρίσουν τη δημοσιότητα...

Αυτό είναι το έδαφος πάνω στο οποίο κινήθηκε η πρωτοβουλία των επτά πολιτικών εντύπων (Αγωνιστής, Αντί, Θούριος, Οδηγητής, Πολιτική Ανάνεωση, Σχεδία και Σχολιαστής) που ξεκίνησε με κοινή ανακοίνωση για το δικαίωμα των φαντάρων να διαβάζουν ελεύθερα όλα τα έντυπα, κάτι που συνεπάγεται την ανάγκη αλλαγής του στρατιωτικού κανονισμού 20.1, συνεχίστηκε με παράσταση εκπροσώπων τους στον υφυπουργό Εθνικής Άμυνας Ορέστη Παπαστρατή, ο οποίος δήλωσε ότι το θέμα «μελετάται» και κατέληξε σε σύσκεψη όλων των φορέων (από την ΕΦΕΕ και πολλούς φοιτητικούς συλλόγους, μέχρι εργατικά σωματεία και Δημοτικά Συμβούλια) που εκδήλωσαν, συνυπογράφοντας την κοινή ανακοίνωση, την πρόθεσή τους να στηρίξουν την προσπάθεια.

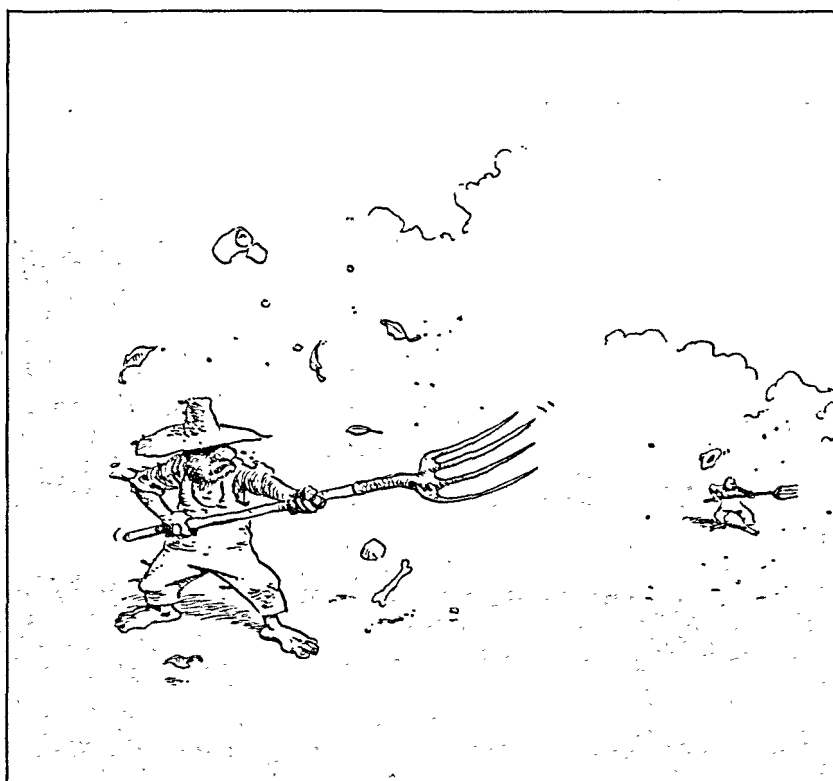
Όριμο πράγματι το αίτημα: Η ικανοποίηση του όμως, ας το πούμε και πάλι θα κριθεί πέρα από τους αγώνες των στρατευμένων, από τη διάθεση και την ικανότητα για συγκεκριμένες πρωτοβουλίες των φορέων που ευαισθητοποιούνται. Ο Σχολιαστής, από τη μεριά του, δηλώνει –όπως πάντα– ανοικτός για δημοσιοποίηση όλων των σχετικών με τον στρατό θεμάτων.

Β.Δ.

ΥΓ: Κατά την επίσκεψή μας στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας συναντήσαμε αρκετούς παλιούς γνώριμους από το Πανεπιστήμιο, όλους ΠΑΣΟΚ βεβαίως, που υπηρετούν τη θητεία τους περιφερόμενοι με πολιτικά απο γραφείου εις γραφείον με φακέλους ανά χείρας. Μήπως κάποιος ειδήμων μπορεί να μας πληροφορήσει πώς χαρακτηρίζεται αυτή η ειδικότη στα επίσημα έγγραφα;

ΚΟΙ ΝΩΝΙΑ

Τ Σ Ε Ρ Ν Ο Μ Π Ι Λ

ΑΝΤΙΠΥΡΗΝΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Με το Αντιπυρηνικό ραντεβού στο Βόλο, στις 14 και 15 Μαρτίου, η κίνηση των 50 περίπου οργανώσεων, περιοδικών, χώρων επικοινωνίας κλπ., σκοπεύει να απαντήσει στον προγραμματιζόμενο πυρηνικό εθισμό της ελληνικής και διεθνούς κοινωνίας. Ενώ πλησιάζουμε στην πρώτη επέτειο του μεγαλύτερου περιβαλλοντικού ατυχήματος στην ιστορία της ανθρωπότητας, και ενώ ο εγχώριος παλαιοκομμουνισμός (ΚΚΕ) μαζί με τον εγχώριο νεοφιλελευθερισμό (Μητσοτάκης, ομάδα ειδικών της ΔΕΗ κλπ.) «συνευρισκονται» σε μια παρά φύση υποστήριξη της πυρηνικής λύσης για τη χώρα μας, η ανάγκη της αντιπυρηνικής *εγρήγορσης* είναι πάντοτε πιεστική.

Γι' αυτό ακριβώς η Αντιπυρηνική Κίνηση (καμπάνια) προωθεί τη σταθεροποίηση ενός Πανελλαδικού Αντιπυρηνικού σχήματος, στοχεύοντας παράλληλα σε ένα «περιοιμημένο» εορτασμό της επετείου του Τσερνομπίλ. Γι' αυτό ακριβώς επιδιώκεται η ανάδειξη του βόθρου και του πλάτους του ζητήματος, η σκιαγράφηση των πολιτικών κοινωνικών, τεχνολογικών και ψυχολογικών καταστάσεων που συνεπάγεται η περιβολή του πυρηνικού ζουρλομανδύα...

Το δυσκολότερο πάντως πρόβλημα για την πυρηνική τεχνοκρατία, μπαίνει όχι τόσο από την ανάπτυξη του αντιπυρηνικού κινήματος όσο από τις επανειλημμένες –μείζονος κλίμακας– αποτυχίες της πυρηνικής τεχνολογίας. Παράδειγμα η πρόσφατη θέση σε «εξάμνην αργία» του αντιδραστήρα του Χάνφροντ, που παρήγαγε το 1/3 του αμερικανικού πλουτωνίου. Σε μια χώρα όπου η τελευταία παραγγελία πυρηνικού αντιδραστήρα ανάγεται στο 1978, το πρόβλημα της αποθήκευσης των πυρηνικών αποβλήτων προκάλεσε επίσης «γενικό χαμό» και έντονες αντεγκλήσεις μεταξύ πολιτειών και περιοχών.

Ενώ αυτή τη στιγμή η πυρηνική τεχνολογία φαίνεται να κινείται με κατεύθυνση τριτοκοσμικούς ή άλλους «πιαχούς συγγενείς» των καπιταλιστικών κέντρων, δεν αποκλείεται οι πράξεις της μιας χώρας να επηρεάσουν τις κρίσεις ή τις αποφάσεις της άλλης. Ακόμη και η απόφαση της Τουρκικής Χούντας να προχωρήσει στον πυρηνικό «εκσυγχρονισμό» αυτής της χώρας, δεν αποκλείεται να προσφέρει προσχήματα σε πολλούς ακόμη ημεδαπούς εκσυγχρονιστές.

Στο μεταξύ και ενώ ακόμη και οι κύριοι Μητσοτάκης και Φλωράκης καταπίνουν το καίσιο μέσα στα πιάτα τους ή το αποβάλλουν (μερικά) μέσα από τα ούρα τους, η «Επιστημονική Επιτροπή Εναλλακτικής Ενυμέρωσης» (ΕΕΕΕ) έδωσε συνέντευξη τύπου στις 10.2.87. Η ΕΕΕΕ συνόψισε με σαφήνεια τα γεγονότα μετά το Τσερνομπίλ, παρουσίασε τους τρόπους διασποράς των ραδιονουκλιδίων, θύμισε τις ανακολουθίες της επίσημης ενημέρωσης, αναφέρθηκε στην «μικρή (πυρηνική) πείρα» περιοχών όπως το νησί Μπικίνι, όπου η επιχειρηθείσα επανεγκατάσταση κατοίκων μετά την πραγματοποίηση σωρείας πυρηνικών δοκιμών απέτυχε παταγωδώς. Οι γιατροί Σπύρος Μπαφαλούκος και Μιχάλης Δικαϊάκος, μαζί με τη δικηγόρο Άννα Μαντέλου, αναφέρθηκαν στην προοπτική της διεξαγωγής ανεξάρτητων μετρήσεων της ραδιενέργειας από την ΕΕΕΕ, καθώς επίσης και στην πιθανή άσκηση δικαστικών ενεργειών κατά του δημοσίου.

Οι συνεντευξιαζόμενοι της ΕΕΕΕ δεν «νεωτέρισαν» –όπως θα ήθελε κάποιος «προχωρημένος» αντιπυρηνικός της ομήγυρης. Όμως έδειξαν ότι συμβολή στο κοινωνικό κίνημα μπορεί να παρέχεται όχι μόνο από πρωτοπόρες ριζοσπαστικές θεωρίες, αλλά και από τη συστηματοποίηση και διευκρίνιση επιστημονικών κοινών τόπων.

Γιάννης Σκίτσας

« Η ΣΚΥΤΑΛΗ ΣΤΑ
Σ Ω Μ Α Τ Ε Ι Α »

ΤΕΡΜΑ ΣΤΗΝ ΑΠΕΡΓΙΑ...

Το πώς αντιλαμβάνεται ο «Ριζοσπάστης» και το ΚΚΕ την περιβόητη «τρίτη φάση» του εργατικού συνδικαλιστικού αγώνα, έδειξαν ξεκάθαρα τα συνδικαλιστικά στελέχη της ΕΣΑΚ σε μια σειρά χώρους.

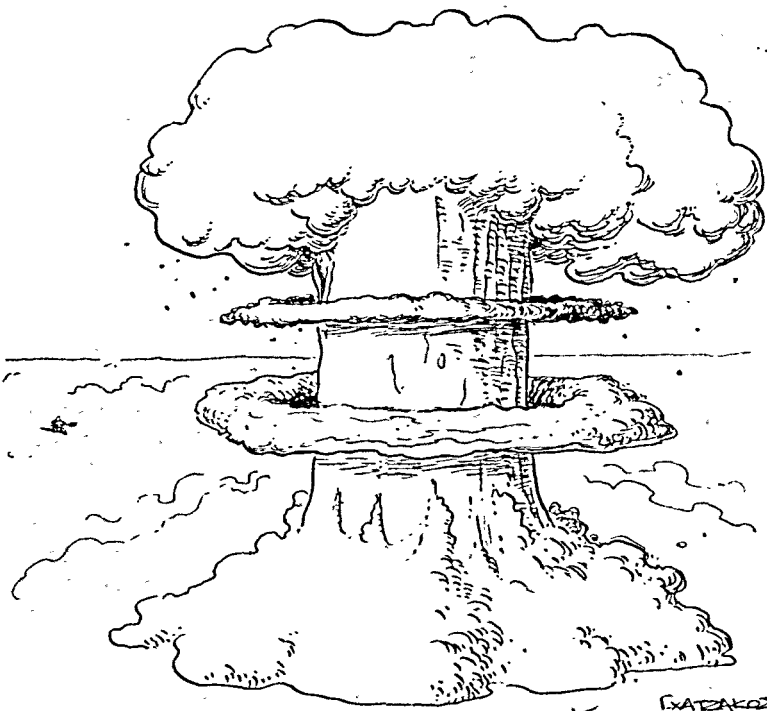
Πρώτα στη ΓΕΝΟΠ/ΔΕΗ ψήφισαν την «κλιμάκωση» του αγώνα με 2ήμερη απεργία (μετά από 4ήμερη) και τη με εφαρμογή σκληρών απεργιακών μέτρων οδηγώντας μια πολύμηνη κινητοποίηση σε μαρασμό.

Στη συνέχεια, στην ΟΤΟΕ, σε αργαστή σύμψηνοια με την κυβερνητική παράταξη ψήφισαν τη... διορία διαλόγου με την κυβέρνηση, υπονομεύοντας μια από τις πιο πετυχημένες κινητοποιήσεις των τελευταίων χρόνων, και δημιουργώντας τεράστια κρίση στο χώρο των τραπεζοῦ παλλήλων.

Η δε περιβόητη ΣΕΑ αναστέλλει κοτυπικά την ύπαρξή της, μιας κι έχει να συνεδριάσει ουσιαστικά πριν απ' τη Γενική Απεργία της 15 του Γενάρη...

Η «ώρα των εργατών» γίνεται πλέον στήριξη του ΠΑΣΟΚ και ο αγώνας παραπεμπεται στις καλένδες...

Τ.Κ

Γ Κ Λ Α Σ Ν Ο Σ Τ

ΛΕΝΙΝ, Ο ΒΡΩΜΟΣΤΟΜΟΣ

«Γκλάσνοστ», είναι μια ρωσική λέξη που ο Γκορμπατσόφ την έκανε διεθνή. Γκλάσνοστ σημαίνει διαφάνεια». Αυτά, μεταξύ άλλων, έλεγε σε δήλωσή του στον Ριζοσπάστη ο Γρηγόρης Γιάνναρος, διευθυντής της Αυγής. Συμπεραίνουμε ότι τουλάχιστον ο διευθυντής της εφημερίδας γνωρίζει τη ρωσική γλώσσα. Είναι, λοιπόν, ανεξήγητο το ρεπορτάζ της Αυγής για τη δημοσίευση στη σοβιετική επιθεώρηση *Νέα της Μόσχας* της περιφημής «Διαθήκης του Λένιν». Αναφέρονται ασχολίαστα σαν λόγια του Λένιν ότι: «Στη βάση της αντίληψής του για τον κόσμο και στα βάθη της καρδιάς του ο Τρότσκι δεν υπήρξε ποτέ μπολσεβίκος». Το απόσπασμα αυτό δεν υπάρχει σε κανένα κείμενο του Λένιν ο οποίος γράφει κάτι διαφορετικό, δηλαδή ότι «δεν πρέπει να καταλογιστεί εις βάρος του Τρότσκι η μη μπολσεβίκικη προέλευσή του».

Αυτά τα στοιχεία, μαζί με την ιστορική διαπίστωση της στενής συνεργασίας Λένιν-Τρότσκι από την εποχή της επανάστασης και ιδιαίτερα στα τελευταία χρόνια της ζωής του Λένιν επισήμανε ο Μ. Ν. Ράπτης με επιστολή του προς την Αυγή (4.2.87). Η σύνταξη της εφημερίδας προτίμησε τη σιωπή. Γκλάσνοστ, λοιπόν:

1. Το απόσπασμα που δημοσιεύει η Αυγή, το αποδίδει από παραδρομή (μεταφραστική ή άλλη) στον Λένιν. Διαβάζοντας στο *Ποντίκι* ολόκληρο το άρθρο των *Νέων της Μόσχας*, καταλαβαίνουμε ότι η άποψη αυτή είναι απλώς σχόλιο «ερμηνευτικό» της σοβιετικής εφημερίδας.

2. Το γεγονός ότι το σοβιετικό περιοδικό αισθάνεται την ανάγκη να «επαιξηθεί» σε αντιποτακισμό δεν οφείλεται φυσικά σε κάποια άνοδο του ανύπαρκτου πλέον αυτού αντιπολιτευτικού κινήματος (τόσο μέσα στην ΕΣΣΔ, όσο και σ' όλο τον κόσμο). Πρόκειται για μια παλιά «δοκιμασμένη» μέθοδο: για να πούμε κάτι το «νέο» πρέπει να επιβεβαιώσουμε την πίστη μας στις παραδομένες αρχές.

Είναι γνωστό ότι ακόμα και την εποχή της αποσταλινοποίησης, τον πρώτο που χτυπούσαν τα επίσημα κείμενα είναι ο Τρότσκι, και το βασικό προτέρημα που εξακολουθούσαν ν' αναγνωρίζουν στον Στάλιν ήταν ότι υπήρξε ο «διώκτης των τροτσκιστών».

Μόνο που αν οι επιτελείς του Γκορμπατσόφ κρίνουν ότι πρέπει να βάλουν στη σκέψη του Λένιν κάποιες δικές τους αντιλήψεις, οι συντάκτες της Αυγής θάπρεπε κάπως να το σκεφτούν πριν τις βάλουν και στο στόμα του Λένιν.

3. Η επιμαχη αυτή φράση του Λένιν είχε κι άλλες περιπέτειες πρόσφατα στην Ελλάδα. Στην έκδοση των *Απάντων* του Λένιν που μόλις ολοκληρώθηκε απ' τη Σύγχρονη Εποχή η μετάφραση κάνει και πάλι τα θαύματά της. Απαλλάσσει τον Ζηνόβιεφ και τον Κάμενεφ και καταδικάζει τον Τρότσκι: «...Θα θυμίσω μόνο ότι το επεισόδιο του Οκτώβρη με τον Ζηνόβιεφ και τον Κάμενεφ δεν ήταν φυσικά τυχαίο, όμως παράλληλα δεν μπορούμε να ρίξουμε όλη την ευθύνη προσωπικά στους ίδιους, όπως τη ρίχνουμε στον Τρότσκι για το μη μπολσεβίκισμό του». (τ. 45, σελ. 345)

Η λαθροχειρία είναι φανερή. Αρκεί να συγκρίνουμε αυτή τη μετάφραση με την πρώτη δημοσίευση στα ελληνικά του ντοκουμέντου στο επίσημο όργανο του ΚΚΕ *Νέος Κόσμος* (τ. 8, Αύγουστος 1956): «Θα υπενθυμίσω μόνο πως το οκτωβριανό επεισόδιο του Ζηνόβιεφ και του Κάμενεφ δεν είναι φυσικά κάτι το τυχαίο, μα πως επίσης το επεισόδιο αυτό μπορεί τόσο λίγο να καταλογιστεί σ' αυτούς προσωπικά σαν φταίξιμο, όσο και ο μη μπολσεβίκισμός στον Τρότσκι». (σελ. 22).

Φαίνεται ότι ο μεταφραστής των *Απάντων* θέλησε να διατυπώσει με μεγαλύτερη καθαρότητα την άποψη του Ινστούτου μαρξισμού-λενινισμού της Κ.Ε. του ΚΚΣΕ που προβάλλεται ήδη στον πρόλογο του τόμου:

«Ο Λένιν ουσιαστικά έκφρασε έλλειψη πολιτικής εμπιστοσύνης στον Τρότσκι τονίζοντας το μη μπολσεβίκισμό του». (σελ. XXI).

4. Τόσο η Αυγή, όσο και το *Ποντίκι* μας πληροφορούν ότι το «Γράμμα προς το Συνέδριο» έγινε δημόσια γνωστό το 1962. Φαίνεται ότι κάποια κοινή πηγή τους εξαπάτησε. Όλα τα σχετικά ντοκουμέντα του Λένιν γνωστοποιήθηκαν με απόφαση της ΚΕ του ΚΚΣΕ στους αντιπροσώπους του 20ου Συνεδρίου του (1956) και έπειτα στάλθηκαν στις κομματικές οργανώσεις. Την ίδια χρονιά δημοσιεύτηκαν στο επίσημο σοβιετικό περιοδικό *Κομμουνιστής* (τ. 9/1956), και σ' όλα τα έντυπα των κομμουνιστικών κομμάτων. Ήδη αναφέραμε τον *Νέο Κόσμο* του ΚΚΕ (τ. 8, Αύγουστος 1956), αλλά μπορούμε να προσθέσουμε και ξεχωριστές μπροσούρες όπως αυτή της Ε.Φ.Ε. που έκανε δεύτερη έκδοση μέχρι τον Ιούλιο του 1956.

Έχουμε ήδη διαπιστώσει ότι η «εποχή Γκορμπατσόφ», μαζί με τις άλλες συνέπειές της, αρχίζει να δημιουργεί κι ένα νέο είδος «σοβιετολόγων» στον τύπο της Δύσης. Το δυστύχημα είναι ότι απ' αυτό το κύμα προχειρολογίας δε φαίνεται να διαφεύγουν και έντυπα που απευθύνονται στην Αριστερά και θάπρεπε νάναι κάπως προσεκτικότερα, εφόσον διαθέτουν και σχετική οδυνηρή εμπειρία...

Δ.Ψ.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ

Ο... ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΑΠΟΛΥΜΕΝΟΣ

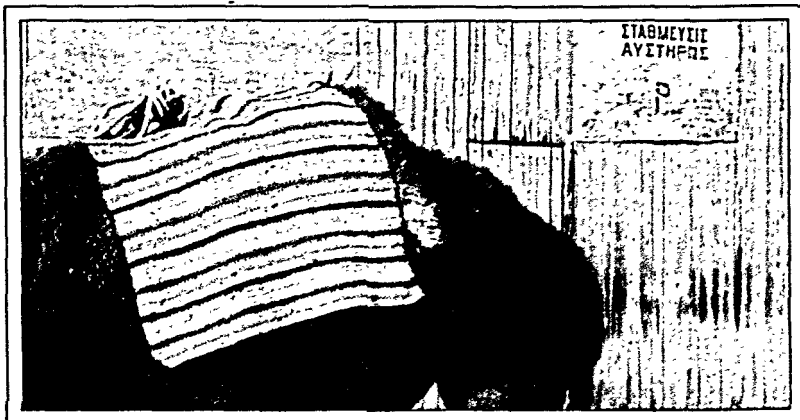
Κατά περίεργο (;) τρόπο, ο πρώην πρόεδρος και νυν ανπρόεδρος της Ένωσης Εργαζομένων ΗΛΠΑΠ, Μπάμπης Σταθόπουλος, παραμένει απολυμένος, παρά την επαναπρόσληψη όλων των άλλων συνδικαλιστικών στελεχών της επιχείρησης και τις επανειλημμένες διαβεβαιώσεις αρμοδίων παραγόντων ότι θα αρθεί κι αυτή η «εκκρεμότητα»...

Όπως είναι γνωστό, οι μεγάλες περσινές απεργιακές κινητοποιήσεις του προσωπικού των τρόλεϊ είχαν αντιμετωπισθεί απ' τη διοίκηση της επιχείρησης και την κυβέρνηση, εκτός των άλλων τρομοκρατικών μέτρων, και με απολύσεις είκοσι συνδικαλιστών. Μέχρι το καλοκαίρι, οι δεκάδες είχαν επαναπροσληφθεί, ενώ παρέμειναν απολυμένοι οι τέσσερις, οι οποίοι αποτελούσαν και το τότε προεδρείο του σωματίου. Μετά από διαπραγματεύσεις, παραστάσεις, πιέσεις κλπ, η κυβέρνηση ανακοίνωσε από τα μέσα ενημέρωσης πολιτική απόφαση για την επαναπρόσληψη και των τεσσάρων τελευταίων απολυμένων συνδικαλιστών του ΗΛΠΑΠ. Για το σκοπό αυτό υπεγράφη απ' τη διοίκηση και πρακτικό στις 24.12.86, στο οποίο αναγράφονταν και τα τέσσερα ονόματα. Εν μια νυκτί όμως το εξαφάνισαν, για να παρουσιάσουν νέο, στο οποίο δεν υπήρχε πλέον το όνομα του Σταθόπουλου!

Έκτοτε, παρά τις σαφείς τοποθετήσεις υπουργών και αρμοδίων διευθυντών ότι θα λυθεί και το θέμα του Σταθόπουλου, το Δ.Σ. της επιχείρησης δεν έχει καταφέρει να συζητήσει το πρόβλημα, λόγω... φόρτου εργασίας!

Είναι γεγονός, ότι ο Σταθόπουλος δεν έχει ν' αντιμετωπίσει μόνον το μίσος των διευθυνόντων, ως επικεφαλής των σκληρών απεργιακών κινητοποιήσεων των εργαζομένων, αλλά και τη διαβολή και την υπονόμευση από απεργιοσπάστες «συνδικαλιστές» της κυβερνητικής παράταξης και πρώην συντρόφους του της ΕΣΑΚ-Σ. Είναι γνωστό στον κλάδο το ότι σε μυστικά διαβούλια υπουργού μεταφορών και στελεχών της ΠΑΣΚΕ προβλήθηκε βέτο για την επαναπρόσληψή του, όπως επίσης και ο τρόπος που τον αντιμετώπισε ο των ηγετών της ΕΣΑΚ Μαραγκοδάκης στο τελευταίο συνέδριο του ΕΚΑ, όταν ο Σταθόπουλος προσπάθησε να θέσει το πρόβλημά του και του έκλεισε το μικρόφωνο! Αυτό που δεν είναι ίσως ευρύτερα γνωστό είναι ότι η παράταξη που δημιούργησαν ο Σταθόπουλος και άλλοι ανεξάρτητοι αγωνιστές του χώρου του ΗΛΠΑΠ κατέκτησε τις τρεις από τις έντεκα έδρες του Δ.Σ. του σωματίου και ότι πολλοί εργαζόμενοι δηλώνουν ότι είναι διατεθειμένοι μέχρι και απεργία πείνας να κάνουν στα Προπύλαια για να επανέλθει ο συναδελφός τους στη δουλειά του!

Τάσος Καπιντσάρος

Το στρατόπεδο Χαϊδαρίου/ΚΕΒΟΠ

Μιλάμε για ένα από τα στρατόπεδα που γνώρισαν πριν λίγο καιρό, με την κινητοποίηση των εργατών καθαριότητας, μια άλλη όψη του αξιόμαχου, καθώς οι φαντάροι του υποχρεώθηκαν να γίνουν απεργοσπάστες. Εδώ οι έξοδοι δεν δίνονται όπως αλλού στις 3.30, με την παύση εργασίας, αλλά τρεις ώρες αργότερα, προφάσεις υπάρχουν μπλόκινες. Οι σόμπες είναι απαγορευμένο είδος για θαλάμους και φυλάκια, η «σκληραγωγία» βλέπετε, προηγείται. Και οι αξιωματικοί χρησιμοποιούν μεθόδους με φαντασία(!) για να κάνουν τους στρατεύσιμους... ανθρώπους: Σαν τον ταγματάρχη Καλογερόπουλο, διοικητή του ΤΥΒ, που προ ημερών πήρε ένα ψαλίδι κι άρχισε να κόβει τούφες από τα μαλλιά των φαντάρων!

Ή σαν τον αξιωματικό υπηρεσίας που έστειλε για εκκλησιασμό αυτούς που δεν ήθελαν να πάνε και στην αγγαρεία τους άλλους! Μ' ένα σμπάρο δυο τριγόνια δηλαδή. Και οι «άπιστοι» με πατέντα άκουσαν τον λόγο του Θεού και οι «υποκριτές» υπόλοιποι κατάλαβαν πως αυτά... δεν περνάνε στο στρατό!

Κατά τα άλλα το στρατόπεδο πρέπει να είναι απομονωμένο (!) από το υπόλοιπο στράτευμα, μιας και όπως φαίνεται ο προϋπολογισμός της Εθνικής Άμυνας, δεν το συμπεριλαμβάνει. Πώς αλλιώς μπορεί να εξηγηθεί το ότι γίνονται έρανοι, προφανώς οι φαντάροι ανήκουν στα «ρετιρέ» του κ. Πρωθυπουργού, για την κάλυψη στοιχειωδών αναγκών, δηλ. σφουγγάρια, κουτάλες, απορρυπαντικά, τέτοια πράγματα...

Πάντως απομονωμένο ή όχι, το ΚΕΒΟΠ έχει και τις ομοιότητες του με την υπόλοιπη «ασπίδα του Έθνους». Και εδώ οι αναιτίες κρατήσεις και φυλακίσεις είναι στην ημερήσια διάταξη, η επιθεώρηση της Παρασκευής είναι ευκαιρία για «κόντρες» μεταξύ των αξιωματικών για το ποιος θα ρίξει τις περισσότερες, ενώ για τα καρφία και τα βίσματα υπάρχουν οι άδειες, οι εύκολες υπηρεσίες και οι συχνές έξοδοι.

Κλείνοντας το μικρό παράθυρο σημειώνουμε την έκκληση της ΟΜΑΔΑΣ ΦΑΝΤΑΡΩΝ του ΚΕΒΟΠ:

«Καλούμε όλους τους συναδέλφους, όπου κι αν βρίσκονται, να σκίσουν το πέπλο της σιωπής που

ο ίδιος «όταν ζητάμε μισθό ίσο με του ανειδίκευτου εργάτη δεν ζητάμε το δόλωμα που θα μας υποτάξει περισσότερο αλλά κάτι που μας ανήκει: την πληρωμή για την εργασία που προσφέρουμε, ένα εισόδημα που έτσι κι αλλιώς πρέπει να έχουμε για να σταθούμε στο δοσμένο κοινωνικό επίπεδο και όχι να εξαθλιωνόμαστε».

Απ' ό,τι μαθαίνουμε μάλιστα σύντομα κι άλλοι ένστολοι πολίτες θα στοιχηθούν στην άρνηση ενός μισθού που αντιστοιχεί σε δυόμισι εισιτήρια κινηματογράφου ή σε ένα ποτό, με λίγα φυστικά ίσως...

Οι επιτροπές σμηνιτών

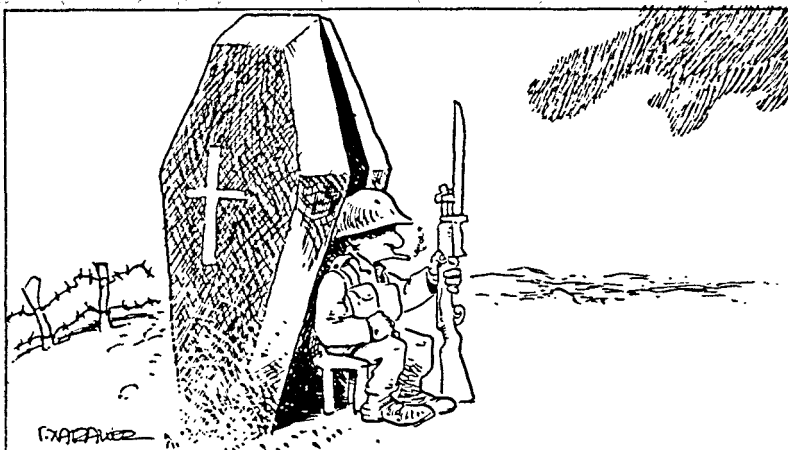
Κοντεύει χρόνος από τη δημιουργία των πρώτων, με απόφαση του ΓΕΑ, «Επιτροπών Σμηνιτών» στις μονάδες της Πολεμικής Αεροπορίας, τις σχετικές τυμπανοκρουσίες στον τύπο και τις ελπίδες που γεννούσαν... Και, όμως, μοιάζει να μην τις θυμάται κανείς! Αντί για κάποια αποτελέσματα της δράσης τους έχουμε σιωπή για ό,τι σχετίζεται μ' αυτές.

Περιμένοντας κάποιες συνεισφορές, αρκούμαστε, για την ώρα, στην καταγραφή των στοιχείων που έχουμε στη διάθεσή μας:

– Σούδα: Εδώ η Επιτροπή προϋπήρχε. Ήταν από αυτές που κρίθηκαν «θετική εμπειρία» οδηγώντας στην έκδοση της διαταγής. Άρκεσε όμως, λίγο μετά την «επισημοποίησή» της, η αλλαγή διοικητή στην Αεροπορική Βάση Χανίων για να αρχίσουν τα αντίστοιχα, δυσάρεστα, μηνύματα.

– ΚΕΦΑ Ελευσίνας: Σε αυτή τη μονάδα οι στρατεύσιμοι δεν ενημερώθηκαν για διαταγές, ρόλο επιτροπών και τέτοια. Αν δεν υπήρχε η πληροφόρηση από τις εφημερίδες ίσως να πίστευαν ακόμη ότι πρόκειται για κάποια «τοπική» πρωτοβουλία, εξωραϊσμού της κατάστασης – το ΚΕΦΑ δεν έχει, δίκαια, καθόλου καλή φήμη – με το να διοριστούν κάποιοι (ημέτεροι;) σαν εκπρόσωποι τους...

– ΕΜΥ: Εδώ, ΠΑΣΟΚ φαίνεται, η Επιτροπή εκλέχτηκε! Έκανε μάλιστα κάποιες συνεδριάσεις που κατέληξαν στο να ζητήσει τάβλια και βίντεο για το κυλικείο και ανακατασκευή του, πράγματι απαράδεκτου, θαλάμου

καλύπτει τους στρατώνες. Ο στρατός δεν είναι γκέτο. Η κοινωνία έχει δικαίωμα και υποχρέωση να μάθει και να επέμβει».

Μια ακόμη άρνηση μισθού

Ένας ακόμη στρατευμένος πολίτης, ο Βαγγέλης Πατσός που υπηρετεί στην Κω ακολουθεί τον δρόμο του, σκέτα πολίτη πια, Γιάννη Φιλίππαιου, αρνούμενος τον δήθεν «μισθό» των 495 δραχμών... Όπως σημειώνει

των σμηνιτών. Ο μοίραρχος έκανε δεκτά τα αιτήματα, εκτός του βίντεο, και... ήρθαν τα τάβλια! Για τον θάλαμο, εννέα μήνες μετά, δεν βρίσκονται κονδύλια. Από και και πέρα; Μια ομιλία για το Πολυτεχνείο! Με άλλα λόγια: Κάτι οι παροχές προς τα μέλη της Επιτροπής, κάτι ο περιφημος υποκειμενικός «παράγοντας» άφησαν τον μοίραρχο Σεμιτέκολο να διοικεί με το «έτσι θέλω», θάσει των Level (τα αγγλικά κρύβουν το γελοίο;) στα οποία κατατάσσει τους σμηνίτες, κρίνοντας πολιτικές πεποιθήσεις και προσωπική στάση.

Βαγγέλης Δεληπέτρος

Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ είναι γνωστό με τι «ασχολείται», όταν δεν έχει δουλειά να κάνει... Κάπως ανάλογα και οι εργολάβοι, όταν δεν έχουν δουλειά να κάνουν, «ασχολούνται» με επεμβάσεις στους εθνικούς δρυμούς...

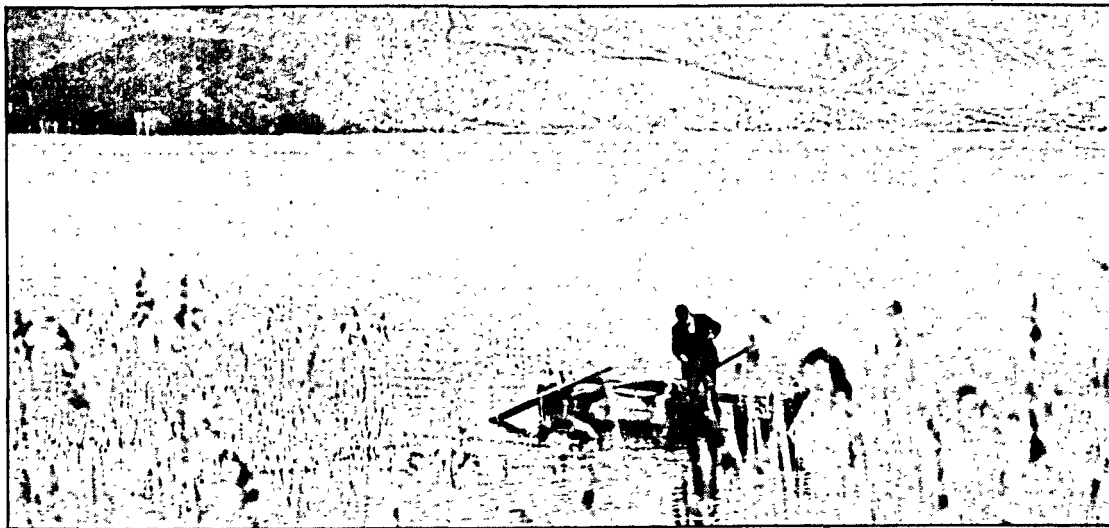
Η περίπτωση των Πρεσπών είναι χαρακτηριστική για τους κινδύνους που διατρέχουν πολύτιμοι θιότοποι μέσα σε συνθήκες εργολαβικής αμχανίας. Ακόμη η περίπτωση αυτή είναι χαρακτηριστική για την *συνευθύνη* ιδιωτικού κεφαλαίου, εγχώριας και διεθνούς γραφειοκρατίας, όσον αφορά τη διάπραξη σωρείας χονδροειδών επεμβάσεων μέσα στον ανεκτίμητης σημασίας εθνικό δρυμό.

Και ο μεν εργολάβος κ. Καπαράκης –ως γνωστόν αυτός θόσκει τις μπουλντόζες του, δεν ξέρει από ανεκτίμητες σημασίες και εθνικούς δρυμούς! Οι δε αρμόδιοι του υπουργείου εθνικής οικονομίας, που αποφάσισαν να αναθέσουν μελέτη για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του δικτύου άρδευσης στη Μικρή Πρέσπα αφού προηγουμένως το δίκτυο είχε κατασκευασθεί (!!!), απλώς θιάζονταν για την ταχεία απορρόφηση των χρημάτων των διαβόητων «Ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων» (ΟΜΠ). Οι καθηγητές Μποναζούντας και Καρακατσάνης, που ανέλαβαν ως προϊστάμενοι 18μελούς Επιτροπής την εντολή της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (κατόπιν εορτής), μπορούν τουλάχιστον να παραπονούνται ότι προσέφεραν έναντι ιδιαίτερα χαμηλής τιμής (8,57 εκατ.-15% υπέρ του Πολυτεχνείου) το άλλοθι μιας περιβαλλοντοκτονίας πρώτου μεγέθους.

Ευρω-χρηματοδότηση αφενός και αφετέρου εύρος αμέτρητο της καταστροφής... Με τα 1,4 εκατομμύρια ECU των Μεσογειακών προγραμμάτων, έγινε επέκταση του αρδευτικού δικτύου, αποψιλωθήκαν οι χειμάρροι της περιοχής, δημιουργήθηκε ιχθυογεννητικός σταθμός στον πυρήνα του δρυμού, κόπηκαν περίπου 65.000 δέντρα, ανοίχθηκαν μεγάλοι δρόμοι. Χοντρές «μπάζες» για τον εργολάβο αλλά και μπάζα για τις Πρέσπες, μπάζα πολλά και απωθητικά, αποκρουστικά για κάθε τουρίστα ή έστω για κάθε άλλο άτομο με μια υποτυπώδη –μη εργολαβική– αντίληψη περί αισθητικής του χώρου. Ήδη οι μπαζοθιότοποι των Πρεσπών αρχίζουν να κάνουν προβληματική τη ζωή 1300 ειδών φυτών, 20 ειδών ερπετών, 40 ειδών θηλαστικών και 250 ειδών πουλιών πολλά από τα οποία είναι σπάνια, απειλούμενα με πιθανή εξαφάνιση!

Η περίπτωση έχει προκαλέσει ζωηρές πολιτικές και κοινωνικές διαμαρτυρίες. Αρχίζοντας από τον ευρωπαϊκό κοινοβούλιο στις 23.9.86, περνώντας στον υποψήφιο δήμαρχο Θεσ/κης Σ. Νέστορα που εκπονεί νομική μελέτη για τη δικαστική δίωξη «παντός υπεύθυνου» των καταστροφών, στον βουλευτή της Ν.Δ. Σ. Μάνο που κατέθεσε ερώτηση στην ελληνική βουλή στις 20.1.87. Ο Δανός ορνιθολόγος Joensen, ο αρμόδιος του βρετανικού υπουργείου για τους υγρότοπους Newbold, η Ελληνική Εταιρία, οι Φίλοι των Πρεσπών, η Κίνηση Προστασίας Εθνικών Δρυμών, η ΕΠΟΙΖΟ, το ΠΑΚΟΕ, το Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιβάλλοντος, η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία, η Διεθνής Ένωση για τη Συντήρηση της Φύσης, πολλές ακόμη ομάδες και προσωπικότητες εκδήλωσαν την αντίθεσή τους στα εκτελούμενα έργα. «Με λίγα ECU παραπάνω και παραδώσαμε τη γη μας γρήγορα-γρήγορα στην πρώτη μπουλντόζα να την τρυγήσει» – έγραψε η Μυρτώ Πυροθέτση, Λέκτορας του πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, που είχε εργαστεί στην εκπόνηση μελέτης για μια σωστή οικολογική διαχείριση των Πρεσπών². Μελέτη που δεν εισακούσθηκε, καθώς οι αρμόδιοι του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας ECUθάθηκαν από τα γνωστά προβλήματα του ισοζυγίου πληρωμών...

Όμως δεν πρόκειται για κάποια πρωτάκουστη περίπτωση κακοποίησης περιοχών που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη σταθερότητα και ποικιλία των οικοσυστημάτων. Στη Ζάκυνθο λόγω χάρη, τόπο με ιδιαίτερη σημασία για την αναπαραγωγή της χελώνας Caretta-Caretta, ο αριθμός των ζώων που εναπόθεταν τα αυγά τους στις παραλίες μειώθηκε κατά 50% μέσα σε λίγα χρόνια³.

Ε Ρ Γ Ο Λ Α Β Ι Ε Σ

ΠΡΕΣΠΕΣ: ΟΙ ΜΠΑΖΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΠΑΖΑ

«Στις λιμνώδεις περιοχές της Βορειοανατολικής Ελλάδας απειλείται σοβαρή μείωση των ειδών και του αριθμού της πανίδας» – έγραφε η Ευρωβουλευτίνα Blottnitz σε σχέδιο ψηφίσματος που υπέβαλε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 27.9.85. Αιτία: Η παραβίαση των ορίων των περιοχών προστασίας της πανίδας, η θανάτωση προστατευόμενων ειδών, η μη τήρηση των θηρευτικών περιόδων, η καταδολίευση της ισχύουσας νομοθεσίας.

Σε όλες τις περιπτώσεις τα προσήματα είναι παρόντα: Άλλοτε οι καταγανακτισμένοι ιδιοκτήτες παραλιακών οικοπέδων, ντισκοτέκ κλπ. (Ζάκυνθος). Άλλοτε οι κυνηγοί που πρέπει να ασκούν το «άθλημά» τους δεδομένου ότι, σύμφωνα με γνωμοδότηση της Διεύθυνσης Δασών της Κέρκυρας, και αυτοί «έχουν θέση μέσα στο οικοσύστημα σαν αρπακτικά» (!!!). Άλλοτε οι αγρότες που χρειάζονται νέες καλλιεργήσιμες εκτάσεις –τη στιγμή που υπήρχαν ήδη τέτοιες εκτάσεις αναξιοποίητες (Πρέσπες)... Και δίπλα σε όλους αυτούς τους τοπικούς ή «συντεχνιασμούς», παρών και ο Μίστερ Εξουσίας: Λόγου χάρι ο νομάρχης Φλώρινας κ. Φώτης Παπαγιάννης, αυτός που «πίνοντας μαζί με τους ανθρώπους των Πρεσπών κανένα ουζάκι σηκώνεται βαρύθυμος από τους προβληματισμούς που του βάζουν»⁴. Και δείχνοντας την απαραίτητη κατανόηση, «αφσυγκραζόμενος τις αγωνίες και θαυμάζοντας το υψηλό ηθικό των κατοίκων», εγκρίνει και επαυξάνει τις επεμβάσεις στο θιότοπο. Εργολαβίες, μεροκάματα, απορρόφηση πιστώσεων, μείωση του ελλείμματος του «ισοζυγίου», ψήφος στις επόμενες εκλογές: Σκηνικό αρκετά πανηγυρικό, όπου ο λαϊκισμός μπορεί να λανσάρεται σαν απάντηση στις αναμφισβήτητες πιεστικές λαϊκές ανάγκες.

Δεν πρόκειται απλά για το γεγονός ότι μια έλλογη «οικονομική» της περιοχής με ήπιες παραγωγικές δραστηριότητες και «οικοτουρισμό» θα μπορούσε να προσφέρει πολύ περισσότερα στους 2000 κατοίκους των Πρεσπών. Δεν πρόκειται απλά για τη διατήρηση ενός ζωντανού Μουσείου ζωικών και φυτικών ειδών, που θα αποτελούσε ταυτόχρονα και μια μεγάλη τουριστική «ατραξιόν» της Βόρειας Ελλάδας. Δεν πρόκειται μόνο για τη συντήρηση κάποιων συνθηκών, μέσα στις οποίες μπορούν να ασκούνται τα α ή β γνωσιολογικά «χόμπυ» της γ ή δ Ακαδημαϊκής συντεχνίας.

Πολύ περισσότερο από όλα αυτά, οι θιότοποι των Πρεσπών αποτελούν μια «στρατηγική» περιοχή για τη διατήρηση της γενετικής ποικιλίας. Η ισορροπία ζώων,

φυτών, μικροοργανισμών, η σχετικά σταθερή αναπαραγωγή των πληθυσμών τους, είναι καθοριστικός παράγοντας για διαδικασίες όπως ο κύκλος του νερού, οι κλιματολογικές συνθήκες, η ομαλή διεξαγωγή της γεωργίας χωρίς παρενοχλήσεις από πληθυσμιακές «εκρήξεις» ανταγωνιστικών παραγόντων.

Η γενετική ποικιλία που πρέπει να νοείται σαν σύνολο όχι μόνο των ειδών αλλά και των ποικιλιών που υπάρχουν μέσα στα είδη, αποτελεί ένα πολύτιμο παραγωγικό «κεφάλαιο» της ανθρωπότητας σε μια εποχή εξέλιξης τόσο της κλασικής γενετικής μηχανικής όσο και της βιοτεχνολογίας. Η δυνατότητα ανάπτυξης νέων φυτικών και ζωικών τύπων με συγκεκριμένες παραγωγικές χρήσεις εξαρτάται απόλυτα από την τεράστια γενετική δεξαμενή της φύσης.

Σύμφωνα με τον Edward Wolf του Ινστιτούτου Worldwatch⁵, οι δυνητικές χρήσεις αυτής της δεξαμενής απέχουν πολύ από το να έχουν έστω και μερικά διερευνηθεί. Ο ίδιος παραθέτει στοιχεία από τη «Συνολική Αναφορά για το 2000» (Global 2000 Report) σύμφωνα με την οποία 15-20% των υπάρχοντων ειδών κινδυνεύει να εξαφανισθεί μέχρι το έτος 2000.

Η ανάπτυξη της διαφοροποίησης (diversity) των ειδών, με άλλα λόγια ο γενετικός πλούτος του πλανήτη θρί-

σκεται σε ανάλογη σχέση με την έκταση μέσα στην οποία αναπτύσσονται ανεμπόδιστα τα διάφορα είδη και οι ποικιλίες. Η εμπειρική αυτή διαπίστωση του Edward Wolf αλλά και πολλών άλλων συγγραφέων, που επιβεβαιώνει τη διαλεκτική λογική της συσχέτισης ποιότητας και ποσότητας, δείχνει την κρίσιμότητα που έχει η διατήρηση του εύρους κάποιων οικοσυστημάτων: Η γενετική ποικιλία μπορεί να συντηρείται ή ακόμη και να εκδιπλώνεται μέσα στο χρόνο, χάρις ακριβώς στον πλουραλισμό, στις διασταυρώσεις, στις καινοτομίες, που προωθεί και δοκιμάζει η ζωντανή ύπαρξη. «Πρωτοική ισχύς της βιοτικής εξέλιξης διαμέσου μεγάλων εποχών οργανικής ανάπτυξης υπήρξε η αυξανόμενη διαφοροποίηση των ειδών και η συνάρμοσή τους σε εξαιρετική σύνθετες και κατά βάση αλληλοβοηθητικές σχέσεις, δίχως τις οποίες ο ευρύτατος αποικισμός του πλανήτη από τη ζωή θα ήταν ένα πολύ απίθανο ενδεχόμενο» – έγραφε σε ένα φιλοσοφικό δοκίμιό του ο Μάρει Μπούκτσιν.⁶

Ανεξάρτητα από τις πιθανές παραγωγικές χρήσεις, η επιβίωση των άγριων ζωικών και φυτικών πληθυσμών που απειλούνται συχνά από τη μικρόνοια των γραφειοκρατών ή από την «κουλτούρα» του κεφαλαίου («το μέγιστο κέρδος εδώ και τώρα») παρέχει ένα γνωσιολογικό πεδίο τεράστιας σημασίας. Μπορεί όλα τα είδη και όλες οι ποικιλίες να μην έχουν –στον παρόντα χρόνο– τη σημασία που έχει το έντομο dragonfly στην Αεροναυπηγική ή το φυτό χόχολμα στην παραγωγή καυσίμων ή το φυτό γκογιούλ στην παραγωγή ελαστικού. Όμως η έρευνα κάθε γενετικής και φυσικής ιδιαιτερότητας εντάσσεται στο συνολικό σώμα της γνώσης, απ' όπου και bάζει υποψηφιότητα παραγωγικής χρήσης. Η ποικιλομορφία της ζωής στον πλανήτη, η «πληροφορία» που εγκλείεται σε βιοτικές και αβιοτικές μορφές ύπαρξης, αποτελεί κτήμα όλων των λαών, που πρέπει να αναγνωσθεί στο βαθμό που μπορεί να αναγνωσθεί και στη συνέχεια να παραδοθεί αλώβητη στις μεταγενέστερες γενιές για άλλες, βαθύτερες αναγνώσεις.

Το ζήτημα των Πρεσπών όπως και των άλλων βιοτόπων δεν είναι καθόλου μια τοπική ή ελληνική υπόθεση, αλλά μια υπόθεση διεθνής. Εξ ου και διεθνές είναι το σιχτίρισμα και το ρεζιλέμα όλων των εμπλεκόμενων μερών –και ιδιαίτερα της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Εξ ου και το ότι το κόστος διατήρησης του Εθνικού δρυμού πρέπει να καταβάλλεται από Διεθνείς Κρατικούς Φορείς – ή τουλάχιστον όχι από τον «τελευταίο τροχό της αμάξης»: Δεν μπορεί δηλ. η συντήρηση των Πρεσπών να αποβεί σε βάρος φτωχών αγρότων, που «ενημερώθηκαν» για την ανακήρυξη του εθνικού δρυμού από εκπροσώπους του Δασαρχείου που «ήλθαν, έδωσαν μια λίστα απαγορεύσεων, κόλλησαν μια πινακίδα και απήλθαν» – όπως έγραψε ο Γ. Κατσωδωράκης. Όπως ακριβώς το δικαίωμα των ανθρώπων, έτσι και το «δικαίωμα» της άγριας φύσης στη διαφορά πρέπει να περιφρουρηθεί: Δεν μπορεί η ΕΟΚ να χρηματοδοτεί έργα καταστροφής του περιβάλλοντος, δεν μπορεί το ελληνικό κράτος να κάνει τον ψόφιο κοριό ενονόματι του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών, δεν μπορούν οι εργολάβοι να ξαμολάνε τις μπουλντόζες τους και όποιον πάρει ο χάρος, δεν μπορούν ανόητοι γραφειοκράτες να αγνοούν τη σημασία που έχει η αρτιότητα ενός οικοσυστήματος για τη διατήρηση της γενετικής ποικιλίας, δεν μπορούν οι αγρότες να εκμαυλίζονται με την προσφορά μιας αμφίβολης γεωργικής γης. Όλα αυτά δεν μπορούν να συμβαίνουν σε μια ΕΟΚ που διοργανώνει έτη περιβάλλοντος και άλλα ηχηρά παρόμοια.

Γιάννης Σχίζας

1. Δες άρθρο του Γιώργου Κατσωδωράκη στη Νέα Οικολογία, Ιούλιος 1986.

2. Περιοδικό ANTI, 30.1.87. Επίσης αρθρογραφία του Γιάννη Φλώρου στα τεύχη της 21.11.86, 5.12.86, 19.12.86 καθώς και «απαντήσεις» των Φ. Παπαγιάννη, Μ. Μποναζούνη και Π. Καρακατσούλη.

3. Από πρόταση ψηφίσματος της Undine Von Blottnitz στις 29.7.86.

4. ANTI, 19.12.86.

5. Από το δοκίμιο «Συντηρώντας τη βιολογική διαφοροποίηση», που συμπεριλαμβάνεται στην έκδοση του Ινστιτούτου Worldwatch «Παγκόσμια κατάσταση 1985» (State of the World). Το Ινστιτούτο εξέδωσε επίσης την «Παγκόσμια κατάσταση» το 1984 και 1986.

6. «Η ριζοσπαστικοποίηση της φύσης», τρία δοκίμια του Μάρει Μπούκτσιν που εκδόθηκαν από τον Ελεύθερο Τύπο.

• **ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΡΕΤΙΡΕ:** Μια ομάδα απρόβλεπτων δράσεων, σε γιαπί, σε πάρκο, σε λαϊκή αγορά, αλλά και σε θέατρο, πανεπιστήμιο. Στις δράσεις συνδυάζονται η μουσική, η ποίηση, η κίνηση, οι πράξεις στο χώρο.

Η κασέτα που κυκλοφόρησε με τίτλο «ποιος φοβάται την φαινυλκετονουρία» έχει φοβερά ευρήματα στους ήχους, στα κείμενα, στους ρυθμούς – είναι κασέτα έκπληξη και δεν θα 'πρεπε να γράψουμε τίποτα άλλο γι' αυτήν. Ψάξτε την στην ΑΛΛΗ ΠΟΛΗ (Μ. Βιστά 19 Θεσσαλονίκη 54352)

ΣΙΝΕΜΑ

Όπως κάθε χρόνο, τα όσκαρ απονέμονται στις αρχές του επόμενου μήνα. Αλλά, η αναγγελία των υποψηφιοτήτων, εδώ και τρεις εβδομάδες, προωθεί κιόλας προς τις αίθουσες αρκετές από τις ταινίες που προβλέπουν ο' ένα ή περισσότερα βραβεία. Έτσι, στη διάρκεια αυτού του μήνα θα προβληθούν:

– «Το χρώμα του χρήματος», η τελευταία δημιουργία του Μάρτιν Σκορσέζε, με τους Πωλ Νιούμαν, Τζο Κρουζ.

– «Τα παιδιά ενός κατώτερου θεού», μεταφορά του ομώνυμου θεατρικού έργου, από την Ράντα Χέινς, με τους Ουίλιαμ Χαρτ, Μάρλι Μάτλιν.

– «Εγκλήματα καρδιάς», ερωτική κομεντί του Μπρους Μπέρεσφορντ, με πρωταγωνίστριες τις Σίσου Σπέησεκ, Τζέσικα Λανγκ και Νταϊν Κήτον στους ρόλους τριών αδερφών.

Επίσης, το αντιπολεμικό δράμα του Ντάλτον Τράμπο «Ο Τζώνι πήρε τ' όπλο του» και το «Έτσι είναι η ζωή», του Μπλέηκ Έντουαρντς, με τους Τζακ Λέμον, Τζούλι Άντριους, ενώ από το ένδοξο χολιγουντιανό παρελθόν, η θρυλική «Τζιλντα» έρχεται να προστεθεί δίπλα στο «Όσο υπάρχουν άνθρωποι». Κι ακόμα:

– «Χωρίς οίκτο», θρίλερ του Ρίτσαρντ Πηρς, με τον Ρίτσαρντ Γκην και την Κιμ Μπάσιντζερ.

– «Ο δρόμος του μισοφέγγαρου», ερωτική περιπέτεια του Μπομπ Σουήνι, με τους Μάικλ Κέην, Σίγκουρνι Γουήντερ.

– «Το όνομα του ρόδου», από το βιβλίο του Ουμπέρτο Έκο, με πρωταγωνιστή τον Σην Κόννερυ.

– «Ντετέκτιβ», του Ζαν-Λυκ Γκοντάρ.

– «Ρόζα Λούξεμπουργκ» της Μαργκαρέτε φον Τρότα, με την Μπάρμπαρ Σούκοβα.

Ντετέκτιβ» και Τζόνι Χαλιντέν, Ναταλί Βιπύι.

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

• **Ινστιτούτο Γκαίτε, Ομήρου 14.** Πέμπτη 5.3, 8 μ.μ.: «Μητρόπολις» του Φριτς Λανγκ. 16.3-20.3 Αναδρομή στο έργο του Ράινχαρντ Χάουφ. – Δευτέρα, 16.3 μ.μ. «Ματίας Κνάιολ» (1971), 9 μ.μ. «Ο πρωταγωνιστής» (1977) – Τρίτη 17.3 7 μ.μ. «Πώς ο Φραντς Μπλουμ έγινε κτήνος» (1973). – Τετάρτη 18.3 7 μ.μ. «Πάουλε Παουλέντερ» (1975). – Πέμπτη 19.3 7 μ.μ. «Μαχαίρι στο κεφάλι» (1978/79). – Παρασκευή 20.3 7 μ.μ. «Ανθρώπος πάνω στο τείχος» (1982/83), 9 μ.μ. «Στάμχαϊμ - Μπάντερ-Μάινχοφ μπροστά στο δικαστήριο» (1985/86). (Με επιφύλαξη αλλαγών).

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

• Στα πλαίσια της έκθεσης της Χάνα Χαιχ (κολάζ-ντοκουμέντα) που διαρκεί μέχρι τις 13 Μάρτη στο Ινστιτούτο Γκαίτε Ομήρου 14 θα γίνουν και οι παρακάτω εκδηλώσεις.

Τρίτη 3.3 7 μ.μ. «Τι ήταν ο ντανταϊσμός; – Η γέννηση του κινήματος στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο». Συγχρόνως θα προβληθεί το πρώτο μέρος της ταινίας «DA-DA» που γυρίστηκε από τον γνωστό σκηνοθέτη ταινιών τέχνης και ντανταϊστή Χανς Ρίχτερ (1888-1976). – Τετάρτη 4.3 7 μ.μ. «Νταντ στο Βερολίνο – τέχνη και πολιτική: η πολιτικοποίηση του ντανταϊσμού στα πρώτα χρόνια της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης». Συγχρόνως θα προβληθεί το δεύτερο μέρος της ταινίας «DA-DA».

• Στην Γκαλερί «ΠΑΕΙΑΔΕΣ» για ένα μήνα: 9 Μαρτίου έως 9 Απριλίου, ο ΜΑΡC CHARPENTIER, «εκτίθεται» για τρίτη φορά στην Αθήνα. Οι πετρίες και το νταμάρι, που απεικονίζονται στην φωτογραφία της αφίσας του, πόση σχέση έχουν με τη ζωγραφική του;

ΔΙΣΚΟΙ

• Film noir Never ending dream (wipe out). Μια ρομαντική νότα αποτυπωμένη στους τοίχους των κλειστών μπαρ και στους ανοιχτούς αδειούς δρόμους.

• Γκούλαγκ (Lazy dog). Από το πρώτο τους LP οι Γκούλαγκ χρησιμοποιούν τη μουσική τους για να ερεθίσουν, να κινητοποιήσουν, να ξυπνήσουν.

• Sam Cooke. The man and his music. Επανεκδοση σε δυο δίσκους της μουσικής ενός ξεχασμένου βασιλιά της σόουλ με ξεχωριστή ζεστή φωνή. Ο Sam Cooke εξέλειπε το 1964. Ενδιαφέρον για να καταλάβετε πώς αγαπήθηκαν οι γονείς σας χορεύοντας μπλουζ στα πάρτυ... αργότερα την ιδέα νύχτα ίσως σας δημιουργήσαν.

• Elvis. Return of the rocker. Συγκεντρωμένη ενέργεια από 12 πολύ δυνατά κομμάτια του Πρίολεϋ.

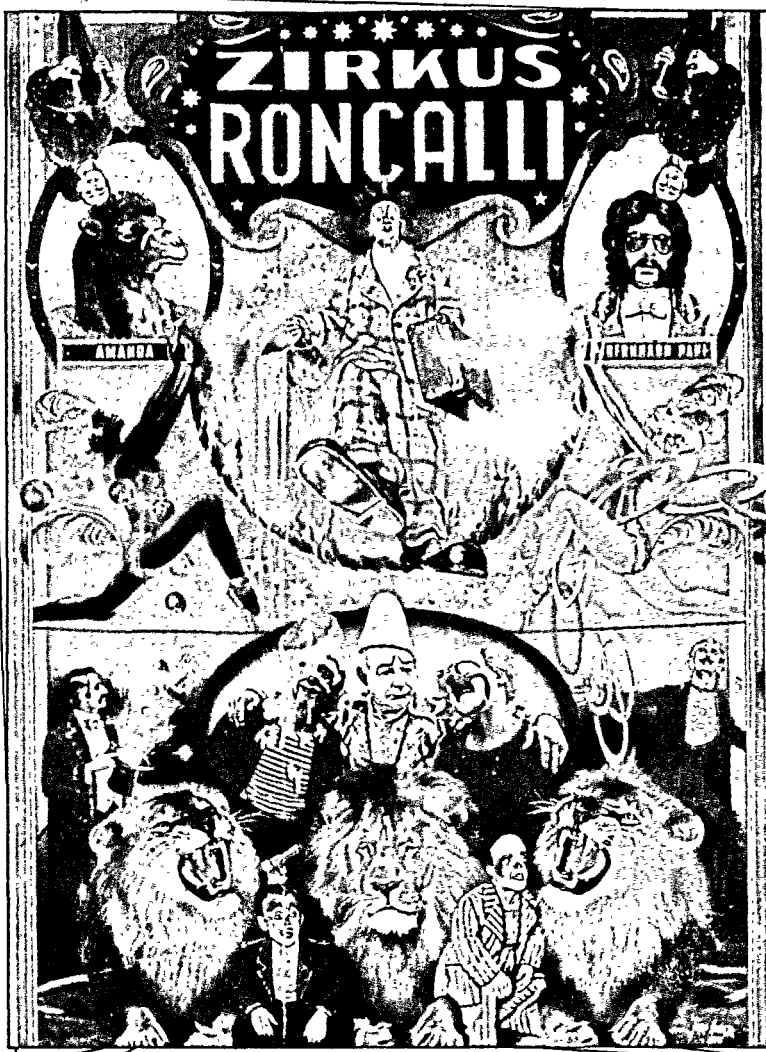

ΝΕΑ ΕΝΤΥΠΑ

FUNZINES

• Διαβάστε το θαυμάσιο Funzine B-23 που φτάνοντας στο 4ο τεύχος του επιβεβαιώνει το «the Funzine» στον τίτλο του. Με μια θαυμάσια ανταπόκριση απ' τη ροκ σκηνή της Πολωνίας αλλά και ανταποκρισεις από Ιταλία, Φιλανδία, Η.Π.Α. και συνεντεύξεις ελληνικών γκρουπ. Και μικρές ενδιαφέρουσες ειδήσεις για την αντίσταση, την ελεύθερη ραδιοφωνία και την καταστολή.

• Το Rollin under αποτελεί την απάντηση της συμπτωτεύουσας. Με αιφνιδιαστικά καλό λογοτεχνικό ένθετο (Ας ρίξουν μια ματιά οι λόγιοι στη ροκ λογοτεχνία), με συνεντεύξεις των Εκτός ελέγχου, Noise Promotion και Mushrooms, με κριτική συναυλιών και παρουσίαση των πιο αξιολογών L.P. ελληνικών και εισαγωγής, με τα νέα της αυστραλιανής κατάστασης. Ωστόσο μας έλλειψε η συνοδευτική κασέτα που στα 3 προηγούμενα τεύχη μας είχε γνωρίσει όλη τη σκηνή της Θεσσαλονίκης.

ΘΑΥΜΑΤΟΠΟΙΟΙ

Ίσως προτιμάτε να τους δείτε ξαφνικά στην περιοχή σας αν έχετε την τύχη να μένετε σε προάστια που διαθέτουν ακόμα «αναξιοποίητες» αλάνες. Για τους υπόλοιπους εντός των τειχών θα πρέπει κάποτε να το αναγγείλουμε: υπάρχει και το τσίρκο! Το τσίρκο ταξιδεύει. Το τσίρκο είναι ένα ταξίδι σε χώρες ονειρικές, σε άλλες ηλικίες, σε άλλες εποχές ίσως και μελλοντικές. Είναι μια περφόρμανς (sic) που ξεκινά τη στιγμή που θ' αρχίσει να στήνεται η μεγάλη τέντα. Οι καλλιτέχνες του τσίρκου γεννιούνται μέσα στα καραβάνια. Η οικογένεια του Alberto Cavagosa, το τσίρκο Elio και η οικογένεια του Oscar Salvioli – το τσίρκο Elvis – συγχωνεύονται και ξαναφτιάχνουν το τσίρκο Elvis, συνεχίζοντας μια παράδοση 150 χρόνων – όλα τα μέλη καλλιτέχνες του τσίρκου. Από τον πιτσιρικά που στα 11 χρόνια του γνωρίζει τέλεια την τέχνη του ζογκλέρ μέχρι τον παππού που μπορεί και κάνει τον κλόουν. Ο καθένας τους μαθαίνει δυο και τρία διαφορετικά νούμερα. Και αυτό είναι μέσα στην παράδοση. Ένα ρεξ-μουσική-ακροβατικά στο έδαφος-ζογκλέρ-κλόουν-ακροβατικά στον αέρα-λιοντάρια-ταχυδακτυλουργοί-το τέλος με την παρέλαση. Για δύο ώρες δημιουργείται μια ονειρική ατμόσφαιρα και τη δεξιοτεχνία διαδέχεται ο διάχυτος ερωτισμός, η έκπληξη, η ψευδαίσθηση, το γέλιο. Μέσα στη μαγική αυτή τέντα τα πάντα γίνονται χωρίς ειδικά εφέ, χωρίς σκηνικά, με μόνη δύναμη την αμεσότητα, τη ζεστασιά και τη συμμετοχή του κοινού. Είναι το κοινό που ξέρει να γελάει και να θαυμάζει, είναι οι μεγάλοι που εντυπωσιάζονται όσο και οι μικροί. Καμιά σχέση με τις σοβαροφανείς γκριζοφάτσες που παρακολουθούν ανελπίτως τις εκδηλώσεις της αξιολογημένης κουλτούρας. Θα ξανααναφερθούμε στο τσίρκο απ' αυτές τις σελίδες. Τελειώνοντας εδώ επισημαίνουμε και τα προβλήματα που συναντούν

τα καραβάνια στην Ελλάδα. Την στενοκέφαλη αντιμετώπιση από τις δημοτικές αρχές που ζητούν υπέρογκα ποσά για την άδεια εγκατάστασης στους ελεύθερους χώρους, τις γραφειοκρατικές διαδικασίες για την παροχή νερού και ηλεκτρικού...

A.K.

ΤΣΙΡΚΑ ELVIS, COLOSSEO

• Όσο βρίσκονται ακόμα στην Αθήνα μπορείτε να δείτε τα δυο αυτά ιταλικά τσίρκα. Το Colosseo, που αποτελείται από τις οικογένειες Ζαν Πέρλα και Βασσάλο θα γιορτάσει εφέτος 200 χρόνια δράσης. Στο πρόγραμμά του θα δείτε το νούμερο του Αρμάντο και της Σύνθιας με την οικογένεια των Χιμπατζήδων, τα σκυλάκια της κας Μαίρης, τα κινέζικα ακροβατικά του τριού Βασσάλο. Τις επικίνδυνες ακροβασίες των Μπελ Σίστερ, τους ξένιαστους καθαλάρηδες του Μπιάνκο Ζαν Πέρλα, την κωμική σκηνοθεσία του Βάλτερ και άλλα πολλά.

• Στο Elvis – πιο οικογενειακό – αξίζει να θαυμάσετε τον θηριοδασητή Oscar Salvioli με τα λιοντάρια του αλλά και τις ικανότητες των μικρών παιδιών και τα ευρύματα των κλόουν.

• Για τον Μάρτη το Colosseo θα βρίσκεται στην Κηφισιά – ενώ το Elvis περιοχή Ψυχικού – κάπου δίπλα στη λεωφόρο Κηφισίας.

• Παραστάσεις με καλλιτέχνες τσίρκου Ζογκλέρ, Μάγους, Ταχυδακτυλουργούς, κλόουν, κορίτσια λάστιχο θα δίνει και η εταιρεία United Circus στον κινηματογράφο Αλκυονίδα κάθε Σάββατο 3.30 και κάθε Κυριακή στις 11 το πρωί και στις 3.30.

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ

Στο ρυθμό του rock

Ίσως ζούμε σε μια απ' τις κορυφαίες στιγμές του εγχώριου ροκ. Από παντού ξεπετάγονται συγκροτήματα. Συνεχώς εμφανίζονται καινούριες ανεξάρτητες παραγωγές και εταιρείες παραγωγής δίσκων. Πάμπολλες φορές τα αποτελέσματα υπερβαίνουν φανταστικά τα τυποποιημένα κατασκευάσματα των μεγάλων εταιρειών. Σ' όλα τα μπάρ-κια, τα σχολία και τα games ανακαλύπτεις αφίσες από και για συναυλίες. Βέβαια οι χώροι είναι σχεδόν πάντα ακατάλληλοι αλλά πληθαίνουν μαζί με τις φήμες για κάτι καλύτερο. Ολοένα και περισσότερες ρυθμίζονται live, ολοένα και περισσότερο ο κόσμος έχει μεγαλύτερες απαιτήσεις. Μπορείς πια να διαλέξεις!!! τη συναυλία της μέρας. Δεν είναι παράδοξο λοιπόν που τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα και η πλειοψηφία των ειδικών μουσικών εντύπων αγνοεί και συσκοτίζει το γεγονός αυτό. Αυτοί δεν «καταλαβαίνουν» τίποτα. Δεν υπάρχει σκηνή, δεν υπάρχουν μπάντες, δεν υπάρχει τίποτα. Ενοχλεί θλίπεται αυτό που γίνεται τα κατεστημένα τους συμφέροντα. Υπάρχουν όμως και μερικοί παλιόφιλοι που σνομπάρουν κολλημένοι στη λατρεία του περφεξιονισμού, της εξειδίκευσης και της δεξιότητάς, χωρίς να μπορούν να καταλάβουν ΠΙΑ τίποτα απ' τη μουσικολογική χαρά της συναυλίας της μπάντας σου, στο λυκείο σου. Είδαμε όμως ευτυχώς πολλά απ' τα ξένα σύνολα που ήρθαν τον τελευταίο καιρό και ξέρουμε ότι τα λάθη δεν έχουν σημασία, όλοι έχουν και τις καλές και τις κακές στιγμές τους και κυρίως καταλάβαμε ότι έχουμε μπάντες που εξελισσόμενες μπορούν ν' ανταγωνιστούν οιονδήποτε. Υπάρχει και ένας άλλος παλιόφιλος που αυτό τον καιρό η ζωή του σκυλεύεται είτε σαν μελό ταβιά, είτε σαν love story σε κάθε λογής έντυπα, ο Sid Vicious, λοιπόν καγχάζοντας ειρωνικά για όσους διάλεξαν να μεγαλώσουν, θλίπεται υπερήφανος αυτούς που θαυμάζουν εκ των υστέρων τις μαγκιές του. Σαν αξιοπρεπής όμως αληθινός συστατή την ολοσχερή εκμετάλλευση όλων αυτών «που θα γλύφουν εκεί που πριν έφταναν γιατί το «πράγμα» έγινε πιο εμπορικό και πουλά. Μόνο που αυτό θα 'ναι και το πιο δύσκολο λούκι για όλους. Μέχρι τότε...

Πέτρος Λεπτός

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

- Ο ψυχαγωγός θα συνοδεύεται με κασέτα από ανέκδοτα και live κομμάτια των Νεοϋορκέζων Absolute Greg. Την ιστορία κάθε κομματιού γράφει ο ντράμμερ του γκρουπ Pat Thomas. Επίσης άρθρα για τον Screaming-Lord Sutch για τους Standells, τους Blue Cheer, Attack, κ.λπ. Όπως καταλάβατε πρόκειται για funzine με ενασχόληση την ψυχεδέλεια, του '60 και σύγχρονη Garage, beat κ.λπ.
- Το Φύρδην παραθέτει την ενδιαφέρουσα άποψη της εκκλησίας για τον χιπι-σμό, παρουσιάζει την ελληνική σκηνή, έχει συνεντεύξεις των Next to nothing, κείμενα και στίχους του Τζων Λέννον και γενικά μπαίνει αξιοπρεπώς στο «χορό».

... ΚΑΙ ΑΛΛΑ

- Στη Στέγη μπορείτε να διαβάσετε μια πρωτότυπη έρευνα γύρω απ' το θέμα της «επανάστασης» των τοξικομανών, ένα αφιέρωμα (ίσως και το μόνο ολοκληρωμένο πλην συναυλιών σ' όλο τον ελληνικό τύπο) στην Β' Μπιενάλε. Και δεκάδες ειδήσεις, σχόλια κι έρευνες. Η Στέγη, έκδοση της λαϊκής Μορφωτικής Στέγης Αμπελοκήπων Θεσ/νίκης αν και δυσχερή έχει να «πει» πολλά. Προσπαθήστε να την βρείτε. Δεν θ' απογοητευτείτε.
- Ο Σημειωτής φέρνει στη δημοσιότητα αποκαλυπτικό έγγραφο του υπουργείου εργασίας στο ευρωπαϊκό κοινωνικό ταμείο, που σκοπό έχει τα μεταπτυχιακά των φοιτητών της Παντείου.
- Το Καρφί Αυτόνομη μαθητική εφημερίδα.
- Μήπως Νο 2 Διπλό τεύχος Φλεβάρη. Αφιέρωμα στα ΤΕΙ, στην εξέγερση του Δεκέμβρη στη Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Κίνα και Ελλάδα (καταλήψεις πολυκλαδικών)
- Ακροβασία περιοδικό του Χαλανδρίου
- Αρνούνται Αντιμιλιταριστική επιθεώρηση
- Ανοιχτή πόλη Νο 9
- Πράξη Νο 4 (Θεσσαλονίκη)
- Οικολογική εφημερίδα τεύχος 24. Με πάρα πολύ ενδιαφέρουσα ύλη και αφιέρωμα στους αντιρρησίες συνείδησης.
- Δοκιμή, 150ήμερη αναρχική εφημερίδα.

Στις 20 Μαρτίου-Παρασκευή 8 το βράδυ το περιοδικό η «ΑΚΡΟΒΑΣΙΑ» στο Χαλάνδρι κάνει πάρτυ γενεθλίων στο ουζέρι «ΕΣΥ Ο,ΤΙ ΠΕΙΣ» Μεσολογγίου 22 (Πλ. Χαλανδρίου).

Συναυλίες Τζέιμς Μπράουν σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη

Επειδή αγοράσατε πριν από πολλές μέρες τα εισιτήρια και μπορεί να το ξεχάσατε σας υπενθυμίζουμε ότι έχετε να πάτε στις 2 του Μάρτη στον Ορφέα και στις 4 στο Παλαιό ντε Σπορ της Θεσσαλονίκης για να δείτε την εννεαμελή μπάντα του Τζ. Μπράουν. Για όσους δεν έχουν εισιτήριο για να περάσουν, μπορούν να μεταμφιεστούν αστυνομικοί ή ό,τι άλλο, ακόμα και Τζ. Μπράουν.

ΤΖΑΖ

- CAFE PALETTE
Ιπποκράτους 171. Τηλ. 6433466 Τετάρτη κλειστά
Κάθε μέρα ζωντανή τζαζ, ροκ, μπουζ, λατιν.
- Το στέκι των τζαμ σέσιον και των ξαφνικών συμμετοχών μέχρι και το πάλλο να μη χωράει άλλους.
Αρχές Μάρτη παίζουν οι: Τάκης, Μπουρμάς (μπάσο), Δημ. Παπαχρήστου (κιθάρα), Γρηγόρης Μελάκης (κρουστά), Παντελής Μπενετακός (πλήκτρα), Σοφία Νοητή (φωνή).

ΧΩΡΟΙ

- OM - κέντρο έκφρασης, Φερρών 18. Π. Βικτωρίας. Τηλ. 8830981
2,3 Μάρτη. Σπάνια δημοτικά: Γιώτα Βέη, Μάνος Αχαλινωτόπουλος (κλαρίνο). - 4/5 Christian Boissei - Απο την αρχαιότητα στον Eric Satie - Μεσαιών. πνευστά, όμποε, Keabords. - 6,7 Tzaz trio Γιάννης Σπυρόπουλος πιάνο, Γιάννης Χατζηευσταθίου σοπράνο σαξ, Τάκης Χελιώτης κρουστά. - 11,12 Το «οργανικό θέατρο» της Στέλλας Σπύη πάνω σε κείμενα της Σαπούρας + Γιανν. Σπυρόπουλος πιάνο, Γιάννης Χατζηευσταθίου σοπράνο σαξ. - 13,14 Ross Daily έγχωρδα ανατολής, λύρα Anies Agorian κανονάκι. - 20,21 Βασίλης Ντάλλας κοντραμπάσο, κρουστά. Γιάννης Σπυρόπουλος, πιάνο. Γιάννης Χατζηευσταθίου σοπρ. σαξ. - 23 με 28 του Μάρτη Εβδομάδα ελληνικής παράδοσης. Συμμετέχουν οι παραδοσιακοί μουσικοί που έχουν παίξει στο OM και άλλοι όπως Λυκούργος Αγγελόπουλος, Βασίλης Σούκας, Μιχάλης Κλαπάκης, Γιώργος Χατζημελεδάκης.

Οι SCORIA δημιουργήθηκαν το 1984. Με βάση το club ΣΚΙΑΧΤΡΟ άρχισαν σιγά σιγά να παρουσιάζουν τη δουλειά τους. Στόχος τους απ' ό,τι μάθαμε ήταν κι είναι η διασπορά και δίτσιο τους τα LIVE. Πρώτη τους επαφή με το βινύλλο το Ε.Ρ. «SCORIA» τον Φεβρουάριο του '86. Ακολουθεί η συμμετοχή τους στη συλλογή «ΣΥΝΤΑΓΗ ΑΝΤΙ ΘΑΝΑΤΟΥ» με το κομμάτι «ΣΚΟΥΡΙΑΣΜΕΝΗ ΜΟΝΩΔΙΑ». Παράλληλα εμφανίζονται σε διάφορα μουσικά στέκια και σε ομαδικές συναυλίες. Στο L.P. «Both» που μόλις κυκλοφόρησε παρουσιάζουν τις τωρινές τους απόψεις.

ΖΩΝΤΑΝΗ ΡΟΚ

• Το NO SENSE της Θεσσαλονίκης θα φιλοξενήσει το μήνα αυτό μερικά απ' τα πιο σημαντικά ονόματα της ροκ σκηνής δίνοντας επιτέλους τον ζωγόνο αέρα του Live. Συγκεκριμένα στις 5 Μαρτίου ο Θανάσης Ζλατάνος και οι άγριες χήνες, στις 6 Μαρτίου οι Anti-tropau council θα παρουσιάσουν τη νέα δουλειά τους. / 12 και 13 οι Rock αμόκ μια παρέα από παλιούς Έλληνες Ρόκερ που τους ενώνει κατά καιρούς το κέφι τους και η αγάπη τους για το Live. Πρόκειται για τους Λουκά Σιδερά, τον Γιάννη Δρόλαπα, τον Δασκαλοθανάση και την Σίγμα Φαίη. • 19, 20 Mushrooms μαζί με τους No mans land. (Οι Mushrooms ξαναεμφανίζονται στην πόλη τους...) / 26, 27 οι Last Drive (Μόλις θα έχουν επιστρέψει από την ευρωπαϊκή τους περιοδεία με πλούσιες εμπειρίες. Υπομονή).

ΠΑΡΑΡΤΑΜΑ Βελισσαρίου 54 - Θεσ/νίκη. - Όλο το μήνα οι Blues wire 031.

ΤΡΟΧΟΣ Σώρου 30 - Μαρούσι. Κάθε Τετάρτη, πέμπτη ο ΑΣΙΜΟΣ (τραγουδι κιθάρα) με τον Τέλη Βουλτζάκη (βιολί, κιθάρα). Θα παρουσιαστούν ακόμα οι EX-PRESS, Blues Mobile, No mans land, Βαβέλ 69, Μάικ + Ντάνιελ, Joag Band Blues.

CATS Λεωφ. Συγγρού 49. Τηλ. 9226694. Κάθε Παρασκευή Next to Nothing - No mans Land. / 11 Μαρτίου Alive she died.

ΣΚΙΑΧΤΡΟ CLUB

Όρα έναρξης Live: 10.00 μ.μ.
1/3 Sparkle - 5/3 Αδιάφοροι - Απόπειρα - 6/3 Φωτοσκιάς - Απέναντι - 7/3 Venericna B. - Polish Autumn - 8/3 Κινούμενη άμμος - 12/3 Αυτοσεχιδασμοί - Κάρμα - 13/3 Φάντης μπαστούνι και οι άσσοι - 14/3 Flowers of romance - Scoria - 15/3 Σκιάς - Αμφί - 19/3 Αδιάφοροι - Αντί - 20/3 Split image - 21/3 Scoria - Desert seale (από Θεσ/νίκη) - 22/3 Φωτοσκιάς - Κάρμα - 26/3 Αμφί - Sparkle - 27/3 Polish Autumn - Απέναντι - 28/3 Σκιάς - Secret Delight - 29/3 Venericna - Brush

• ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ

Μασχονησίων 2 και Αγ. Μελετίου.

Τηλ. 8675340

Κάθε μέρα ζωντανή μουσική
1/3 Πάρτυ με πολλά γκρουπ - 2/2 Black side Lover - 3 Σπιτφάιρ - 4 Κινούμενη Άμμος - 5 Line out - 6 This secret delight - 7 Bijoux - 8 No mans land - 9 Άϊρυ - 10 Winter water colors - 11 Συγχρονισμοί - 12 Line out - 13 Real Reggae - 8 μαύροι μουσικοί - 14 Bijoux - 15 Impatiens - 18 Συγχρονισμοί - 19 Line out - 20 Άϊρυ - 21 Bijoux - 22 No mans land - 24 Deserb gale - 26 Line out - 27 Bijoux - Άϊρυ - 29 No mans land

• ROCK CLUB "VITRAUX"

Λ. Γαλατσίου 41 Τηλ. 2013355
Ανοιχτά από Τετάρτη έως Κυριακή 8μ-2πμ

Στο "VITRAUX" εμφανίζονται κάθε μέρα ελληνικά και ξένα συγκροτήματα. Μέσα στον Μάρτη θα εμφανιστούν: οι Εκώ-Ακώ με ένα ξεχωριστό σώμα με Sli-des - οι Green Eyes - οι Σκιάς - οι Winter water colors - οι Βαβέλ 69 - οι Impatiens από την Νέα Υόρκη - οι 16 Days κ.α. Για ημερομηνίες και πληροφορίες στο τηλ. 2013355 - Vitraux.

Στο Vitraux λειτουργεί Video από το οποίο προβάλλονται βίντεο-κλιπς, κινηματογραφικές ταινίες, Cartoons κλπ.

SWING

Πλατεία Εξαρχείων
5 Next to Nothing - 13 Now Noise - 14 Anti Troppau Council - 20 Φάντης μπαστούνι και οι άσσοι.
Κάθε Σάββατο Ροκ εντ Πολλ live fiesta.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

Τιμολέοντος Φιλήμονος 13
Αθήνα 115 21
τηλ. 6469827 - 6461380
Κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα

τ. 48, Μάρτιος 1987, Δρχ. 160

Ιδιοκτησία:

«Γ. Πιτουρόπουλος & ΣΙΑ» Ε.Ε.

Φωτοσύνθεση:

Lexikon, Διδότου 26
Φωτολитоγραφική αναπαραγωγή:
RAY ΕΠΕ, Διδότου 26

Εκτύπωση:

«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»

Πάρνηθος 51-33

Εκδότης:

Γ. Πιτουρόπουλος

Διεύθυνση:

Π. Παναγιώτου, Δ. Ψαρράς

Π Ο Λ Ι Τ Ι Κ Η:

Χ. Βερναρδάκης, Γ. Βότσης, Α. Αζαρίδου,
Τ. Μαστραντώνης, Π. Λινάρδος-Ρυλμόν

Δ Ι Ε Θ Ν Η:

Γ. Αλαμάνης, Α. Αρζιμάνογλου, Μ. Δελιπέ-
τρος, Δ. Δεληολάνης, Τ. Κυπριανίδης, Κ.
Κυριακίδης, Τ. Κωστόπουλος, Μ. Σμπόρος

Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Α:

Ε. Αρανίτης, Α. Γιαννόπουλος, Α. Θεο-
δωρίδου, Γ. Κόκκινος, Τ. Κατιντσάρος, Π.
Κοροβέσης, Γ. Μαυρίης, Α. Μαυρομάτη, Χ.
Μαχαίρας, Θ. Πλατής, Ρ. Πόλε, Γ. Σχίζας, Δ.
Τρίμης, Τ. Υπέρμαχος, Τ. Χριστοδουλοπού-
λου, Α. Ψαρρά

Π Ο Λ Ι Τ Ι Σ Μ Ο Σ:

Ν. Βαλαωρίτης, Χ. Δασκαλόπουλος, Β. Δε-
ληπέτρος, Ε. Καραφάτης, Α. Κελέκης, Δ.
Κούρτοβις, Γ. Μακρής, Γ. Μαργαρίτης, Ν.
Μαυρουδής, Β. Ντάκουρη, Δ. Οικονομάκης,
Σ. Παπασπύρου, Δ. Πουλικάκος, Χ. Σακελ-
λάρου, Α. Τύρος, Σ. Χρυσούλακη

Κ Α Λ. Ε Π Ι Μ Ε Λ Ε Ι Α:

Α. Αηδόνης, Α. Θεοδωρίδου, Μ. Καλογερά-
κου

Σ Κ Ι Τ Σ Ο:

Β. Ελευθερίου, Π. Ζερβός, Γ. Χατζάκος

Κ Ο Μ Ι Κ Σ:

Αρκάς

Γ Ε Λ Ο Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α:

Γ. Ιωάννου

Φ Ω Τ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α:

Κ. Ελευθεράκης, Μ. Μπαμπούσης

Συνδρομές:

Εσωτερικού: 12 τεύχη δρχ. 2.000
Ευρώπη: 12 τεύχη δρχ. 2.300
Αμερική: 12 τεύχη δρχ. 2.600
Δημ. Οργ.: 12 τεύχη δρχ. 5000

Εμβάσματα-επιταγές:

Γιώργος Πιτουρόπουλος

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Αγαπητέ «Σχολιαστή»
Βρίσκω πράγματι συγκινητικό το εν-
διαφέρον του κ. Κατιντσάρου να ...προσ-
τατεύσει την τιμή, την υπόληψη και την
συνδικαλιστική αυθεντία του γεν. γραμ-
ματέα της ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ Δημήτρη Πιπερ-
γιά, και τούτο γιατί εκείνο προέκυψε ως
κυρίαρχο στοιχείο από την συνομιλία
μου με τον Πιπεργιά, ήταν ακριβώς ο κυ-
νισμός με τον οποίο αυτοχαρακτηριζόμε-
νοι «υπεύθυνοι συνδικαλιστές», αντιμε-
τωπίζουν τους υπολοίπους εργαζόμενους,
αναγορεύοντας τα κλαδικά τους αιτήμα-
τα, σε πανελλήνιο ζήτημα. Η τακτική δη-
λαδή του χτυπώ το σαμάρι, για να πονέ-
σει ο γαϊδαρός...

Αντιπαρέρχομαι τους χαρακτηρισμούς
της δημοσιογραφικής αυθεντίας που
ονομάζεται κύριος Τάσος Κατιντσάρος,
όπως και δεν σταματώ, στον εντέλως...
πρωτότυπο τρόπο, με τον οποίο ασκεί το
επάγγελμα του αυτός, ο ευφυής συνεργά-
της σου (διέκοψα λέει την συνέντευξή του
με τον Πιπεργιά, κι εκείνος, στη συνέχεια
αντί να συνεχίσει την συνέντευξη,
«σχολιάζει», «αναρωτιόταν», «έκρινε»,
«αδυνατούσε» να καταλάβει το περιεχό-
μενο της συνομιλίας κ.λ.π., κ.λ.π.).

Πιθανόν το τηλεφώνημα να διέκοψε
την εξόχως... ευρηματική ερώτησή του κ.
Κατιντσάρου - «σε ποια φάση βρίσκεται
σήμερα ο αγώνας σας» - ή την καθ' όλα...
αντικειμενική «με όλα αυτά, έχετε κα-
ταφέρει να συγκροτήσετε την πιο απο-
φασιστική κινητοποίηση της περιόδου,
και απ' ό,τι φαίνεται, να επηρεάζετε ση-
μαντικά τις συνολικές συνδικαλιστικές
εξελίξεις, πως εκτιμάς την αντιμετώπιση
της κυβέρνησης». Η εκτίμησή μου πάν-
τως είναι ότι θα πρέπει το τηλεφώνημα να
τον εμπόδιζε να κάνει σωστά τη δουλειά
του, αν κρίνω από το περιεχόμενο των
ερωτήσεων και τις απαντήσεις του Πιπερ-
γιά. Λυπάμαι γι' αυτό. Το θέμα θα μπο-
ρούσε να λυθεί ίσως, με ένα τηλεφώνημα
στον γενικό γραμματέα της ΓΕΝΟΠ-
ΔΕΗ. Θέωρα βέβαια ότι δεν θα είχε καμία
αντίρρηση να έγραφε μόνος του τις ερω-
τοαποκρίσεις. Θα είχαν, πιστεύω, περι-
σότερο ενδιαφέρον, αν και πρέπει να
αναγνωρίσω ότι όπως προκύπτει από τη
συνέντευξη και το κείμενο που τη συνο-
δεύει, ο κύριος Κατιντσάρος επιστράτευ-
σε όλες τις ...ικανότητές του και αντι-
μετώπισε τον συνεντευξιζόμενο με
οξύδερκεια, πάθος για να μάθει την αλή-
θεια γύρω από τις κινητοποιήσεις της ΓΕ-
ΝΟΠ-ΔΕΗ - δεικτικότητα, ευστροφία,
διδασκαλία στην ανίχνευση της ει-
δησης, αυξημένη αντιληψη, και γενικώς
με όλα εκείνα τα στοιχεία που πρέπει να
διαθέτει ένας καλός «ρεπόρτερ» του
επιπέδου του...

Δuo λόγια για την «ταμπακέρα» τώρα:
το θέμα της τηλεφωνικής επικοινωνίας
μου με τον Πιπεργιά, ήταν το τι νόημα
είχε η μείωση της ημερήσιας παραγωγής
ηλεκτρικού ρεύματος σε τέτοια επίπεδα,
ώστε να προκαλούν πολυώρες διακοπές,
που πλήττουν κυρίως τους εργαζόμενους
και τους πολίτες. Εκεί ο Πιπεργιάς απάν-
τησε: πρώτον η ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ πρότεινε
να μην μειωθεί η παροχή στη βαριά βιο-

μηχανία, και δεύτερον - αναφερόμενος
στην πολιτική της ομοσπονδίας - «ισορ-
ροπούμε απέναντι στην απαίτηση των ερ-
γαζομένων, που λέει ότι όταν χάνουμε με-
ροκάματα, πρέπει να σβήσουμε και κάτι,
να κλείνουμε και ένα διακόπτη!...»

Σημείωση: η κασέτα με την συνομιλία,
υπάρχει και είναι στη διάθεση του κυρίου
Κατιντσάρου, αν και θα πρέπει να θυμά-
ται αυτά τα δύο σημεία, αφού όπως γράφει
ήταν παρών...

Η συνομιλία με τον Πιπεργιά δημοσιεύ-
τηκε στο «Βήμα», όπως ακριβώς έγινε.
Αφαιρέθηκαν μόνο - με ευθύνη του υπο-
γράφοντος - εκείνα τα σημεία που αφο-
ρούσαν την προσωπική μου περιπέτεια με
την διακοπή, και δόθηκαν υπό τη μορφή
χρονολογίου, στον «Περίοικο». Ούτε οι
ερωτήσεις, ούτε πολύ περισσότερο οι
απαντήσεις του Πιπεργιά αλλοιώ-
θηκαν και προκαλώ τον ίδιο να δηλώσει
αν στο δημοσίευμα άλλαξα έστω και μία
κεραία, απ' όσα μου είπε.

Αυτή είναι η πραγματική εικόνα σχε-
τικά με τα όσα ψευδή ισχυρίζεται ο συ-
νεργάτης σου (μόνο αυτός άραγε). Αλλά
η δημοσιογραφική «κορυφή» που ακούει
στο όνομα κύριος Τάσος Κατιντσάρος,
δεν φρόντισε να κάνει το αυτονόητο.
Αυτό δηλαδή που έχουμε διδαχθεί να κά-
νουμε όλοι εμείς οι ελάχιστοι - εμπρός
στο εύρος της διανοίας του - να δια-
σταυρώνουμε την είδηση, να ρωτάμε δη-
λαδή και την άλλη πλευρά.

Αντ' αυτού άφησε την κακοήθειά του να
ξεχειλίσει, σε βάρος ενός εργαζόμενου
δημοσιογράφου. Λυπάμαι. Είναι κι αυτό,
φαίνεται ένα σημείο των καιρών και των
νέων θήων που προσπαθούν να εισάγουν
στη δημοσιογραφία ορισμένους. Δεν
πειράζει όμως. Μπορεί να «χτύπησε» ένα
συνάδελφο, αλλά κέρδισε τα συγχαρητή-
ρια (μόνο) του Πιπεργιά και των συν
αυτώ. Ε δεν είναι και λίγο...

Γιώργος Παπαχρήστος
Δημοσιογράφος

Υ.Γ.: Θέλω να πιστεύω ότι θα δημοσιεύ-
σεις ολόκληρη την επιστολή και δεν θα
διαγνώσεις την εντύπωση που υπάρχει ότι
σέβασαι το διάλογο.

Και η απάντηση:

Ο κ. Παπαχρήστος, μ' αυτά που γράφει
στην επιστολή του, παραδέχεται ουσια-
στικά τα όσα καταμαρτύρησα στο
προηγούμενο τεύχος του «Σχολιαστή»
για το πρόσωπό του.

Γιατί, και τηλέφωνο πήρε το Γ.Γ. της
ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ Δημ. Πιπεργιά ως διαμαρ-
τυρόμενος πατέρας (και όχι ως δημοσιο-
γράφος), και τη συνομιλία κατέγραψε σε
μαγνητοταινία (χωρίς την άδεια του συ-
νομιλητή του, εννοείται), και δημοσίευσε το...
ντοκουμέντο (πάλι εν αγνοία του συ-
νομιλητή του) υπό τη μορφή συνέντευξης
(!) διανθίζοντας την «έρευνα» του «Βήμα-
τος» για τα... προνόμια των εργαζομένων
στη ΔΕΗ.

Όσο για την υποτιθέμενη αλλοίωση
των λεχθέντων μεταξύ τους, πάλι ο κ. Πα-
παχρήστος παραδέχεται με τα ίδια του τα
λόγια την αλήθεια των ισχυρισμών μας
(εκτός αν, στη γλώσσα της δικής του...
δεοντολογίας, η αφαίρεση μέρους της συ-
νομιλίας «με ευθύνη του υπογράφοντος»
και η αλλαγή του προσωπικού τόνου συ-

νιστούν... αυθεντική παρουσίαση).

Για το σημείο τώρα που ονομάζει «ταμ-
πακέρα»: η ΓΕΝΟΠ πρότεινε οι περι-
κοπές φορτίων ηλεκτρικού ρεύματος να
γίνονται απ' τις ηλεκτροδότες βιομη-
χανίες (πράγμα που φαίνεται κι απ' το δη-
μοσιευμένο «πόνημα» του κ. Παπαχρή-
στου στο «Βήμα») κι όχι απ' τις λαϊκές
συνοικίες της Αθήνας, το αντίθετο δη-
λαδή απ' αυτό που αποφασίζει και υλο-
ποιεί η Διοίκηση της ΔΕΗ με εντολή,
προφανώς, της κυβέρνησης. Αν ο κ. Πα-
παχρήστος συνεχίζει να πιστεύει άλλα,
δεν έχουμε παρά να του συστήσουμε να
«διασταυρώσει» αυτά που λέει με μια από
τις πολλές ανακοινώσεις της ΓΕΝΟΠ για
το χαρακτήρα των κινητοποιήσεων της.
Άλλωστε, είναι τόσο πολλά τα σχόλια
του τύπου για την προβοκάτσια και το
χτύπημα που επιδιώκει η Διοίκηση της
ΔΕΗ με αυτή την τακτική ενάντια στους
εργαζόμενους της επιχείρησης, για να πε-
ριττεύει οποιοσδήποτε καινούριος σχο-
λιασμός...

Φαίνεται, όμως (για να υπεισέλθουμε
στα περί κινισμού του Πιπεργιά και των
«υπεύθυνων συνδικαλιστών»), ότι ο κ.
Παπαχρήστος θα ήθελε οι εργαζόμενοι
στη ΔΕΗ να κάνουν απεργία και «να μην
κατεβαίνουν διακοπές», οι τραπεζοϋπά-
λληλοι να κινητοποιούνται και οι τραπε-
ζικές εργασίες να διεξάγονται κανονικά,
οι υπάλληλοι της Τοπικής Αυτοδιοίκη-
σης να απεργούν και να μην υπάρχουν
σκοπιδιά στους δρόμους.

Είναι τόσο πρόσφατες εξάλλου οι
δηλώσεις του Παναγιώτη στο Νταβός
για τα... ρετιρέ και τους... προνομίους,
για να καταλάβουμε πολύ καλά τίνος τη
λογική και τα συμφέροντα εξυπηρετούν
οι απόψεις του κ. Παπαχρήστου. Αρκετοί
όμως, ίσως αγνοούν ότι την επίθεση αυτή
ενάντια στους εργαζόμενους προετοίμα-
σαν κατάλληλα «έρευνες» όπως αυτή του
«Βήματος», στην οποία το χεράκι του έ-
βαλε κι ο εν λόγω κύριος...

Τάσος Κατιντσάρος
Υ.Γ. Οι ειρωνείες και η λάσπη εναντίον
του περιεχομένου της δουλειάς μου και
του προσώπου μου είναι άλλο ζήτημα...
Ας μου επιτρέψουν οι αναγνώστες του
«Σχολιαστή» να μη δεχτώ να απαντήσω
στις «κρίσεις» ενός ανθρώπου που, στο
συγκεκριμένο τουλάχιστον θέμα, όχι
μόνο δημοσιογραφικά κριτήρια δε χρη-
σιμοποίησε αλλά ακολούθησε και μεθο-
δους των οποίων τα μυστικά νομίζαμε ότι
κατείχαν μόνο συγκεκριμένες υπη-
ρεσίες....

Το αφιέρωμα για τη «συμφιλίω-
ση» στο προηγούμενο τεύχος
προκάλεσε δυο επιστολές, που τις
δημοσιεύουμε παρακάτω μαζί με
τις απαντήσεις των συντακτών
της έρευνας.

Ο κ. Διαμαντόπουλος γράφει:
Προς τον Σχολιαστή:

Όταν πρωτοπήγα σχολείο η γιαγιά μου
με παρότρυνε να διαβάζω εφημερίδες και
περιοδικά «για να μαθαίνω τι λέει ο κό-
σμος». Εκτοτε συνετέλεσθη πρόδοος.
Σήμερα πια διαβάζοντας τον τύπο - πιο

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ:

Ε. HEMINGWAY

ΑΤΕΛΕΙΩΤΟ

ΠΑΝΗΓΥΡΙ

LOUIS ARMSTRONG

ΓΕΝΝΗΘΗΚΑ

ΣΤΗ

ΝΕΑ ΟΡΑΕΑΝΗ

GIORGIO BOCCA

ΕΜΕΙΣ

ΟΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΣ

ROBERT LOUIS
STEVENSON

Η ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΟΥ
ΦΑΛΕΖΑ

INDEX

Ζαλόγγου 1 Τηλ.: 36 24 712

συγκεκριμένα το τελευταίο τεύχος του Σχολιαστή - μαθαίνει, όχι μόνο «τι λέει ο κόσμος», αλλά και «τι λέω εγώ»! Και έμαθα έτσι από το έγκριτο περιοδικό σας πως στο τελευταίο μου βιβλίο, HOMO PASSOCUS, NEODIMOKRATICUS, κ.λπ. ταυτίζω τον σοσιαλισμό με τον φασισμό! (Και πωπά αμαρτία ο Λ. Κύρκος που το προλογίζει!)

Επειδή δυστυχώς εγώ δεν έχω τόσο εμβριθή γνώση των γραπτών μου όσο ο αρθρογράφος σας, θα τον παρακαλούσα να μου πει σε ποιο σημείο αυτού ή άλλου βιβλίου μου υποστηρίζεται τέτοια άποψη (ή, έστω, άποψη που διαστειλλόμενη, διογκούμενη ή «εντός ορίων μόνον» διαστρεφόμενη μπορεί να οδηγήσει σε τέτοιο συμπέρασμα).

Επειδή η λασπολογία - και μετά τη δημοσίευση στο ίδιο σημείο των διαψευσών - πάντα κάτι αφήνει (τουλάχιστον στη συνείδηση των αναγνώστών που δεν τυχαίνει να διαβάσουν τη διάψευση)...

Επειδή, όμως, ταυτόχρονα, αποδεικνύει και την ιδεολογική και επιχειρηματολογική ρηχότητα όσων την χρησιμοποιούν και των ρευμάτων που αυτοί εκφράζουν (και όχι, ελπίζω, «εκδράζουν»)...

Θα παρακαλούσα, προς αμοιβαίο όφελος, τον αρθρογράφο, αν δεν διαθέτει στοιχεία, να παραδεχθεί την παραδρομή. Για να αποδείξει πως, αν δεν είναι προσεκτικός αναγνώστης όσων σχολιάζει, είναι τουλάχιστον θαρραλέος στην παραδοχή των σφαλμάτων του όταν πια τα διαβάσει...

Θανάσης Διαμαντόπουλος

Και η απάντηση:
Χιούμορ διαθέτει ο κ. Θ. Διαμαντόπουλος. Δε φαίνεται όμως να διαθέτει και μνήμη. Γιατί αλλιώς δεν μπορούμε να εξηγήσουμε πώς κατόρθωσε να λησμονήσει το παρακάτω απόσπασμα που βρίσκεται στη σελ. 213 του βιβλίου του: «ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ-ΦΑΣΙΣΜΟΣ: ψυχοφάρμακα υψηλού κοινωνικού και οικονομικού κόστους αλλά μεγάλης θεραπευτικής ικανότητας για όσους πάσχουν από το «σύμπλεγμα του μειωμένου».

Θα παρακαλούσαμε λοιπόν κι εμείς με τη σειρά μας τον κ. Θ.Δ. να «παραδεχθεί την παραδρομή» για να αποδείξει ότι έστω και αφού τυπώθηκε το βιβλίο του κατόρθωσε να το διαβάσει...

Χ.Μ.-Α.Ψ.

Ο κ. Παπανδρόπουλος γράφει:
Κύριε Διευθυντά,

Για δεύτερη φορά το περιοδικό σας μου κάνει τη μεγάλη τιμή ν' ασχοληθεί μαζί μου και αυτή τη φορά, σε αντίθεση με την πρώτη, δύο επώνυμοι συντάκτες σας, παραθέτουν στους αναγνώστες σας στοιχεία από τον «φάκελό» που έχετε για μένα, χωρίς δυστυχώς να είναι ενημερωμένα. Για το λόγο αυτόν, θα ήθελα να κάνω τις απαραίτητες διευκρινήσεις, ώστε αν τύχει και καταχωρηθεί ο φάκελός μου σε κάποια ηλεκτρονική μνήμη να μην έχει λάθη. Πρώτον θα ήθελα να πληροφορήσω τους συντάκτες σας κ.κ. Χρ. Μαχαιρά και Δημ. Ψαρρά ότι ΔΕΝ είμαι σύμβουλος στο «Εμπιστευτικό Γράμμα» από το οποίο παραιτήθηκα τον Μάιο του 1986. Δεύτερον, ΔΕΝ συνεργάζομαι με την εφημερίδα «Κυριακάτικο Βήμα» αλλά με τα περιοδικά «Ταχυδρόμος» και «Οικονομικός Ταχυδρόμος» που και αυτά εκδίδονται από το Δημοσιογραφικό Οργανισμό Λυμπράκη. Τρίτον δεν είμαι ούτε συνεργάτης, αλλ' ούτε και μέλος στο Ελεύθερο Πολιτικό Εργαστήρι (ΕΛ. ΠΟΕ) που έχει ιδρύσει η βουλευτής κα Βιργ. Τσουδερού. Η σχέση μου με το ΕΛΠΟΕ έγκειται στο ότι η διεύθυνσή του, μερικές φορές μου έκανε την τιμή να με καλέσει σε εκδηλώσεις της, όπως αυτό συνέβη και με γνωστούς διανοούμενους της αριστεράς.

Αντίθετα, για την καλύτερη πληροφόρησή σας, θα έπρεπε να γνωρίζετε ότι είμαι ιδρυτικό μέλος στο Κέντρο Σοσιαλιστικών Μελετών (ΚΣΜ) στον οποίο τις δραστηριότητες είναι αλήθεια ότι δεν συμμετέχω πλέον ενεργώς.

Πέρα από τις παραπάνω διευκρινήσεις,

θα ήθελα να σας γνωστοποιήσω δύο ακόμα πράγματα, που θα μπορούσαν να καταχωρηθούν στο φάκελό μου. Κατά πρώτο λόγο, δεν έχω καμία ιδιότητα συνδικαλική, σε κινήσεις και οργανώσεις. Συνεργάζομαι με εφημερίδες και περιοδικά σε επαγγελματική βάση, όπως αυτό συμβαίνει με εκατοντάδες δημοσιογράφους στην Ελλάδα και με τους οποίους δεν είδα να ασχολείται το περιοδικό σας. Από την άλλη μεριά δεν συμμετέχω σε κανένα κόμμα και δεν πρωτοστατώ σε προσπάθειες συμφιλωτικές και άλλες. Σ' ό,τι αφορά την πολιτική μου ιδεολογία, είναι βεβαίως ριζικά αντίθετη μ' αυτή ανθρώπων που διατείνονται ότι επειδή κατέχουν όλη την αλήθεια, θα ήθελαν να με σώσουν. Η σωτηριολογία, η μεταφυσική, το μίσος, η αστυνομική νοοτροπία και τελικά η τυφλότητα που οδηγεί στη βλακεία, δεν αποτελούν για μένα στοιχεία που θα μπορούσαν να μου υπαγορεύσουν κάποια πολιτική συμπεριφορά. Αν το γεγονός αυτό, κατά τους συντάκτες σας κρίνεται «κακό», τι να κάνουμε. Οι άνθρωποι έχουν άποψη και σαν «κακός δεξιός» τη σέβομαι. Κατά τ' άλλα, κύριε διευθυντά, αποφύγετε τα αστυνομικά και ιεροεξεταστικά ρεπορτάζ. Σαν νέοι άνθρωποι που είστε δεν θα έβλαπτε να ρίξετε μια ματιά στο αύριο.

Φιλικότατα

Αθ. Χ. Παπανδρόπουλος

Υ.Γ.: Όσον αφορά τους φόβους των συντακτών μας και «μολυνθεί» η Ελλάδα από την ιδέα της ελευθερίας ως είναι ήσυχοι. Για πολλά χρόνια ακόμα η χώρα θα έχει την πιο ανεγκέφαλη αστική τάξη και την περισσότερο φιλο-ολοκληρωτική αριστερά.

Και η απάντηση:

Ευχαριστούμε τον κ. Παπανδρόπουλο για τη συμβολή του στην έρευνά μας: «Δεξιά, η ελπίς του έθνους». Δεχόμαστε τις διευκρινήσεις του με τις ακόλουθες παρατηρήσεις: Πρώτον, την πληροφορία ότι εξακολουθεί να είναι σύμβουλος στο «Εμπιστευτικό Γράμμα» μας την έδωσε η κ. Νικολάου, υπεύθυνη της έκδοσης. Δεύτερον, η συνεργασία του με το ΕΛΠΟΕ της κυρίας Τσουδερού επεκτείνεται απ' όσο γνωρίζουμε και σε άλλες δραστηριότητες πέραν των εκδηλώσεων (βλ. συμμετοχή στις δίκες Βαλάνταρες-Ποντικίου κ.λπ.). Τρίτον, θέλουμε να σημειώσουμε ότι ο κ. Παπανδρόπουλος υποτιμά τον εαυτό του όταν λέει ότι συνεργάζεται απλά σε επαγγελματική βάση με εφημερίδες και περιοδικά όπως εκατοντάδες άλλοι. Το ότι «δεν συμμετέχει σε κανένα κόμμα» δεν τον εμποδίζει να «πρωτοστατεί σε προσπάθειες». Του θυμίζουμε π.χ. το πρωτοσέλιδο δημοσίευσή του στην Εβδομή «Μίκης, Έθερτ μαζί στο Δήμο» όπου εξηγεί πως «ανοίγει ο δρόμος της Νέας Δημοκρατίας προς τους κομμουνιστές και σοσιαλδημοκράτες ψηφοφόρους». Όσο για τις πατρικές παραιτήσεις που απευθύνει στο τέλος της επιστολής του ο κ. Π., με όλο το σεβασμό, ως μας επιτρέπει να διατηρήσουμε τις απόψεις μας: Ο «αντιολοκληρωτισμός» του είναι, φοβόμαστε μονοσήμαντα προσανατολισμένος. Αρκεί κανείς να ξεφυλλίσει το τελευταίο τεύχος του περιοδικού Εποπτεία (του οποίου ο κ. Π. είναι - όχι επαγγελματικά φανταζόμαστε - σημαίων συνεργάτης). Δίπλα στις συνεντεύξεις των «αντιφρονούντων του παραπετάσματος», η Εποπτεία έχει επιστρατεύσει όλη της την «αντικειμενικότητα» για το καθεστώς του Ιράν. Το ματωμένο καθεστώς του Χομείνι δεν είναι ολοκληρωτικό κατά την Εποπτεία και τον διευθυντή της. Διότι δεν πρέπει να το μετράμε με δυτικο-ευρωπαϊκά κριτήρια αλλά με ισλαμικά-ιρανικά μέτρα. Βέβαια μ' αυτή τη λογική όλα τα καθεστώτα ήταν δημοκρατικά. Κι εδώ κ. Παπανδρόπουλε η διαφορά μας είναι αγεφύρωτη.

Χ.Μ.-Α.Ψ.

Σ.: Όσο για το θέμα του αυστηρού δημοσιογραφικού επαγγελματισμού τον οποίο αναφέρετε, θα μας δοθεί η ευκαιρία σε άμεσως προσεχές τεύχος να επανέλθουμε αναλυτικά.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΑΝΤΡΕΪ ΤΑΡΚΟΦΣΚΙ

ΣΜΙΛΕΥΟΝΤΑΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ
ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 9, ΑΘΗΝΑ 10 679. ΤΗΛ. 3607744-3604793

Ο ΣΟ ΚΙ ΑΝ ΟΙ ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ κινητοποιήσεις της Γαλλίας και της Ισπανίας είχαν προετοιμάσει το κλίμα, δεν πρέπει να υπήρχαν πολλοί που να περίμεναν, ότι αυτός ο χειμώνας θα ήταν ιδιαίτερα θερμός για τα ελληνικά σχολεία.

Χρειάστηκε βέβαια να περάσουν πάνω από δέκα χρόνια για να ξαναδούν οι Αθηναίοι τους μαθητές στους δρόμους τόσο μαζικά. Μετά τις πορείες του 1975 για την τροποποίηση του συστήματος των απολυτηρίων εξετάσεων στο (τότε) Γυμνάσιο, οι αποσπασματικές διεκδικήσεις στα χρόνια που πέρασαν, χάθηκαν μέσα στο κλίμα των μεταρρυθμίσεων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αν μάλιστα δεν συνέβαινε τον Φλεβάρη του '85 η κατάληψη του 3ου ΚΕΤΕ της Γκράβας, το μαθητικό κίνημα θα είχε απασχολήσει την κοινή γνώμη μόνο με καταθέσεις λουλουδιών στις επετείους του Πολυτεχνείου.

Για να ακριβολογούμε βέβαια, δεν υπήρχε κανένα μαθητικό κίνημα. Οι μεταρρυθμίσεις που άρχισαν το 1976 από τη Ν.Δ. και συνεχίστηκαν από το Π.Α.Σ.Ο.Κ., αναπροσάρμοσαν τη μέση εκπαίδευση σαν δομή και λειτουργία. Ενσωματώνοντας στο σχολείο το σύστημα επιλογής για τα Α.Ε.Ι., καθιέρωσαν ένα ασφυκτικό βαθμοθηρικό πλαίσιο, το οποίο εξοβέλιζε όποιον δεν ήταν διατεθειμένος να προσαρμοστεί στους ρυθμούς του. Μέσα σ' ένα περιβάλλον καθορισμένο από την εντατικοποίηση και την απολιτικοποίηση, ο νέος κανονισμός των μαθητικών κοινοτήτων που χαιρετίστηκε από την αριστερά σαν πρωτοποριακός (μια και αναγνώριζε τις μαθητικές παρατάξεις, καθιέρωνε τη μαθητική συμμετοχή στον σύλλογο των καθηγητών κ.λπ.), δεν μπορούσε να υποβοηθήσει τη συγκρότηση καμίας κίνησης, παρά αυτής που ευθυγραμμίζονταν με το δρομολόγιο σχολείο-φροντιστήριο-σπίτι.

Όταν λοιπόν στις αρχές της σχολικής περιόδου οι εφημερίδες αντιμετώπιζαν αδιάφορα τις άχρωμες μαθητικές εκλογές, δεν μπορούσαν να φανταστούν, ότι οι μαθητές θα έπαιρναν ένα μερίδιο από τα πρωτοσέλιδά τους. Άλλωστε ο μαθητικός κόσμος ήρθε στο προσκήνιο για πρώτη φορά τόσο δυναμικά. Οι μαζικές πορείες και οι αποχές των Γενικών και Τεχνικών Λυκείων, οι καταλήψεις των πολυκλαδικών που λειτουργήσαν σαν αιχμή των κινητοποιήσεων, δημιούργησαν μια πρόσθετη επιβάρυνση στα κυβερνητικά προβλήματα. Το ζήτημα της παιδείας, ξεφεύγοντας από τη συνηθισμένη του αντιμετώπιση, έγινε αντικείμενο συζήτησης πολύ περισσότερων συνομιλητών.

Για το σπίτι του υπουργού...

Φαίνεται, ότι όλη αυτή η ήσυχη πριν λίγους μήνες νεολαϊα, δεν συμμερίστηκε τους υπουργικούς οραματισμούς. Δεν θεώρησε σαν ικανό λόγο της στρατιωτικής σχεδόν ζωής της, «τη γοητεία και τη χαρά της γνώσης».

Είναι αλήθεια, ότι η ιδεολογία της κοινωνικής ανόδου, μέσω της πανεπιστημιακής εξασφάλισης, έχει υποστεί σημαντικά ρήγματα: ο υπερπληθυσμός των ανωτάτων σχολών και η ανεργία των πτυχιούχων, κάνει πολύ λιγότερο ελκτική από παλιά την εικόνα του φοιτητή. Παρ' όλα αυτά όμως, τα άχρηστα απολυτήρια του Λυκείου στην αγορά εργασίας και η αποτυχημένη αναβάθμιση των Τ.Ε.Ι., στενεύουν τις διεξόδους και εντείνουν την κοινωνική ανασφάλεια των μαθητών. Η πρόσβαση στα Α.Ε.Ι. αποτελεί μια λύση, την οποία δεν μπορεί να αντικαταστήσει η εκδοχή της μορφωσιολατρίας που τους προτείνει ο υπουργός.

Ο προγραμματισμός της δραστηρικής μείωσης των εισακτέων στα πανεπιστήμια, ο οποίος σταδιακά έχει αρχίσει να υλοποιείται (βλ. Σχολιαστή τ. 46, «Η μεταγραφή του κ. Τρίτση»), αποτέλεσε έναν άξονα συντονισμού των περισσότερων σχολείων. Μέσα σ' ένα κλίμα αστυνόμευσης και δυσφήμισης των μαθητικών διεκδικήσεων, τα Λύκεια άρχισαν να κινητοποιούνται από τις αρχές του Δεκεμβρίου και να διαδηλώνουν κάτω από το υπουργείο παιδείας ζητώντας:

Να μη μειωθεί ο αριθμός εισακτέων στα Α.Ε.Ι.

να κατοχυρωθεί επαγγελματικά το απολυτήριό τους

Μ Α Θ Η Τ Ι Κ Ε Σ Κ Ι Ν Η Τ Ο Π Ο Ι Η Σ Ε Ι Σ

Η ΚΑΘΟΔΟΣ ΤΩΝ ΑΓΛΩΣΣΩΝ

Βάση γι' αυτό το κείμενο, ήταν η συζήτηση που κάναμε με μαθητές από τα πολυκλαδικά λύκεια του Αιγάλεω και των Αμπελοκήπων και το 1ο Λύκειο της Ν. Σμύρνης.

να καταργηθούν οι δύο τύποι Λυκείου, και να δοθεί επίδομα ανεργίας στους απόφοιτους, που δεν βρίσκουν δουλειά. Θεωρώντας εμπαιγμό τη στάση και τις απαντήσεις

σαν επαναστατική, συνοδεύονταν από ένα φιλόδοξο πρόγραμμα νέων κτιριακών εγκαταστάσεων, καινούριων βιβλίων, ειδικευμένων καθηγητών, και από τη διαβεβαίωση, ότι ο νέος τύπος λυκείου θα αντικαταστήσει

του υπουργού, που αγνοώντας τα αιτήματά τους, τους πρότεινε «να διατυπώσουν τις ιδέες τους μέσα από έναν πανελλαδικό διαγωνισμό με βραβείο, για το πώς πρέπει να είναι η Ελλάδα του 2010», οι μαθητές παρέλυσαν πολλές φορές το κέντρο της Αθήνας, μια και δεν τους αρκούσε να είναι «η τυχερή γενιά».

Οι πορείες κι οι αποχές των μαθητών των Γενικών και Τεχνικών Λυκείων, δεν ήταν το μοναδικό πρόβλημα που είχε να αντιμετωπίσει ο κύριος Τρίτσης. Τα βέλη δεν προέρχονταν μόνο από το χώρο όπου η κυβέρνηση της αλλαγής προσπαθεί να «εξαλείψει τις χρόνιες καθυστερήσεις που κληροδότησε η Δεξιά». Τον τόνο σ' ολόκληρο τον μαθητικό αναβρασμό, έδωσε ένας θεσμός που ήθελε να είναι το καμάρι του Π.Α.Σ.Ο.Κ. στη μέση εκπαίδευση.

Τα Πολυκλαδικά Λύκεια έχουν μόλις τρία χρόνια ζωής. Δημιουργήθηκαν πάνω στην ιδέα της συγχώνευσης των δύο τύπων λυκείου (των Γενικών δηλαδή και των Τεχνικών) σ' ένα ενιαίο, το οποίο θα παρείχε ταυτόχρονα γενική και επαγγελματική εκπαίδευση. Οι μαθητές στις δύο πρώτες τάξεις θα παρακολουθούσαν μαθήματα κοινά για όλους, και στην τρίτη θα μπορούσαν να ακολουθήσουν κάποια δέσμη για τα Α.Ε.Ι. ή να επιλέξουν την τεχνικοεπαγγελματική κατεύθυνση. Η καινοτομία, που αντιμετωπίστηκε και από την αριστερά

τους δύο προηγούμενους σε όλη τη χώρα.

Ενώ όμως τα πολυκλαδικά λύκεια σε λίγους μήνες θα βγάλουν τους πρώτους απόφοιτους, η κυβέρνηση φαίνεται ότι εγκαταλείπει τη συνολικοποίηση του μέτρου. Τα πολυκλαδικά που υπάρχουν σήμερα, σύμφωνα με τις καταγγελίες των μαθητών, υπολειπονται. «Οι νέες κτιρικές εγκαταστάσεις μένουν ουσιαστικά ανεκμετάλλευτες, αφού τα εργαστήρια απαιτούν ειδικευμένο προσωπικό που δεν υπάρχει... πάρα πολλά βιβλία δεν έχουν ακόμα ανατεθεί για γράψιμο», και το κυριότερο, οι μαθητές πιστεύουν, ότι «το απολυτήριο που θα δοθεί θα είναι υποβαθμισμένο» σε σχέση με αυτό των συμμαθητών τους των άλλων λυκείων. Όλα αυτά τα προβλήματα, αλλά και η διάλυση της αρμόδιας ομάδας εργασίας του υπουργείου, η οποία είχε να συνεδριάσει από τον περασμένο Μάιο, έδωσαν την εντύπωση, ότι ο θεσμός έχει χρεωκοπήσει.

Οι καταλήψεις των έξι πολυκλαδικών λυκείων της Αθήνας, και τριών της επαρχίας, που ξεκίνησαν στις 10 Δεκέμβρη από το Ε.Π.Λ. Αθηνών στους Αμπελοκήπους, ήταν η απάντηση των μαθητών στην άρνηση του υπουργού να συζητήσει μαζί τους. Είναι χαρακτηριστικό, ότι στην περίπτωση του Ε.Π.Λ. του Αιγάλεω ήταν αυτή που έκανε την πρόταση κατάληψης. Οι εξελίξεις στα πολυκλαδικά λειτουργήσαν υποβοηθητικά και για τα υπόλοι-

νης, Α. Πολυγώνου, Α. Πειραιά κ.ά.) προχώρησαν σε καταλήψεις προβάλλοντας τα δικά τους αιτήματα.

... και για «το σπίτι του λαού»

Κάπως έτσι, οι μαθητές ανάγκασαν το υπουργείο να εγκαταλείψει το μέλλον και να συμβιβαστεί με την ιδέα, ότι πρέπει να μιλήσει και για το 1987. Χαράχτηκε λοιπόν μια γραμμή αντιμετώπισης, η οποία πήρε θέβαια υπόψη της το μήνυμα, αλλά ταυτόχρονα προσπάθησε να προβοκάρει τις μαθητικές διεκδικήσεις.

Για τον φόβο των Ιουδαίων, ο κύριος Τρίτης δεν θεώρησε ότι θα ήταν ιδιαίτερα συντό με να ανακοινώσει κάποια φοβερή μείωση των εισακτέων. Προτίμησε να εισηγηθεί στο Σ.Α.Π. «την σταθεροποίηση του αριθμού με τάση προς τα κάτω», δεδομένου άλλωστε, ότι η απαγόρευση των μεταγραφών και οι «αυτόνομες» αποφάσεις διάφορων σχολών, προσφέρουν για την ώρα μια αξιοπρεπή περικοπή. Κατά τα άλλα επισημάνει, ότι τα πολυκλαδικά συνεχίζουν να αποτελούν αιχμή της εκαιδευτικής πολιτικής, έστω κι αν δηλώθηκε πλέον επίσημα η εγκατάλειψη του σχεδίου επέκτασής τους σε ολόκληρη τη χώρα. Η νεκρή ομάδα εργασίας αναστήθηκε, και για να εκτονωθεί η κατάσταση, δόθηκαν οι αναγκαίες διβεβαιώσεις, όχι απλώς για την ισοτιμία των απολυτηρίων των πολυκλαδικών με τα υπόλοιπα Λύκεια, αλλά για την υπεροχή τους.

Από την άλλη πλευρά θέβαια, οι κινητοποιήσεις δεν έπρεπε να νομιμοποιηθούν και να δημιουργήσουν προηγούμενο. Αφού λοιπόν οι μαθητές τιμωρήθηκαν με την καταχώρηση των απουσιών των ημερών που απείχαν ή που καταλάμβαναν τα σχολεία τους (για τις οποίες γράφουμε σε άλλη στήλη), καταγγέλλθηκαν σαν κομματικά υποχείρια: «Όλα τα κόμματα και οι παρατάξεις είναι υπεύθυνα γιατί σας πατρονάρουν. Γίνετε φερέφωνα της τοπικής αυτοδιοίκησης και της Ο.Λ.Μ.Ε.»

Αυτή η κατηγορία της κομματικοποίησης που δηλητηριάζει υποτίθεται τη σχολική ζωή, αποτέλεσε το κυριότερο μέσο, με το οποίο επιχειρήθηκε να απομονωθούν οι ταραξίες. Ο υπουργός προσπάθησε να δημιουργήσει την εντύπωση, ότι τα κόμματα έχουν αλώσει την παιδεία στρατολογώντας ολόκληρα σχολεία, υπολογίζοντας, ότι θα ενεργοποιήσει έτσι τα αντανάκλαστικά της κοινής γνώμης. Άλλωστε, οι εφημερίδες και η τηλεόραση προσφέροντας τον καλύτερο εαυτό τους, δοκίμασαν να κάνουν όσο περισσότερο αντιπαθείς μπορούσαν τους μαθητές, οργανώνοντας συζητήσεις μόνο με εκπροσώπους παρατάξεων, που είχαν παπαγαλίσει εκνευριστικά τις εισηγήσεις των επιτροπών παιδείας των κομμάτων τους.

Ο κύριος Τρίτης θέβαια γνώριζε πολύ καλά, ότι βάζοντας στο στόχαστρο τα κόμματα σκιαμαχεί. Αντιμετωπίζει έναν πλασματικό εχθρό, μια και η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών όχι μόνο δεν είναι οργανωμένη, αλλά αντίθετα διατηρεί μάλλον προβληματικές σχέσεις με τους πολιτικούς φορείς. Είναι αδύνατο να μην είχε πληροφορηθεί, ότι στις περισσότερες καταλήψεις, οι μαθητικές παρατάξεις μειοψηφούσαν κι ακολουθούσαν υποχρεωτικά τις αποφάσεις που καταψήφισαν. Στο Ε.Π.Α. Αθηνών για παράδειγμα, η απόφαση της κατάληψης πάρθηκε με 400 ψήφους υπέρ, 220 κατά και 100 λευκά. Η Κ.Ν.Ε. καταψήφισε την κατάληψη και η ΜΑ.ΚΙ. πρότεινε λευκό. Αρνούμενος όμως ο υπουργός να αναγνωρίσει τις επιτροπές κατάληψης και συζητώντας μόνο με τους προέδρους των 15μελών, εκτός από το στοιχείο της κομματικοποίησης που ήθελε να προβάλλει, προσπαθούσε ταυτόχρονα να εξασφαλιστεί. Γιατί είναι σίγουρα προτιμότερο να έχει απέναντί του την Κ.Ν.Ε. με τη συγκεκριμένη οργανωτική αντίληψη για την συγκρότηση του κινήματος, παρά αυτή την πολύχρωμη, ασύνδετη πολλές φορές, αλλά αποφασιστική βαθούρα, που κατέθεσαν οι μαθητές στον περίφημο διάλογο για την παιδεία.

Τελικά, ίσως ο υπουργός πεισθεί, ότι δεν έχει πολύ μεγάλη σημασία να γνωρίζουν οι μαθητές την ετυμολογία της «αντιρρήσεως». Μαθαίνουν πρακτικά να την προβάλλουν.

Χρήστος Μαχαίρας

ΕΡΑ απ' τις διεκδικήσεις, εδώ εκφράζεται η αγωνία μπροστά στο μέλλον». Αναφερόμενο στις διαδοχικές μαθητικές κινητοποιήσεις που το τελευταίο τρίμηνο συγκλόνισαν όλες σχεδόν τις ισπανικές πόλεις, το στέλεχος αυτό του κυβερνώντος «Εργατικού Σοσιαλιστικού Κόμματος της Ισπανίας» (PSOE) έχει απόλυτο δίκιο. Σε μια χώρα με επίσημο δείκτη ανεργίας 22%, η ανεργία των νέων που δεν έχουν συμπληρώσει τα 25 ξεπερνά το 45% ένα εκρηκτικό υπόβαθρο που χρειαζόταν μόνο μια σπίθα για να πάρει φωτιά.

Τη σπίθα την πρόσφερε η πρόσφατη απόφαση της κυβέρνησης του Φερίπε Γκονζάλες ν' «αναβαθμίσει» την ισπανική εκπαίδευση σύμφωνα με τα πρότυπα που προωθεί η ΕΟΚ και τα οποία υιοθετούνται από μια ευρύτατη γκάμα κυβερνήσεων σ' ολόκληρο το δυτικό κόσμο (βλέπε λ.χ. Γαλλία, Μεξικό, αλλά και Ελλάδα). Η συνταγή συνίσταται στη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού συστήματος δυο ταχυτήτων, με την αναβάθμιση ορισμένων σχολών και την ταυτόχρονη υποβάθμιση άλλων, έτσι ώστε μακροπρόθεσμα να καλυφθούν οι ανάγκες του νέου κοινωνικού καταμερισμού εργασίας που δημιουργεί η τρίτη τεχνολογική επανάσταση (διάκριση της διανοητικής εργασίας σε διευθυντική κι εκτελεστική). Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, προωθείται η διαφοροποίηση των σχολών με την παραχώρηση σ' αυτές ενός καθεστώτος μεγαλύτερης αυτονομίας, καθώς και με τη θέσπιση διαφορετικών κριτηρίων για την είσοδο σε κάθε μια απ' αυτές (χωριστές εισαγωγικές εξετάσεις, χρηματοδότηση ΑΕΙ από επιχειρήσεις και συνεπώς ανισότητα των χρηματικών πόρων, διαφοροποίηση των διδάκτρων, κλπ). Στη Γαλλία, αυτή η μεταρρύθμιση πήρε τη μορφή του ανοίγματος της ψαλίδας των διδάκτρων και της άμεσης ανάμιξης των επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση των σπουδών και, κυρίως, της έρευνας. Στην Ισπανία, η κυβερνητική πολιτική εστιάστηκε στην επιβολή πρόσθετων εισαγωγικών εξετάσεων στα Πανεπιστήμια, πέρα απ' τις ήδη πολύ

σκληρές εξετάσεις μέσα στο Λύκειο, οι οποίες καθορίζουν τον προσανατολισμό των μαθητών είτε προς την επαγγελματική επιμόρφωση είτε προς την Ανώτατη Εκπαίδευση.

Απ' τις αρχές του φθινοπώρου, ωστόσο, άρχισαν να εμφανίζονται, μέσα από σποραδικές κινητοποιήσεις μαθητών και φοιτητών ενάντια στα νέα μέτρα, τα σημάδια της επερχόμενης καταιγίδας. Καταιγίδας που ξέσπασε στις αρχές του Δεκεμβρίου, τις ίδιες μέρες με την κορύφωση του γαλλικού φοιτητικού και μαθητικού κινήματος. Στις 4 και τις 17 Δεκεμβρίου, πάνω από μισό εκατομμύριο μαθητές βγαίνουν στους δρόμους, με κύριο σύνθημα «κάτω η επιλογή». Στα μέσα του Γενάρη, δύοισι εκατομμύρια μαθητές απέχουν απ' τα μαθήματά τους, με μια λίστα αιτημάτων που ξεκινούν απ' την κατάργηση κάθε είδους εισαγωγικών εξετάσεων και φτάνουν στην αύξηση των κονδυλίων για την εκπαίδευση με παράλληλη μείωση των στρατιωτικών δαπανών που, ως σημειωθεί, κλιμακώθηκαν απότομα μετά την είσοδο της Ισπανίας στο ΝΑΤΟ και την ανάληψη της πρωθυπουργίας απ' το νεοφιλελεύθερο «σοσιαλιστή» Γκονζάλες. Στις 23 Γενάρη, διαδήλωση 500.000 νέων έχει σαν κεντρικό σύνθημα «πιο πολλά παιδιά εργατών στο Πανεπιστήμιο» στην κορυφή της πορείας βρίσκονται, πέρα απ' την ηγεσία του κινήματος, μια αντιπροσωπεία των λιμενεργατών κι ο Μαρτελίνο Καμάτσο, ηγέτης των Εργατικών Επιτροπών, του ελεγχόμενου απ' τους κομμουνιστές εργατικού συνδικάτου.

Αντίθετα, ωστόσο, με την «ενότιη μέσα απ' τη δράση» του γαλλικού κινήματος, στην Ισπανία εμφανίζεται μια διάσπαση στην κορυφή, ανάμεσα στο Συνδικάτο των Μαθητών και Φοιτητών –ελεγχόμενο από μια ομάδα τροτσκιστών φοιτητών διαγραμμένων απ' τη νεολαία του PSOE με την κατηγορία του εισοδημο- τη Συντονιστική της Μαδρίτης –στην οποία κυριαρχούν η ορθόδοξη τροτσκιστική «Επαναστατική Κομμουνιστική Λίγκα» (LCR), οι λαμπερτιστές του ΡΟΦΙ, η Κομμουνιστική Νεολαία και το Κομμουνιστικό Κίνημα

ΤΑ ΚΑΡΦΙΑ

Το πείσμα του Αντώνη Τρίτη θα γίνει σίγουρα παροιμιώδες. Πριν από λίγο καιρό, με την γνωστή ιστορία του φρούραρχου, κατάφερε να δημιουργήσει πρόβλημα για ένα θέμα που συμφωνούσαν όλα τα κόμματα της Βουλής: «Εδώ και τώρα απαγόρευση των μεταγραφών».

Τον τελευταίο μήνα, ο εκδικητικός κεφαλλονίτης, θάλθηκε ν' αφήσει στην ίδια τάξη 15.000 μαθητές πολυκλαδικών λυκείων, οι οποίοι είχαν το θράσος να τον εκθέσουν με τις καταλήψεις των σχολείων τους.

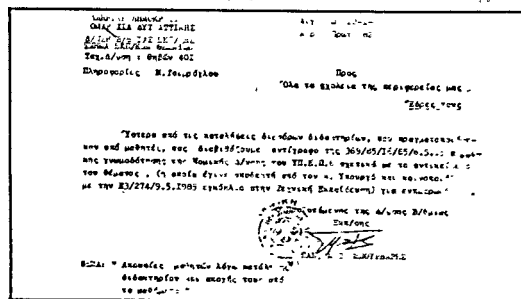
Το ζήτημα των απουσιών των μαθητών αυτών έχει μια μικρή ιστορία. Μια ιστορία, η οποία εκτός από το ανυποχώρητο του χαρακτήρα του υπουργού, αναδεικνύει την προσπάθεια διάσπασης του μαθητικού κινήματος με τη νομιμοποίηση του χαφιεδισμού.

Το θέμα ξεκίνησε από τον Διευθυντή του Ε.Π.Α. Κορυδαλλού, ο οποίος άμεσως μετά τις γιορτές, δηλώνοντας ότι υλοποιεί διαταγή του υπουργείου, ζητούσε από τους μαθητές δηλώσεις του ν. 105 με τις οποίες θα διαβεβαίωναν ότι δεν ήθελαν να καταληφθεί το σχολείο τους. Όσοι υπέγραψαν θα γλίτωναν τις απουσίες των κρίσιμων ημερών.

Μετά την αναστάτωση που δημιουργήθηκε από καταγγελίες μαθητών στον τύπο, ο κύριος Τρίτης στις 22 Γενάρη δήλωσε, ότι «καμιά εντολή δεν υπάρχει από το υπουργείο παιδείας προς τους διευθυντές των σχολείων, να συμπληρώνουν οι μαθητές δηλώσεις, στις οποίες θα δευκρινίζουν ότι εξαναγκάστηκαν να πάρουν μέρος στις καταλήψεις για να δικαιολογηθούν έτσι οι απουσίες τους» («ΤΑ ΝΕΑ», 23/1/87).

Στις 2 Φλεβάρη όμως η κατεύθυνση ουσιαστικά επιβεβαιώθηκε. Στάλθηκε σ' όλα τα σχολεία έγγραφο, στο διαβιβαστικό του οποίου υποδεικνυόταν, να ρυθμιστεί το θέμα των επίμαχων απουσιών σύμφωνα με μια συννημένη γνωμοδότηση του νομικού συμβούλου του υπουργείου κ. Άγγελου Βουδούρη. Η γνωμοδότηση

αυτή (με αριθμό 16/85 και θέμα «Απουσίες μαθητών που απέχουν από τα μαθήματα») μεταξύ άλλων διευκρινίζει, ότι «σε καμία περίπτωση δεν θεωρούνται δικαιολογημένες απουσίες μαθητών όταν οφείλονται σε ομαδική απομάκρυνση από το σχολείο... Προφανώς η θέση του νομοθέτη είναι να αποτρέψει την έννοια των δυναμικών συνδικαλιστικών κινητοποιήσεων από τον μαθη-

Η απεργασιαστική εγκύκλιος

τικό χώρο που είναι εντελώς άσχετες με την ιδιότητα των μαθητών. Βεβαίως η πραγματοποίηση και καταχώρηση των απουσιών, προϋποθέτει αντικειμενική δυνατότητα λειτουργίας του σχολείου... Ειδικότερα τέτοια περίπτωση ανωτέρας βίας συντρέχει και στην κατάληψη των διδαστηρίων από ομάδες μαθητών, αφού και τότε υπάρχει αντικειμενική αδυναμία για το εκπαιδευτικό προσωπικό και τους μαθητές που επιθυμούν το αντίθετο για την διεξαγωγή μαθημάτων. Αντιθέτως, οι μαθητές που πραγματοποίησαν την κατάληψη εκδήλωσαν εμπράκτως την βούλησή τους για αποχή από τα μαθήματα, η οποία ως ομαδική και μάλιστα με τέτοιας μορφής δυναμικό χαρακτήρα αποτελεί σοβαρή παρέκκλιση από τις υποχρεώσεις μαθητών. Επομένως για τους μαθητές αυτούς... οι απουσίες να υπολογισθούν... Οι απουσίες όμως που αντιστοιχούν στις ημέρες αυτές της κατάληψης δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη (ούτε ως δικαιολογημένες) και να καταλογισθούν στους μαθητές εκείνους που με οποιονδήποτε τρόπο εδήλωσαν την εμμονή τους στις μαθητικές υποχρεώσεις...»

Ο «ΜΑΗΣ» ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

(πρώην μαοϊκοί)– και, τέλος, την Εθνική Συντονιστική, αμφίβολης αντιπροσωπευτικότητας, στην οποία πλειοψηφεί η νεολαία του PSOE και η οποία, καθόλου περιέργα, απολαμβάνει κάποια συγκαλυμμένη κυβερνητική υποστήριξη.

Πλάι όμως στο «επίσημο» κίνημα, κάνουν απ' τις 23 Γενάρη την εμφάνισή τους και οι «προβοκάτορες»: μαθητές 14 με 16 χρονών, προερχόμενοι, απ' τα πιο περιθωριοποιημένα νεολαϊστικά στρώματα και με την ανεργία εξασφαλισμένη ελάχιστα ενδιαφέρονται για την έκβαση της πολιτικής αναμέτρησης. Αποκλειστική σχεδόν ενασχόλησή τους, στην «ουρά» των επίσημων διαδηλώσεων, η εκτόνωση του ήδη συσσωρευμένου ταξικού μίσους τους μέσα από βίαιες συγκρούσεις με την αστυνομία. Συγκρούσεις που σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως η απαγόρευση απ' την αστυνομία της πορείας προς την πρωθυπουργική κατοικία στις 6 Φλεβάρη, γενικεύονται με τη συμμετοχή χιλιάδων άλλων, όχι και τόσο περιθωριοποιημένων νέων.

Απ' την πλευρά της, η κυβέρνηση Γκονζάλες κι ιδιαίτερα ο υπουργός παιδείας Χοσέ Μαρία Μαραβάλλ (ο οποίος, σημειωτέον, θεωρείται απ' τους «αριστερούς» του PSOE – σας θυμίζει άραγε αυτό τίποτα;) υιοθετεί μια στάση διαλλακτική μεν όσον αφορά τα οικονομικά αιτήματα του κινήματος, αδιάλλακτη όμως απέναντι σε

κάθε απαίτηση για κατάργηση του συστήματος της επιλογής για το Πανεπιστήμιο.

δημιουργεί φόβους στην κυβέρνηση για επέκταση της «αναταραχής» και στον εργατικό χώρο. Μετά τους λιμενεργάτες, οι απεργοί αγροτικοί εργάτες του Νότου, που αντιμετωπίζουν ένα νέο νόμο με τον οποίο περιορίζονται τα επιδόματα ανεργίας στον ιδιαίτερα υποαπασχολούμενο κλάδο τους, έστειλαν αντιπροσωπείες στις τελευταίες μαθητικές κινητοποιήσεις. Την ίδια στιγμή που μια υπόγεια, λανθάνουσα κινητικότητα τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα κάνει πολλούς να προδιαγράφουν μια «θερμή άνοιξη» μετά το Πάσχα.

Όταν γράφονταν αυτές οι γραμμές, η κατάληξη των κινητοποιήσεων της ισπανικής νεολαίας δεν ήταν γνωστή, ούτε μπορούσε να προβλεφτεί. Το μόνο σίγουρο ήταν πως η κυβέρνηση του Φελίπε Γκονζάλες γνωρίζει για πρώτη φορά μετά το σχηματισμό της, το

Η χρονική διάρκεια, ωστόσο, κι η ολοένα και μεγαλύτερη πολιτικοποίηση του (ήδη απ' την αρχή πολιτικοποιημένου) νεολαϊστικού κινήματος, το οποίο ας σημειωθεί ότι αγκαλιάζει κύρια τις εργατικές συνοικίες,

φθινόπωρο του 1982, ανοιχτή αμφισβήτηση από ένα, αριστερά προσανατολισμένο, κοινωνικό κίνημα...

Τάσος Κωστόπουλος

Ο Α. ΤΡΙΤΣΗΣ ΞΑΝΑΓΡΑΦΕΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΚΑΙ ΞΑΝΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΟΞΑ ΤΡΑΒΑ

ΟΤΑΝ Ο ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΣ ξεκινούσε το νεορθόδοξο ταξίδι του για να ανακαλύψει τις χαμένες χαρές της θρησκείας, της πατρίδας και της οικογένειας, δεν φανταζόταν ότι θα συναντούσε στο δρόμο του τον Αντώνη Τρίτση. Δεν πρέπει να περίμενε, ότι ένας εκπρόσωπος της κοσμικής εξουσίας θα είχε την ευαισθησία να αισθανθεί, ότι «περνάμε μια κρίση μεταβολισμού προς κάτι υψηλότερο, προς μια άλλη στροφή της πνευματικής δίνης του Ελληνισμού» ή ότι θα διαπίστωνε κι αυτός την αναγκαιότητα «μιας παιδείας που θραύει τις παγίδες για ατομικό ευδαιμονισμό και οδηγεί στον κοινοτικό τρόπο ζωής, που αποτελεί τρόπο ζωής και έκφρασης στην Ορθόδοξη Εκκλησία».

Κανείς δεν θα μπορούσε θέβαινα να κατηγορήσει το ΠΑ.ΣΟ.Κ. ότι στα έξι χρόνια που κυβερνά τον τόπο δεν προσπάθησε ιδιαίτερα να καλλιεργήσει τον σκοταδισμό. Οι «αναγκαίοι» σοσιαλιστικοί θερμπαλισμοί βρήκαν πολλές φορές τη συμπληρωματικότητά τους στον «εφικτό» λαϊκισμό και στα παρεπόμενά του: στην αποθέωση αντιδραστικών ιδεολογιών, στην εμπέδωση, μέσω του πασοκογενούς αυριανισμού, του εθνικισμού, του ρατσισμού, ακόμη και του αντικομμουνισμού.

Δεν καινοτομεί συνεπώς σήμερα ο Αντώνης Τρίτσης, ούτε βρίσκεται εκτός γραμμής, επισείοντας «τον κίνδυ-

νο του αφελληνισμού» και καταγγέλοντας «τον εκμωλισμό της κοινωνικής ζωής». Αντίθετα προσδιορίζει με το προσωπικό του ύφος την πεπατημένη: την ανανεώνει και της δίνει ίσως μεγαλύτερα περιθώρια κινήσεων. Γιατί ο υπουργός παιδείας, δεδηλωμένος ριζοσπάστης και προοδευτικός, δοκίμασε με το άλλοθι του αμφισβητησιακού του παρελθόντος «να αφυπνίσει και να ενεργοποιήσει την εθνική μας συνείδηση» και τις εθνικιστικές καταβολές της. Ανέσυρε ολόκληρη σχεδόν την εθνικόφρονα και ορθόδοξη προβληματική για να στηρίξει την επιχειρηματολογία του. Προσπάθησε, μέσα από διάλογους και μονόλογους, να διασύρει στο εθνικό ακροατήριο τις προτιμήσεις και τα χαρακτηριστικά της νεολαίας, να καταγγείλει τον ευδαιμονισμό της, να την καλέσει να αναβαπτισθεί στην κολυμβήθρα των ελληνοχριστιανικών παραδόσεων.

Αλλά ας προσπαθήσουμε να πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά.

Αργία μήτηρ πάσης κακίας

Από τη στιγμή που ο Αντώνης Τρίτσης ανέλαβε τα νέα του καθήκοντα, διευκρίνισε με μετριοφροσύνη, ότι γι' αυτόν «η Ελλάδα στην εναγώνια και μακράιων πορεία

της είναι κυρίως δύο στοιχεία. Ο τόπος και η παιδεία του». Αφού λοιπόν καταχώρησε στην ιστορία την παρέμβασή του στο επίπεδο του τόπου, όφειλε, εφόσον κλήθηκε, να επιλύσει και τα προβλήματα που μαστίζουν τον εκπαιδευτικό χώρο. Αντιμετωπίζοντάς τον όμως με την οπτική του χωροτάκτη που διαθέτει, θεώρησε τα σχολεία σαν εργοτάξια που υπολειπονταν και αδυνατούν να παραδώσουν το έργο. Διαπίστωσε, ότι τη μεγαλύτερη ευθύνη για «τη σημερινή κατάντια» των μαθητών έχουν οι μεγάλες διακοπές και οι ελάχιστες ώρες διδασκαλίας. Κατήγγειλε «τους μικροαστούς καθηγητές» που κοροϊδεύουν το κράτος και τους φορολογούμενους με τις αναρρωτικές άδειες. Κινήθηκε λοιπόν σε μια εκπαιδευτική κατεύθυνση, με φιλοδοξίες κανονισμού εργασίας, η οποία διαθέτει τα περισσότερα εντατικοποιητικά χαρακτηριστικά από όλες τις προηγούμενες ανάλογες προσπάθειες.

Μια τέτοια πρόταση βέβαια για να προχωρήσει είναι αναγκασμένη να δημιουργήσει κοινωνικά στηρίγματα. Να περιβληθεί μια συνολική συναίνεση, η οποία θα την νομιμοποιήσει και θα την καταχωρώσει. Ο δημόσιος διασυρμός των μαθητών που παρακολουθεί τον τελευταίο καιρό η κοινή γνώμη, δοκιμάζει να ικανοποιήσει αυτήν ακριβώς την ανάγκη. Προσπαθεί να συγκροτήσει ένα κλίμα αντιπάθειας προς τη νεολαία, που αναλώνεται στον ευδαιμονισμό και στην οκνηρία, που χρησιμοποιείται απλά σαν κομματικός διεκπεραιωτής πλαστών και αντιδραστικών αιτημάτων, που αγνοεί την ιστορία και τη γλώσσα μας. Μια νεολαία τελικά χωρίς μέλλον και προοπτική, η οποία αυθαδιάζει και χειρονομεί τηλεοπτικά, εκμεταλλευόμενη τη δυνατότητα που της έδωσε ο δημοκράτης υπουργός να συζητήσει μαζί του.

Αυτοί οι νέοι, εφόσον δεν χωρούν στους οραματισμούς του υπουργού, πρέπει να καταργηθούν. «Η Ελλάδα του 2010» αντέχει μόνο όσους πληρούν τις προδιαγραφές: «Εσείς θα αποτελέτε τη γενιά που θα οδηγήσει την Ελλάδα στην τρίτη χιλιετηρίδα. Θα κυριαρχείτε στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας. Σας προτρέπω να στοχάζεστε, να οράτε και να βιώνετε από σήμερα τη νέα εποχή που εσείς θα φέρετε». Το τρένο της αλλαγής φαίνεται πως κινείται με την όπισθεν. Για να φτάσει στην εποχή της τεχνολογικής επανάστασης, κοντεύει να περάσει από τον τρίτο ελληνικό πολιτισμό.

Ο περιούσιος λαός

Ο κύριος Τρίτης, βέβαια, δεν έχει την άνεση να παρεμβαίνει σήμερα στα εκπαιδευτικά ζητήματα με την αρχαιοπρεπή προβληματική του, μόνο επειδή τον κατοχυρώνει το αριστερό παρελθόν του ή επειδή στηρίζεται στις εβδομαδιαίες λαιωρίες του «Οικονομικού Ταχυδρόμου» προς τους «αρχιτεμπέληδες φοιτητές και μαθητές». Απολαμβάνει ταυτόχρονα και μια ειδική ασυλία από την πλευρά της αριστεράς, η οποία αναγνωρίζει ένοχα στα εθνικά κηρύγματα του υπουργού, πολλές όψεις του εαυτού της. Η εποχή του κνίτη-πρότυπο σπουδαστή με το πορτατίφ υπό μάλης δεν είναι πάρα πολύ μακριά. Όπως επίσης δεν έχει περάσει πολύς καιρός, από τότε που διάφοροι ανήσυχoi διανοούμενοι της ανανεωτικής αριστερής δυσφόρησαν με το μονοτονικό ή αποφάνθηκαν, ότι ήταν λάθος η κατάργηση των βαθμών στο Δημοτικό σχολείο. Εκτός όμως από τους δημόσιους αφορισμούς των εκσυγχρονισμών που «παρέλυσαν την παιδεία», ο υπουργός γνωρίζει, ότι επαναφέροντας στο προσκήνιο τον ελληνοχριστιανικό πολιτισμό για να δικαιολογήσει τις επιλογές του, δεν ανακαλύπτει την Αμερική. Κινείται πάνω σε μια κατεύθυνση που τα τελευταία χρόνια κερδίζει συνέχεια έδαφος. Πρόκειται γι' αυτόν τον σκοταδιστικό αγνωστικισμό, που δανείζεται τα επιχειρήματά του από τη θρησκευτική ιδεολογία, και προσπαθεί να αναδείξει τη μοναδικότητα της φυλής και τη διαφορετικότητα της από τη δυτική βαρβαρότητα. Μια ιδιαιτερότητα που κατοχυρώνεται από την εθνικιστική ιδεολογία, η οποία σταθεροποιείται πια στις περισσότερες πλευρές της κοινω-

νικής ζωής.

Μέσα σ' όλο αυτό το πλαίσιο της «ελληνικότητας» και της κοινωνικής κατακραυγής εναντίον των δυτικο-βρεμμένων μαθητών, μπορούμε να αντιμετωπίσουμε το ζήτημα των Αρχαίων, με κάποιο διαφορετικό τρόπο από αυτόν που υπέδειξε ο υπουργός και διεκπεραιώνουν οι εφημερίδες. Γιατί θα μπορούσε κανείς να σκεφτεί, ότι, άσχετα με τα επιχειρήματα υπέρ ή κατά της επαναφοράς του μαθήματος στο Γυμνάσιο, ολόκληρη αυτή η συζήτηση που στηρίζεται στο προαπαιτούμενο της «γλωσσικής ένδειας» των εκπαιδευόμενων, δεν φιλοδοξεί απλώς να συμπληρώσει με 4-5 ώρες παραπάνω το πρόγραμμα των μαθητών. Πλήττει συγκεκριμένες πλευρές των μεταπολιτευτικών εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων και λειτουργεί συμβολικά για τις αναγκαίες εθνικές ρυθμίσεις που επιβάλλει η κρίση της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η διεύρυνση της δημοκρατίας

Υπάρχει πάντως μια πλευρά, που θα έπρεπε να πάρουν σοβαρά υπόψη τους όσοι απασχολούνται με τις πρωτοβουλίες του υπουργού. Ο παλιός «θιασώτης του Κροπότκιν», φαίνεται ότι έχει μια περιεργή αντίληψη περί δημοκρατίας. Διαθέτει μια νοοτροπία, σύμφωνα με την οποία, δημοκρατικό είναι ό,τι καθορίζει ο ίδιος. Η πρόθεσή του για παράδειγμα να διοργανώσει στημένες συζητήσεις, κρατώντας για τον εαυτό του το δικαίωμα αποχώρησης και δημοσιότητας, είναι δημοκρατία. Οι καταλήψεις των σχολείων και οι αποχές μαύρη αντίδραση. Τα προκαθορισμένα πλαίσια διαλόγου παραπέμπουν απ' ευθείας στην Αθήνα του Περικλή· οι μαζικές πορείες των μαθητών είναι απλώς «εκδρομές στο υπουργείο παιδείας». Το σχολείο πρέπει να λειτουργεί συνεχώς. Οι απώλειες μαθημάτων είναι έγκλημα. Η δημοκρατία ως γνωστόν επιβάλλει τη διαφωνία, και ο υπουργός με την καθιέρωση δηλώσεων του ν.105 δίνει τη δυνατότητα στους νομιμόφρονες να διαφοροποιηθούν και να καταγγείλουν τους καταπιεστές τους. Άλλωστε, δεν πρέπει να διαπαιδαγωγήσουμε τους αυριανούς πολίτες; Πώς θα υπάρξει η Ελλάδα του 2010 χωρίς τους αυριανούς απεργοσπάστες;

Εκείνο όμως που κοντεύει να αποτελέσει τη μόνιμη επωδή των απαντήσεών του σε οποιοδήποτε αίτημα του υποβάλλεται, είναι ο ολοκληρωτισμός και ο φασισμός. Οι μαθητές, οι οποίοι «για πρώτη φορά αναθρέφονται σε περιβάλλον δημοκρατικό και χωρίς εξαθλίωση», είναι «ολοκληρωτικοί επειδή εμμένουν στις ελλείψεις». Οι καθηγητές υποβάλλοντας τα αιτήματά τους, εισπράττουν την απάντηση, «ότι αποτελεί αποκροσύσμα μικροαστισμού και νεοφασισμού να μαθαίνουμε τα παιδιά μόνο να ζιτάνε». Οι φοιτητές που δοκιμάζουν να του δώσουν ψήφισμα στα Προπύλαια, πληροφορούνται ότι είναι «ανθέλληνες και φασίστες». Μήπως όμως δεν είναι έτσι τα πράγματα; Μήπως ο υπουργός έχει μια πολύ προσωπική εικόνα για τις διακρίσεις των πολιτικών φαινομένων; Αν κάποιοι καταγράψει τα κυριότερα στοιχεία με τα οποία φορτίζει τους μύδρους που εξαπολύει, μάλλον δεν θα συμφωνήσει με τους χαρακτηρισμούς του. Δύναμη, πειθαρχία, φυλή, αντινεολαϊστικός ρατσισμός, καταγγελία της κοινωνικής αસυδοσίας και παρακμής, διαπόμπευση κοινωνικών κατηγοριών... Ένας λόγος που θρίβει από σημαίνοντα με συγκεκριμένο όνομα: αυτό ακριβώς που αποδίδει ο ίδιος στη νεολαία, όταν τη θεωρεί ανθελληνική και φασιστική· και ο υπουργός δεν είναι σίγουρα καθόλου ανθέλληνας.

Κανείς δεν μπορεί να προδιαγράψει, αν οι εκπαιδευτικές επιλογές που επιθυμεί να υλοποιήσει ο κύριος Τρίτης θα επιτύχουν ή θα αποτύχουν· άλλωστε εξαρτώνται κατά ένα μεγάλο μέρος από τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους. Εκείνο πάντως που μπορεί κάποιος με βεβαιότητα να του καταλογίσει, είναι ότι κατάφερε να συμπαρατάξει δίπλα του, όλους τους παπάδες και τους στρατιωτικούς της ελληνικής κοινωνίας.

Χρήστος Μαχαίρας

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΣΗΜΕΡΑ

Αποσπάσματα από την ομιλία του Α. Τρίτη στην εναρκτήρια συνεδρίαση του ΣΤ' Πανελληνίου Θεολογικού Συνεδρίου.

«Η παρουσία μου στο συνέδριό σας δεν στοχεύει απλώς σε τυπικό χαιρετισμό. Στοχεύει αντίθετα σε κάτι πιστεύω σημαντικότερο, να σας υπενθυμίσω, ως εκπρόσωπος της πολιτείας, ότι έχετε ένα σημαντικό ρόλο στο γενικότερο εθνικό γίγνεσθαι και ότι είναι επιτακτική πλέον η ανάγκη να αναλάβετε αυτόν τον ρόλο στην ολότητά του και χωρίς ολιγωρίες (...)

Πρέπει να συνειδοποιήσουμε όλοι ότι ζούμε όλο και περισσότερο σε καθεστώς συνευθύνης, όπως αυτό διαγράφεται από τους νέους δημοκρατικούς συμμετοχικούς θεσμούς που διαμορφώνονται συνεχώς στον τόπο μας από το 1974, και που στενεύουν –οι θεσμοί αυτοί– τα περιθώρια για ρόλους απόμακρων τιμητών του γενικότερου γίγνεσθαι. Ιδιαίτερα ισχύει αυτό στο χώρο της εκπαίδευσης. Είναι πλέον χώρος συνευθύνης.

Αγαπητοί συνεργάτες θεολόγοι, θεωρώ υποχρέωσή μου να σας υπενθυμίσω και κάτι άλλο, εξ ίσου σημαντικό: Έχετε χρέος, εσείς ειδικά, να είστε αισιόδοξοι, ανεξάρτητα από την κρίση των καιρών. Και τούτο, γιατί αποτελείτε εσείς τους άμεσους λειτουργούς του πρώτου και ισχυρότερου μηνύματος αισιοδοξίας που ακούσε η οικουμένη, του μηνύματος της Ορθοδοξίας. Είναι ένα μήνυμα αυτό ανθρωπίνo, ένα ασυμβίβαστο και αέναο επαναστατικό. Είναι ταυτόχρονα ένα μήνυμα μοναδικής αισιοδοξίας για τον ίδιο τον άνθρωπο, γιατί του αναγνωρίζει μια σπάνια ολότητα πνευματική και υλική –καταλύοντας κάθε έννοια dualισμού– και μάλιστα με ταυτότητα ομοουσία προς τον δημιουργό του και δημιουργό του σύμπαντος (...)

Η Ορθοδοξία αποτελεί τη γόνιμη συνάντηση του Χριστιανισμού με τον Ελληνισμό. Από τη διασταύρωση... γεννήθηκε ένας ολόκληρος νέος πολιτισμός που έδωσε πρώτη ολοκληρωμένη έκφραση το Βυζάντιο, μέσα από το οποίο απ' ευθείας περνάει και οι δικές μας καταβολές – του σημερινού Ελληνισμού.

Έρχομαι στο θέμα μας. «Το ανθρωπίνo πρότυπο της σύγχρονης παιδείας και το αρχέτυπο της Ορθοδοξίας». Σημαντικός ο τίτλος του συνεδρίου σας, αλλά διαφαίνεται μια διάσταση που είναι, πιστεύω, τεχνητή. Δεν υπάρχουν δυο πρότυπα! Ομιλούμε για το ίδιο πρότυπο, ενδεχομένως ειδικά από διαφορετικές σκοπιές... Είναι η πρώτη φορά που καλούμεθα στη σύγχρονη εποχή οι Έλληνες να συγκροτήσουμε ένα συνεκτικό κοινωνικό σύστημα ζωής, από το επίπεδο της οικογένειας ως το επίπεδο του Έθνους, που να μην βασίζεται στην καταπίεση και τον αυταρχισμό της οποιας κορυφής αλλά την ελεύθερη βούληση και επιλογή. Τι πιο κοντά στο ιδανικό της Ορθοδοξίας!...

Για την εσωτερική άμυνα του Έθνους και για την καλλιέργεια της δύναμης αφομοίωσης αποφασιστικός είναι ο ρόλος της Παιδείας, της Ελληνορθόδοξης Παιδείας του Έθνους. Ενεργοποιηθήτε προς αυτή την θετική στάση.»

Ο ΣΩΤΗΡ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

«Δεν είναι δυνατόν παρά να χαρή κανείς και να συγχαρή τον κ. υπουργόν, διότι χωρίς να υπολογίσει της αντιδράσεις, που θα συναντήσει έθεσε το μέγα και επείγον θέμα της διδασκαλίας εις την δευτεροβάθμιαν εκπαίδευσιν του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών...»

...Λοιπόν, όλοι, μάλιστα η εκκλησιαστική μας ηγεσία ως συμπαράσταθι εις τον κ. υπουργόν και ως τον βοηθόν της να ανοικοδομήσει την κατερειπομένην παιδείαν μας πριν χαθή κάθε ελπίς δι' αυτήν».

19 Νοεμβρίου 1986

Ο ΣΩΤΗΡ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΟΝΟΥΜΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

«ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΟΙ» ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

«Αφού και το στρατό, γι' αυτό τον έχουμε... Για να ξέρουμε ότι δεν είμαστε ελεύθεροι, τον έχουμε. Γιατί αν ήταν να 'μαστε ελεύθεροι τι θα τον κάναμε, τότε, το στρατό, και τι θα γίνονταν όλα αυτά τα στρατόπεδα, που 'ναι γεμάτη η Ελλάδα με στρατόπεδα και μ' αξιωματικούς. Τι θα γίνονταν οι υπαξιωματικοί, οι ναύτες και οι σμηνίες, και τι θα κάναμε μ' όλα αυτά τα όπλα που έχουν μαζευτεί και τα κανόνια».

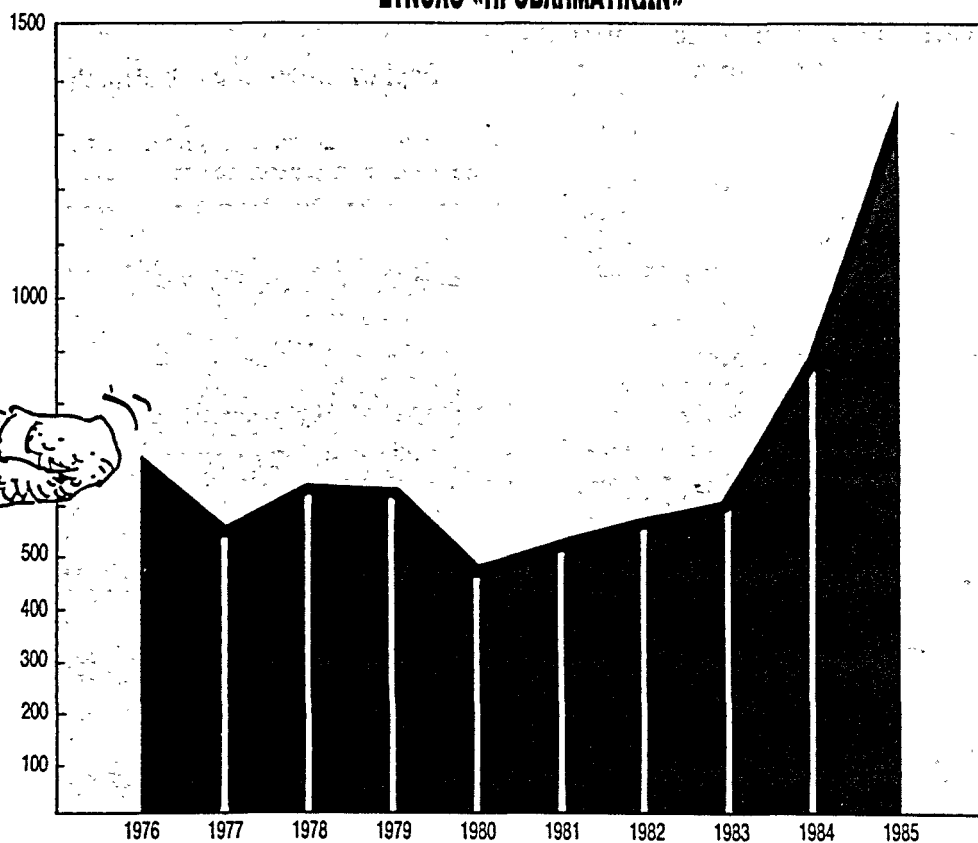
απ' το «Ζωή, την άλλη φορά»
του Νίκου Χουλιαρά.

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ για τους νέους αντιπροσωπεύει σήμερα ένα πρόβλημα τουλάχιστον εξίσου σημαντικό όσο η ανεργία. Τους απομακρύνει από το οικείο περιβάλλον. Ασκήει πάνω τους τη βία της εξουσίας. Τους επιβάλλει το μοντέλο πατρίς-θρησκεία-οικογένεια που έπαψε από καιρό να λειτουργεί στη συνείδησή τους. Αποδιοργανώνει ό,τι δημιουργικό υπάρχει στον αυθορμητισμό τους. Τους εγκλωβίζει σ' ένα φαύλο κύκλο απ' τον οποίο ίσως δεν θα δραπετεύσουν ποτέ. Όσους αρνούνται να παίξουν το παιχνίδι συνειδητά ή ασυνείδητα, τους καταδικάζει στο κοινωνικό περιθώριο με κάποια από τις ετικέτες της ψυχιατρικής νομενκλατούρας: ψυχοπαθητικός, δυσπροσαρμοστος τοξικομανής...

φαντασίας του· γιατί έτσι είναι πάντα η εξουσία.

Πιο κάτω θα προσπαθήσουμε να σχολιάσουμε κάποια στοιχεία σχετικά με το ζήτημα της αύξησης των «προβληματικών» στον ελληνικό στρατό. Προέρχονται από την Επιτροπή Απαλλαγών Αθηνών που εδρεύει στο 401 ΓΣΝΑ (Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών). Αφορούν την κίνηση της Επιτροπής για μια δεκαετία: '76-'85. Μέχρι και το 1982 έκρινε ένα σχετικά μικρό ποσοστό περιπτώσεων (περίπου το 1/10 του συνολικού πληθυσμού). Από το 1983 όμως και μετά κρίνει το 1/4 των περιπτώσεων σ' όλη την Ελλάδα. Με βάση αυτό το ποσοστό μπορούμε να υποθέσουμε πως οι σκέψεις και τα σχόλιά μας αφορούν τις επιτροπές στο σύνολό τους. Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης το γεγονός πως η ΕΑΑ

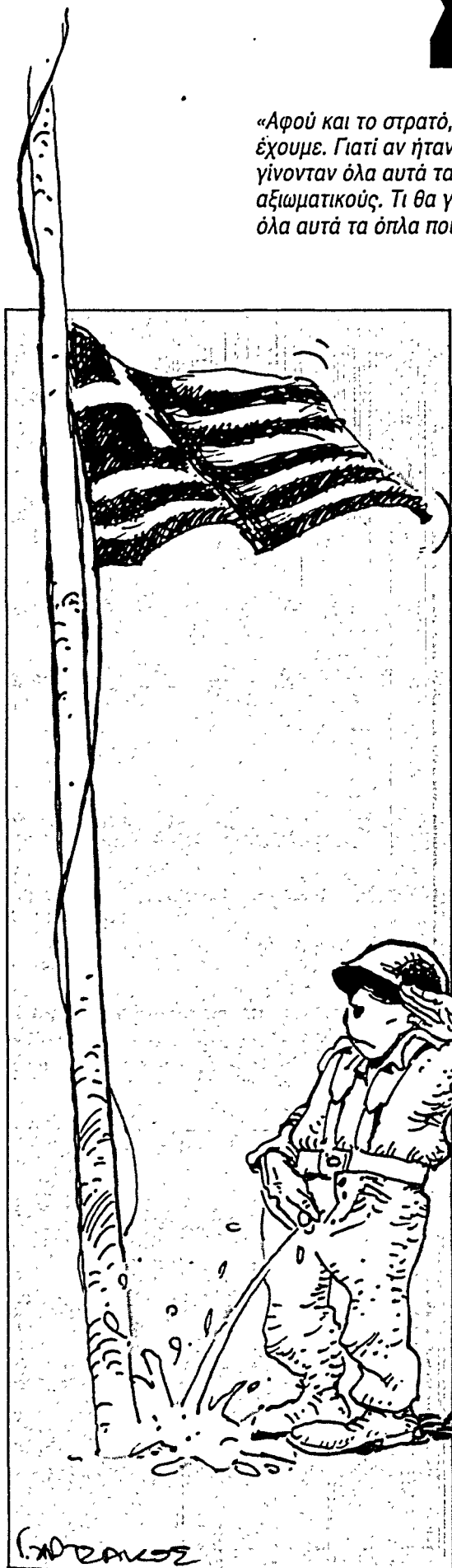
ΣΥΝΟΛΟ «ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΩΝ»

Μετά το 1982 αλλάζει χαρακτήρα η Επιτροπή Απαλλαγών Αθηνών (401 ΓΣΝΑ). Έτσι πλέον κρίνει περίπου το 1/4 των περιπτώσεων όλης της χώρας.

Μιλάμε φυσικά για τους «προβληματικούς», τα άτομα δηλαδή που δεν αντέχεται το σύστημα, ίσως γιατί στην αντίδρασή τους καθρεφτίζεται η παθολογία του· γιατί το αναγκάζουν να δείξει τη δυσκαμψία του· γιατί θέλει να νιώθει παντοδύναμο και το αμφισβητούν· γιατί είναι παρανοϊκό και σαν τέτοιο ανασφαλές, άρα δεν μπορεί παρά να προβάλλει σε κάθε γνωμάτευση την έλλειψη

κρίνει περιπτώσεις προερχόμενες ακόμη και από ακριτικές μονάδες (νησιά Αιγαίου) εκτός από την Αττική, την Πελοπόννησο, και άλλες περιοχές της Ελλάδας. Σ' αυτά πρέπει να προσθέσουμε τις παραπομπές που γίνονται στο 401 από άλλα στρατιωτικά νοσοκομεία για «δύσκολα περιστατικά», τα οποία κρίνονται τελικά στη ΕΑΑ. Υπάρχει δηλαδή ποικιλία περιπτώσεων όσον

αφορά:

α) την γεωγραφική προέλευση των ατόμων

β) την κοινωνική θέση τους

γ) τη μονάδα που υπηρετούν (αν μπορούμε να δεχτούμε το διαχωρισμό μονάδες σκληρές - λιγότερο σκληρές).

Η ΕΑΑ λοιπόν είναι η βιτρίνα -και όχι μόνο- της επίσημης τοποθέτησης του στρατού και της πολιτείας πάνω στο τόσο λεπτό θέμα των «ψυχικά ασθενών».

Μια γενική ματιά στους πίνακες δείχνει καθαρά αύξηση των επίσημα «προβληματικών», σε ρυθμό ασυγκράτητο, τόσο πριν το '83 όσο και κυρίως μετά. Τα τελευταία χρόνια η επιτάχυνση παίρνει διαστάσεις που μόνο τα παχύδερμα της γραφειοκρατίας και του κατεστημένου δεν μπορεί να συγκινήσει.

Στους πίνακές μας σκόπιμα δεν φαίνεται ο διαχωρισμός σε κατηγορίες Ι₁, Ι₂, ΕΑ (ετήσια αναβολή), ΔΑ (διετής αναβολή). Σκοπός του σχολίου είναι να δείξει τις κοινωνικές προεκτάσεις του προβλήματος. Για τον ίδιο λόγο δεν θα επεκταθούμε στο σοβαρό ζήτημα που θίγει η αύξηση των «ψυχωσικών» και «νευρωτικών» περιπτώσεων. Θα σταθούμε μόνο στο ίδιο το γεγονός της αύξησης.

Σε μεταγενέστερη ανάλυση θα μπορούσαμε πιθανόν να αναλύσουμε το πρόβλημα από διαφορετική οπτική γωνία, επειδή ακριβώς αφορά, εκτός από την κοινωνική ετικετοποίηση των ατόμων, και την ασυλοποίησή τους.

Σχετικά λοιπόν με τον διαχωρισμό των κατηγοριών έχουμε να πούμε πως είτε Ι₁ χαρακτηρίζεται κανείς και κάνει τελικά τη θητεία χωρίς ή μετά από αναβολές, είτε Ι₂ ακατάλληλος, αντιμετωπίζεται από την πολιτεία με τον ίδιο τρόπο. Ενδιαφέρον θα παρουσίαζε ο διαχωρισμός μεταξύ Ι₁ και Ι₂, αν διαθέταμε στοιχεία για την αρχική κρίση καταλληλότητας των στρατιωτών που αυτοκτονούν. Τέτοια στοιχεία όμως συγκεντρωμένα δεν διαθέτουμε. Αν το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης διαθέτει ίχνη ευαισθησίας, όπως ισχυρίζεται, θα μπορούσε να μας πληροφορήσει σχετικά, αποδεικνύοντας έμπρακτα πως επιθυμεί το διάλογο για την σε βάθος ανάλυση των αιτιών που οδηγούν τους νέους σε τόσο οδυνηρή στάση.

Μέχρι πρότινος συνηθιζόταν να καταχωρούνται στην κατηγορία «ψυχοπαθητικοί» όχι μόνο τα άτομα που παρουσίαζαν το αντίστοιχο προφίλ -για να χρησιμοποιήσουμε την ψυχιατρική ορολογία- αλλά και άτομα που ονομάστηκαν έτσι λόγω των συνθηκών. Δηλαδή αχαλιναγώγητη συμπεριφορά απέναντι στον αξιωματικό, εκρήξεις θυμού, και ανυπακοή στις διαταγές. Ακόμη και άτομα που έκαναν φανερά τα προβλήματα προσαρμογής στο στρατό με τρόπο που δεν μπορούσε να δικαιολογήσει την καταχώρησή τους στις άλλες μεγάλες κατηγορίες ασθενών (ψύχωση, νεύρωση κ.λ.π.).

Η ανάγκη όμως (όλο και πιο συχνές αντιδράσεις προσαρμογής) και η ανικανότητα να διαγνωστεί κάτι πιο συγκεκριμένο έστω και με κλασικά νευροψυχιατρικά κριτήρια, δημιούργησε τις προϋποθέσεις να καταχωρηθούν οι λιγότερο αντιδραστικοί στην κατηγορία «δυσπροσαρμοσία».

Τα περιστατικά λοιπόν των ψυχοπαθολογικών θα 'πρεπε φυσιολογικά να μην παρουσιάζουν την αύξηση που παρατηρούμε. Ταυτόχρονα και η καμπύλη «δυσπροσαρμο-

σία» παίρνει τα ύψη, σαν να είναι επιδημία, ίωση, ένα είδος AIDS που δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε με συμβατικά φάρμακα.

Τι συμβαίνει λοιπόν στην πραγματικότητα;

Πιστεύουμε πως την απάντηση δεν μπορεί να δώσει μια οποιαδήποτε εξέλιξη της ψυχιατρικής επιστήμης και μάλιστα της στρατικοποιημένης. Το ζήτημα αφορά τη φύση του στρατού, το ιδεολογικό περιεχόμενο της θητείας, την πολιτική που επιλέγει το σύστημα αυτό για να αντιμετωπίσει την απόσταση που το χωρίζει από την κοινωνική πραγματικότητα.

Οι στρατιωτικοί ψυχίατροι επιμένουν πως αντιλαμβάνονται τη σοβαρότητα της γνωμάτευσης που δίνουν και θεωρούν την ετικέτα «δυσπροσαρμοσία» ένα είδος βοήθειας που θα ταλαιπωρήσει το λιγότερο δυνατό τους «προβληματικούς». Ποτέ όμως δεν αναρωτήθηκαν γιατί δεν αντιδρούν στην επιλογή που τους επιβάλλεται απ' το σύστημα και την ιεραρχία του όταν:

- γνωρίζουν πως ο στρατός σήμερα παράγει και προβληματικούς (εκτός από πειθιμένους πολίτες, κακούς τεχνίτες, και ανασφαλείς πατέρες)

- οι αυτοκτονίες βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη και γίνονται πάντα κάτω από συνθήκες περιέργειας και ανεξίτηλας

- δεν δημιουργούνται οι προϋποθέσεις αλλαγής αυτής της κατάστασης.

Μερικά ερωτήματα που προκύπτουν λοιπόν από τους νέους - από τις οικογένειες που δεν θέλουν τη συνενοχή - από τον κάθε σκεπτόμενο πολίτη:

1. Ποια είναι επιτέλους τα κριτήρια που αποφασίζουν για την κοινωνική τύχη νέων ανθρώπων; Μήπως είναι μόνο ιδεολογικά-στρατοκρατικά;

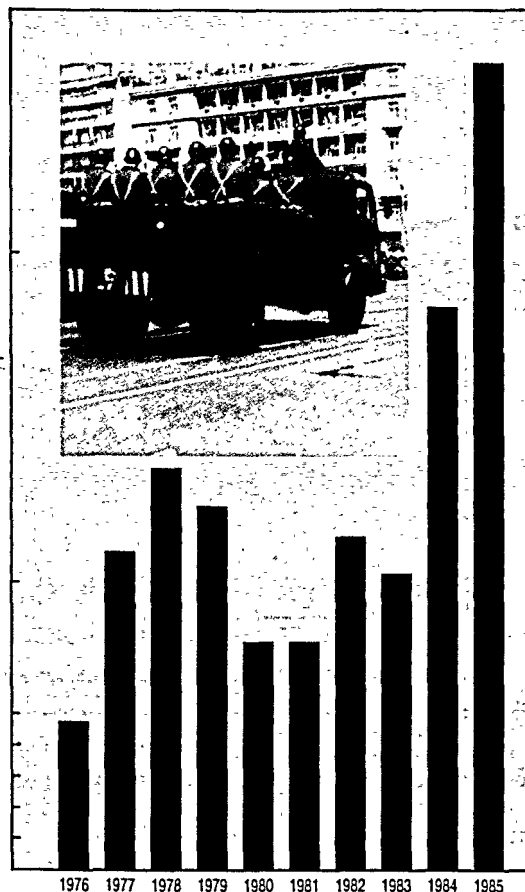
2. Πώς γίνεται να έχουμε τόσο υψηλά ποσοστά ψυχοπαθών μόνο στο στρατό;

3. Μέχρι πότε θα εφευρίσκουν κατηγορίες για να καλύψουν τη δυσκαμψία (αδράνεια) του συστήματος;

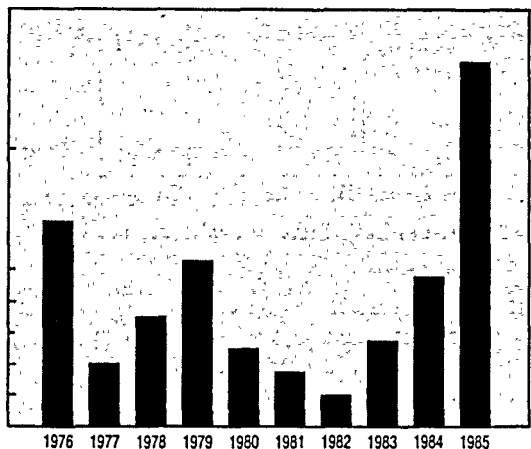
Τα ερωτήματα αυτά δεν απευθύνονται μόνο στη στρατιωτική ψυχιατρική αλλά και στο Υπουργείο Εθνικής Αμύνης και στην Πολιτεία που ανέχεται τη διαστρέβλωση της πραγματικότητας.

Περί στρατιωτικής ψυχιατρικής

Η αύξηση των «περιστατικών ψυχογενούς αιτίας» τα τελευταία χρόνια, προκάλεσε τον ταυτόχρονο συνωστι-

ΨΥΧΩΣΗ

ΤΟ ΕΙΚΟΜΑΝΙΑ

σμό στρατιωτών στα ιατρεία των στρατιωτικών ψυχιάτρων. Σαν να μην έφτανε η επιστημονική τους ανεπάρκεια, προστέθηκε και η εντατικοποίηση για να αποδυναμώσει ακόμη περισσότερο τον χωρίς επιστημονικό αντίκρουσμα λόγο τους. Σαν αντιστάθμισμα απέκτησε -ο μη επιστημονικός λόγος- σημαντικό κοινωνικό βάρος, καθώς η διάγνωσή τους καταχωρείται στα επίσημα στοιχεία ταυτότητας του υποκειμένου που την κουβαλάει.

Δεν χρειάζεται να 'ναι κανείς ειδικός για να παρατηρήσει τα εξής περίεργα φαινόμενα όσον αφορά τις συνθήκες εξέτασης ασθενών και τη διάγνωση της ασθένειάς τους:

1. Αρκούν άραγε τα 2-3' που διαθέτει ο ψυχίατρος να εξετάσει ένα άτομο; Γιατί έτσι συμβαίνει δυστυχώς στην πραγματικότητα.

2. Πόσο αυτόνομα κρίνει ο στρατιωτικός ψυχίατρος ένα άτομο, όταν παρεμβαίνει στη δουλειά του ο κάθε ανώτερος αξιωματικός που διοικεί τη μονάδα που υπηρετεί ο εξεταζόμενος στρατιώτης; Φυσικά ο διοικητής κρίνει πάντα μεροληπτικά και σχετικά με τις ανάγκες ή το «κύρος» της μονάδας. Είναι γνωστή σε όλους πιστεύουμε η κυκλοθυμία των αξιωματικών και ιδιαίτερα των διοικητών μονάδων. (Ένας πρωινός καθγάς με τη γυναίκα τους μπορεί να γίνει προπομπός κακού για τον άμοιρο στρατιώτη).

3. Πόσο επιστημονικά μέτρα θεωρούνται η παρουσία στρατονόμων κατά τη διάρκεια της εξέτασης, και η χρήση του βαθμού του γιατρού όταν κάποιος εξεταζόμενος «του μπει στο μάτι».

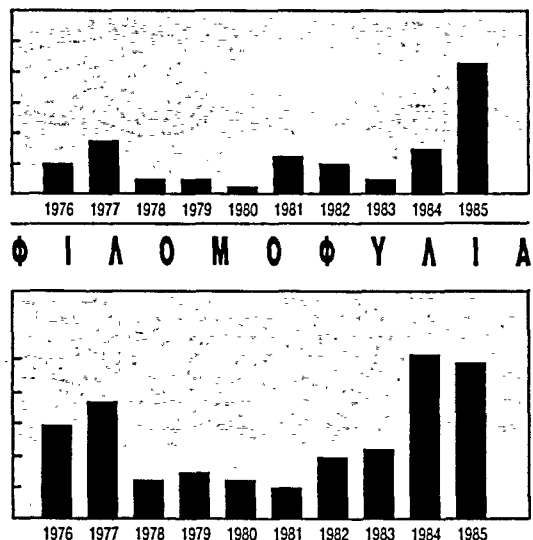
Αυτά συμβαίνουν στα εξωτερικά ιατρεία όπου συγχέονται επιστημονική δεοντολογία και καταστολή σε βάρος της πρώτης φυσικά.

Ας περάσουμε όμως στις στρατιωτικές νευροψυχιατρικές κλινικές όπου υποτίθεται πως υπάρχει χρόνος και προσωπικό «ικανό» να αποσοθήσουν το σφάλμα. Θα αποφύγουμε να δώσουμε ονόματα γιατί δεν πιστεύουμε στο σκανδαλοθηρικό σήριαλ της ειδήσης. Αυτό είναι δουλειά του ημερήσιου τύπου. Θα αρκεστούμε σε γενικές παρατηρήσεις που αφορούν εκτός απ' το στρατό, όλο το πλέγμα της ασυλοποιημένης ψυχιατρικής περιθαλψής στην Ελλάδα. Η ψυχιατρική κλινική του 401 άλλωστε έγινε πρόσφατα πανεπιστημιακή και σαν τέτοια προσφέρει στον παρατηρητή αυτή τη δυνατότητα.

- Στις περιόδους των κατατάξεων δεν μπορούμε να μιλήσουμε για θεραπεία. Οι γιατροί γράφουν εισιτήρια και εξιτήρια σε ρυθμό σύγχρονης εντατικοποιημένης βιομηχανικής παραγωγής.

- Η θεραπεία γίνεται μόνο με φάρμακα -ναρκωτικά όλων των κατηγοριών-, οι συνειρμοί για θεσμοθετημένη διάδοση ναρκωτικών απαγορεύονται αυστηρά: ο σκοπός είναι καθαρά θεραπευτικός, το λεν και τα χειρίδια ψυχιατρικής.

- Καμία συμμετοχή της οικογένειας στη θεραπεία. Απλά και μόνο απαιτείται η συνενοχή της στην καταστολή του εξεγερμένου «άρρωστου», ενισχύονται οι ενοχές της και εξαγοράζονται στη συνέχεια από την εναπόθεση της «σωτηρίας της ψυχής» του ασθενούς στην «αυθεντία» του διευθυντή.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

• Βασικός μοχλός της θεραπείας είναι και η σωματική θία, πέρα από «τα κοκτέιλ», που μεταφράζεται σε ηλεκτροσόκ, απομόνωση, αλυσοδέσιμο κ.λπ. Χαρακτηριστική η παραπλάνηση του ασθενή και της οικογένειάς του στο θέμα του ηλεκτροσόκ: στο μηχάνημα αναγράφεται πάνω σε ταινία λευκοπλάστ «μετρητής ενζύμων».

Όλα αυτά δεν έχουν καμία θεραπευτική προοπτική, καθώς για τους περισσότερους «ασθενείς» η κλινική λειτουργεί αποσπασματικά όσον αφορά την προσωπική τους ιστορία. Η μόνη προοπτική –και σ' αυτό το σημείο η ψυχιατρική κλινική μετατρέπεται σε προθάλαμο– είναι η κοινωνική ετικετοποίηση του ατόμου, κι αυτό ανεξάρτητα από την τελική διάγνωση που θα γίνει. Ας μη ξεχνάμε ότι στη νέα ταυτότητα θα συμπεριλαμβάνεται αριθμός που θα πληροφορεί για την ενδεχόμενη νοσηλεία ή όχι του ατόμου σε ψυχιατρική κλινική κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής θητείας.

Τέλος θα θέλαμε να πληροφορήσουμε τον αναγνώστη για μια συνήθεια-θεσμό της στρατιωτικής ψυχιατρικής, αρκετά δηλωτική της επιστημονικής δεοντο-

λογίας της, αλλά και του κλίματος που επικρατεί στην εξέταση (ιερά;) των στρατιωτών. Όταν κάποιος αντιδρά στην στρατιωτική λογική, και με την ποινή δεν διορθώνεται, τότε παραπέμπεται στον ψυχίατρο. Αυτός με τη σειρά του εκκιάζει το εγκλωβισμένο άτομο, πως αν θέλει ν' απαλλαγεί θα πρέπει να παραδεχτεί πως κάνει χρήση ναρκωτικών!; Κι επειδή από μόνο του δεν στοιχειοθετεί διάγνωση ασθενείας, του κολλάνε δίπλα και το ψυχοπαθητικός.

Πιστεύουμε πως τίποτε δεν είναι τυχαίο στο στρατό, ούτε και ο σκοταδισμός που μεταφέρει η στρατιωτική ψυχιατρική. Η ελλιπής επιστημονική κατάρτιση και πληροφόρηση των ψυχιάτρων, η εντατικοποίησή τους, η παρέμβαση της ιεραρχίας στη δουλειά τους, στοχεύουν στην πειθήνια συμμετοχή τους για τον εξωραϊσμό και την κάλυψη του συστήματος. Κι όσοι ακόμη αναρρωτιούνται γιατί ανεβαίνουν οι αριθμοί των «ψυχασθενών» στο στρατό κι όσοι ψάχνουν ακόμη τις αιτίες των αυτοκτονιών στις διαταραχές προσωπικότητας των θυμάτων, ας αναρωτηθούν λιγάκι για τις συνθήκες που επικρατούν στα στρατόπεδα, και την περιθαλψη που παρέχεται σ' αυτούς που γίνονται οι ευαίσθητοι και γι' αυτό αδύνατοι κρίκοι στην παθολογία του συστήματος.

Στρατιωτική ψυχιατρική και κρατική καταστολή

Υπάρχει το φαινόμενο της απομάκρυνσης της νεολαίας από τα παραδοσιακά ιδανικά. Μεγαλώνει καθημερινά η αμφισβήτηση των μοντέλων που καθόριζαν μέχρι σήμερα την αλληλοδιαδοχή των γενεών. Με ανάπαυλα τις επαναστατικές στιγμές ή φάσεις, η αμφισβήτηση γενικά, και της νεολαίας ειδικότερα, αφομοιώνονταν στο σύστημα που επέβαλε η εξουσία. Είναι αυτό που πιο συνήθισμένα αποκαλούμε ενηλικίωση, ωρίμανση, και που δεν σημαίνει παρά την συμφιλίωση με την αντίληψη που επιβάλλει η κυρίαρχη ιδεολογία σ' ένα πρώτο στάδιο, και ακόμη χειρότερα την αναπαραγωγή των αξιών αυτών από τους πριν λίγο επαναστάτες σ' ένα δεύτερο στάδιο.

Σήμερα ο ειρμός φαίνεται ν' αλλάζει για αιτίες που δεν μας επιτρέπουν τα πλαίσια αυτού του σχολίου να αναλύσουμε. Επιγραμματικά μόνο σημειώνουμε πως η φθορά των σχέσεων που επιβάλλει η αστική ιδεολογία, η άνευ όρων παράδοση στην εντατικοποίηση που απαιτεί η εκτόξευση στο διάστημα, η απομόνωση και η αποσπασματική επικοινωνία που καθορίζουν οι αντιφάσεις της κοινωνικής «αναβάθμισης», θρискονται στην αρχή του φαινομένου «οι νέοι δεν γουστάρουν πατρονάρισμα, αφεντικά, στρατούς, οικογένεια, θρησκεία» γιατί σ' αυτά βλέπουν μόνο την υποκρισία και το ψέμα.

Το να αναζητάς τις αιτίες που απομακρύνουν τους

νέους απ' το στρατό στην ψυχοπαθολογία τους, είναι τουλάχιστον στρουθοκαμηλισμός. Το να τους φορτώνεις συνειδητά την αποτυχία της εξουσίας να αναπαράγεται χωρίς να προκαλεί θύματα και αποδιοπομπαίους τράγους, είναι μια συνειδητή πολιτική επιλογή, άσχετα αν με πλαστογραφίες και παραπληροφόρηση προσπαθεί να την κρύψει από αυτούς που την συντηρούν και την αναπαράγουν.

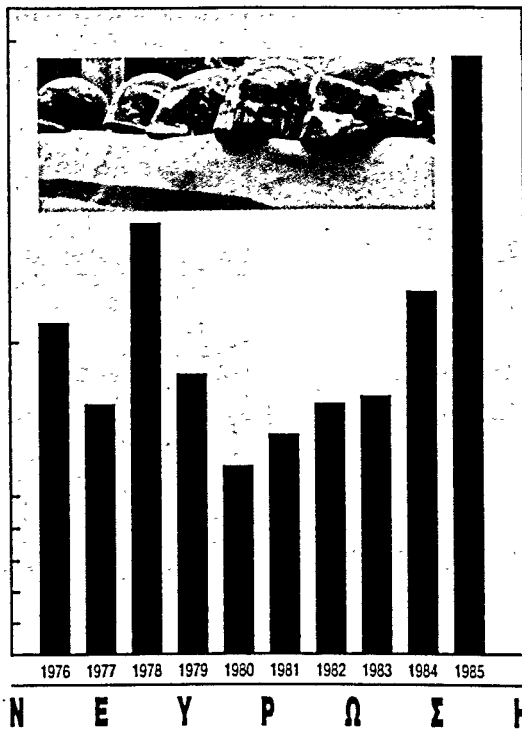
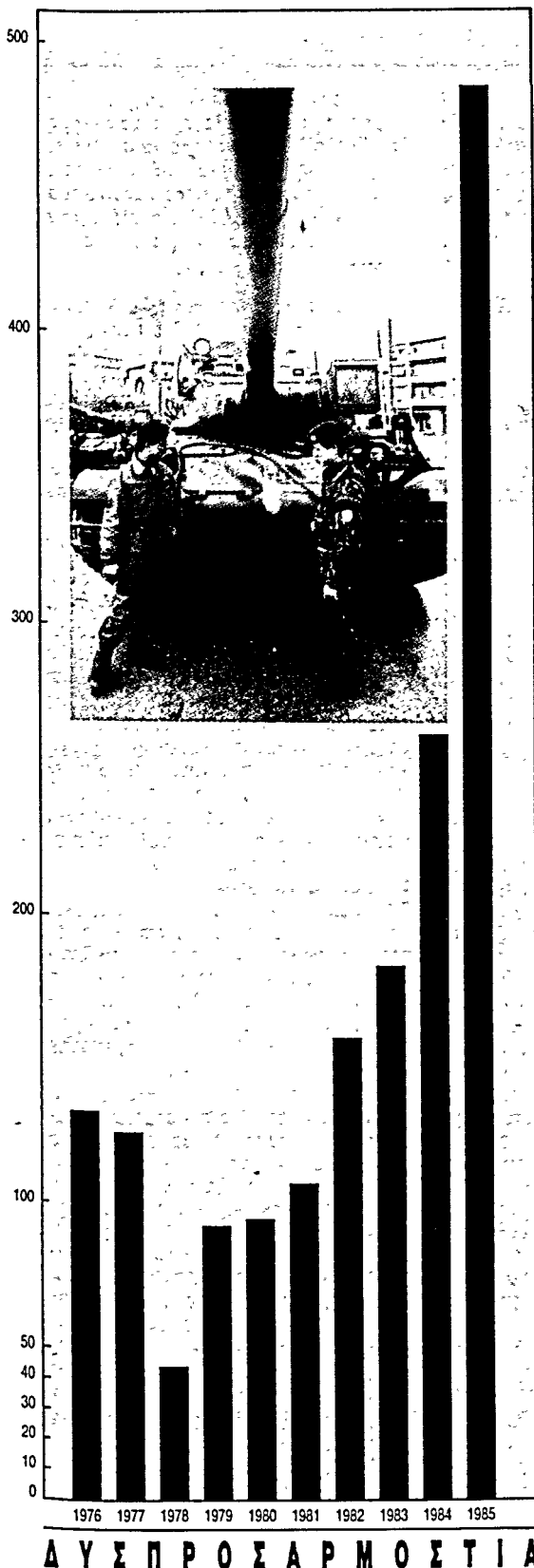
Ο στρατός είναι λοιπόν και θεματοφύλακας της εξουσίας, ο πιο στυγνός και αποτρόπαιος. Στο παιχνίδι απόκρυψης γεγονότων όπως οι αυτοκτονίες και συνθηκών κατάφωρης παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τον καλύπτει η στρατιωτική ψυχιατρική. Αλλά η τελευταία δεν σταματά μόνο εκεί. Συμμετέχει συνειδητά στο παιχνίδι παραγωγής «περιθωριακών», ψυχασθενών, τοξικομανών κ.λπ. Φυσικά υπάρχουν και οι περιπτώσεις που 'χει κανείς να επιλέξει μεταξύ στρατοδικείου και ψυχιατρείου. Η ψυχιατρική τον υποβάλλει και τον βοηθά να αποφύγει το πρώτο. Είναι ίσως η μοναδική περίπτωση που μπορεί να ισχυριστεί πως διαφοροποιείται από τις επιλογές της στρατιωτικής ιεραρχίας. Τι τίμημα όμως για τους ευεργετημένους...!

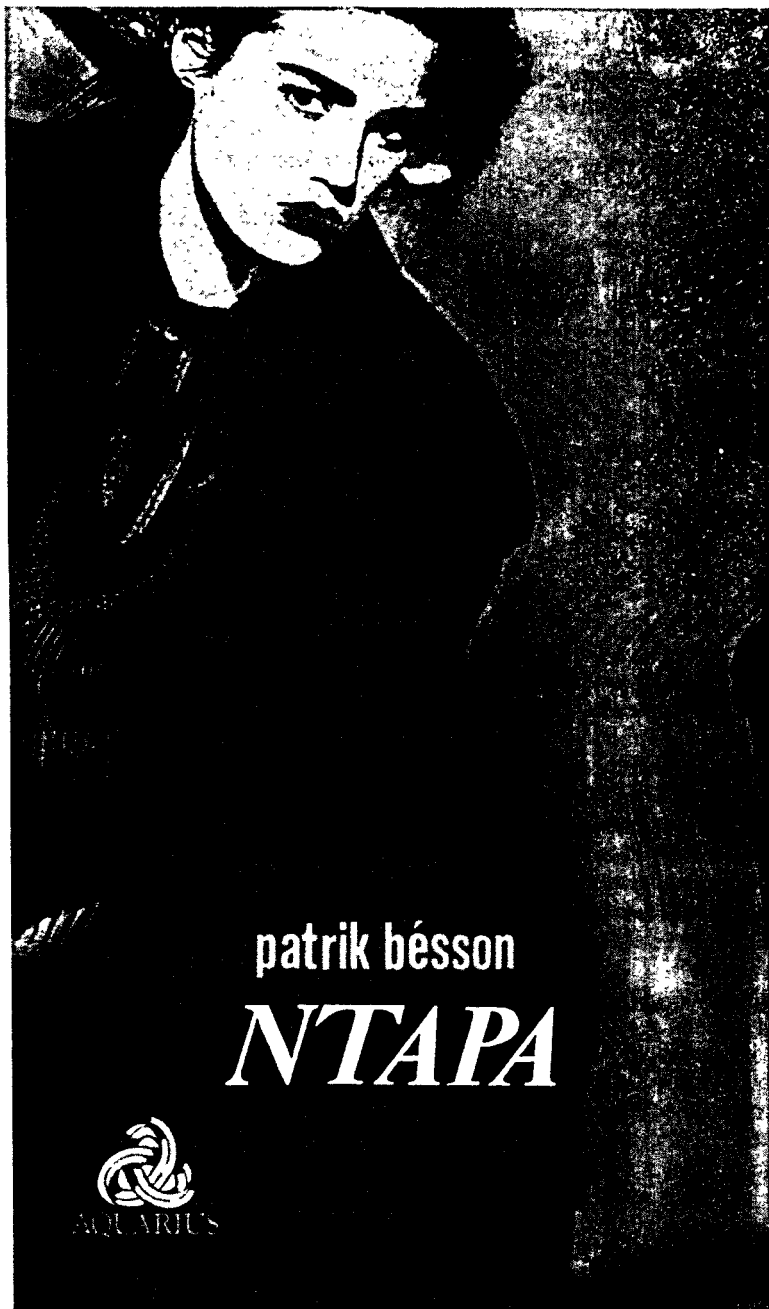
Αναφορικά μόνο θίγουμε τα δεινά που προσπαθεί να φορτώσει η εξουσία στους κατασκευασμένους «ψυχασθενείς». Αφαίρεση διπλώματος, άρνηση άδειας εξασκήσεως επαγγέλματος στο δημόσιο τομέα (σε λίγο και στον ιδιωτικό), πολλές φορές ασυλοποίηση ή δοσοληψίες με την ασφάλεια (για τους «τοξικομανείς»). Η τελευταία κατηγορία ετοιμάζεται να υποδεχτεί με «χαρά» και το νομοσχέδιο για τα ναρκωτικά.

Ουσιαστικά λοιπόν η στρατιωτική ψυχιατρική υπερβαίνει το «πλαίσιο τις αποστολής της», διεκδικώντας μερίδιο συμμετοχής στην κρατική καταστολή. Γιατί μόνο έτσι μπορούμε να κατανοήσουμε το συνειδησιακό έλεγχο που ασκεί, την περιθωριοποίηση που κατασκευάζει, και την κάλυψη των συνθηκών μέσα στις οποίες αναγκάζονται στρατιώτες, για να περιώσουν τουλάχιστον την προσωπική τους ελευθερία, να αντιδράσουν βίαια ενάντια στους καταπιεστές τους.

Για τους νέους που με τη θούληση ή το συναίσθημα αντιτίθενται στην καταπάτηση της προσωπικής τους ελευθερίας, το αίτημα για καθολική άρνηση της θητείας μοιάζει πολύ καλά στοιχειοθετημένο και επίκαιρο.

Κ. Καταλύτης
(ψυχολόγος)

patrik besson
NTAPA

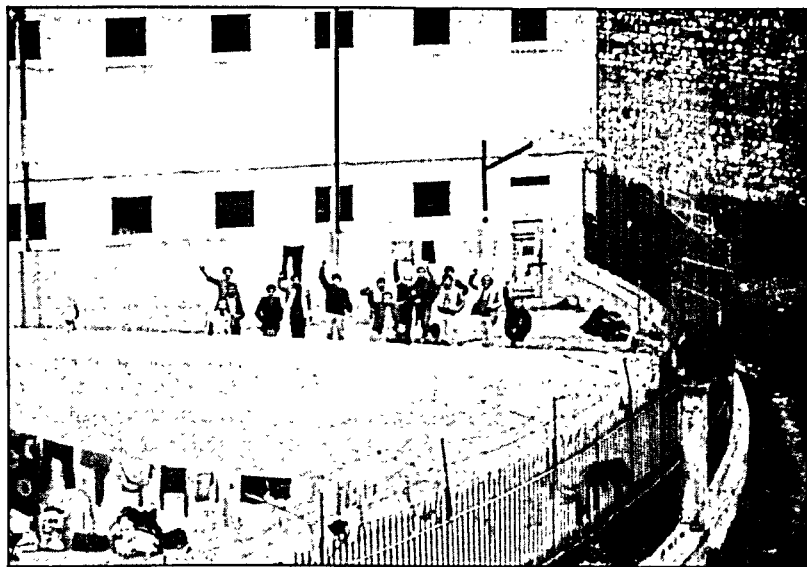
**Βραβείο
καλύτερου μυθιστορήματος
της
Γαλλικής Ακαδημίας**

aquarius
ΕΚΔΟΤΙΚΗ

Βελβενδού 2, Κυψέλη, 113 63 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 8826060

Ν Τ Ο Κ Ο Υ Μ Ε Ν Τ Ο

ΓΙΑΤΙ ΚΑΨΑΜΕ ΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

Ο πρώτος από τους φυλακισμένους της Κέρκυρας που βγήκε από τα πειθαρχεία είναι ο Γ. Στέλλας, που μεταφέρθηκε στην Πάτρα αμέσως μετά την εξέγερση με άλλους 18. Τον συναντήσαμε στα δικαστήρια της οδού Ευελπίδων. Αρνήθηκε να σχολιάσει τις καταγγελίες για ξυλοδαρμούς και εξευτελισμούς των μεταφερθέντων στις φυλακές υποδοχής τους, ίσως γιατί φοβόταν τις συνέπειες και το άρθρο εκείνου του Σωφρονιστικού Κώδικα που επιτρέπει στον Διευθυντή να επιβάλλει ανεξέλεγκτα ποινές σε κρατούμενο που κατά την γνώμη του έκανε συκοφαντικές αναφορές. Η συζήτηση για τα γεγονότα της Κέρκυρας έχει ως εξής:

Σ.: Κύριε Στέλλα, μπορούμε να μιλήσουμε για μια οργανωμένη στάση των κρατουμένων, με στόχο την κατάληψη της φυλακής;

Γ. Στέλλας: Είναι ψέμα αυτό και δικαιολογίες του διευθυντή Κόλλα, για να βγάλει τις ευθύνες από πάνω του. Αυτό που έγινε ήταν το μόνο που μας έμενε να κάνουμε, για να αντιμετωπίσουμε τις προδοκάσιες και τις προκλήσεις.

Σ.: Τι ακριβώς έγινε εκείνες τις μέρες στην Κέρκυρα;

Γ.Σ.: Από τις 3 Ιανουαρίου κάναμε αποχή από το συσσίτιο οι 95 στους 120 περίπου κρατούμενους. Μόνο οι ρουφιάνοι του διευθυντή δεν κάναν αποχή. Ο διευθυντής και οι λίγοι υπάλληλοι που τον ακολουθούσαν προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να μας προκαλέσουν ή να μας λυγίσουν. Όταν είδαν ότι η αποχή δεν σπάει, προχώρησαν στα μέτρα που προκάλεσαν την εξέγερσή μας.

Σ.: Τι ζητούσατε με την αποχή σας, και τι προκάλεσε την αντίδρασή σας;

Γ.Σ.: Ζητούσαμε να έλθει ο υπουργός και να δει τις συνθήκες που ζούμε, ή έστω ένας εκπρόσωπός του. Αρνήθηκαμε να συζητήσουμε με τον διευθυντή, γιατί δεν τον εμπιστευόμασταν. Ζητούσαμε να κλείσει η Κέρκυρα, αφού του δείχναμε ότι οι επισκευές που είχαν γίνει κανένα αποτέλεσμα δεν είχαν, κι ας δώσαν τόσα λεφτά. Να μην μένει κόσμος πάνω από 6 μήνες στην φυλακή, σαν πειθαρχικός. Τέλος, επειδή οι ισοβίτες οι περισσότεροι είχαν καταδικαστεί, την εποχή που δεν επιτρεπόταν έφεση, ζητούσαμε να τους δοθεί η έφεση όπως λέει το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Τη μέρα εκείνη ο Νίκος ο Σαμαράς ήταν από τα ξημερώματα με τον διευθυντή. Τέσσερις ώρες καθόντουσαν μαζί. Όταν βγήκε πλησίασε μερικούς από τους απεργούς, και τους είπε ότι είχε όπλα για να πάρουμε την φυλακή.

Σ.: Ο Ν. Σαμαράς δεν είναι ο ίδιος που είχε βρεθεί με περιστροφή πριν από καιρό;

Γ.Σ.: Ο ίδιος είναι, και το παρέδωσε στο άλλο παλικάρι τον Κόλλα τότε. Ο ένας δεν τιμωρήθηκε, και ο άλλος πήρε προαγωγές: Την Παρασκευή ο Σαμαράς που είναι άνθρωπος του Κόλλα, φώναζε για τους αγωνιστές κρατούμενους ότι είναι «κότες», και ότι αυτός είναι άντρας. Ή-

θελε να προκαλέσει σφαγή, και καταλάβαμε ότι για εκεί πηγαινε το πράγμα.

Σ.: Τι έγινε μετά;

Γ.Σ.: Από την Γ' πτέρυγα, που ήμουν και εγώ, πήραν τα κλειδιά από τον φύλακα. Δεν τον χτύπησαν, όπως λέγεται, του τα ζήτησαν και αυτός τα έδωσε γιατί φοβήθηκε. Μετά ανοίξαν όλες τις πτέρυγες, και μαζευτήκαμε όλοι σε μια ακτίνα, την Ε.

Σ.: Οι τραυματισμοί πώς προήλθαν; Μιλούν για 6 τραυματίες;

Γ.Σ.: Τον Σαμαρά και τον Αραμπατζόγλου τους χτύπησαν μέσα στην αναμπουμπούλα, δεν είδα πώς έγινε. Ο Καραθανάσης χτυπήθηκε από πυροβολισμό, αλλά δεν νομίζω ότι πυροβόλησε η αστυνομία, μάλλον φύλακας ήταν. Δυο έμπιστούς τους, έναν Ιταλό και τον Γιαγκούλα, τους έστειλε ο Κόλλας στο νοσοκομείο για να κάνουν τους χτυπημένους, και να πουν στους δημοσιογράφους ότι τους χτύπησαν οι κρατούμενοι, δεν είχαν τίποτα και έφυγαν την άλλη μέρα. Ο φύλακας έπαθε καρδιακό επεισόδιο απ' τον φόβο του.

Σ.: Η φωτιά πώς πήκε;

Γ.Σ.: Μόλις μαζευτήκαμε, τη βάλαμε όλοι μαζί με σουπιά και τα θαρέλια απ' το πετρέλαιο. Θέλαμε να κάψουμε το διοικητήριο, για να μη γίνεται να δουλέψει η φυλακή. Αφού δε μας έδινε κανένας σημασία, δεν ερχόταν κανένας, μας είχαν ξεγραμμένους και ξεχασμένους, έπρεπε να αμυνθούμε. Αφού κάναμε ότι δεν ακούν όταν φωνάζαμε ότι η Κέρκυρα είναι Νταχάου, ότι γίνονται σημεία και τέρατα, τι να κάνουμε. Δε θέλουμε να χτυπήσουμε ανθρώπους, κι αυτοί θύματα είναι και δεν το ξέρουν. Θέλαμε να κλείσει η Κέρκυρα, και το θέλουμε ακόμα.

Σ.: Λένε ότι ήταν στάση κάπου 10 ανθρώπων, και οι άλλοι παρασυρθήκατε....

Γ.Σ.: Δεν ξέρουν τι λένε. Την Κέρκυρα την κάψαμε εμείς οι κρατούμενοι, που βασανιζόμαστε χρόνια εκεί, και όποιον από τους 100 να ρωτήσεις θα σου πει ότι δε μετανιώνει. Είμαστε και μες άνθρωποι, έχουμε αξιοπρέπεια, δεν γίνεται να μας εξευτελίζουν και να μας βασανίζουν μια ζωή σ' αυτό το κάτεργο. Αφού δεν την έκλεινε το Υπουργείο, που κάνει ότι δεν ακούει, είπαμε να την κλείσουμε εμείς.

Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ στην Κέρκυρα σηματοδοτεί την ποιοτική αναβάθμιση του αγώνα των κρατούμενων για τα δικαιώματά τους. Και αυτό, γιατί η όλη μεθόδευση του αγώνα τους ήταν μια χειρονομία απόγνωσης προς την κοινωνία και όχι η προπαρασκευή μιας απόδρασης, όπως το Υπουργείο Δικαιοσύνης και οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι προσπάθησαν να ερμηνεύσουν την «καυτή» εκείνη Παρασκευή! Ενδεικτική ήταν εξέλλου και η αντίδραση των μηχανισμών, παρ' όλο το «κενό εξουσίας» λόγω του ανασχηματισμού. Ο περιβόητος κ. Κόλλας απομακρύνθηκε επιτέλους από τη διεύθυνση των φυλακών, και μαζί μ' αυτόν και αρκετοί σωφρονιστικοί υπάλληλοι... Ότι δεν κατάφεραν οι καταγγελίες και οι μηνύσεις πολλών κρατούμενων, δικηγορικών συλλόγων και κοινωνικών ομάδων, το κατάφερε μια εξέγερση που το λιγότερο που την απασχολούσε ήταν το πρόσωπο του επικεφαλής της φυλακής. Από τα κείμενα που είχαν συναποφασίσει οι κρατούμενοι, προκύπτει ότι σε άλλο αποσκοπούσαν: Στο να θέσουν τους πολίτες και την εξουσία που υποτίθεται ότι τους εκπροσωπεί μπροστά στις ευθύνες τους για τη λειτουργία του, κατ' ευφημισμόν, σωφρονιστικού συστήματος. Για τη σκοπιμότητα των εξοντωτικών ποινών και των «νταχάου» όπου αυτές εκτίονταν, για τον τρόπο που θιώνουν αυτοί τον μακροχρόνιο εγκλεισμό. Η εξέγερση αμφισβήτησε τον θεσμό της φυλακής, και έκαψε το σύμβολο και καμάρι, αυτών που προωθούν ή ανέχονται τον απόλυτο εξανδραποδισμό ανθρώπων στο όνομα της επανένταξής τους στην κοινωνία. Η πειθαρχική φυλακή της Κέρκυρας κάρη από ανθρώπους που πίστευαν ότι βρίσκονταν σε νόμιμη άμυνα, υπερασπιζόμενοι θεμελιώδη δικαιώματά τους, αναγνωρισμένα από διεθνείς συμβάσεις και από τον ίδιο τον Σωφρονιστικό κώδικα. Από ανθρώπους που έδειξαν αξιοθαύμαστη σύμπνοια και αλληλεγγύη, που εξάντλησαν με ένα μήνα αποχή από το συσσίτιο κάθε περιθώριο διαλακτικότητας και αντιμετώπισαν την παγερή αδιαφορία των υπεύθυνων, που απέφυγαν παρά τις προκλήσεις να μεταχειριστούν βία απέναντι στους βασανιστές τους, παρ' όλες τις δυνατότητες που τους δόθηκαν και οι συνεργάστηκαν για να περιοριστούν οι υλικές ζημιές σ' εκείνον ακριβώς τον βαθμό που θα έκανε αδύνατη την παραπέρα λειτουργία της φυλακής. Επειδή τέλος δεν υπάρχει και ένας ασαφής αριθμός θυμάτων, θα αποδειχτεί, αν ποτέ τολμήσουν οι αρχές να δώσουν δημοσιότητα στην ανάκριση, ότι εκτός από τα θύματα από πυροβολισμούς των μηχανισμών καταστολής, οι υπόλοιποι ήταν θύματα της λογικής που χρησιμοποιήθηκε για να αποδυναμωθεί και να διαθρωθεί, με μεθόδους αθέμιτες και παράνομες, ο μη βίαιος αγώνας των κρατουμένων.

Η πιο συγκλονιστική στιγμή της εξέγερσης ήταν μετά το τέλος της. Αφού μετά από πολλές συζητήσεις και διασταγμούς οι αρχές προτίμησαν να μην σκοτώσουν καμιά τριανταριά, όπως ζητούσε ο κύριος Κόλλας, οι κρατούμενοι αφού βεβαιώθηκαν ότι είχε καταστραφεί το διοικητήριο παραδόθηκαν δίχως την παραμικρή αντίσταση. Αποφασίστηκε τότε από τις αρχές να βαφτιστούν κάποιοι πρωταίτιοι και αυτουργοί, και να πληρώσουν για την εξέγερση, και οι υπόλοιποι να μεταφερθούν απλώς σε άλλες φυλακές. Όμως, όταν οι φουρνιές των δαρμένων και εξαντλημένων κρατουμένων φορτώνονταν στις κλούβες, το μόνο που τους ενδιέφερε ήταν να φωνάζουν ότι κι εκείνοι συμμετείχαν στην εξέγερση, κι ας διακινδύνευαν μακρόχρονες ποινές και παράταση του εγκλεισμού τους.

Σήμερα, ένα μήνα περίπου μετά την εξέγερση των κρατουμένων, η πειθαρχική φυλακή της Κέρκυρας λειτουργεί για επτά ανθρώπους που είναι κλεισμένοι στα μεσαιωνικά και παράνομα εξωτερικά πειθαρχεία, δίχως καμιά δυνατότητα επικοινωνίας με συνηγόρους και συγγενείς. Αυτοί, και οι είκοσι περίπου έμπιστοι της διεύθυνσης που θα χρησιμοποιηθούν σαν μάρτυρες κατηγορίας, έχουν απομείνει από τους 120 κρατούμενους. Οι υπόλοιποι μεταφέρθηκαν σε άλλες φυλακές και κλείστηκαν στα πειθαρχεία, οι καταγγελίες για τους εξευτελισμούς και βασανιστήρια που υπέστησαν είναι

Ν Α Κ Λ Ε Ι Σ Ε Ι Τ Ο Ν Τ Α Χ Α Ο Υ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

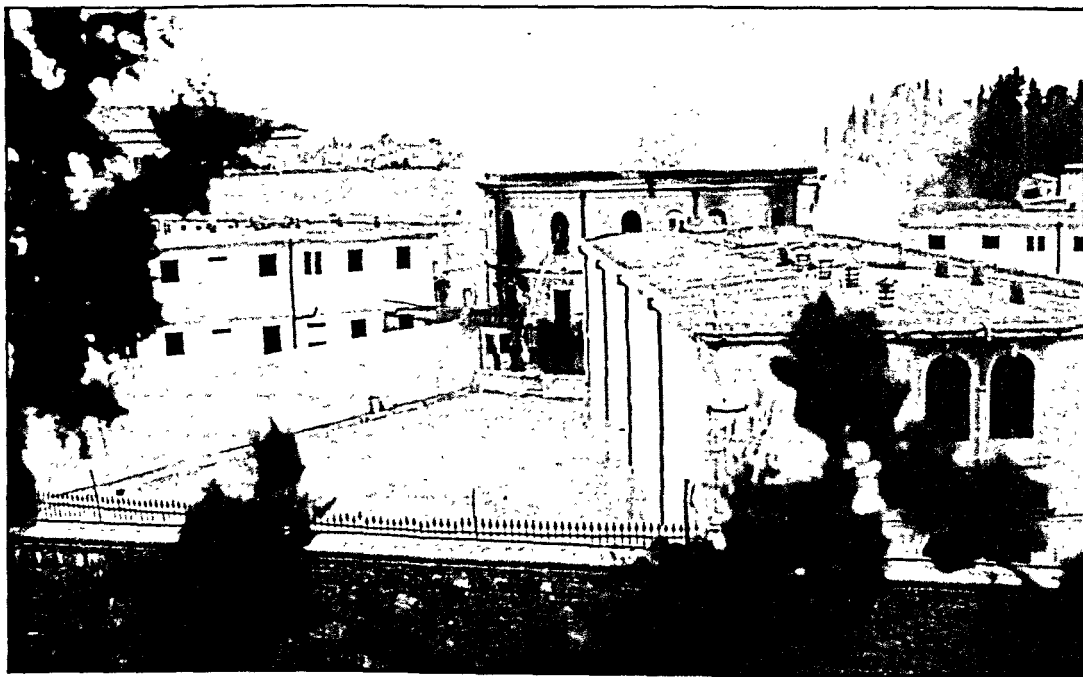
αμέτρητες. Την ίδια την μέρα που η φυλακή κάρη, και ενώ ο νέος υπουργός δεν είχε αναλάβει καθήκοντα, έφτασε στην Κέρκυρα κλιμάκιο τεχνικών του Υπουργείου Δικαιοσύνης με σαφείς οδηγίες: την με κάθε θυσία συνέχιση της λειτουργίας και σταδιακή επισκευή της φυλακής. Το σύμβολο του τρόμου μπορεί να λαβώθηκε, αλλά οι υπέρμαχοι του εγκλεισμού και της απανθρωπιάς δεν θα το αφήσουν να πέσει...

Στο μεταξύ αναβρασμός επικρατεί στις υπόλοιπες φυλακές. Στον Κορυδαλλό, στην Πάτρα, στη Χαλκίδα και αλλού άρχισαν αποχές από το συσσίτιο, και τα αιτήματα της Κέρκυρας και των κινητοποιήσεων του 1981 ξαναβγαίνουν στην επιφάνεια. Το σωφρονιστικό σύστημα νοσεί, οι φυλακισμένοι ζητούν την παρέμβαση της κοινωνίας, και η πολιτική ηγεσία αντιδρά αποσιωπώντας και παραπληροφωρώντας. Και πετάει το ξεροκόμματο της απομάκρυνσης κάποιων πιονιών. Με έναν στρουθοκαμηλισμό πραγματικά εξωφρενικό νομίζουν ότι θα ξεπεράσουν την οργή και την απόγνωση των φυλακισμένων αγνοώντας τους.

Όμως, φαίνεται ότι έχουν παρέλθει οι εποχές όπου η κοινωνία προτιμούσε να αγνοεί, συναινώντας, τα όσα

διαδραματίζονται στα «σωφρονιστικά καταστήματα». Στην Κέρκυρα, που μέχρι τώρα έκανε ότι αγνοούσε την ύπαρξη της φυλακής και όπου πολλοί υπερηφανεύονταν για τη σκληρότητά της, έχουν μαζευτεί χιλιάδες υπογραφές και ζητούν το κλείσιμο του Νταχάου, και ετοιμάζονται κινητοποιήσεις. Οι γονείς θυμήθηκαν ότι και στα δικά τους μαθητικά χρόνια οι κραυγές των κρατουμένων έφταναν, όπως και σήμερα, στις τάξεις του διπλανού σχολείου και αποφάσισαν την αποχή από τα μαθήματα μέχρι το κλείσιμο της φυλακής. Σε πολλές πόλεις της Ελλάδας έχουν οργανωθεί ομάδες παρέμβασης στα θέματα των φυλακών. Έτσι, εκείνοι που θα προφασιστούν οικονομικές δυσχέρειες, ανύπαρκτες ουσιαστικά όπως έχει αποδειχτεί από σχετικές μελέτες, για να συνεχίσουν να λειτουργούν τα Νταχάου, θα συναντήσουν σθεναρή αντίσταση. Θα είναι η αντίσταση όλων εκείνων που δεν δέχονται τη λογική της αυθαιρεσίας, του αυταρχισμού και της καταστολής. Γιατί γνωρίζουν τώρα ότι οι κρατούμενοι είναι εκείνοι που βιώνουν την εφαρμογή της λογικής στα πιο ακραία, απάνθρωπα όριά της.

Θόδωρος Μιχαλόπουλος

«Αν νύχτα ο νους μου στη Γερμανία φτάσει
τον ύπνο μου στα σίγουρα τον έχω χάσει»

Χάινριχ Χάινε,

που πέθανε το 1856 στη Παρισινή εξορία

Ο ΓΕΡΟ ΓΙΟΧΑΝ ΒΟΛΦΓΚΑΝΓΚ ΦΟΝ ΓΚΑΙΤΕ θα στριφογύριζε στον τάφο του αν είχε δει ελληνική τηλεόραση το θρόνο των δυτικογερμανικών εκλογών: Ακριβώς στο Ινστιτούτο «Γκαίτε» γιόρταζαν οι γερμανοί δεξιοί την -έστω και αναπάντεχα μικρή- εκλογική τους νίκη, ενώ εκατομμύρια Έλληνες είχαν την ευκαιρία να θαυμάσουν την μπύρα να ρέει πλουσιοπάροχα. Η τελευταία, καθώς και η κομψή γαστριμαργική νύξη στις προσκλήσεις, με την οποία το Ινστιτούτο «Γκαίτε» προβάλλει την «γερμανική κουλτούρα», δελέασαν και πάλι αρκετούς Έλληνες στο «εκλογικό πάρτι».

Και λοιπόν; Θα ρωτήσει ο προσεκτικός αναγνώστης. Τι έχει να κάνει ο Γκαίτε με την μπύρα και τις δυτικογερμανικές εκλογές; Ακριβώς!, θα του απαντήσει ο γράφων, τίποτα απολύτως. Αφενός, ο Γκαίτε ήταν μαρινιώδης οινόποτης, όχι όμως με το καντάρι αλλά με μέτρο: πίνοντας «το κρασί νερωμένο». Και προτού εδώ στην Ελλάδα πνιγούμε μέσα σε ποτάμια μπύρας κυρίως θανατικά -αν δε μας έχει χτυπήσει ήδη κατακούτελα καμία ταμπέλα της Λέβενμπρόι στο δρόμο μας για την τελευταία ταβέρνα με βαρελίσιο κρασί- θα 'πρεπε ν' αφήσουμε κατά μέρος το ζυθόφρον Ινστιτούτο και να στραφούμε στον αληθινό γερο-Γκαίτε.

Αφετέρου δε, ήδη γύρω στο 1830, ο Γκαίτε υπήρξε οξυδερκής κριτικός των σήμερα κυρίαρχων απόψεων περί δυτικής «δημοκρατίας» (δες τις «Συνομιλίες με την Έκερμαν»). Οι αναφορές του Ταλλεϋράνδου, μεταξυ άλλων για το ήδη τότε αποφασιστικό προεκλογικό θέατρο στις ΗΠΑ ήταν στο μυαλό του (βεβαίως συντηρητικού-ολιγαρχικού) Γκαίτε όταν μαζί με τον Έκερμαν ελεεινολογούσε τον «εξωτισμό», που θα επέφερε τη «δικτατορία της πλειοψηφίας» -και μάλιστα της κακά ή λανθασμένα πληροφορημένης πλειοψηφίας- στις δυτικές «δημοκρατίες».

Καλώς, ρωτάει ξανά ο προσεκτικός αναγνώστης, ώστε λοιπόν η τηλεοπτικά αποτελεσματική σκηνοθετημένη φιέστα της 25.1. στο Ινστιτούτο «Γκαίτε» ήταν τουλάχιστο μια διπλή «οινο-πνευματώδης» νεκροσυλία σε βάρος του γερο-Γκαίτε. Τι σχέση έχει όμως μ' αυτά ο Στράους; Ακριβώς!, θα του απαντήσει ο γράφων, πολλά, πάρα πολλά. Αφενός, είχαν προετοιμαστεί για την νεκροσυλία αυτή οι έλληνες τηλεθεατές κατά τις προηγούμενες μέρες, και με το παραπάνω μάλιστα: Κυρίως ο Κολ κι ο Στράους, καμιά φορά κι ο δεξιόστροφος Ράου, ακόμα κι οι Πράσινοι περάσανε από όλα τα κανάλια με τις προεκλογικές τους σκηνοθεσίες. Την Παρασκευή πριν τις εκλογές μάλιστα, κατάφερε μια εκπομπή να παρουσιάσει προεκλογικά σποτ αποκλειστικά του Κολ, του Στράους και του Γκένσερ. Βιάστηκαν λίγο: Μέχρι την επίσημη κατάργηση κάθε αντιπολίτευσης στη Δυτ. Γερμανία (αν ποτέ χρειαστεί σαν νομικό μέτρο) θα περάσουν τουλάχιστο μερικά χρονάκια...

Αφετέρου θα απαντούσαμε πηγαίνοντας στο παρελθόν. Ήταν ο Χίτλερ φασίστας; Είναι σε όλους γνωστό ότι προωθήθηκε στο φασιστικό κόμμα NSDAP ως πράκτορας της στρατιωτικής μουσικής αστυνομίας για να το παρακολουθεί από μέσα. Κι αν, λοιπόν, είχε παραμείνει σ' όλη του τη ζωή, ως το 1945 απλά και μόνο πράκτορας; Τότε θα 'κανε ό,τι του λέγανε οι άλλοι, η εταιρία IG Farben (σήμερα Bayer, Hoechst και BASF), η Ζήμενς, η Κρουπ, ο Φλικ κ.λπ. κ.λπ... Κι αν ζούσε ακόμα σήμερα, αυτός ο Χίτλερ, και τον χαρακτήριζε μια δυτικογερμανική εφημερίδα φασίστα, τότε θα προσέφευγε σε θανατικό δικαστήριο γι' αυτή την «προσβολή» και τα τοιαύτα, λέγοντας: Ναι, τάκανα όλα αυτά, έπαιξα τον «φύρερ». Όμως μέσα μου υπήρξα πάντα ενάντιος, θρισκόμουν σε «εσωτερική εξορία». Επομένως δεν ήμουν φασίστας.

Πίσω στον Στράους τώρα, για τον οποίο έγραψε μια μικρή παραδοσιακή κομμουνιστική εφημερίδα στη Δυτ. Γερμανία ότι υπήρξε πρόθυμος υπηρέτης των ναζί μέχρι το 1945. Ήταν μια μικρή και μάλιστα αριστερή εφημερίδα, κατάλληλη για να τη σύρεις στα δικαστήρια. Με τις μεγάλες, ιδίως το περιοδικό «Σπίγκελ», τραβιόταν ο Στράους από δίκη σε δίκη κυρίως στη δεκαετία του '50, που ήταν αρχικά υπουργός πυρηνικών και στη συνέχεια «άμυνας» (προεκλογικό του σύνθημα για τον επανεξοπλισμό: «καλύτερα ψυχρο-πολεμικός παρά θερμή «αδελφή»»). Όταν λοιπόν ακόμα και το ανώτατο θανατικό δικαστήριο έκρινε ότι μπορεί κανείς να ισχυρίζεται πως ο Στράους «βρωμάει διαφθορά», και όταν, τέλος το 1962 τον έριξε η αμερικανογερμανική μυστική υπηρεσία με δημοσιεύματα του «Σπίγκελ» από το υπουργείο «Αμύνης» - επειδή δε θέλανε να του παραχωρήσουν την άμεση δικαιοδοσία στα ατομικά όπλα -, τότε έκανε ειρήνη με τον μεγάλο τύπο. Το «Σπίγκελ», π.χ. του στάθηκε αρωγός με δύο μεγάλες συνεντεύξεις, πριν από τις θανατικές και πριν από τις ομοσπονδιακές εκλογές. Αν κι ο Στράους ήταν στενός φίλος του Φλικ - είχε μάλιστα κάνει τον Πόλε, μανάτζερ του Φλικ, ταμιά του κόμματός του, και παρόλο ότι το όνομά του φιγουράρει στις λίστες πληρωμής των πολιτικών που βρέθηκαν - πήρε το μεγαλύτερο ποσό απ' όλους, ένα εκατομμύριο μάρκα, και μάλιστα προσωπικά απ' τον ίδιο τον Φλικ -, σε σύγκριση με άλλους συναδέλφους του πολιτικούς έτυχε εντυπωσιακά προσεκτικής μεταχείρισης από τα μεγάλα μέσα ενημέρωσης. Εναντίον των μικρών, θέβαια, συνεχίζει να δικομαχεί με γενναιότητα. Στη δίκη του κατά της μικρής αριστερής εφημερίδας, δεν χρειάστηκε, φυσικά, να παρουσιαστεί στο δικαστήριο. Αντίθετα, οι δικαστές πήγαν στο Μόναχο, όπου ο Στράους τους υποδέχτηκε στην επίσημη έδρα του ως πρωθυπουργός της Βαυαρίας, σε ακρόαση κεκλεισμένων των θυρών. Την επόμενη μέρα, οι γερμανικές εφημερίδες ήταν ιδιαίτερα φειδωλές στην ειδησεογραφία του γύρω από το ζήτημα. Μόνο δυο φράσεις, ναι υπήρξε μέλος των SA (ήταν ήδη γνωστό ότι ήταν και στον «εθνικοσοσιαλιστικό σύνδεσμο αυτοκινητιστών»), κι ακόμα «αξιωματικός διαφώτισης», ακριβέστερα δε «αξιωματικός εθνικοσοσιαλιστικής κοσμοθεωρίας» της Βέρμαχτ. Δεν πρέπει λοιπόν να έχει καθοδηγήσει κατάλληλα τους νεαρούς στρατιώτες προτού σταλούν στη μάχη (και πολλοί απ' αυτούς στο θάνατο); Ο ναζί κοσμοθεωρητικός Στράους είχε έδρα το ασφαλές Καουμ-φμπόρεν, όπου δεν έπεσε ούτε μια μπόμπα. Πάντως, βλέπε παραπάνω, «μέσα του ήταν ανέκαθεν αντίθετος», θρισκόταν σε «εσωτερική εξορία». Αυτό άρκεσε στο θανατικό δικαστήριο. Η αριστερή εφημερίδα καταδικάστηκε. Τι είναι αυτό στο οποίο σήμερα «αντιτίθεται μέσα του» ο Στράους, στην τωρινή του «εσωτερική εξορία», δεν θα μάθουμε ίσως ποτέ. Στην «εξωτερική του εξορία», πάντως, θάλλει τα τελευταία χρόνια εναντίον «της πολιτιστικής δουλείας» των Ινστιτούτων Γκαίτε σ' όλη τη γη, ειδικά δε της Αθήνας, προσπαθώντας να τα φέρει στο σωστό δεξιό δρόμο. Ένα δείγμα ακολουθεί:

«Στο παράρτημα θα βρείτε υλικό για το Ινστιτούτο Γκαίτε της Αθήνας. Τα αποσπάσματα από τα διδακτικά βιβλία είναι εξίσου χαρακτηριστικά όπως και οι φωτογραφίες του θερινού τμήματος του Ινστιτούτου, το 1986 στη Σκόπελο. Ο επικεφαλής των θερινών τμημάτων φέρεται ως ιδιοχείρως αναρτήσας τα πλακάτ της «Εναλλακτικής Λίστας» στους χώρους διδασκαλίας, χωρίς καμία σχεδόν διαμαρτυρία εκ μέρους των καθηγητών».

Κατά πληροφορίες μου, το Ινστιτούτο Γκαίτε στην Αθήνα προσλαμβάνει κατά προτίμηση καθηγητές αρι-

στερών φρονημάτων, όπως επί παραδείγματι δύο έλληνες παλιννοστούντες από την ΓΛΔ που παραμένουν ακόμη μέλη του SED (Ενιαίο Σοσιαλιστικό Κόμμα Γερμανίας, το κυβερνητικό κόμμα στην Ανατολική Γερμανία, Σημ. του Σ.). Όταν το ΚΚΕ καλέσει σε απεργίες ή διαδηλώσεις, υπάρχουν καθηγητές που διανέμουν αριστερές προκηρύξεις χωρίς παρεμβάσεις εκ μέρους της διευθύνσεως του Ινστιτούτου. Λέγεται ότι ορισμένοι μαθητές έχουν παραπονεί για την άσκηση πολιτικής προπαγάνδας από αριστερούς καθηγητές. Είμαι της γνώμης ότι η «περίπτωση Αθήνα» οφείλει να αντιμετωπιστεί από το περιοδικό «Ντόιτσαντ-Μαγκαζίν» με την δέουσα θάρρητα».

Η επιθυμία του Στράους ήταν προσταγή για τον Κουρτ Τσιζελ, εκδότη του ακροδεξιού περιοδικού (η λέξη φασίστας χρησιμοποιείται στη σημερινή δυτικογερμανική γλωσσική πραγματικότητα μόνο ενάντια στην αριστερή ή αντι-φασιστική προπαγάνδα). Ο Τσιζελ, που στην εποχή των ναζί πέρασε τουλάχιστο εξίσου καλά όσο κι ο κολλητός του ο Στράους, είναι και διεικνώς γνωστός. Όταν ο Κολ τον επέλεξε ως «σύμβουλο» για την επίσημη επίσκεψή του στο Ισραήλ, οι διαμαρτυρίες έπεσαν σαν το χαλάζι. Ο ίδιος Τσιζελ έστειλε τον συνεργάτη του στην Αθήνα, δόκτορα Γρηγόριο Μαυροσάκη στο Ινστιτούτο «Γκαίτε»: «Μετά από μια περίοδο ολοκληρωτικής αριστερής προπαγάνδας, το πρόγραμμα εξισορροπήθηκε κάπως χάρις στον πρόσφατα

ΣΤΡΑΟΥΣ-ΚΟΛ:

ΠΙΣΩ ΚΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΠΙΣΜΑΡΚ ΚΑΙ ΤΟΝ ΓΚΑΙΤΕ

τοποθετημένο νέο διευθυντή του Ινστιτούτου, Βίλχελμ Ζίγκλερ· το πρόβλημα, έγκειται όμως στην, χωρίς άλλο τρομοκρατική, απαίτηση του αριστεριστικού ελληνικού καλού κόσμου της κουλτούρας, που επιχειρεί να θέσει το Ινστιτούτο Γκαίτε υπό σημαντική πίεση, μόλις ελαττώνονται οι μονομερείς αριστερές δραστηριότητες. Κατά τα λοιπά, το Ινστιτούτο στην Αθήνα απασχολείται κυρίως με ελληνική κουλτούρα και ελληνικά συμφέροντα και ενισχύει επιπλέον την εκπαίδευση ελλήνων καλλιτεχνών στην ΟΔΓ, όπου η επιλογή περιορίζεται στους κύκλους εκείνους που συνδέονται με την ελληνική ψευδο-δημοκρατία. Οι κύριοι του Ινστιτούτου Γκαίτε στην Αθήνα ισχυρίζονται ότι δεν μπορούν να αντιδράσουν, διότι αλλιώς θα επιπέσει πάνω τους ο ελληνικός αριστερός τύπος, δεδομένου ότι οι συντηρητικοί Έλληνες προτιμούν να σιωπούν παρά να αντιταχθούν κατά της αριστερής κυριαρχίας. Εγείρεται λοιπόν το ερώτημα, κατά πόσο τα Ινστιτούτα «Γκαίτε» είναι πράγματι υποχρεωμένα να συνταχθούν αβοήθητα, στο αριστερό πνεύμα της εποχής στην Ελλάδα».

Αλλά κι ο Φλίκ δε θα μπορούσε να λείψει. Πληρώνει από καιρό τον βουλευτή της CSU Κράιλε που είναι στο εποπτικό όργανο του Ινστιτούτου «Γκαίτε», την «συνέλευση των μελών». Ο Στράους κατήγγειλε αμέσως στον Κράιλε πως «έφτασαν πάλι πληροφορίες απ' την Αθήνα», που «περιέχουν πολλά για αριστεριστικές και μάλιστα αντιγερμανικές δραστηριότητες ορισμένων καθηγητών». Από πού προέρχονται οι καταγγελίες αυτές

δεν είναι δύσκολο να μαντέψει κανείς, επειδή δεν αναφέρονται ονόματα: από πράκτορες. Εδώ φαίνεται πως τα υπουργεία εξωτερικών σ' όλο τον κόσμο, καθώς και οι υφιστάμενές τους υπηρεσίες, όπως πρεσβείες, προξενεία και, στην περίπτωσή μας, τα Ινστιτούτα «Γκαίτε», μεταβάλλονται όλο και περισσότερο σε «νόμιμες έδρες» (σύμφωνα με τη γλώσσα των μυστικών υπηρεσιών) των πάσης φύσεως μυστικών υπηρεσιών. Κι όχι μόνο πράκτορες. Ο επισκέπτης του Ινστιτούτου Γκαίτε της Αθήνας θα παρατηρήσει ότι χρησιμοποιούνται εκεί τα πιο σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα, τόσο σύγχρονα (ή ακόμα και απόρρητα), ώστε εδώ και κάποιο καιρό δεν κάνουν πια Έλληνες τις επισκευές, αλλά «ηλεκτρολόγοι» από τη Γερμανία. «Τα πάντα υπό έλεγχο;» Δεν χρειάζονται πολλά λόγια για να υποστηριχθεί ότι η ελληνική πραγματικότητα είναι εντελώς αλλιώτικη απ' αυτή που θέλει να παρουσιάζει ο κύριος Μανουσάκης. Ανάλογα ισχύουν και για το Ινστιτούτο «Γκαίτε» της Αθήνας. Ας πάρουμε, λ.χ., το επίσημο διδακτικό βιβλίο γερμανικών (Schutz-Griesbach, εκδ. Hueber, Μόναχο) και ας ανοίξουμε το πρώτο κίονας κεφάλαιο. Διαβάζουμε για την Ιταλία που μαθαίνει στο σχολείο γερμανικά, για τον Άγγλο το ίδιο, όμως πως «δουλεύει πολύ», τέλος για τον Έλληνα που «δουλεύει λίγο». Εδώ γίνεται εξάσκηση στις πανάρχαιες προκαταλήψεις των από αιώνες υποταγμένων στο ζυγό του καπιταλισμού «αρίων» Άγγλων και Γερμανών σε βάρος των «μελαψών νοτίων», Ιταλών και Ελλήνων, απ' την αρχή κίονας της

διδασκαλίας των γερμανικών στο Ινστιτούτο Γκαίτε. Και η νεογερμανική κρυπτορατσιστική αντιμετώπιση δύσκολα συγκαλύπτεται όταν, παρακάτω, αναφέρεται για τον Έλληνα: «μαθαίνει όμως γρήγορα» και γι' αυτό «δεν είναι τεμπέλης».

Όσον αφορά τους δύο «έλληνες παλλιννοστήσαντες από τη ΓΛΔ», έχουν να αντιμετωπίσουν 98 άλλους καθηγητές στο Ινστιτούτο της Αθήνας. Και, φυσικά, γίνεται και προπαγάνδα κατά των «Πρασίνων». Η αφίσα τους («Όλοι μιλάνε για την ειρήνη. Εμείς όχι») χρησιμοποιεί ένα παλιό σλόγκαν των γερμανικών σιδηροδρόμων παρουσιάζοντας πέντε μανάτζερ του τραστ εξοπλισμών του Ντύσελντορφ «Ραϊνμετάλ» με μπαζούκας ή πυραυλάκια στα χέρια τους. Η Ραϊνμετάλ στέλνει, ακόμα και με παράνομο τρόπο, όπλα σ' όλο τον κόσμο, έτσι και στη Ν. Αφρική και το Ιράν, σε πολεμικά θέατρα ενισχύοντας και τις δύο αντιμαχόμενες πλευρές κ.λπ. Η αφίσα αυτή πρέπει να χτύπησε το Στράους στην καρδιά. Με την ιδιότητα του πρωθυπουργού της Βαυαρίας συμμετέχει στη διαχείριση στις πιο σύγχρονες πολεμικές βιομηχανίες, π.χ. τη Μέσερσμιτ-Μπέλκο-Μπλομ, είναι ταυτόχρονα πρόεδρος του εποπτικού συμβουλίου της βιομηχανίας «Αίρμπας». Είναι ένας από τους πιο μεγάλους στο διεθνές εμπόριο όπλων.

Την καμπάνια κατά της υποτιθέμενης «αριστεράς πορείας» των Ινστιτούτων «Γκαίτε» (με την υποστήριξη του Κολ) την ακολουθεί ο Στράους εδώ και χρόνια. Κάποιος Γερμανός απ' την Μαλαισία θεώρησε π.χ. ότι η ταινία του Ούβε Φρίσνερ «Το τέλος του ουράνιου τόξου» περιείχε «ξετσίπωντες αισχρότητες» και «κοπρολογία»· οι Στράους, Τσιζελ και Κολ κινητοποιήσαν αμέσως την προπαγανδιστική εταιρία διανομής της Βόννης, «Ιντερ Νασιόνες», της οποίας προίσταται επίσης χριστιανοδημοκράτης: εκτός από την ταινία του Φρίσνερ κόπηκαν απ' το πρόγραμμα διαφόρων Ινστιτούτων «Γκαίτε» και οι ταινίες «Το χρυσάφι του Ρήνου» του Νίκλαους Σιλινγκ και ο «Οδυσσέας» του Βέρνερ Νέκε.

Ο Στράους (στην «εσωτερική εξορία» του) και ο Κολ («του οποίου η καθήλωσή στην εποχή των ναζι είναι φανταστικού χαρακτήρα», όπως δήλωσε πρόσφατα ο συγγραφέας Εντσενσμπέργκερ) είναι ανίκανοι να αντιληφθούν ότι ο Γκαίτε, ο Χάινε, ο Μαξ, ο Κάφκα, ο Μαν, ο Μπρεχτ, ο Γκρας, ο Μπελ, ο Βάλραφ (για ν' αναφέρουμε μερικά μόνο γνωστά ονόματα των οποίων η ζωή και το έργο ενοχλούν κατά παράδοση την γερμανική δεξιά) είναι εκείνοι που δημιούργησαν και συντηρούν τη φήμη της «άλλης Γερμανίας» των «λογοτεχνών και διανοουμένων», στον υπόλοιπο κόσμο. Μόνο γι' αυτό θα δεχόταν η ανθρωπότητα να μην απαιτήσει να λογοδοτήσουν όλοι ανεξαιρέτως οι Γερμανοί για τις βαρβαρότητες και τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν παγκόσμια και διαπράττονται (ακόμα κι αν δεν γίνονται πια ανοιχτά) στο γερμανικό όνομα εδώ και έναν αιώνα. Η δεξιά δεν είναι καν σε θέση να καταλάβει ότι χρειάζεται αυτά τα ίδια τα Ινστιτούτα Γκαίτε (με μια μικρή δόση «άλλης Γερμανίας» στο πρόγραμμα) – τουλάχιστον σαν συγκάλυψη των πραγματικών συνθηκών στη Δυτ. Γερμανία καθώς και του αποκρουστικού ρόλου που συνεχίζουν να παίζουν τα δυτικογερμανικά τραστ, οι στρατιωτικοί και οι αστυνομία τους, ακόμα και πίσω από την προστατευτική ασπίδα των «μεγάλων αδελφών» ΗΠΑ-NATO-INTERΠΟΛ-ΕΟΚ.

Ο Μπίσμαρκ το καταλάβαινε αυτό τουλάχιστον. Μίλαμε εδώ για τους απογόνους του «σιδηρού καγκελάριου» και δημιουργού του μικρογερμανικού ιμπεριαλιστικού ράιχ του προηγούμενου αιώνα. Ο Στράους ζητάει την κεφαλή του επικεφαλής των Ινστιτούτων «Γκαίτε», του Κλάους φον Μπίσμαρκ, για να μπορεί να τα μετατρέψει σε αποκλειστικά ακροδεξιά προπαγανδιστικά Ινστιτούτα.

Έρχεται με τον Στράους και τον Κολ η στροφή και οπισθοδρόμηση, πίσω κι από τον Μπίσμαρκ και τον Γκαίτε; Ελπίζουμε θάσιμα πως τα πρόσωπα, αυτά μαζί με τον κολλητό τους τον Ρήγκαν δεν θα αργήσουν να καταλήξουν εκεί που ανήκουν: στον σκουπιδοτενεκέ της ιστορίας.

Κάιν Άβελ

ΚΑΛΟ ΓΟΥΣΤΟ

Όσο απομακρύνεται από το παλιό του κοινό ο Σαββόπουλος, τόσο φαίνεται να κερδίζει έναν καινούριο κόσμο. Οι νέοι μάλιστα οπαδοί του, με την ορμή και τον φανατισμό του νεοφώτιστου, συναγωνίζονται στις ρητορικές εκφράσεις, τις κολακείες και τα υπερβολικά σχήματα. Διαβάζουμε, π.χ. στη *Καθημερινή* (11.2):

«Μαγεία, ευφορία, συγκίνηση και ζωντανός τηλεοπτικός μύθος ήταν αυτό το Σάββατο ο «φελινικός» Σαββόπουλος... Πρόσφερε, δηλαδή, αγωγή ψυχής, μουσική, ακουστική και οπτική διασκέδαση σ' ένα επίπεδο πολιτισμού πρωτόγνωρο για τη «βαρβαρίζουσα» συνήθως τηλεόρασή μας...»

Την ίδια συγκίνηση προκάλεσε αυτή η εκπομπή και στην κυρία Φωφώ Βασιλακάκη (*Ελευθεροτυπία*, 15.2):

«Τι Σαββόπουλος ήταν αυτός το τελευταίο Σάββατο στη γνωστή εκπομπή του! Πώς σ' έπαιρνε ξαφνικά από τη σοβαροφανή, αποβλακωτική πνευματικά Ελλάδα που ζούμε και σε πήγαινε εκεί όπου έπρεπε ν' ανήκει η εποχή μας και ο τόπος μας. Τι φιγούρα, που θα μπορούσε να γίνει σήμα κατατεθέν καλού γούστου, χάρης, χιούμορ και σαν εμφάνιση και σαν περιεχόμενο...»

Το χειρότερο είναι ότι ο Σαββόπουλος κατ'όρθωσε να συσπειρώσει και το «εθνικιστικό» περιθώριο. Το «Όργανο παρέμβασης για ένα εθνικό επαναστατικό κίνημα» ΔΥΝΑΜΗ τον φιλοξενεί και τον υπερασπίζει σε κύριο άρθρο του (βλ. φωτογραφία):

«Βγήκε ο Διονύσης Σαββόπουλος στην τηλεόραση και τα είπε χύμα. Για την ελληνική γλώσσα. Για τις ρίζες της. Για την ανάγκη της επαναφοράς της μελέτης των Αρχαίων. Και καλά έκανε». Και όλα αυτά, δίπλα σε βαθυστόχαστες αναλύσεις επαναστατική εθνικοφροσύνης και «ειδήσεις» του τύπου: «Τα «σκυλάδικα» των πόλεων της Βόρειας Ελλάδας έχουν γεμίσει Δομνικανές».

Σ.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΕΔΙΔΕΤΟ

«Διάλεξις εδίδετο περί του Μαλακάση κι είπε κι αυτός ο έρμος να πάει να ξεσκάσει». Τους στίχους αυτούς του Γιάννη Νεγρεπόντη από τα *Μικροαστικά* θυμήθηκα μόλις άνοιξα το ραδιόφωνο τη Δευτέρα 26 Ιανουαρίου το βράδυ. Γιατί έπεσα πάνω σε μια ζωντανή αναμετάδοση εκδήλωσης για τον μακαρίτη Γιάννη Σκαρίμπα που γινόταν εκείνη την ώρα στη Χαλκίδα. Είχα την ελπίδα ότι τα νερά του Ευρίπου θα μπορούσαν ίσως να γυρίσουν αλλά βεβαίως διαψεύστηκα την ίδια στιγμή όταν άκουσα κάποιο ντόπιο λογοτέχνη να αρχίζει να μιλάει, να μιλάει, να μιλάει... και να τσιτατολογεί από κάποιον άλλο από τους λογοτέχνες εκείνους που σε κάνουν να ντρέπεται που αγαπάς τη λογοτεχνία.

«Βεβαίως κάπως έπληξε —πολλές χρονολογίες μα ευτυχώς υπήρξαν και οι απαγγελίες». Μα δυστυχώς υπήρξαν και οι απαγγελίες! Γιατί έγινε κι αυτό. Και απαγγελίες υπήρξαν, και χειροκροτήματα κι απ' όλα. Μόνο οι κυρίες της Φιλοπώχου λείπανε να βγούνε με το λαχνό τους υπέρ των απόρων.

Να σοβαρευτούμε όμως. Τον Σκαρίμπα δεν τον έχω διαβάσει μόνο. Είχα την ευτυχία και την τύχη να τον γνωρίσω, έρμος όντας (ο γράφων βέβαια!) το 1965 εκεί στο σπίτι του στον Καράμπαμπα της Χαλκίδας. Από τη γνωριμία εκείνη, που μένει πάντα ανεξίτηλη, διαρκεί μέχρι σήμερα η πίστη ότι του ανθρώπου θα του έκαναν, μόλις πέθαινε, ό,τι πολέμισε και ό,τι ανηπάθησε στη ζωή του ολόκληρη. Όλα όσα τον ώθησαν να έχει τη στάση που ξέρουμε απέναντι στη λογοτεχνία, απέναντι στους ανθρώπους, απέναντι στη ζωή ολόκληρη. Γιατί το κλίμα που επικρατούσε στη διάλεξη της 26ης Ιανουαρίου ήταν το κλίμα μιας σθησιμένης επαρχιακής πόλης με τις «καλλιτεχνικές» εκδηλωσούλες της, με όλα εκείνα δηλαδή που συνθέτουν τη μιζέρια και την ασφυξία, με όλα εκείνα που δημιουργούν κλίμα ανάλογο με εκείνο που πολλές δεκαετίες πριν, στην Πρέβεζα, έσπρωξε τον απελπισμένο Καρυωτάκη στη μόνη διέξοδο που του απέμενε.

Ωστόσο, η σκύλευση αυτή της μνήμης του Σκαρίμπα δεν ήταν η πρώτη. Είχε προηγηθεί, αμέσως με το θάνατό του, άλλη ισχυρότερη —επί ανωτάτου επιπέδου— με τη διαστήρια συμμετοχή μάλιστα και της κ. Υπουργού Πολιτισμού. Γι' αυτό παρά τη ΡΗΤΗ επιθυμία του μακαρίτη να μην εκφωνηθούν επικήδειοι, ούτε να γίνουν τίποτα φανφάρες και άλλα παρόμοια με το θάνατό του! Αλλά βλέπετε, αυτή είναι δυστυχώς ακόμα η μοίρα του καλλιτέχνη-ζωντανού ή νεκρού: να παίζει διακοσμητικό ρόλο εφημερίδας της συνείδησης των «καλλιτεργημένων» πολιτών ή να αποτελεί μέσο εξυπηρέτησης ιδίων σκοπών. Ε, κι όταν βέβαια πεθάνει... το έδαφος είναι ακόμα πιο πρόσφορο και «δύος πεσούσης, πας ανήρ φυλεύεται...»

Αλέξανδρος Σακκάς

Η ΦΥΛΑΚΗ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

«Έτος της φυλακής» μπορεί να χαρακτηρίσει η φετινή χρονιά. Η απεργία πείνας και η αίτηση χάριτος του Χρ. Ρούσου, η εξέγερση στις φυλακές της Κέρκυρας, η παύση του διευθυντή Κόλλα, η συζήτηση για τον αναχρονιστικό και φασιστικό σωφρονιστικό κώδικα έφερε το τεράστιο πρόβλημα των φυλακών στην κοινωνική αλλά και πολιτική επικαιρότητα.

Φέτος λοιπόν το θέατρο *Λευκώ Ημερών* «Διπλούς Έρωτες» φέρνει τη φυλακή και στο πολιτιστικό προσκήνιο σε μια «ευτυχή σύμπτωση». Στην *Αίθουσα Τέχνης Αρένα*, ειδικά διαμορφωμένη σαν σε κελί, τρεις συγκρατούμενοι και ένας δεσμοφύλακας «πειραματίζονται» σε ένα δύσκολο θεατρικό έργο του Ζαν Ζενέ: *Κλίμαξ*.

Ο Ζαν Ζενέ φυλακισμένος για χρόνια ξεκίνησε από αναμορφωτήριο ανηλικών φέρνει την πολύτιμη εμπειρία του στο θέατρο. Και οι τέσσερις ηθοποιοί του «Διπλού Έρωτα» ανεβάζουν με θαυμαστή υποκριτική και πλαστικότητα το έργο στη σκηνή. Αξίζει να το δούμε.

Γ.Π

ΧΑΣΑΜΕ ΤΟ ΦΟΡΕΑ ΣΤΟΠ

Όχι. Εδώ δεν μιλάμε για το φορέα του Κύρκου. Ούτε για τον άλλο των πρώην Πασόκων. Αλλά για τον περίφημο Ενιαίο Ραδιοτηλεοπτικό Φορέα που κατάντησε γεφύρι της Άρτας. Ολημερίς τον χίζανε το βράδυ γκρεμιζόταν, κι όλα τα σκευικά της λαϊκής παράδοσης...

Δέκα μήνες από τότε που ο κ. Παπαϊωάννου υποσχόταν ότι θα κατατεθεί την επόμενη εβδομάδα! Μια εποχή από τότε που ο κ. Τσοχατζόπουλος έλεγε πως είναι έτοιμος! Κι ακόμη τίποτε.

Εν τω μεταξύ: Κόσμος πάει κι έρχεται. Τι Σωτηριάδης, τι Αμανατίδης, τι Χαλάτσης! «Πρώην» διευθυντάδες, υπεύθυνοι κλπ. της ΕΡΤ και αυτοί πλέον... Μόνο που αντί για το σπί τους φαίνεται να μετακομίζουν ομαδικά στο συγκρότημα Κοσκωτά για το οποίο η προήπηση στις ΕΡΤ δείχνει να 'χει ιδιαίτερη σημασία. Ιδιωτικό κανάλι τηλεόρασης, είπατε;

Όχι ακόμη! Άλλωστε και ο κ. Μπερλουσκόνι ανέβαλε, για την ώρα, την επίσκεψή του στη χώρα μας. Οι συζητήσεις προετοιμασίας όμως συνεχίζονται. Σε κάποια από αυτές ακούστηκε και η νέα πρόταση: 40% το αρχαιότερο συγκρότημα, 40% το νέο και δυναμικό και 20% οι κρατικοί μας φορείς.

Πάντως ο Ενιαίος Φορέας, δεν αποκλείεται να βγει σετάκι με καινούργια πρόσωπα. Φερ' ειπείν τον Δ. Παλαιοθόδωρο μέλος της ΚΕ του ΠΑΣΟΚ και υπεύθυνο σήμερα του ΕΛΚΕΠΑ.

Κατά τα άλλα: Τα ραδιογωνιόμετρα υπάρχουν πάντα κι όλο και κάποιοι φουκαράδες πληρώνουν την νύφη. Για την ώρα όμως δεν έχουν στο στόχαστρό τους διαφορετικούς (με ή χωρίς εισαγωγικά) σταθμούς. Χρειάζεται και το κράτος τις πειραματικές προσπάθειες στα ερτζιανά: Οι νόμοι δεν γίνονται με παρθενογένεση!

Εκ παραλλήλου ο κ. Έβεριτ που δραστηριοποιεί την Δημοτική Επιτροπή Ραδιοφωνίας και απειλεί να εκπέμψει, έστω και με πειραματική μάσκα, από 31 Μαΐου και το Υφυπουργείο Πολιτισμού που συνεχίζει στις καθορισμένες από τον Γιώργο Παπανδρέου κατευθύνσεις και επί Πετσάληκου. Αυτή η επιτροπή μάλιστα, που την σημασία της έχουμε πολλές φορές τονίσει, κατέληξε και στο πώς θα χωριστεί η μπάντα των FM: Κρατικοί σταθμοί, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Σταθμοί ιδιωτικής πρωτοβουλίας, Ερασιτέχνες, από 1/3 έκαστος...

Τελειώνοντας σημειώνουμε την παρέμβαση του θεολόγου κ. Γιανναρά στην υπόθεση: Συμπαράτασσομενος με τους ανθρώπους του Καναλιού 15, ζήτησε και αυτός να αφηθούν τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα στους «ειδικούς» για να εξασφαλιστεί ο «σεβασμός του πολίτη».

Αυτά... Κι αναρωπάσαστε άλλη φορά ποιοι «ειδικοί», ποιος «σεβασμός» και «γιατί» τον εγγυώνται.

Βαγγ. Δεληπέτρος

N T A B O Σ

Ο ΝΤΑΝΙ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΙ

Με τον εύγλωπο τίτλο «Νουθεσίες από τον "πράσινο"» -πλέον- Ντάνι» τα ΝΕΑ (2.2.) μας αποκαλύπτουν ότι τελικά άλλος έκλεψε την παράσταση στο Νταβός:

«Εισηγητής, στο συμπόσιο του Νταβός, με θέμα τον "πολιτικό ακτιβισμό", ήταν ο γνωστός Ντανιέλ Κον Μπεντίτ, που μίλησε πολύ "εποικοδομητικά" για το σύστημα σε ένα ακροατήριο, του οποίου πριν από 20 χρόνια ήταν ταξικός εκθρόνος, αφού εκπροσώπωσε και εκπροσωπεί το πολιτικό και οικονομικό κατεστημένο. Ο Κον Μπεντίτ -ο γνωστός "κόκκινος Ντάνι" του γαλλικού Μάν- συνέστησε, μεταξύ άλλων, την "αφομοίωση" και την ανοχή από το σύστημα των κοινωνικών και πολιτικών μειονοτήτων, σαν μέσον εξουδετέρωσης της πολιτικής και άλλης δραστηριότητάς τους!»

Επειδή δεν μπορούσαμε να διασταυρώσουμε τα λεγόμενα του πρώην γνωστού και ως «κόκκινου Ντάνι», ρωτήσαμε σχετικά τον σύντροφό του στο κόμμα των Πράσινων, ευρωβουλευτή Φρανκ Σβάλμπα-Χοτ: «Δεν γνωρίζω τι ακριβώς είπε ο Κον-Μπεντίτ, δήλωσε αυτός, «θα 'θελα πάντως να τονίσω ότι θεωρώ ιδιαίτερα επικίνδυνο, να επιδιώκει κανείς -έστω και για τακτικούς λόγους- να ενσωματώσει ολόκληρη την ορμή, τη δύναμη, τις ανανεωτικές δυνατότητες και τη φαντασία τέτοιων κινημάτων μέσα στο "κατεστημένο". Σημαντικότατο στοιχείο των κινημάτων αυτών είναι το ανυπολόγιστο και απρόβλεπτο του χαρακτήρα τους. Πιστεύω πως είναι αναγκαίο για τα κοινωνικά αυτά κινήματα να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που προκύπτουν για να εμπλακούν -τηματικά και χρονικά περιορισμένα- σε κρατικούς μηχανισμούς, όπως πράττουν οι Πράσινοι, ποτέ όμως ολοκληρωτικά, γιατί τότε θα δαμαστούν κάνοντας την ιδιαίτερη σημασία τους».

Ακόμα κι αν τραβήξουν, προς στιγμή τον κοινοβουλευτικό ή υπουργικό ή διοικητικό δρόμο, απαιτείται μια γενναία δόση "ακαταλόγιστου": Αλλιώς θα πρόκειται απλώς για μια ανακαίνιση του κυρίαρχου συστήματος, προδίδοντας έτσι τα πάντα για τα οποία αγωνίστηκαν».

Δεν νουθετούν (με την έννοια των ΝΕΩΝ) όλοι, λοιπόν, οι Πράσινοι. Ίσως η απόσταση των κινήματων αυτών από την Ακρόπολη να ευνοεί την επιλεκτική τους αντιμετώπιση με τη βοήθεια... φτωχών και θαψιμάτων.

Σ.

ΕΥΤΥΧΕΣ ΔΩΔΕΚΑΗΜΕΡΟ

Να λοιπόν πού, μέσα στη γενικότερη καλλιτεχνική και ειδικότερη μουσική λειψυδρία των ημερών μας, ξεφύτρωσε ένας χώρος που παίρνει το μεγάλο ρίσκο να παρουσιάζει την μουσική εκείνη που ιδίως απαιτεί και από τον μουσικό δημιουργική φαντασία αλλά και από τον ακροατή δημιουργική συμμετοχή: τη Τζαζ και την Αυτοσχεδιαζόμενη Μουσική.

Την Κυριακή 8 Φεβρουαρίου συμπληρώθηκε στο κέντρο έκφρασης ΟΜ της πλατείας Βικτωρίας (γιατί περί αυτού πρόκειται) ένα δωδεκαήμερο αφιερωμένο στην Τζαζ, τον Αυτοσχεδιασμό και τη σύγχρονη μουσική. Στη διάρκεια των ημερών αυτών παρουσιάστηκαν όλες σχεδόν οι νεότερες και πιο ζωντανές δυνάμεις που έχει να μετρήσει ο μάλλον περιορισμένος κόσμος της μουσικής αυτής στον τόπο μας. Το ευτύχημα είναι ότι υπάρχουν άνθρωποι που τολμούν: και οι μουσικοί που εκφράζονται μ' αυτή τη μουσική αλλά και οι άνθρωποι που τους παραχωρούν τους χώρους τους για να παίξουν. Και είναι ευτύχημα γιατί από τη μια υπάρχει αποτοξίνωση από ό,τι το «μουσικό» κυκλοφορεί αυτό τον καιρό και από την άλλη υπάρχουν ελπίδες να καταλάβουν περισσότεροι άνθρωποι την αξία αλλά και την απόλαυση του αυτοσχεδιασμού και να ξαναπάρε αυτή η μουσική τα πάνω της. Μπράβο λοιπόν!

Α.Σ.

T Z A Z

ΤΟ ΤΡΙΟ

Στο δωδεκαήμερο στο οποίο αναφερόμαστε παραπάνω υπήρξε και μία ευτυχής συγκυρία: η αναπάντεχη δημιουργία και εμφάνιση ενός τριό που μέχρι εκείνη τη στιγμή οι τρεις μουσικοί δεν είχαν κάνει μαζί καμιά πρόβα και συνεπώς δεν είχαν ποτέ εμφανιστεί και οι τρεις μαζί.

Ο Νίκος Τουλιάτος που παίζει κρουστά, ο Γιάννης Μπαχ Σπυρόπουλος που παίζει πιάνο είναι γνωστοί και καλοί μουσικοί. Αλλά και ο νεαρός Γιάννης Χατζευσταθίου που παίζει σοπράνο σαξόφωνο είναι πραγματικά αξιόλογος μουσικός και αρκετά γνωστός. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι οι τρεις αυτοί μουσικοί ξεπερνώντας τους οποιονδήποτε είδους περιορισμούς και εμπόδια κατάφεραν να δημιουργήσουν μια σπουδαία μεταξύ τους επικοινωνία και έτσι να ξεπεράσουν πραγματικά τους ίδιους τους εαυτούς τους. Το αποτέλεσμα ήταν θαυμάσιο: αυθορμητισμός, ζεστασιά και κυρίως δημιουργική έκφραση που οδήγησε σε μεγάλη απόλαυση.

Νομίζω ότι γεννήθηκε ένα τρίο που αξίζει να ζήσει.

Α.Σ.

Αρκάς Ο Παντελής και το λιντάρι

Σουξέ και παραγεμίσματα

ΤΟ «ΝΕΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ» διανύει αισίως τον δεύτερο χρόνο της επικράτησής του. Ξέρετε για ποιο είδος μιλάω. Αυτό που ορισμένοι ονομάζουν και «ελληνικό ροκ», «Ευλαμπία, χαμένο νησί, καλοκαιράκι» κ.λπ. Στα δύο αυτά χρόνια λοιπόν, κατόρθωσε να κερδίσει τη συμπάθεια, και την τσέπη της νεολαίας. Άδειασαν τα ρεμπετάδικα, ο Γκολές παίζει προ κενών καθισμάτων, και γέμισαν τα «νεο-ροκάδικα». Πήγα καθημερινή στον Αντρέα Μικρούτσικο και δεν εύρισκα κάθισμα! Μπράβο επιτυχία!

Εκτός από τη συμπάθεια των νέων, το νέο ρεύμα, κέρδισε και τη συμπάθεια των μέσων μαζικής ενημέρωσης και ιδιαίτερα της τηλεόρασης. Η τελευταία, όπως ο μαζικότερος κι αποτελεσματικότερος διαφημιστής προβάλλει υπερβολικά τα νέα «σουξέ», δυσανάλογα με την πραγματική τους απήχηση, δίνοντας νέα ώθηση στην επικράτησή τους και θέβαια στις πωλήσεις.

Βέβαια όλα αυτά δεν είναι περίεργα. Το τι προβάλλεται και το τι όχι, στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, δεν εξαρτάται από τα γούστα κάποιων παραγωγών. Αλλά από ένα ολόκληρο πλέγμα συμφερόντων, και θέβαια δημοσίων σχέσεων, των εταιρειών και όλων των ενδιαφερομένων. Όλοι ποντάρουν στα «καλά αλογα». Και το «νέο ελληνικό τραγούδι» θγήκε σε μια εποχή που είχαμε θαρσεί μέχρις απελπισίας τα μετα-θεοδωρακικά εμβτήρια των επιγόνων, ή τα νεοανακαλυφθέντα αλλά παλαιότατα ρεμπέτικα! Όλοι λοιπόν ποντάρουν εδώ και ξέρουν ότι θα κερδίσουν, και όχι π.χ. στον κ. Θεοδωράκη, που καιρός είναι να το καταλάβει και ο ίδιος και να μη διαμαρτύρεται ασκόπως στις αλλεπάλληλες συ- νεντεύξεις του!

★

Όλα αυτά δεν κρύβουν, σώνει και καλά, κάτι κακό. Ούτως ή άλλως το μάρκετινγκ καθορίζει τις περισσότερες εκδηλώσεις της ζωής μας, και θέβαια την τέχνη, τουλάχιστον σε μαζικό επίπεδο. Το πρόβλημα υπάρχει με το ίδιο το «νέο ελληνικό τραγούδι». Από την αρχή, όλοι ελπίζαμε ότι μέσα από τη νέα φουρνιά δημιουργών, θα ξεφεύγαμε από το μουσικό τέλμα της μεταπολίτευσης. Κι ότι μέσα από αυτούς θα είχαμε μια σειρά από πραγματικά καλά τραγούδια. Κάτι τέτοιο κατά τη γνώμη μου δεν συμβαίνει. Μάλλον υπερισχύει η γνωστή άποψη – ένα σουξέ και εννιά ΠΑΡΑΓΕΜΙΣΜΑΤΑ = δίσκος! Αποτέλεσμα η γενική μετριότητα και ευκολία, σύνδρομο της ξαφνικής επιτυχίας.

Αυτή θέβαια είναι η προσωπική μου γνώμη, που στο κάτω-κάτω, δεν έχει κι ιδιαίτερη βαρύτητα. Πολύ φοβάμαι όμως, ότι η τάση για γρήγορο κέρδος και μαζική παραγωγή «τώρα που περνάει η μπογιά μας», δεν αφήνει πολλά περιθώρια για δουλειές περισσότερο βασανισμένες, πιο ειλικρινείς και με καλύτερο, ποιοτικά, αποτέλεσμα. Συνήθως όμως αυτές οι δουλειές ανήκουν στο μουσικό

περιθώριο, και δεν προσφέρονται για μαζική κατανάλωση. Βέβαια, οι εξαιρέσεις υπάρχουν πάντα.

★

Το να ενοχλούμαστε από τη γενική μετριότητα είναι θεμιτό. Το να φθάνει όμως ο Σαβθόπουλος να χαρακτηρίζει «το χαμένο νησί» του Α. Μικρούτσικου, χαρακτηριστικό σουξέ του είδους, σαν το χειρότερο τραγούδι, το θεωρώ υπερβολικό. Εκτός κι αν ενοχλείται από το γεγονός ότι, όπως υποψιάζομαι, είναι ο «κύριος με τα timberland που δυσκολεύει τη ζωή μου» όπως λένε περίπου οι σίχιοι. Η εμπάθεια πάντως δεν τον τιμά. Όπως δεν τον τιμά η προνομιακή μεταχείριση που διαφαίνεται σε τραγουδιστές που έχουν σχέση με το δικό του κύκλωμα ή την εταιρεία του. Μερικά παραδείγματα:

Ως γνωστόν ο Σαβθόπουλος πραγματοποίησε οικογενειακή μεταγραφή από τη LYRA στην COLUMBIA, της οποίας είναι πλέον βασικό στέλεχος. Αυτό θέβαια δεν είναι καθόλου κακό. Κακό γίνεται όταν θάβει από την τηλεόραση τον Α. Μικρούτσικο και τον Μπουλά που ανήκουν

στην αντίπαλη CBS, και που δύσκολα μπορεί να πει κανένας ότι είναι οι χειρότεροι του είδους. Ή τον Α. Πανατζή που όλως τυχαίως ανήκει επίσης στη CBS κι όχι για παράδειγμα τον ...Αντύπα (μετακομίζω γιατί χωρίζω) που ανήκει στην ...COLUMBIA.

Ή για παράδειγμα στην εκπομπή 14-2, ο Διονύσης παίρνει το χαρτάκι με τα 10 πρώτα τραγούδια. Χωρίς να το διαβάσει δυνατά λέει «Οι Φατμέ στην 7η θέση. Ας τους ακούσουμε. Τα υπόλοιπα τα ...ξέρουμε!» Τα υπόλοιπα δεν τα ξέραμε θέβαια, τουλάχιστον εγώ, αν και υποψιάζομαι ότι πρώτο θα ήταν το «χαμένο νησί». Και εντελώς τυχαία, οι Φατμέ ανήκουν στην ...COLUMBIA!

Ή ακόμα η υπερβολική προβολή της Αλέκας Κανελίδου με την άμεση συμμετοχή του Σαβθόπουλου στα τραγούδια του δίσκου που ετοιμάζει, που παραγωγός είναι ο... ίδιος!

Αυτά, τα μικρά ίσως, αποκτούν πολύ μεγαλύτερη σημασία όταν γίνονται σε μίαν εκπομπή με πολύ μεγάλη ακροατικότητα, κι όταν μάλιστα γίνονται από τον ίδιο τον Διονύση. Ο οποίος έχει πολύ μεγάλη γοητεία, κατορθώνει να συναρ-

πάζει το κοινό και να φτιάξει την καλύτερη μέχρι στιγμής μουσική εκπομπή στη τηλεόραση.

Κι άλλο θέβαια να διαφωνούμε με το Σαβθόπουλο πάνω σε γενικότερες μουσικές ή όχι απόψεις του, όπως την υποστήριξη του στον «λαϊκισμό», θέμα που θα ξαναβίσουμε αργότερα, ή τη φιλοδοξία του να είναι «διδάσκαλος του γένους». Ο καθένας έχει δικαίωμα να έχει τις απόψεις του.

Αλλά τέτοιου είδους «μικροπαραπτώματα» καλύτερα να λείπουν. Όσο δύσκολο κι αν είναι αυτό για ένα άνθρωπο που είναι πια άμεσα ανακατεμένος στον χώρο της δισκογραφικής αγοράς.

★

Ας περάσουμε τώρα σ' ορισμένους άλλους μουσικούς χώρους, που μπορεί να μη τους φωτίζουν τόσο πολύ οι προβολές της δημοσιότητας, αλλά που έχουν πολύ σημαντικά αποτελέσματα να παρουσιάζουν. – Στις 14-2 έγινε στον Παρνασσό η συναυλία με έργα του Κυριάκου Τζωρτζινάκη. Ο Τζωρτζινάκης είναι ήδη θέβαια πολύ γνωστός στους κιθαριστικούς κύκλους. Ξεκίνησε σαν κλασικός κιθαριστής με παράλληλη ενασχόληση με την τζαζ. Στη συνέχεια ασχολήθηκε περισσότερο με τη σύνθεση για κιθάρα. Τα έργα του με στοιχεία κλασικής, σύγχρονης και τζαζ μουσικής διαδόθηκαν γρήγορα στον κιθαριστικό κόσμο (... άλλο γκέτο κι αυτό!). Άρχισε όμως να γράφει και για άλλα όργανα, πιάνο, μικρά σύνολα οργάνων κ.λπ.

Η συναυλία είχε έργα για 2 κιθάρες, πιάνο, κουαρτέτο εγχόρδων, σεξτέτο εγχόρδων και πνευστών κ.ά. Κι έδειξε ότι ο συνθέτης έχει και ταλέντο και γνώσεις. Και ότι η δουλειά του βρίσκει ανταπόκριση αφού ο Παρνασσός ήταν κατέμεστος από ένα κοινό που δέχτηκε με ζεστασιά τα έργα του. Μια ελπίδα λοιπόν σ' ένα χώρο με τόσο μικρή προβολή αλλά και τόσο λίγους έλληνες δημιουργούς που να ασχολούνται σοβαρά μαζί του.

Πολύ καλή είναι και η δουλειά που γίνεται στο κέντρο έκφρασης «ΟΜ». Με καθημερινό πρόγραμμα που περιλαμβάνει αυτοσχεδιαζόμενη, τζαζ, σύγχρονη, παραδοσιακή κι άλλα είδη μουσικής που ίσως δεν... χαρακτηρίζονται. Πολύ όμορφος και ζεστός ο χώρος βοηθάει στην επαφή των μουσικών με το κοινό.

Εκεί είχα την ευκαιρία να παρακολουθήσω τη συναυλία του Δ. Ζαφειρέλη (κιθάρα) Π. Μαλουκάτου (κιθάρα), Γ. Γαβαλά (τρομπέτα), Ν. Τουλιάτου (κρουστά) και με την προσθήκη ενός σαξοφώνιστα.

Ο Δ. Ζαφειρέλης έχει μακριά ιστορία στο χώρο της τζαζ στην Ελλάδα. Έχει εμφανιστεί πάρα πολλές φορές, κυρίως σε ντουέτο με δύο κιθάρες. Η συνεργασία του με τους μουσικούς του σχήματος και ιδίως με τον πολύ καλό Ν. Τουλιάτο, απέδωσε θαυμάσια αποτελέσματα. Το σχήμα είναι σίγουρα από τα πιο ώριμα στο είδος. Επειδή συνεχίζει να παίζει και σε άλλους χώρους (π.χ. Café Pallette) μη το χάσετε για κανένα λόγο.

Δημήτρης Οικονομάκης

ΕΠΙ ΤΡΟΧΑΔΗΝ

Με ένα παρελθόν λίγο κινηματογραφικό, λίγο εκδοτικό και αρκετά πολιτικής δράσης, ο Κώστας Ζηρίνης, στα 43 του, ετοιμάζεται για το «Τελευταίο Στοιχείο»: Την πρώτη μεγάλου μήκους ταινία του.

«Φαίνομαι σαν αλεξιπτωτιστής στον χώρο του κινηματογράφου κι από μια άποψη είμαι. Ή αντιμετωπίζομαι σαν πρωτοεμφανιζόμενος κι αυτό με ενοχλεί. Πιστεύω πως έχω την ωριμότητα που αρκεί για μια ταινία τέτοιας εμβέλειας κι επομένως την επιείκεια του όρου δεν την θέλω. Αρνιέμαι αυτό το σα να λέμε «έχει το ακατάλογιστο της εφηβικής ηλικίας». Έχω έναν έρωτα και μια σχέση με τον κινηματογράφο από το '68 μέχρι το '75, σχεδόν ζούσα απ' αυτόν. Κάποια στιγμή τον σταμάτησα γιατί διέθετα πολλές τραυματικές εμπειρίες.

Όταν λέω τραυματικές εμπειρίες έχω για παράδειγμα την ταινία του Πολυτεχνείου. Ουσιαστικά δεν ήταν μια καλλιτεχνική δουλειά, ήταν προϊόν μαχόμενου κινηματογράφου και δεν την έκανα μόνος μου, ήταν μια ομάδα συντρόφων μαζί. Δεν μου αποδόθηκε όμως ποτέ, τα

ότι αυτό το υλικό δεν ανήκει σε μένα αλλά στον κόσμο, γιατί αποδείχτηκε ότι δεν ανήκε στον λαό αλλά στα κόμματα που θάλανε χέρι στις κόπιες και τις χρησιμοποιούσανε όπως ήθελαν».

Τελευταίο στοιχείο: Η ιστορία του κουρασμένου πρώην στελέχους της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς, Ορέστη. Δίπλα του η Ιώ, η Φρύνη, η Τασία, παλιοί και καινούριοι έρωτες, ο Αντώνης κι ο Φώτης, οι φίλοι του(;) και η φυλακή, για «σύσταση τρομοκρατικής ομάδας».

«Μέχρι το '79 τα 'δωσα όλα για την πολιτική δουλειά. '80-'81 ήμουν φυλακή, κάποια πράγματα τα είδα διαφορετικά, είχα καιρό να σκεφτώ ποιος είμαι, τι κάνω, να βρω κάποιες διόδους για μια αυτογνωσία, ένας τέτοιος δρόμος είναι αν θέλεις ο αυτοσαρκασμός, όχι η αυτοκριτική, ο αυτοσαρκασμός η πλάκα με τον εαυτό σου, είδα τα πράγματα πιο πλατιά. Μετά θρέθηκα άθελά μου ένας καλός οικογενειάρχης με σπίτι, δουλίτσα και παιδί, το οποίο αντιστοιχούσε σε αυτοκτονία για μένα. Από την άλλη δεν ήμουν ενταγμένος πουθενά, όχι από λόγους αρχής αλλά από θέση συγκυρίας. Δεν είμαι ανέντακτος γιατί είμαι παράγοντας κι εξυπνάκις αλλά γιατί δεν μπορώ να διοχετευτώ κάπου σήμερα. Είχα φτάσει λοιπόν σε φοβερό αδιέξοδο. Κάπως έτσι άρχισα να γράφω το σενάριο που είναι μια μυθοπλασία με θωματικά στοιχεία, με πραγματικούς χαρακτήρες και καταστάσεις, ένα μυθιστόρημα που θα μπορούσε να 'ναι και έτσι στη ζωή.

Μετά, λίγο η πίεση των φίλων, λίγο για πλάκα, το

και αυτό είναι το τελείως κουφό, γίνεται δεκτή. Από αυτήν την άποψη είμαι αλεξιπτωτιστής και ουρανοκατέβατος».

Είκοσι εκατομμύρια από το Κέντρο Κινηματογράφου, αναμονή άλλων τόσων από την ΕΡΤ, ώστε να μετασχηματιστεί η ταινία σε σειρά 5 επεισοδίων, συνολικός προϋπολογισμός εξήντα εκατομμύρια, διάρκεια 200' και πρωταγωνιστής ο Ντανιέλ Ολμπρίνσκι.

«Στην αρχή με απασχόλησε τόσο που είχα ενοχές. Είδα σε μάτια κάποιων το «άντε μπαγάσα μπήκες στο σύστημα». Δεν ήξερα πώς να αντιδράσω. Να πω «δεν θέλω τα λεφτά σας γιατί είστε το κράτος και είμαι εχθρός σας» και κάτι τέτοιες μαλακίες, θα ήταν αφελές και ανόητο. Η μόνη εξήγηση που δίνω είναι ότι σε κάποιους το όνομά μου λειτουργήσε θετικά κι ότι το σενάριό μου είναι μεστό και καινούριο, τουλάχιστον για την Ελλάδα. Πιστεύω ότι άρεσε. Από κει και πέρα συνάντησα δυσπιστία έως εχθρότητα από υπουργεία σαν το Δημόσιας Τάξης, ακόμα δεν μου έδωσαν άδεια να γυρίσω μέσα στις φυλακές, και το Προεδρείο που προσπαθεί να με λογοκρίνει. Αντίθετα το Πολιτισμού στάθηκε ανοιχτόχερο χωρίς να έχω καμιά διασύνδεση.

Στηρίζομαι στο ότι είμαι πιο πολύ θεατής παρά σκηνοθέτης, ένα κάποιο κοινό μπορεί να κρίνει καλύτερα το έργο κάθε σκηνοθέτη απ' ό,τι ο ίδιος. Και δεν δέχομαι την εσωστρέφεια του ελληνικού κινηματογράφου. Εδώ βλέπεις προσπαθούν να φτιάξουν τον κινηματογράφο του μέλλοντος όταν ακόμα δεν φτιάχνουν μια σεκάνς μιας κοινής αμερικάνικης ταινίας. Εγώ φιλοδοξώ να κάνω μια από εκείνες τις μέτριες αμερικάνικες ταινίες που πάμε όλοι μας και τις βλέπουμε και είμαστε ευχαριστημένοι, μέτριες ταινίες που όμως κανείς δεν φτιάχνει εδώ».

1980. Ο «αντιτρομοκρατικός» νόμος 774 της Νέας Δημοκρατίας χρειάζεται κάποιους για να εφαρμοστεί. Η ομάδα της «Λαϊκής Εξουσίας», ανάμεσά τους ο Κώστας Ζηρίνης, κρίνεται πρόσφορη. Κορυδαλλός και Στρατοδικείο του Ρουφ λοιπόν...

«Η σχολή μου ουσιαστικά ήταν το πεζοδρόμιο. Ξέκλινσα κινηματογραφώντας στη Ρώμη κινητοποιήσεις και συνδικαλιστικές εκδηλώσεις, είμαι δηλαδή ντοκυμενταρίστας. Τότε, ήταν και τα χρόνια της επαναστατικής έξαρσης, πίστευα ότι η κάμερα πρέπει να χρησιμοποιείται σαν όπλο. Αυτή είναι η βάση μου κι υπάρχουν τέτοια στοιχεία στην ταινία. Παρ' όλα αυτά από τότε έβαζα και στοιχεία φιλίων...

Η εσωτερική μου αποφυλάκιση έγινε στη φυλακή. Μέχρι τότε είχα την άποψη ότι πρέπει να πιστεύεις ακλόνητα, κινδύνευα να γίνω κάτι σαν μάρτυρας του Ιεχωβά, θεωρούσα θανάσιμο να μην ξέρω την τελευταία ανακοίνωση του ΚΚ Κίνας. Από κει και μετά είπα, χέστηκα για αυτά! Πρέπει να διαβάσω λίγη ιστορία, λογοτεχνία, τι γίνεται, τι γράφεται σε αυτόν τον τόπο. Άρχισα να απελευθερώνομαι...

Λίγο πριν βγω από τη φυλακή πλησιάστηκα από τους θεμελιωτές της Επαναστατικής Αριστεράς. Είπα πως κάτι πάει να γίνει κι έπαιξα το παιχνίδι πιστεύοντας πως θα οδηγήσει σε ένα μη αρτηριοσκληρωτικό φορέα, διαψεύστηκα βέβαια. Δεν άλλαξαν τα μυαλά, οι νοοτροπίες».

Αμφιλεγόμενο πρόσωπο. Κάποιοι τον δέχονται, πολλοί άλλοι τον απορρίπτουν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η πρόσφατη επίθεση της αντιεξουσιαστικής «Δοκιμής».

«Η συμπάθειά μου για τους αναρχικούς υπήρξε πάντα μονόπλευρη. Κάποιοι από αυτούς, ίσως γιατί θέλουν να υπάρξουν και δεν έχουν άλλο τρόπο βρίζουν. Δεν μου κάνει πια εντύπωση. Ξέρω κάποιο «συγγραφέα», εκδότη «περιοδικού», «μαχητή της αριστεράς» που βρίζει, με ή χωρίς στοιχεία, προκειμένου να υπάρξει. Θα απαντούσα ότι δεν είναι επανάσταση να κάνεις ταινία αλλά σίγουρα δεν είναι και το χασίκλωμα. Κι εγώ δεν πουλιέμαι όχι για 40 αλλά ούτε για 400 εκατομμύρια. Πολλοί αναρχικοί όμως για τη δόση τους πουλάν και τη μάνα τους».

Βαγγέλης Δεληπέτρος.

Ο ΚΩΣΤΑΣ ΖΗΡΙΝΗΣ ΜΙΛΑ ΓΙΑ ΤΟ «ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΣΤΟΙΧΗΜΑ», ΚΑΙ ΑΛΛΑ...

«ΕΙΜΑΙ ΠΙΟ ΠΟΛΥ ΘΕΑΤΗΣ ΠΑΡΑ ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ»

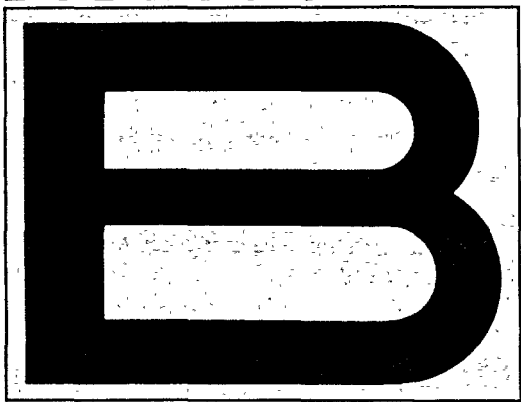
πρώτα χρόνια τουλάχιστον. Κι όχι μόνο: Διέρρηξαν το σπίτι μου για να κλέψουν το υλικό, πράγμα που κατάγγειλα και θάφτηκε κι αυτό. Φταίω κι εγώ που έλεγα τότε

υποβάλλω στο Κέντρο και μαθαίνω ξαφνικά ότι μου δίνουν 400 χιλιάδες για να το γράψω. Ε, τις πήρα και το ολοκλήρωσα. Έπειτα κάνω μίαν αίτηση συμπαράγωγής

Ο Ντανιέλ Ολμπρίνσκι ακούει τις οδηγίες του Κώστα Ζηρίνη.

ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΛΑΤΡΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΓΝΩΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΛΑΤΡΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΦΑΓΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΨΙΑ

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Τίμπορ Ντέρι:

ΞΕΚΑΘΑΡΙΣΜΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ

Μετάφραση Γιώργος Σιούνας.

Εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα 1986. Σελ. 264.

Ο Τίμπορ Ντέρι (1894-1977) είναι, πλάι στον Γκιούλα Ίλ-λιες, ο σημαντικότερος λογοτέχνης της μεταπολεμικής Ουγγαρίας. Πριν από το τέλος του πολέμου, η πολιτική πραγματικότητα της Ουγγαρίας και η στάση του απέναντί της δεν του επέτρεψαν να δημοσιεύσει παρά ελάχιστα δικά του κείμενα. Αλλά και μετά τον πόλεμο η συγγραφική και προσωπική ζωή του δεν υπήρξε καθόλου ανέφελη. Γενικά, δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι η ζωή του Ντέρι αντανάκλα με ακρίβεια ευαίσθητου σεισμογράφου την ιστορική πορεία της Ουγγαρίας στον 20ό αιώνα. Γιος εύπορων αστών, οργανώθηκε το 1919 στο Κομμουνιστικό Κόμμα και, μετά τη συντριβή του επαναστατικού καθεστώτος του Μπέλα Κουν την ίδια χρονιά, αυτοεξορίστηκε το 1920 στην Τσεχοσλοβακία. Τα επόμενα 15 χρόνια ο Ντέρι τα πέρασε σε διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις. Το 1936 επέστρεψε στην πατρίδα του και το 1938 καταδικάστηκε σε δίμηνη φυλάκιση, επειδή μετέφρασε το *Επιστροφή από την ΕΣΣΔ* του Αντρέ Ζιντ. Το 1944 λίγο έλλειψε να πέσει στα χέρια των Γερμανών (εκτός από κομμουνιστής, ήταν και Εβραίος). Το 1945 προσχώρησε στο ανασυγκροτημένο Κομμουνιστικό Κόμμα και το 1948 του απονεμήθηκε το βραβείο Κόσουτ για το λογοτεχνικό του έργο. Αλλά η συμμετοχή του στην εξέγερση του 1956 είχε σαν συνέπεια να καταδικαστεί σε 9 χρόνια φυλάκι. Το 1960 αμνηστεύθηκε και από τότε έζησε σχετικά ήσυχος ως τον θάνατό του.

Στην Ελλάδα, ο Τίμπορ Ντέρι ήταν ως τώρα γνωστός από το μυθιστόρημά του *Αγαπητέ μου Πεθερέ*, που πρωτοκυκλοφόρησε τέσσερα χρόνια πριν από το θάνατό του και είναι το προτελευταίο βιβλίο του. Είναι η γλυκόπικρη ιστορία της σχέσης ενός γέρου συγγραφέα με τον γιο του και τη νύφη του. Ο τόμος με τον τίτλο *Ξεκαθάρισμα λογαριασμών* περιέχει μερικά παλιότερα και πολύ σημαντικά έργα του: έξι διηγήματα και ένα σύντομο μυθιστόρημα, που γράφτηκαν ανάμεσα στο 1955 και το 1962, στη δραματικότερη περίοδο της μεταπολεμικής ιστορίας της Ουγγαρίας.

Φόντο σχεδόν όλων των διηγημάτων και του μυθιστορημάτος είναι η ζοφερή πολιτική πραγματικότητα της Ουγγαρίας στη διάρκεια της δεκαετίας του '50: οι σταλινικές εκκαθαρίσεις, η εξέγερση του '56, οι συνέπειές της, οι φυλακίσεις, το κλίμα φόβου, καχυποψίας και ανασφάλειας. Όμως αυτή η καταθλιπτική πολιτική

πραγματικότητα υποδηλώνεται μονάχα, ποτέ δεν γίνεται το επίκεντρο της ιστορίας που αφηγείται κάθε φορά ο συγγραφέας. Ο Ντέρι δεν κάνει πολιτικό κήρυγμα, έστω και εναντίον της καταπίεσης. Το ενδιαφέρον του στρέφεται στις ατομικές περιπτώσεις των ανθρώπων εκείνων που, χωρίς να το θελήσουν ή χωρίς να το καταλάβουν, παρাসύρθηκαν στη δίνη των γεγονότων και βλέπουν τη ζωή τους, στις πιο απλές και καθημερινές εκφάνσεις της, να σφραγίζεται ανεξίτηλα από το πυρωμένο σίδηρο της Ιστορίας. Άνθρωποι που παλεύουν για να διατηρήσουν μερικά ίχνη αξιοπρέπειας σ' ένα γενικό κλίμα συμβιβασμού και αμοραλισμού, που αποτελεί την άλλη πλευρά της «επαναστατικής» έξαψης, σταχνοβίτες εργάτες που έπεισαν τον εαυτό τους, αλλά όχι και τη συνείδησή τους, ότι πρέπει να γίνουν καταδότες, ηλικιωμένοι άνθρωποι που προσπαθούν να μείνουν έξω από τη λαίλαπα της εξέγερσης και τελικά γίνονται θύματά της, κρατούμενοι που δεν ξέρουν γιατί φυλακίσθηκαν ούτε γιατί αποφυλακίσθηκαν, γυναίκες φυλακισμένων που σκηνοθετούν παραστάσεις επί παραστάσεων για να πείσουν την ανύποπτη πεθερά τους ότι ο γιος τους κάνει θριαμβευτική καριέρα στην Αμερική – αυτοί είναι οι ήρωες του Ντέρι, αυτά είναι τα θέματά του. Πολιτική λογοτεχνία; Ψυχολογική λογοτεχνία; Ανθρωπιστική λογοτεχνία; Οι χαρακτηρισμοί αυτοί φαίνονται γελοίοι, όπως σ' όλα τα έργα συγγραφέων που γράφουν κάτω από την πίεση συντριπτικών γεγονότων και καταστάσεων. Έχουμε ξαναπει ότι σε χώρες όπως η Ουγγαρία του Ντέρι, η Τσεχοσλοβακία του Κούντερα ή η Αργεντινή του Σάβατο ο συγγραφέας γράφει σχεδόν αναπόφευκτα για μεγάλα μεγέθη – ακόμα και όταν διηγείται την ιστορία ενός σκύλου.

Γιατί το σημαντικότερο κείμενο του τόμου *Ξεκαθάρισμα λογαριασμών*, το μυθιστόρημα *Νίκη*, είναι η ιστορία ενός σκύλου. Ο κύριός του συλλαμβάνεται και φυλακίζεται στη διάρκεια των σταλινικών εκκαθαρίσεων, και έτσι ο σκύλος μένει μόνος του με τη γυναίκα του φυλακισμένου. Ο Ντέρι περιγράφει τις απλές χαρές της ζωής της σκυλίτσας Νίκης σε μια χώρα όπου οι απλές χαρές της ζωής, ή ίσως η χαρά της ζωής γενικά, έχουν γίνει προφανώς προνόμιο μόνο των σκύλων. Αλλά η μοίρα των σκύλων είναι δεμένη με τη μοίρα των ανθρώπων. Στο τέλος η σκυλίτσα Νίκη, πρόωρα γερασμένη από τις ταλαιπωρίες και τις στερήσεις που αναγκάζεται να μοιραστεί με την κυρά της, πεθαίνει τη μέρα ακριβώς που ο κύριός της επιστρέφει ελεύθερος στο σπίτι. Η αποφυλάκιση του δεν μπορεί να σθήσει το κακό που έγινε και να γίνει η αρχή μιας καινούριας ζωής: η ζωή έχει ήδη σθήσει.

Ο Μίλαν Κούντερα, που έχει επηρεαστεί σημαντικά από τον Τίμπορ Ντέρι, διηγήθηκε κάποτε ένα περιστατικό που δείχνει πως οι προκατασκευασμένες ερμηνείες και η μαγία της αναζήτησης συμβολισμών εμποδίζει πολλούς (δυτικούς) αναγνώστες να διακρίνουν τη συγκεκριμένη πραγματικότητα: Κάποτε τον επισκέφθηκε μια Γαλλίδα φοιτήτρια, που επρόκειτο να γράψει μια διατριβή για τον Τίμπορ Ντέρι, και συζήτησε μαζί του για το μυθιστόρημα *Νίκη*. Η κοπέλα ρώτησε τον Κούντερα: «Δεν πολυκαταλαβαίνω τι σημαίνει ο σκύλος». Ο Κούντερα απάντησε: «Δεν σημαίνει τίποτα, είχαν ένα σκύλο και η γυναίκα έμεινε μόνη μαζί του». «Ναι, αλλά γιατί ειδικά ο σκύλος; Τι πάει να πει αυτό το σύμβολο;» «Μα δεν είναι σύμβολο», απάντησε ο Κούντερα, «ο σκύλος είναι απλούστατα ένας σκύλος». Η κοπέλα τον κοίταξε δύσπιστα και δεν πείστηκε τελικά από τα λόγια του. Αυτή τη μικρή ιστορία θα πρέπει να την έχουν υπόψη τους, ως προειδοποίηση, οι αναγνώστες εκείνοι που θα αναζητήσουν στη *Νίκη* σύμβολα, αλληγορίες και κρυμμένα νοήματα. Δεν υπάρχει τίποτα το αλληγορικό σ' αυτή την ιστορία – και γι' αυτό ακριβώς η λαχτάρα (ή η νοσταλγία) της ζωής αναβλύζει από κάθε της σελίδα. Ο Ντέρι αντιπαράθετε την αρτωμένη ζωή του σκύλου στην ακρωτηριασμένη ζωή των ανθρώπων όχι για να διδάξει ή για να φιλοσοφήσει, αλλά για να περιγράψει άμεσα μια ασφυκτική πραγματικότητα, όπως την αισθάνεται ο ίδιος.

Η μετάφραση του βιβλίου από τον Γιώργο Σιούνα

(που, όπως έχει την ειλικρίνεια να ομολογήσει στον πρόλογο, την έκανε από τα ιταλικά) είναι γενικά στρωτή και χωρίς χτυπητά λάθη, αλλά δίνει ποτέ-πότε την εντύπωση ότι της λείπει κάποια στιλπνότητα και ευλυγισία. (Βλ. και στήλη «Υπογραμμίσεις»).

Κάρεν Μπλίξεν:

ΕΠΤΑ ΓΟΤΘΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ.

Μετάφραση: Κώστας Κουντούρης

Εκδόσεις Μέδουσα, Αθήνα 1986. Σελ. 461.

Το 1934 μια άγνωστη και ήδη σχεδόν πενηντάρα Δανέζα, που άκουγε στο όνομα Κάρεν Μπλίξεν, έδγαλε στις Ηνωμένες Πολιτείες ένα βιβλίο που δημιούργησε μεγάλη αίσθηση και την έκανε πολύ γρήγορα διάσημη. Το βιβλίο αυτό, που ήταν γραμμένο κατευθείαν στα αγγλικά και δεν μεταφράστηκε στα δανέζικα παρά ένα χρόνο αργότερα, είχε τίτλο *Επτά γοτθικές ιστορίες*, παρ'ότι ο τίτλος (κάπως παραπλανητικά) στο λεγόμενο «γοτθικό μυθιστόρημα», ένα λογοτεχνικό είδος της πρώιμης ρομαντικής περιόδου, που είχε για κύρια χαρακτηριστικά του το υποβλητικό, απόκοσμο σκηνικό και μια σειρά μακάβρια ή μυστηριώδη περιστατικά. Έπειτα απ' αυτή την πρώτη της επιτυχία, η Κάρεν Μπλίξεν δημοσίευσε, το 1937, το αυτοβιογραφικό *Η αφρικάνικη φάρμα*, που, κινηματογραφημένο πρόπερι με τον τίτλο *Πέρα από την Αφρική*, διέυρνε μεταθανάτια τη φήμη της και την έκανε γνωστή και στην Ελλάδα.

Η Κάρεν Μπλίξεν (ή Τάνια Μπλίξεν, ή Ίσακ Ντίνεσεν, ή Πιερ Αντρεζέλ, γιατί χρησιμοποίησε ως συγγραφέας όλα αυτά τα ψευδώνυμα) γεννήθηκε το 1885, σπούδασε ζωγραφική στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Κοπεγχάγης κι έκανε μακροχρόνια ταξίδια στην Αγγλία, τη Γαλλία και την Ιταλία. Από το 1913 ως το 1931 έζησε στην Κένια, όπου διέυθυνε μια φυτεία καφέ (αυτή την περίοδο της ζωής της περιγράφει στο *Πέρα από την Αφρική*). Η συγγραφική της σταδιοδρομία πέρασε από δύο, κυρίως, γόνιμες φάσεις: από το 1934 ως το 1944, οπότε θεμελίωσε τη λογοτεχνική της φήμη με πέντε συνολικά βιβλία, και από το 1957 ως το 1962 (χρονιά που πέθανε) με άλλα τρία βιβλία. Η Κάρεν Μπλίξεν καλλιέργησε στα έργα της μια γραφή που τη χαρακτηρίζει η πλούσια φαντασία, το ονειρικό κλίμα και το περίτεχνο, δαντελένιο ύφος. Όλα αυτά τα στοιχεία φαίνονται ανάγλυφα στο πρώτο της βιβλίο, τις *Επτά γοτθικές ιστορίες*.

Στα πλαίσια της δανέζικης λογοτεχνίας, οι *Επτά γοτθικές ιστορίες* ήταν μια έκπληξη και σήμαιναν μια μικρή επανάσταση, γιατί έξεκοβαν από τον κοινωνικό και κριτικό ρεαλισμό, που ήταν τότε το κυρίαρχο λογοτεχνικό ρεύμα σ' αυτή τη σκανδιναβική χώρα. Διαθάζοντας αυτό το βιβλίο σήμερα, πενήντα και παραπάνω χρόνια μετά την πρώτη δημοσίευσή του, μπορούμε να πούμε ότι ήταν μια επανάσταση που άξιζε τον κόπο να γίνει. Γιατί η φαντασία της Μπλίξεν δεν είναι η (από τη σημερινή μας σκοπιά) χοντροκομμένη και πρωτόγονη φαντασία που χαρακτηρίζει γενικά το γοτθικό αφήγημα, και η ονειρική ατμόσφαιρα, οι κοσμοπολιτικοί ήρωες και οι δραματικές καταστάσεις που περιγράφονται στις επτά νουβέλες του τόμου δεν είναι τόσο ξεκομμένες από την πραγματικότητα όσο θα νόμιζε κανείς με την πρώτη ματιά. Ουσιαστικά, το μόνο «εξωπραγματικό» σ' αυτές τις νουβέλες είναι ένας αναχρονισμός που κάνει η συγγραφέας: τοποθετεί τις ιστορίες της στον 19ο αιώνα και διαλέγει τους ήρωές της κυρίως από τον κόσμο μιας παρωχημένης αριστοκρατίας. Όμως η κινητήρια δύναμη και ο παλμός των επτά ιστοριών δεν είναι η νοσταλγία για κάποιο χαμένο, ονειρικό παρελθόν: είναι τα αίσια-στα πάθη που κρυφοτυραννούν την ψυχή των ηρώων και καθορίζουν αόρατα τις μεταξύ τους σχέσεις, έτσι όπως μόνον η σκανδιναβική λογοτεχνία (ή ίσως γενικά η λογοτεχνία των προτεσταντικών λαών) μπορεί να τα περιγράψει, γιατί σ' αυτές τις κοινωνίες τα ανθρώπινα πάθη και αγωνίες μετατίθενται από τη δημόσια ζωή

ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΣΕΙΣ

στην ψυχή των ατόμων, όπου ο Θεός παλεύει ασταμάτητα με τον διάβολο, το καλό με το κακό, το ορθολογικό με το ανορθολογικό.

Μπορεί να πει κανείς ότι τα δύο σταθερά θέματα που διαπνέουν τις *Επτά γοθτικές ιστορίες* είναι ο έρωτας (στη δραματικότερη μορφή του: τη μορφή του καταπιεσμένου ερωτισμού) και το όνειρο (όχι όμως ως ονειροπόληση, αλλά ως υποκατάστατο ή μάλλον ως ψευδής ύπαρξη ανθρώπων ανίκανων να πραγματοποιήσουν τις βαθύτερες επιθυμίες και κλίσεις τους). Ανάμεσα σ' αυτούς τους δύο πόλους διαδραματίζονται οι συγκρούσεις που εμφυσούν ζωή στις επτά ιστορίες. Κι όταν λέμε συγκρούσεις, δεν εννοούμε τόσο την εξωτερική μορφή του δράματος που παίζεται (αυτή είναι ίσως η μόνη παραχώρηση της συγγραφέως στις συμβάσεις του γοθικού μυθιστορήματος), όσο την εσωτερική πάλη που διεξάγουν αόρατες, ασύνειδες ή μισοσυνειδητές δυνάμεις μέσα στην ψυχή των ηρώων. Η Κάρεν Μπλίξεν ζωγραφίζει το αόρατο και μιλάει για το άφατο.

Σε κάποια από τις επτά ιστορίες η Μπλίξεν λέει: «Οι ιστορίες καμιά φορά κερδίζουν όταν κανείς δεν τις καταλαβαίνει πέρα ως πέρα». Αυτό ισχύει σίγουρα για τις δικές της «γοθτικές» ιστορίες. Η Μπλίξεν παρακολουθεί ένα πλήθος από υπόγεια ρεύματα και κάθε φορά δείχνει να τα εγκαταλείπει, γιατί ίσως δεν πιστεύει ότι μπορεί να φτάσει ως τις πηγές τους, δεν φιλοδοξεί ν' ανακαλύψει τη *μία* αλήθεια, παρά θέλει να υποδηλώσει *πιθανές κατευθύνσεις*, προς τις οποίες θα μπορούσε

κανείς ν' αναζητήσει την αλήθεια ή αλήθειες. Και πρέπει να παραδεχτεί κανείς ότι αυτό δίνει μεγαλύτερο λογοτεχνικό, αλλά και φιλοσοφικό βάρος στο βιβλίο της.

Η γοητευτική, ανάλαφρη αφηγηματική τέχνη της Κάρεν Μπλίξεν δεν εξαντλείται σε «δρώμενα» ούτε σε ψυχολογικές περιγραφές, παρά χρησιμοποιείται (ίσως σε ακόμα μεγαλύτερο βαθμό) για τη δημιουργία μιας υποβλητικής, απaráμυλλης σε παραστατικότητα και αποχρώσεις ατμόσφαιρας, που πολλοί θα τη θεωρήσουν ως το σημαντικότερο προτέρημα του βιβλίου της. Εμείς θέλουμε να επισημάνουμε ακόμα το διακριτικότατο, τρυφερό χιούμορ του – αυτό το τόσο σημαντικό γνώρισμα της σκανδιναβικής λογοτεχνίας, που πολύ λίγοι εδώ στον Νότο υποψιάζονται καν την ύπαρξή του, γιατί είμαστε δυστυχώς θρεμμένοι με το κλισέ ότι η βορειοευρωπαϊκή κουλτούρα είναι «βαριά» και «ψυχροπιακή».

Πρέπει, τελειώνοντας, να κάνουμε ιδιαίτερη μνεία για τη μετάφραση του βιβλίου. Σε επτά κείμενα με πραγματικά δύσκολες απαιτήσεις, ο Κώστας Κουντούρης δίνει «ρεσιτάλ» πλαστικότητας, κομψότητας και λεξιλογικού πλούτου. Είναι ευτύχημα το ότι το περίτεχνο και λεπταίσθητο ύφος της Μπλίξεν θρήκε άριστη μεταχείριση στα χέρια του Έλληνα μεταφραστή – κάτι που, περιττό να το θυμίσουμε, είναι εξαίρεση κι όχι κανόνας στις ελληνικές μεταφράσεις ξένων λογοτεχνικών έργων.

Δημοσθένης Κούρτοβικ

Τα βιογραφικά σημειώματα που συνοδεύουν (όταν συνοδεύουν...) τις ελληνικές εκδόσεις δεν διακρίνονται για την ακρίβειά τους. Ο Τίμπορ Ντέρι δεν πέθανε το 1976, όπως μας πληροφορεί το σχετικό σημείωμα στην αρχή του βιβλίου *Ξεκαθάρισμα λογαριασμών*, αλλά το 1977. Και η Κάρεν Μπλίξεν δεν πέθανε το 1963, όπως διαβάζουμε στο αντίστοιχο σημείωμα των *Επτά γοθικών ιστοριών*, αλλά το 1962.

Όσοι μεταφράζουν από λατινογενείς γλώσσες, παρσύρονται συχνά από την έλλειψη γλωσσολογικής ικανότητας αυτών των γλωσσών. Στη σελίδα 19 του βιβλίου *Ξεκαθάρισμα λογαριασμών* το ποδηλατάδικο γίνεται «μαγαζί ποδηλάτων». Δεν είναι πολύ σοβαρό το λάθος, αλλά αξίζει ίσως να επισημανθεί, για να φανεί πως η μίμηση της δομής μιας ξένης γλώσσας συμβάλλει στη μη αξιοποίηση των εκφραστικών δυνατοτήτων της ελληνικής.

Στη σελίδα 174 του παραπάνω βιβλίου διαβάζουμε: «Θα έπρεπε το ζώο να αρκεστεί στην αμυδρή αντανάκλαση μιας καρδιάς γεμάτης από άλλες σκοτούρες, αντί για τη ζεστή ακτινοβολία μιας αγάπης την οποία δικαιούται;» Όπου να φτάσει ο αναγνώστης στο τέλος αυτής της μακροσκελούς φράσης, δεν μπορεί να μαντέψει την ερωτηματική μορφή της. Στις γερμανικές γλώσσες, αλλά εν μέρει και στις λατινογενείς, αυτό το πρόβλημα λύνεται με τη μετάθεση του υποκειμένου πίσω από το ρήμα. Στα ισπανικά το ερωτηματικό μπαίνει (ανεστραμμένο) και στην αρχή της ερωτηματικής πρότασης. Στα ελληνικά, μια αποτελεσματική λύση (που, δυστυχώς, σπάνια εφαρμόζουν οι μεταφραστές) είναι η χρησιμοποίηση των ερωτηματικών επιρρημάτων «μήπως», «τάχα», «άραγε» κτλ.

Με καθυστέρηση έλαβα γνώση της επιστολής της κας Αλεξάνδρας Παπαχρίστου, που δημοσιεύθηκε στο πρηγούμενο τεύχος του περιοδικού, και θέλω να δώσω μια όσο γίνεται πιο σύντομη απάντηση:

1) Ελπίζω να μου αναγνωρίζει η αγαπητή αναγνώστριά το δικαίωμα να πιστεύω ότι το 1986 υπήρξε πολύ φτωχή χρονιά για την ελληνική πεζογραφία, έστω κι αν αυτό την «ενοχλεί λιγάκι». Η παρατήρησή της ότι και την προηγούμενη χρονιά είχα διαλέξει μόνο τρία βιβλία είναι εντελώς άστοχη, γιατί σ' εκείνο το σημείωμα δεν είχα κάνει απαρίθμηση των (κατά τη γνώμη μου) καλύτερων ελληνικών πεζογραφημάτων του 1985, αλλά είχα αναφερθεί επιλεκτικά σε μερικά βιβλία που προσφέρονταν για μια συζήτηση γύρω από τις τάσεις και τις αναζητήσεις της ελληνικής πεζογραφίας τη χρονιά εκείνη.

2) Το «δημοψήφισμα» για τα καλύτερα βιβλία του 1985 δεν κατέληξε σε κανένα αποτέλεσμα, γιατί στα γραφεία του περιοδικού ήρθαν μόνο γύρω στις 40 απαντήσεις, που όχι μόνον ήταν πολύ λίγες για να βγει κάποιο συμπέρασμα, αλλά παρουσίαζαν και πολύ μεγάλη διασπορά. Λυπηθήκαμε γι' αυτό τουλάχιστον όσο και η κυρία Παπαχρίστου.

3) Ανήκω στην όχι και τόσο ευάριθμη κατηγορία μεταφραστών που δεν λειτουργούν ως παραγγελιοδόχοι, αλλά προτείνουν οι ίδιοι στους εκδότες τα βιβλία που ενδιαφέρονται να μεταφράσουν. Είναι φυσικό λοιπόν να πιστεύω ότι τα βιβλία που μετέφρασα ήταν από τα καλύτερα της χρονιάς και δεν θλέπω τον λόγο γιατί θα έπρεπε να τα αποσιωπήσω, μόνο και μόνον επειδή εγώ ήμουν ο μεταφραστής τους. Η μεταφραστική μου σεμνότητα φτάνει ως το σημείο να προκρίνω συχνά βιβλία που ξέρω ότι δεν είναι του συρμού και δεν θα γίνουν μπεστ-σέλερ. Αλλά δεν είναι διατεθειμένη να κάνει το θήμα εκείνο που θα τη φέρει στα όρια της σεμνοτυφίας...

4) Κανένας Φ.Π.Α. και κανένα βίντεο δεν μπορούν να σημάνουν τη ληξιαρχική πράξη θανάτου μιας λογοτεχνίας που έχει πραγματικά κάτι να πει σε κάποιο κοινό. Μη φοβάστε λοιπόν, κυρία Παπαχρίστου, τους «τελευταίους σεισμούς» – και με τις δύο έννοιες που τους δίνετε...

Δ.Κ.

Ο ΣΟΒΙΕΤΙΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«Στόλκερ», του Αντρέι Ταρκόφσκι.

ΠΡΟΧΤΕΣ ΤΟ ΒΡΑΔΙ, παρά την χιονοθύελλα, πήγα να δω το φιλμ *Η λειτουργία τέλει* του θαυμασίου ιταλού σκηνοθέτη και ηθοποιού Νάνι Μορέτι. Μετά την προβολή, ο ίδιος ο Μορέτι απάντησε στις ερωτήσεις του κοινού. Όταν, λοιπόν, τον ρωτήσανε για τις επαγγελματικές του προτιμήσεις, εδήλωσε ότι θεωρεί τον σοβιετικό κινηματογράφο σαν τον σημαντικότερο της Ευρώπης και ότι από τον αμερικάνικο σινεμά εκτιμά πολύ τον Κασαβέτη. Αναγκάστηκε να φωνάξω δυο φορές «μπράβο!», γιατί λατρεύω τον σοβιετικό κινηματογράφο, καθώς και τον Κασαβέτη.

Ο έρωτάς μου για τον σοβιετικό σινεμά χρονολογείται από τον τρομερό χειμώνα του '44-45. Η Ελλάδα ελευθερώθηκε το φθινόπωρο του '44. Φυσικά, τότε, οι σινεμάδες δεν έπαιζαν καινούργια φιλμς. Το πρώτο φιλμ που ήρθε, μεταπολεμικώς, ήταν το *Περίπολος της Ογδός Στρατιάς*. Επακολούθησαν κάτι μπαγιάτικες αμερικάνικες ταινίες. Παράλληλα, όμως, έκανε την εμφάνισή του και ο σοβιετικός κινηματογράφος. Τότε, στην αιματηρή περίοδο ανάμεσα στα Δεκεμβριανά και στο Δεύτερο Αντάρτικο, είχαμε την τύχη να δούμε το *Ουράνιο Τόξο* και τη *Ζόγια*, το *Μαϊντάνεκ* και την *Μάχη του Στάλινγκραντ*, τον *Ιβάν τον Τρομερό* (πρώτο μέρος) και την τριλογία για τον Λένιν. Μετά ζήσαμε την δε-

κατη Σιγή του Τρόμου, με τον Παπάγο και με τον Καραμανλή. Βέβαια, μέσα σ' αυτή τη σκοτεινή δεκαετία εμφανίστηκαν, σαν κομήτες, ορισμένες ταινίες (*Όταν περνούν οι γερανοί*, *Τα παιδικά χρόνια του Ιβάν...*) που δεν αλλάξαν διόλου το τοπίο της άγνοιάς μας πάνω στον σοβιετικό σινεμά και, συνεπώς, πάνω στα μεγάλα ή καθημερινά προβλήματα της ΕΣΣΔ. Είναι μεγάλο δυστύχημα το ότι, δεν υπάρχει στην Αθήνα ένας σοβιετικός σινεμάς. Στο Παρίσι υπάρχει, και λέγεται *Κόσμος*. Εδώ και πολλά χρόνια συχνάζω στον *Κόσμο* και ποτέ μου δεν μετάνιωσα.

Αυτό το άρθρο είναι ακραιφνώς υποκειμενικό. Κι έτσι δεν πρόκειται να μιλήσω με «επιχειρήματα» και ψευδοαισθητικές θεωρίες. Άλλωστε, το εδήλωσα: θαυμάζω τον σοβιετικό σινεμά, που τον βλέπω σαν τον σημαντικότερο σινεμά του κόσμου. Μα, το θέμα δεν έγκειται εδώ. Στην πραγματικότητα, ο σοβιετικός κινηματογράφος δεν έχει καμιά υπόσταση μέσα στις καπιταλιστικές χώρες. Πάντα μου επέστευα πως ο καλύτερος κριτικός τέχνης είναι η Αστυνομία. Η Αστυνομία δεν γουστάρει τον σοβιετικό σινεμά. Η Αστυνομία φοβάται τον ρούσικο κινηματογράφο. Δεν τον φοβάται επειδή η *μαγεία της εικόνας* είναι πανίσχυρη, αλλά γιατί πίσω από την εικόνα διακρίνεται η ίδια η Ζωή. Δεν έχω την

τιμή να είμαι κομμουνιστής. Ούτε πιστεύω στον μαρξισμό. Αυτό, όμως, διόλου δεν σημαίνει πως είμαι θεόστραβος. Νομίζω ότι η ζωή στην Σοβιετική Ένωση δεν είναι τόσο μαύρη, όσο μας την παρουσιάζουν οι πουλημένοι δημοσιογράφοι. Τα σοβιετικά φιλμ αποκαλύπτουν πολλές αλήθειες. Οι πιο «αντισοβιετικές» ταινίες που έχω δει στη ζωή μου ήταν σοβιετικές. Και δεν αναφέρομαι, εδώ, στο καταπληκτικής ομορφιάς και λεβεντιάς φιλμ *Ο φίλος μου Ιβάν Λάψιν*.

Ακόμη και στις πιο μέτριες σοβιετικές ταινίες τίθενται ερωτήματα και (κατά το δυνατόν) δίνονται απαντήσεις. Είναι εύκολο και φτηνό (αηδιαστικά φτηνό) το να παριστάνεις αιωνίως τον αντισοβιετικό. Η ζωή που αντικατοπτρίζεται στα σοβιετικά φιλμς δεν είναι, τελικώς, παρά η ζωή στην ΕΣΣΔ. Η ζωή στην Σοβιετική Ένωση είναι αυτή που είναι. Η άλλη «σοβιετική ζωή», που μας δίνει ο καπιταλιστικός τύπος, παρέχεται σαν φόβητρο. Το Ανατολικό Βερολίνο αποτελεί την ακραία περίπτωση δημοσιογραφικής αντικομμουνιστικής διαστρέβλωσης. Μου έτυχε να ζήσω ένα χρόνο στο Δυτικό Βερολίνο. Επί μήνες πέρανα, σχεδόν καθημερινώς, το διαβόητο Τείχος για να δουλέψω στο Ανατολικό Βερολίνο. Λένε πως, το Ανατολικό Βερολίνο είναι μια γκριζα πόλη. Ίσως να 'χουν δίκιο αυτοί που το ισχυρίζονται. Όμως, ξεχνούν

να προσθέσουν τα όσα υπάρχουν στο Δυτικό Βερολίνο: μια νέα Γκεστάπο, χιλιάδες πουτάνες, χιλιάδες άνεργοι, χιλιάδες τοξικομανείς, πανκς, νεοναζί – και ούτω καθεξής. Στο Ανατολικό Βερολίνο ένωθα ΓΑΛΗΝΙΟΣ και ΑΣΦΑΛΗΣ. Τράβηξα εφτά χιλιάδες φωτογραφίες και κανείς δεν μου είπε τίποτα. Φαίνεται ότι κάπως έτσι είναι τα πράγματα και με τη Σοβιετική Ένωση.

Ο καπιταλιστικός τύπος τραγουδάει πάντα τον ίδιο χαβά: οι σοβιετικοί καλλιτέχνες απεχθάνονται το κομμουνιστικό καθεστώς. Δεν λείπουν τα ονόματα. Την τελευταία τριετία λανσάρισε το όνομα του Ταρκόφσκι. Όμως, ο Ταρκόφσκι έκανε το *Στάλκερ* – δηλαδή, το ωραιότερο και δυνατότερό του φιλμ – στην χώρα του. Ο Ταρκόφσκι στην Δύση ξέπεσε. Άκουσα, στο Δυτικό Βερολίνο, τον Ταρκόφσκι να μιλάει για δυο ολόκληρες μέρες. Ουσιαστικά, δεν είπε τίποτα κόντρα στην Σοβιετική Ένωση, της οποίας υπήρξε το χαϊδεμένο παιδί. Ο δυτικός τύπος πρόβαλε τον Ταρκόφσκι σαν το μεγαλύτερο σοβιετικό σκηνοθέτη. Τους καλλιτέχνες δεν τους ζυγίζουν με το καντάρι. Ο Ταρκόφσκι, ασφαλώς, ήτο μια Μεγάλη Ψυχή. Όμως, πλάι του ζούσε και ζει μια πλειάδα σπουδαίων σοβιετικών σκηνοθετών: ο Παραντζάνοφ, ο Γκέρμαν, ο Μιχάλκοφ, ο Κλίμοφ, και έπεται συνέχεια. Τα κροκοδείλια δάκρυα του καπιταλιστικού τύπου για τον θάνατο του Ταρκόφσκι μ' αφήνουν ασυγκίνητο. Όταν έπαιξαν στο Παρίσι για πρώτη φορά το *Στάλκερ* οι πουλημένοι κριτικοί άφησαν (όπως συνήθως) ακάλυπτο το φιλμ – έτσι, εμείς που το είδαμε, ΤΟΤΕ, δεν ξεπερνούμε τους διακόσιους ανθρώπους. Λίγο αργότερα (ο Ταρκόφσκι εντωμεταξύ εδήλωσε πως δεν επιστρέφει στην ΕΣΣΔ) οι ίδιοι πουλημένοι κριτικοί βρήκαν στο *Στάλκερ* κρυμμένες αρετές, μπερδεμένους συμβολισμούς που μόνον αυτοί μπορούσαν να ξεδιαλύνουν κτλ. κτλ. κτλ. Το ίδιο επανελήφθη με τον *Γκέρμαν*. Ωστόσο, το φιλμ του προβλήθηκε σε μια τρύπα, όπου οι θεατές εκάστης προβολής ποτέ δεν ξεπέρασαν τους εφτά. Φυσικά, οι πουλημένοι κριτικοί έπαψαν να μιλάνε για Παραντζάνοφ (αυτόν τον αξιολάτρευτο αρμένη) αφού, ο άνθρωπος, συνεχίζει να δουλεύει με πείσμα στην πατρίδα του. Ακούω ότι, σήμερα, στην Σοβιετική Ένωση η ελευθερία έκφρασης είναι αρκετά μεγαλύτερη. Μακάρι. Αλλά, νομίζω ότι, ήδη, οι σοβιετικοί σκηνοθέτες είχαν μια ΜΕΓΑΛΗ ελευθερία έκφρασης. Και, προπάντων, τεράστια οικονομικά-τεχνικά μέσα. Οι σοβιετικοί σκηνοθέτες είναι αφάνταστα πιο ελεύθεροι από τους συναδέλφους των της Δύσης. Και πιο σοβαροί. Ο ονομιπ-σμός των κριτικών μας ισούται με τη δειλία τους.

Ο αστικός τύπος μας θεβαιώνει ότι, η ΕΣΣΔ αποφεύγει την εξαγωγή ταινιών. Ο αστικός τύπος ποτέ δεν μας καθόρισε το ποσοστό των αισουσών προβολής (όλου του δυτικού κόσμου) που ανήκουν σε αμερικάνικες εταιρίες. Το ποσοστό αυτό είναι 95%. Ο αστικός τύπος ποτέ δεν μας είπε ότι, όλες οι ταινίες όλων των δυτικών χωρών, για να προβληθούν κάπου, πρέπει να πληρώσουν χαράτσι (=50%) σε κάποια εταιρία διανομής. Οι εταιρίες διανομής είναι όλες τους αμερικάνικες. Για να επιζηήσει ένας σκηνοθέτης πρέπει πρώτα να κατεβάσει τα θρακιά.

Η Σοβιετική Ένωση ΕΞΑΓΓΕΙ ταινίες, γιατί η εξαγωγή αυτή συμφέρει και οικονομικά, και καλλιτεχνικά, και πολιτικά. Συνεπώς, για μένα η φράση *αγαπώ τον σοβιετικό σινεμά* σημαίνει: αρνούμαι να καταπιώ τις συνταγές των πουλημένων κριτικών που γράφουν σύμφωνα με το φακελάκι που τσιμπάνε. Είναι οι ίδιοι κριτικοί που ανεβάζουν στα ύψη το γελοίο υποκείμενο που λεγότανε Χίτσκοκ, και που δεν καταδέχονται να παρακολουθήσουν ένα φιλμ σαν τις *Είκοσι μέρες χωρίς πόλεμο*. Είναι οι ίδιοι κριτικοί που μουρμουρίζουν ότι, οι σοβιετικοί δεν γυρίζουν τίποτα άλλο από ταινίες για τον τελευταίο πόλεμο, ξεχνώντας (τα καθάρματα) τα εκατομμύρια των σεπτών νεκρών. Είναι οι ίδιοι κριτικοί που δεν ομολογούν ότι οι σοβιετικοί ηθοποιοί είναι οι καλύτεροι στον κόσμο, γιατί οι εν λόγω κριτικοί είναι πολύ απασχολημένοι με την κωλοτρυπίδα του Μάρλον Μπράντο.

Παρίσι, 16-1-1987
Ηλίας Πετρόπουλος

Σ Κ Ε Ψ Ε Ι Σ

ΤΑΡΚΟΦΣΚΙ Ο ΜΕΙΖΩΝ

ΡΟΜΕΡ Ο ΜΙΚΡΟΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΑΤΑΚΤΕΣ, χωρίς συνοχή, καθώς παρακολουθούσα την ταινία του Αντρέι Ταρκόφσκι «Θυσία»: ένας σοβιετικός σκηνοθέτης, που γεννήθηκε μετά την Επανάσταση του 1917 και που ανδρώθηκε μέσα στα νάματά της. Γιατί (και πώς) επενδύει τα μεταφυσικά του οράματα με τον ορθόδοξο λόγο; Τα ίδια καμώματα είδαμε και από τον Άλλον, το κινηματογραφικό δίδυμο του Ταρκόφσκι, τον Σεργκέι Παρατζάνοφ (έτσι νομίζω κανείς άλλωστε, δεν πορεύεται μόνος του). Τι υπόγειοι δεσμοί (ή, δεσμά) τους συνέδεσαν;

Τι σημαίνει η χρήση, ή η καταφυγή σε γιαπωνέζικα μοτίβα από τον Ταρκόφσκι; Από το κασετόφωνο ακούγεται η επίμονη, άγρια μουσική σε παραδοσιακό ιαπωνικό όργανο, ο ήρωας φοράει, εμφανέστατα, μια τυπική γιαπωνέζικη ρόμπα, το δέντρο της ελπίδας παραπέμπει σε γιαπωνέζικο κήπο... Τι συνέδεσε τον σοβιετικό Αντρέι Κοντσαλόφσκι με τον ιάπωνα δημιουργό του «Ραν» Ακίρα Κουροσάβα, ώστε ο πρώτος να γυρίσει, σε σενάριο του δεύτερου, «Το τραίνο της μεγάλης φυγής»;

Πώς ηχούν, στους νεώτερους δικούς μας, όλα αυτά τα «Πάτερ Ημών» και τα άλλα παραθέματα της Γραφής – μηδές της (παρθένου) Μαρίας εξαιρουμένης –, με τα οποία ο Ταρκόφσκι φαίνεται να ταυτίζει τη Διέξοδο;

Την επόμενη, ακριβώς, ημέρα, κατά το απογευματάκι, παρακολουθώντας τη ραδιοφωνική εκπομπή «Όσα παίρνει ο άνεμος», ανάμεσα σε αφιερώσεις του τύπου «η Τούλα αφιερώνει στον Τάσο για τα αξέχαστα θράδια που πέρασαν μαζί» κ.λ.π., άκουσα την μουσική της «Θυσίας». Έγινε τότε, στο στούντιο, μια μικρή συζητή-σούλα για την ταινία. Κάποια ακροάτρια ήθελε να ξεκαθαριστεί ποιες ήταν οι επιδράσεις του Μπέργκμαν (και γενικά του σουηδικού κινηματογράφου) στην ταινία του Ταρκόφσκι: μόνο η παρουσία του διευθυντού φωτο-

γραφίας Σβεν Νύκβιστ, του ηθοποιού Έρλαντ Γιόζε-φσον, των άλλων; Κάποιος μίλησε για τους ατέρμονες μονολόγους και τους μακρότατους διαλόγους, ένας άλλος επισήμανε πόσο άσχημα επηρέασε τον σκηνοθέτη η αποδημία του από την Σοβιετική Ένωση, ενώ υποστήριξαν πώς οι μεγάλες ταινίες του παραμένουν ο «Αντρέι Ρουμπλιώφ» και το «Στάλκερ». Επανελήφθη, και εδώ, το πολυεπαναλαμβανόμενο περί θανάτου και του φόβου του θανάτου. Ένωθα, ότι ο (αποθανών στο μεταξύ) Ταρκόφσκι ετάφη στην ξένη γη μόνος και (κυρίως) αδικαιώτως... Και η επιτύμβια «Θυσία» του;

*Ριγμένη εδώ,
σαν μια εντάφια,
χρυσή προσωπίδα...*

– Ποια είναι η γνώμη σου για τον Ερίκ Ρομέρ και την «Πράσινη ακτίνα» του; με ρωτά σε επιστολή του ξένος φίλος εκ Παρισίων. Φαίνεται να τον θαυμάζει, τον Ρομέρ... Τον εκτιμούσα, κυρίως ως προερχόμενο από τον χώρο της κριτικής και των «Τετραδίων Κινηματογράφου» –μέχρι το φετινό Φεστιβάλ των Καννών. Εκεί άρπαξε τον οβολό από το στόμα ενός ήδη διαπορ-θμευμένου. Ένας τιποτένιος, δηλαδή... Είχα δει, προ της «Θυσίας», την «Πράσινη Ακτίνα», του: με άφησε παγερά αδιάφορο. Έλασσον φιλμ και ένα, ακόμη, δείγμα του (ανύπαρκτου!) γαλλικού κινηματογράφου. Μετά τη «Θυσία», στο ίδιο σινεμά, διαφημίζεται στα «προσεχώς» η ταινία του Κλωντ Λεζούς «Ένας άνδρας και μια γυναίκα: 20 χρόνια μετά» (!!!). Εάν είναι δυνατόν! Κι όμως: επί μια ζωή πλύση εγκεφάλου (και) με τον γαλλικό κινηματογράφο. Ποιον κινηματογράφο;

Μοναχικέ, αδικαιώτε και ρημαγμένε ποιητή Αντρέι Ταρκόφσκι: χαιρε! *Γαίαν έχοις ελαφράν...*

Ηλίας Χ. Παπαδημητρακόπουλος

Α Ν Τ Ι Λ Ο Γ Ο Σ

ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟ «ΠΟΤΕΜΚΙΝ» ΚΑΙ ΤΗ «ΘΥΣΙΑ»

Ο ΣΟ ΠΙΟ ΜΑΚΡΙΝΗ μας είναι μια χώρα ή μια κουλουρά, τόσο μεγαλύτερη είναι η τάση μας να την ζωγραφίζουμε με μια μονοκεντρική, να την κλείνουμε μέσα σε μια στερεότυπη εικόνα, μέσα στην οποία παύουμε έτσι να σκεπάζουμε όσα καινούργια στοιχεία φτάνουν ως εμάς γι' αυτόν τον εξωτικό κόσμο. Και πρέπει να παραδεχτούμε ότι τελικά, παρά την μπολσεβίκικη επανάσταση και τον Αϊζενστάιν, παρά το «ομόδοξον» του Ταρκόφσκι και την «γκλάσνοστ» του Γκορμπατσόφ, η σημερινή Ρωσία (για τη Σοβιετική Ένωση, γενικά, ούτε λόγος) μας είναι απελπιστικά μακρινή κι εξωτική. Φοβάμαι, λοιπόν, ότι οι «αντιδραστικές» γενικεύσεις του τύπου «ο σοβιετικός κινηματογράφος είναι όλο προπαγάνδα και εξωραϊσμένες καταστάσεις» και οι «προοδευτικές» γενικεύσεις του τύπου «Ο σοβιετικός κινηματογράφος είναι ο καλύτερος του κόσμου» έχουν την ίδια ψυχολογική ρίζα: ότι είναι τόσο μακριά μας δεν μπορεί να διαψεύσει ούτε την αντιπάθεια ούτε τον θαυμασμό μας, προσφέρεται συλλήδην για δαιμονοποίηση όσο και για εξιδανίκευση.

Ούτε η εξέλιξη του σοβιετικού κινηματογράφου ήταν τόσο γραμμική ούτε ο σημερινός χαρακτήρας του είναι τόσο ενιαίος όσο θα έμπαινε κανείς στον πειρασμό να πιστέψει. Πόσοι άραγε ξέρουν σήμερα ότι ως το 1928, δηλαδή στα πιο σκληρά μετεπανάστατικά χρόνια, οι Σοβιετικοί κινηματογραφιστές απολάμβαναν σχεδόν πλήρη ελευθερία έκφρασης κι ίσως ποτέ άλλοτε στην ιστορία του κινηματογράφου δεν έγιναν τόσο γόνιμοι πειραματισμοί όσα στη Σοβιετική Ένωση της περιόδου 1924-1928 (ας θυμίσουμε μόνο τις ταινίες του Ίζνγκ Βερτόφ και του Λιεβ Κουλέσοφ); Και πόσοι από εμάς τους «δυτικούς» μπορούμε να προσμετρήσουμε την ιδεολογική (ή, αν θέλετε, αντι-ιδεολογική) τολμή που κουβαλούν μέσα τους ταινίες όπως «Ο 41ος» του

Γκριγκόρι Τσουχράι (1956) ή «Η κόκκινη σημύδα» του Βασίλι Σούσκιν (1974); Σίγουρα, λοιπόν, ο σοβιετικός κινηματογράφος (αν επιτρέπεται να μιλάμε με τέτοιους γενικούς όρους) δεν μπορεί να θεωρηθεί σ' όλη του την εξέλιξη ως προπαγανδιστικό φερέφωνο του Πολιτμπυρό. Αλλά κανένας δεν μπορεί ν' αμφισβητήσει ότι πέρασε από (μακρόχρονες) φάσεις που δεν απείχε πολύ από κάτι τέτοιο. Κι ίσως οι εξευτελιστικές υποχωρήσεις του Αϊζενστάιν μπροστά στην «επίσημη γραμμή» να είναι, απ' αυτή την άποψη, λιγότερο ενδεικτικές απ' όσο το γεγονός ότι αμέσως μετά το γερμανοσοβιετικό σύμφωνο του 1939 ένας σκηνοθέτης με το ανάστημα του Ντοβζένκο γύρισε μια τόσο φιλογερμανική (!) ταινία όσο η «Απελευθέρωση».

Ο Ηλίας Πετρόπουλος, στο παρακείμενο σημείωμά του για τον «Σοβιετικό κινηματογράφο», λέει ότι έπειτα απ' τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, που έφεραν στο ελληνικό κοινό μια πλειάδα σημαντικών σοβιετικών ταινιών, ακολούθησε η δεκαετής «Σιγή του Τρόμου» με τον Παπάγο και τον Καραμανλή. Αλλά σχεδόν την ίδια εποχή ο σοβιετικός κινηματογράφος περνούσε τη δική του δεκάχρονη «Σιγή του Τρόμου». Η περίοδος 1945-1956 δεν σημαδεύει μόνο το αποκορύφωμα της σταλινικής ιδεολογίας, αλλά και το ναδίρ του σοβιετικού σινεμά. Ελάχιστες σοβιετικές ταινίες αυτών των χρόνων θ' άξιζε πραγματικά ν' απασχολήσουν το ελληνικό κοινό, κι αν η τρομοκρατία της Δεξιάς στη χώρα μας δεν απαγόρευε την ενασχόληση των ντόπιων σκηνοθετών με την Αντίσταση και τον Εμφύλιο, οι ταινίες αυτές θα έχαναν ένα μεγάλο μέρος απ' τη συναισθηματική τους έλξη.

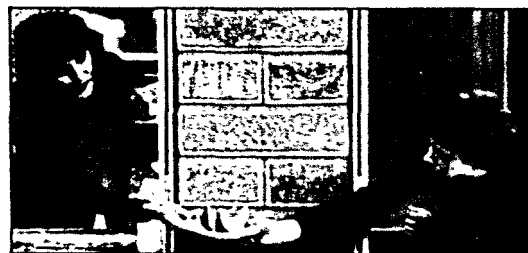
Η αποσταλινόποίηση της περιόδου 1956-1964 έφερε στο σοβιετικό κινηματογράφο αν όχι την άνοδο, πάντως τα προμηνιάματά της. Αλλά τα υπόλοιπα χρόνια της

δεκαετίας του '60 είναι και πάλι μια μάλλον σκοτεινή περίοδος για τους Σοβιετικούς κινηματογραφιστές. Ο Ταρκόφσκι κι οι πεντάχρονες περιπέτειες του «Αντρέι Ρουμπλιώφ» (1966) με τη λογοκρισία είναι ένα εύγλωτο παράδειγμα. Γι' αυτό μας προκαλεί αρκετή έκπληξη η δήλωση του Ηλία Πετρόπουλου ότι ο Ταρκόφσκι υπήρξε «το χαϊδεμένο παιδί της Σοβιετικής Ένωσης».

Ο Ηλίας Πετρόπουλος, στο ίδιο σημείωμά του, υποστηρίζει ότι «Ακόμη και στις πιο μέτριες σοβιετικές ταινίες τίθενται ερωτήματα και (κατά το δυνατόν) δίνονται απαντήσεις». Αυτό είναι αλήθεια και μπορούμε να πούμε ότι αποτελεί ένα γενικό χαρακτηριστικό της σοβιετικής κινηματογραφικής παραγωγής απ' το 1970 κι έπειτα. Με τη διαφορά ότι τα προβλήματα αυτά τα αξιολογούμε και τα ιεραρχούμε εμείς οι «δυτικοί», με γνώμονα το, ουσιαστικά, γεωπολιτικό ενδιαφέρον μας για τις εξελίξεις στη Σοβιετική Ένωση. Όταν βλέπουμε στην οθόνη μια Ρωσίδα μητέρα να έχει προβλήματα επικοινωνίας με τα παιδιά της, αυτό αποκτά αυτόματα για εμάς πολύ μεγαλύτερη σημασία απ' όσο αν η μητέρα ήταν Δανέζα ή Πορτογαλίδα, εξαιτίας του μεγαλύτερου βάρους της ΕΣΣΔ στη διεθνή πολιτική σκηνή και της σημασίας των κοινωνικών εξελίξεων που διαδραματίζονται στο εσωτερικό αυτής της τόσο λίγο γνωστής υπερδύναμης. Για τον Σοβιετικό θεατή πρόκειται, ενδεχομένως, απλώς για το πρόβλημα της συνεννόησης ανάμεσα σε δυο διαφορετικές γενιές, ένα πρόβλημα που μπορεί να το θέσει κανείς με πολύ διαφορετικούς και όχι πάντα μεστούς σε ουσία τρόπους. Είναι δύσκολο, δηλαδή, ν' αποφανθούμε αν τα προβλήματα που θίγει ο σύγχρονος σοβιετικός κινηματογράφος αντανακλούν τόσο πιστά όσο υπονοεί ο Ηλίας Πετρόπουλος τα προβλήματα της σύγχρονης σοβιετικής κοινωνίας, αν οι σοβιετικές ταινίες δίνουν ή όχι τετριμμένες απαντήσεις σ' εξίσου τετριμμένες ερωτήσεις. Μερικές «ανεπίκαιρες» ταινίες που γυρίστηκαν στην ΕΣΣΔ τη δεκαετία του '70, όπως το «Είκοσι μέρες χωρίς πόλεμο» του Αλεξί Γκέρμαν (1976) ή «Τα μηχανικά πιάνο» του Νικίτα Μιχάλκοφ (1978), θίγουν ίσως πολύ ουσιαστικότερα προβλήματα απ' όσο μερικά «επίκαιρα» φιλμ που υποτίθεται ότι ασχολούνται με σύγχρονες κοινωνικά θέματα. Το σοβιετικό «κοινωνικό μελό» δεν είναι αποκύημα της φαντασίας «πουλημένων κριτικών» κι οι αντιδράσεις μας σε ταινίες όπως το «Ζητώ τον λόγο» του Γκλιεμπ Πανφίλοφ (1975) ή το «Η Μόσχα δεν πιστεύει στα δάκρυα» του Βλαντίμιρ Μενσόφ (1981) δύσκολα μπορούν να συνοψισθούν σε κάτι περισσότερο απ' τη φράση «Ο ελληνικός εμπορικός κινηματογράφος του '60 δεν τα κατάφερε πολύ χειρότερα».

Ο Ηλίας Πετρόπουλος παρατηρεί (και πολύ σωστά) ότι ο Ταρκόφσκι ξέπεσε στη Δύση. Γιατί όμως; Στο κάτω-κάτω, απ' όσο ξέρουμε, ο Ταρκόφσκι έμεινε αρκετά πιστός στη φιλοσοφία του και στη ρωσική ψυχή του ως το τέλος της ζωής του. Κανένας δεν μπορεί να τον κατηγορήσει ότι έβαλε νερό στο κρασί του, όταν θρέθηκε στη Δύση. Θα αποτολμούσαμε την υπόθεση ότι, όταν ο Ταρκόφσκι έπαψε να είναι αναγκασμένος να εκφράζεται με την πολυσημία και αμφισημία των εικόνων και μπόρεσε, στη Δύση, να πει «χύμα» αυτά που σκεφτόταν, το αποτέλεσμα ήταν μάλλον απογοητευτικό για όσους πίστευαν ότι είχαν να κάνουν μ' ένα βαθιά φιλοσοφημένο και πρωτότυπο πνεύμα. Η «Θυσία» είναι ένας διπλά θλιβερός επίλογος για τον δημιουργό του «Στάλκερ». Αλλά γι' αυτό ακριβώς αποτελεί και μια προειδοποίηση για το πόσες απογοητεύσεις μπορεί να κρύβει το άγνωστο...

Δημοσθένης Κούρτσικ

«Οι ευνοούμενοι του φεγγαριού», του Οτάρ Ισαελιάνι.